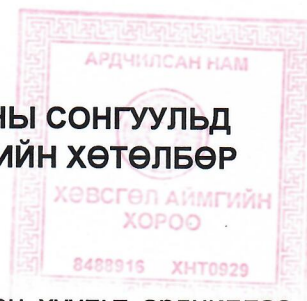

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРДЧИЛСАН НАМЫН 2020 ОНЫ
ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

АЙМГИЙН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙГ СОНГОХ 2020 ОНЫ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРДЧИЛСАН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Монгол Улсын тусгаар тогтнол, Үндэсний эрх ашиг, Үндсэн хуульт ардчиллаа хамгаалан бэхжүүлж, хувь хүний эрх чөлөө, хуулийн засаглал, чөлөөт зах зээл, иргэний нийгмийн зарчимд суурилсан тогтвортой хөгжлийн төлөөх баруун төвийн намын хувьд Монгол хүн бүр хүсэл мөрөөдөлтэй, өрх бүр аз жаргалтай амьдрах хөгжлийн боломжийг дэмжсэн, иргэд нь эрх чөлөөтэй, эрх тэгш, хариуцлагатай, ардчилсан Монгол Улсаа хөгжүүлэхийг ЭРХЭМ ЗОРИЛГО болгож,

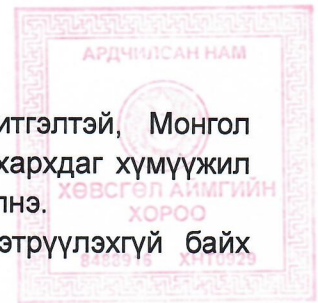
- Монгол хүний эрх, эрх чөлөө, бие даасан байдлыг хангах
- Хувийн өмч, өрсөлдөөнт зах зээл, төрийн хязгаарлагдмал оролцоо, хуулийн засаглал
- Үндэсний өв уламжлал, түүх соёлоо дээдлэн үнэт зүйлээ болгон тунхагласан ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРДЧИЛСАН НАМ 2020 оны Орон нутгийн сонгуульд оролцох мөрийн хөтөлбөрөө Та бүхэндээ толилуулж байна.

Нэг. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1.1. ӨРСӨЛДӨХ ЧАДВАРТАЙ БОЛОВСРОЛ

Хүн амын тогтвортой өсөлтийг хангаж, хүн бүрийг эрдэм боловсрол төгс, хөдөлмөрч, бүтээлч сэтгэлгээтэй, эрүүл амьдралын хэв маягийг хэвшил болгосон, Монгол эх орныхоо байгаль, түүх соёл, уламжлалаараа бахархсан өв тэгш хүмүүжлээр төлөвшүүлэн, хангалуун сайхан амьдрах эрхийг дээдэлсэн хувь хүний хөгжлийн бодлого хэрэгжүүлнэ. Нийгмийн хамгааллын бодлогыг зөвхөн зорилтот бүлэгт чиглүүлнэ.

- Хөдөлмөрийн зах зээл, шинэ төрлийн ажлын байрны шаардлагыг хангах хөрвөх чадвар, өндөр мэдлэг бүхий мэргэжилтэн, мэргэшсэн хүний нөөцийг бүрдүүлэх, сургах бодлогыг эрчимтэй хэрэгжүүлнэ.
- Боловсролын салбарын өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлж, одоо байгаабайрнаас 5 байраар урагшлуулна.
- Хот болон хөдөө орон нутаг, төр болон хувийн өмчит сургуульд суралцагсдын дундаж онооны зөрүү 50-182 байгааг үе шаттай бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.

- Хүүхэд бүрийг хөгжүүлж, бүтээлч сэтгэлгээтэй, өөртөө итгэлтэй, Монгол орныхоо байгаль, түүх, үндэсний хэл соёл, уламжлалаар бахархдаг хүмүүжил олгох “Зөв Монгол хүүхэд” хөтөлбөрийг сайжруулж, үргэлжлүүлнэ.
- Цэцэрлэг, сургуулийн нэг ангийн хүүхдийн тоог 30-аас хэтрүүлэхгүй байх стандартыг хэрэгжүүлнэ.
- Гадаад орны их, дээд сургуульд аймаг, орон нутгаас оюутан суралцах нөхцлийг бүрдүүлэх чиглэлээр идэвхтэй ажиллана.
- Хөвсгөл аймгийн МСҮТ-д хөдөлмөрийн зах зээлийн хэрэгцээнд нийцсэн нарийн мэргэжлийн шинэ ангиудыг нээх асуудлыг судлаж шийдвэрлүүлнэ.
- Багш нарын хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитойгоор үнэлэх бодлого баримтлана.
- Багш нарын мэдлэг, ур чадварыг тухай бүрд нь дээшлүүлж, давтан сургахад орон нутгийн бодлогыг чиглүүлэн ажиллана.
- Тусгай хэрэгцээт (хөгжлийн бэрхшээлтэй) иргэдтэй ажиллах мэргэжилтэн, дохионы хэлний орчуулагч бэлтгэх төлөвлөгөөт арга хэмжээнүүдийг авч, нийгмийн баталгааг нь эрс дээшлүүлнэ.
- Сургууль, цэцэрлэгийн удирдлагыг мэргэшсэн, тогтвортой, улс төрөөс хараат бус байх нөхцөлийг бүрдүүлж, удирдах албан тушаалтныг чөлөөлөх, томилох асуудалд аймгийн иргэдийн төлөөллөөс бүрдсэн “Боловсролын зөвлөл”-ийн саналыг харгалздаг болно.
- Аймгийн хэмжээнд англи хэлийг боловсролын хоёр дахь хэлний түвшинд хүргэх зорилтыг хэрэгжүүлж ажиллана.
- Хүн ам, албан хаагч, ажилчдын цахим боловсролыг дээшлүүлж, бүх нийтийн цахим боловсролыг (Digital Literacy) 80%-д хүргэнэ. Боловсролын салбарт цахим боловсролын ур чадвар суулгана.

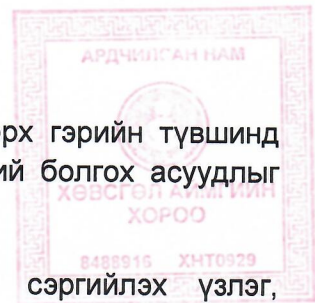
1.2. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨГС ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Иргэдийн халдварт болон халдварт бус өвчлөл, эх болон нярайн эндэгдлийг бууруулна.

Салбарын хүний нөөцийн сургалт, чанар хүртээмж, төлөвлөлтийг шинэ шатанд гаргаж, нийгмийн асуудлыг цогцоор шийдвэрлэнэ. Эрүүл мэндийн салбарт технологийн хувьсгал хийх замаар эмнэлгийн үйлчилгээг түргэн шуурхай, чанар хүртээмжтэй болгож, ил тод, авлигагүй, сайн засаглалтай, гүйцэтгэлээр урамшуулдаг, чөлөөт өрсөлдөөнтэй болгож шинэчилнэ.

Салбарын санхүүжилтийн гажуудлыг засаж, үрэлгэн зардлыг багасгаж, монголын уламжлалт анагаах ухааны хөгжлийг эрчимжүүлнэ.

- Хорт хавдрын шалтгаант нас баралтыг бууруулж, эрт илрүүлэлт, оношилгоо, эмчилгээний чанарыг дээшлүүлнэ.
- Хорт хавдрын оношилгооны төв, хавдрын хөнгөвчлөх үйлчилгээ үзүүлэх төвийг аймгийн төвд байгуулах асуудлыг УИХ, Засгийн газарт тавьж шийдвэрлүүлнэ.

- Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоог өрх гэрийн түвшинд тогтмол хийдэг эрүүл мэндийн үйлчилгээний хэлбэрийг бий болгох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Иргэн бүрийг насны бүлэгт нь тохирсон урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд хамруулна.
- Архи, мансуурах бодист донтох, Амиа хорлолтын шалтгаан, сэтгэл гутралын өвчлөл, хамаарлын болон бусад сэтгэцийн эмгэг өвчнийг эрт илрүүлж, эмчлэх, нөхөн сэргээх төвийг байгуулах асуудлыг УИХ, Засгийн газарт тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- Эмч, эмнэлгийн ажилтны хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитойгоор үнэлнэ.
- Өрх, сумын эрүүл мэндийн төвийн залуу эмч нарын мэргэжил, боловсролыг хуулийн дагуу таван жил тутамд тасралтгүй дээшлүүлнэ.
- Сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн ерөнхий мэргэжлийн бакалаврын зэрэгтэй эмч нарыг резидентын сургалтад хамруулж, мэргэжлийн цол, зэрэг, ур чадвараас хамаарсан нэмэгдэл олгох талаар санаачлагатай ажиллана.
- Тэтгэвэр тогтоолгосон ахмад эмч нарыг эрүүл мэндийн байгууллагад зөвлөхөөр ажиллуулах боломжийг бүрдүүлнэ.
- Яаралтай түргэн тусламжийн үйлчилгээний зохион байгуулалтыг шинэчилж, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, шуурхай байдлыг сайжруулна.
- Өрх, сумын эрүүл мэндийн төвийн санхүүжилтийг хүн амын шилжилт хөдөлгөөнтэй уялдуулна.
- Уламжлалт анагаах ухааны өв санд суурилж, уламжлалт эмчилгээ, үйлчилгээний брэнд бүтээгдэхүүнийг хөгжүүлэхэд төрөөс бодлогоор дэмжинэ.
- Эмийн найрлагад ордог амьтан, ургамал, эрдсийн нөөцийг хамгаалах бодлого хэрэгжүүлнэ.

ӨРХ ГЭР БҮЛ

- Гэр бүлийн гишүүн бүрд гэр бүлийн боловсрол олгох, ажил хөдөлмөр эрхлэх, санхүү, бизнесээ хөгжүүлэх, амьдрах орчноо хамтдаа сайжруулах, мэдлэг ур чадварын сургалт, зөвлөмжөөр хангагдах боломжийг орон нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.
- Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 6.2-т «...газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ.» гэсний дагуу өрхийн бизнес, санхүүг дэмжсэн зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- Гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийг ипотекийн зээлтэй уялдуулах бодлого хэрэгжүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэж, дарамт, мөлжлөгийн бүх хэлбэрээс хамгаалах хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулна.
- Гэр бүлийн бат бэх байдлыг дэмжих зорилгоор “Гэр бүлийн өдөр”-ийг бий болгож, гэр бүл – нөхөн үржихүйн боловсролд онцгой ач холбогдол өгнө.
- Хот байгуулалт, барилга, нийгэм, соёлын байгууламжийн төлөвлөлтөд нийт иргэдэд хүртээмжтэй дэд бүтцийг бий болгоно.

- Жендэрт суурилсан хүчирхийлэл, ялгаварлан гадуурхал, бэлгийн дарамтыг арилгах санаачилга, манлайллыг дэмжинэ.
- Хүүхэд харах үйлчилгээг хөгжүүлэх, цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.
- Сургуулийн автобус ажиллуулж, хүүхдийн сургуульдаа аюулгүй ирж, буцах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

АЖЛЫН БАЙР ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн менежментийн тогтолцоог сайжруулахад чиглэсэн бодлого хэрэгжүүлнэ.
- Хөдөлмөрийн зах зээл дээр эрэлтийн судалгааны чанарыг сайжруулж, хэрэгцээтэй байгаа ажил, мэргэжлийг эдийн засгийн салбар, ажил мэргэжлээр нарийвчлан гаргаж, мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагын элсэлттэй нягт уялдуулна.
- Хөдөлмөр эрхлэлтийн олон хэлбэрцагийн ажил, аутсорсинг, шууд борлуулалт, ажиллах хүч нийлүүлэх үйлчилгээ зэргийг хөгжүүлэх санал, санаачлагыг дэмжиж ажиллана.
- Гарааны бизнес буюу старт-апыг хөгжүүлэх экосистем (санхүүжилт, сургалт, мэдээлэл, г.м.)-ийг бүрдүүлнэ.

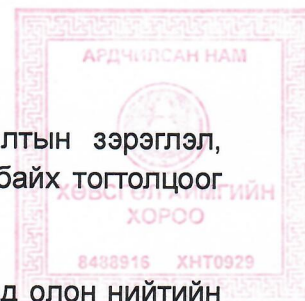
НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ

- Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэгт чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Хавтгайрсан халамжаас татгалзаж, халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү чиглүүлнэ.
- Нийгмийн даатгалын хамрах хүрээг өргөтгөж, нийгмийн даатгалын үйлчилгээг даатгуулагчийн эрэлт, хэрэгцээнд нийцүүлэн хөгжүүлнэ.
- Нийгмийн халамжийн салбарт сайн дурын ажлыг дэмжих, иргэд, иргэний нийгмийн байгууллага, хувийн хэвшлийн санаачлагыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Малчдын нийгмийн даатгалын хамралтыг нэмэгдүүлж, тэдний нийгмийн баталгааг хангана.
- Нийгмийн даатгалын сангийн мэдээлэл, тайланг ил тод болгож, олон нийтийн хяналтын тогтолцоог бүрдүүлнэ.

1.4. СОЁЛ, УРЛАГ, СПОРТ

Уламжлалт өв соёлоо орон нутгийн бодлогоор дэмжин, зөв монгол хүнийг төлөвшүүлэхэд онцгойлон анхаарна.

- Соёлын өвийг тоон системд хөрвүүлэн хадгалж, олны хүртээл болгоно.
- Соёлын биет ба биет бус өвийг хадгалан хамгаалах, сэргээн засварлах, түүнийг хамгаалан цуглуулагч, тээн уламжлагч нарыг сурталчлан дэмжиж ажиллана.

- Археологийн болон түүх соёлын дурсгалт газрын хамгаалалтын зэрэглэл, ангиллыг шинэчилж, соёлын өвийг хамгаалагч, харгалзагчтай байх тогтолцоог бий болгоно.
- Соёлын урлагийн байгууллагуудын аялал жуулчлал болон бусад олон нийтийн арга хэмжээнд оролцож, нэмэлт орлого олох боломжийг бүрдүүлнэ.
- Соёлын бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг улс болон олон улсын зах зээлд гаргахад дэмжинэ.
- Мэргэжлийн урлагийн сургалтын байгууллага төгсөгч, дадлагажигчдад эзэмшсэн ур чадвараа хөгжүүлэх, уран бүтээлээ олны хүртээл болгоход нь дэмжиж ажиллана.
- Спорт цогцолбор, бассейн, сургалтын төв, чөлөөт цагийн үйлчилгээ үзүүлэх багтаамж ихтэй байгууламж, дэд бүтцийг бий болгох төслүүдийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлнэ.
- Олимпын олон төрлөөр өсвөр, залуучууд, насанд хүрэгчдийн улс, бүсийн хэмжээний тэмцээнүүдийг зохион байгуулахад орон нутгаас дэмжлэг үзүүлнэ.
- Эрүүл, идэвхтэй аж төрөх талаар олон нийтэд ойлголт өгөх сургалт, сурталчилгааг нэмэгдүүлнэ.
- Их спортыг дэмжин, спорт клубийг амжилтаар нь дэмжих бодлого баримтална.

Хоёр. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ

2.1. ӨСӨЛТИЙН БОДЛОГО ЖИЖИГ ДУНД БИЗНЕС, БИЗНЕСИЙН ДАРХЛАА

- Жижиг дунд бизнесийн өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх, гарааны бизнесийг гарцыг нэмэгдүүлэхэд шаардлагатай мэдээллийн дата бааз үүсгэж, шинэ санаачилгыг хэрэгжүүлэх боломжоор хангана.
- Баялаг бүтээгч иргэдийнхээ бизнес эрхлэлтийн хөрөнгө оруулалтын анхны санхүүжилтийг босгоход бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Жижиг үйлдвэрлэлийг технологийн шийдлээр дэмжихэд орон нутгаас анхаарч, хэрэгжүүлэх механизмыг бий болгоно.
- Бизнес учирдаг авлигын дарамтыг арилгах чиглэлд хүчтэй ажиллана. Технологийн дэвшлийг ашиглах замаар авлигыг мэдээлэх, илрүүлэх боломжийг бүрдүүлнэ.
- Бүртгэл, гааль, татвар, хяналт, шалган нэвтрүүлэх, лавлагаа, мэдээлэл, худалдан авах ажиллагаа зэрэг төрөөс авах бүх үйлчилгээг цахимжуулна. “Нэг цонхны систем”- ийг бий болгож, авлигаас ангид, хувь хүний үйлдлээс үл хамаарсан, цахим системийг хэрэгжүүлнэ.
- Өмчийн эрхийг баталгаажуулж, хувийн өмчийг хамгаалах чиглэлд шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг авна.

- Илүү өндөр үнэлэмж бүхий аж үйлдвэрүүд болон зайнаас ажиллах цагийн ажлын байранд ажиллах ажиллагсдыг бэлтгэх боловсролын тогтолцоондонцгой анхаарч бүтээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- Гадаад,дотоодынхөрөнгөоруулалтыг орон нутгийн онцлогийг харгалзан бүх талаар дэмжинэ.
- Төрийн зүгээс бизнес эрхлэгчдэд үзүүлж буй хүнд суртал, дарамтыг арилгаж, татвар төлөгч аж ахуйн нэгжүүддээ үйлчилдэг, зөвлөдөг тогтолцоог бий болгоно.
- Хөдөө аж ахуйн салбарт боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжиж ноолуур, мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн, арьс ширний бүтээгдэхүүний экспортыг эрс өсгөнө.
- Орон нутгийн арилжааны банкуудтай хамтран Жижиг дунд үйлдвэрүүдэд олгох зээлийн хүртээмжийг өсгөх чиглэлээр идэвх санаачилгатай хамтран ажиллана.

САНГИЙН БОДЛОГО

- Орон нутгийн төсвийн зардлыг ач холбогдол, үр өгөөжөөр нь эрэмбэлэх зарчимд шилжиж, үр ашигтай байлгах бодлого хэрэгжүүлнэ.
- Орон нутгийн төсвийгсудалгаандсуурилсантөлөвлөлттэй, зарцуулалтыг сахилга баттай, үр дүнд нь олон нийтийн хяналтыг бий болгохорчинг бүрдүүлнэ.

ТАТВАРЫН БОДЛОГО

- Аймгийн хэмжээнд татварын байцаагч иргэд, аж ахуйн нэгж байгууллагыг торгууль, захиргааны хэм хэмжээгээр дарамталдаг бус, зөвлөгөө өгдөг, мэдээллээр хангадаг, хуулийг дээдэлдэг, бизнесийг дэмждэг болгох чиглэлд хамтран ажиллана.

САНХҮҮГИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

- Иргэд олон нийтэд чиглэсэн санхүүгийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.
- Орон нутгийн өмчит компани аж ахуйн нэгжийг нээлттэй, ил тод засаглалыг нэвтрүүлнэ.
- Иргэн, аж ахуйн нэгжийн бизнесийн үйл ажиллагааг дэмжсэн өгөөжтэй санхүүгийн зуучлалыг хөгжүүлнэ. Санхүүгийн үйлчилгээний хүртээмж, үйлчилгээг ашигласнаар иргэн аж ахуйн нэгжид бий болох ашгийн бодит хэмжээг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн зохицуулалтын арга хэмжээг үе шаттайгаар авч хэрэгжүүлнэ.

ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛ

- Ядуурлын түвшинг Монгол Улсын урт хугацааны бодлогын баримт бичигт заасан түвшинд хүргэж бууруулна.

7

- Малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн ажлын байрыг бий болгоно.
- Мэргэжилтэй ажиллах хүчин, мэргэжлийн боловсролыг сургалтын хөтөлбөрийг өсөн нэмэгдэж буй шинэ ажлын байрны хэрэгцээ шаардлагатай нийцүүлэх замаар шинэ төгсөгч бүрийг үе шаттайгаар хөдөлмөрийн зах зээл дээр ажлын байр бий болгож, хангана.

ДЭД БҮТЭЦ

- Мөрөн хотод “Гудамж” төслийг хэрэгжүүлнэ.
- Эдийн засгийн өсөлтийн суурь болсон хатуу болон зөөлөн дэд бүтэц (зам тээвэр, эрчим хүч, сэргээгдэх эрчим хүч, усан хангамж, мэдээлэл, харилцаа холбоо)-ийн хөрөнгө оруулалтыг хувийн, төсвийн, болон төр хувийн хэвшлийн түншлэл зэрэг санхүүжилтийн бүхий л төрөл, боломжийг идэвхтэй ашиглана.
- Аймгийн газарзүйн байршлын давуу талаа ашиглан агаарын тээврийн бүс нутгийн зангилаа төв болгоно.
- Мөрөн хот дахь нийтийн тээврийн парк шинэчлэлийг хийж, чиглэлийн болон таксины үйлчилгээг үе шаттайгаар шинэчилнэ.
- Авто замын сүлжээг хөгжүүлэхээр батлагдсан төсөл хөтөлбөрүүдэд судалгаа хийж орон нутгийн чанартай авто замын сүлжээг 2050 он хүртэл хөгжүүлэх төлөвлөгөөг боловсруулан батлуулж хэрэгжүүлнэ.
- Орон нутгийн авто замын сүлжээг бий болгох ажлыг эхлүүлнэ
- Аялал жуулчлалын зориулалттай авто замын сүлжээг бий болгоно.
- Орон нутгийн чанартай авто замын засвар арчлалтын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх замаар хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангаж ажиллана.
- Авто зам ашигласны төлбөр хураах асуудлыг цогцоор нь судлан цахим хэлбэрт шилжүүлэх хөтөлбөр боловсруулах ажлыг эхлүүлнэ.

ЭРЧИМ ХҮЧ

- Цахилгаанэрчимхүчнийүнэтарифын загварыг боловсронгуй болгон зах зээлийн зарчимд тулгуурласан, хэрэглэгчдэд ээлтэй уян хатан систем нэвтрүүлнэ.
- Сэргээгдэх эрчим хүчний шинэ эх үүсвэрүүдийг барихад төр хувийн хэвшлийн түншлэлийн зарчмыг түлхүү баримтална.
- Аймгийн төвд дулааны станцын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, дулааны сүлжээ байгуулах ажлыг хэрэгжүүлж, ашиглалтад оруулна.
- Шинэ бүтээн байгуулалт, шинэ суурьшлын бүс, суурин газрыг дулааны эрчим хүчээр найдвартай хангах техник, технологийн боломжийг бүрдүүлнэ.
- Мөрөн хот болон сумын төвийн хог хаягдлын менежментийг сайжруулах ажлыг төр хувийн хэвшлийг дэмжих болон олон улсын төсөл хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар хэрэгжүүлнэ.

- Мөрөн хотын гэр хорооллын оршин суугчдын түлшний хэрэглээг аюулгүй болгох, агаар дахь хорт хийн хэмжээг эрүүл ахуйн шаардлага стандартын хэмжээнд хүртэл багасгах, халаалтын шинэ технологийг дэмжин агаарын бохирдолгүй болгоно.

ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИ, МЭДЭЭЛЭЛ, ХАРИЛЦАА

- Орон нутагт өндөр хурдны интернэтийн сүлжээг өргөтгөж, 5G технологийг хувийн хэвшлийн хөрөнгөөр нэвтрүүлнэ.
- Багш нарын цахим боловсролын ур чадварыг сайжруулах хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- Иргэдэд зориулсан цахим боловсролын төвүүдийг дэмжиж ажиллана.
- Инновацад суурилсан гарааны бизнесүүдийг дэмжинэ. Гарааны бизнесийг дэмжих хөтөлбөрийг баталж, хэрэгжүүлнэ.

БАРИЛГЫН САЛБАР

- Мөрөн хотын гэр хорооллын дахин төлөвлөлтийг үргэлжлүүлэх, “Жорлонгоо өөрчлө” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх замаар хөрсний бохирдлыг эрс бууруулна.
- Зохион байгуулалттай хөдөлмөр зуучийн үйлчилгээг дэмжих замаар цагийн ажлын тогтолцоог урамшуулна.

АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛ

- Спортын, эрүүл мэндийн, эко- туризмын, нүүдэлчний өв соёлоо сурталчлах зэрэг аялал жуулчлалын төрөл хэлбэрүүдийг хөхүүлэн дэмжинэ.
- Жуулчлалаас орж ирэх эдийн засгийн орлогыг шинэчлэн төлөвлөж, төрийн бүх түвшинд салбаруудын хамтын ажиллагааг сайжруулах, аялал жуулчлалын талаарх Үндэсний бодлого, төлөвлөгөөг бүсийн болон орон нутгийн төлөвлөлтөд тусгана.
- Орон нутгийн иргэд, олон нийтийн амьдралд сайнаар нөлөөлөх, жуулчдад чанартай үйлчилгээ үзүүлэх аялал жуулчлалын дэд бүтцэд хувийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжинэ.
- Аялал жуулчлалын салбарын ажиллах хүчний ур чадварыг хөгжүүлнэ.
- Хөвсгөлд жуулчилж, аялах эрэлтийг нэмэгдүүлэх, эргэлтийг нь сайжруулах зорилгоор түншлэл, үр ашиг, боломжийг тодорхойлж төлөвлөн, маркетингд зарцуулах хөрөнгийг нэмэгдүүлнэ.
- Нисэх онгоцны буудлын болон авто тээврийн товчоо, аялал жуулчлалын салбарын түншүүдтэй хамтран ажиллаж жуулчдыг шуурхай мэдээллээр хангана.
- Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ. Хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төслүүдийг бодлогоор дэмжинэ.

ХҮНСНИЙ ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

- Төрөөс хүнс, хөдөө аж ахуйн салбарт баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлж, “Эрүүл хүнс” үндэсний хөтөлбөр хэрэгжүүлж, мах, сүү, гурил, хүнсний ногоо зэрэг бүтээгдэхүүний дотоод хэрэгцээг үйлдвэрлэлээр бүрэн хангаж, эрүүл, аюулгүй байдлын баталгааг дээшлүүлнэ.
- Импортын хүнсний бүтээгдэхүүнд тавих хяналтыг сайжруулна.
- Иргэдийн хүнсний хэрэгцээгээ өөрөө хангах, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.
- Суурин газрын хүн амыг эрүүл, чанартай усаар хангах дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.
- Дөрвөн улирлын хүлэмжийн төсөл хөтөлбөрийг хувийн хэвшлийн санаачлагад тулгуурлан бүх талаар дэмжин ажиллана.

ХӨНГӨН ҮЙЛДВЭРЛЭЛ

- Малаас гарч буй түүхий эд болох арьс шир, ноос ноолуурыг боловсруулах үйлдвэрлэлийн төв байгуулах ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
- Хөнгөн үйлдвэрлэлийн зээл, тусламжийг бодлогоор татах, гаднын донор байгууллагуудын зээл, тусламжийг бодлогоор чиглүүлнэ.
- Экспортын чиг баримжаатай хөдөө аж ахуй-хөнгөн үйлдвэрлэлийн кластерийг аймгийн түвшинд хөгжүүлэхийг дэмжинэ.

Гурав. ЭЗЭН МОНГОЛ

3.1. ХОТ, ХӨДӨӨГИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ ХӨГЖИЛ

- Аймаг, сум бүр хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлийн салбараа тодорхойлж, хөгжлийн бодлогоо уялдуулан хамтарч хөгжихийг дэмжиж, дэд бүтцийн барилга, байгууламж, тээвэр, логиستيкийн сүлжээг бий болгоно.
- Бизнесийн чөлөөт өрсөлдөөнийг дэмжинэ.

3.2. ОРОН НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

- Сум, тосгоны үйл ажиллагааны болон засаглалын чадавхыг бэхжүүлнэ.
- Эдийн засгийн бие даасан байдлыг хангах талаар санаачлагатай ажиллана.
- “Орон нутгийн хөгжлийн сан”-гаас Орон нутгийн нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг дэмжих хөрөнгө оруулалтын төсөл арга хэмжээг дэмждэг, зарцуулалтанд нь иргэдийн хяналттай, үр ашигтай байлгах чиглэлд идэвх санаачлага гаргаж ажиллана.
- Орон нутгийн аж ахуй нэгж, компаниудын чадавх, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх төслүүдийг дэмжинэ. Мал аж ахуй, газар тариалан, гахай, тахиа, зөгийн аж ахуйд суурилсан орон нутгийн онцлог шинэ брэнд бүтээгдэхүүний бизнес загварыг хөгжүүлэх судалгаа, хөгжүүлэлтийн зардлыг орон нутгийн төсөвт тусгаж ажиллана.

“ШИНЭ ХӨДӨӨ” ХӨТӨЛБӨР

- Уламжлалт мал, аж ахуйн гаралтай түүхий эд ноос, ноолуур, арьс шир, махыг малчдын оролцоотой анхан шатны түүхий эдийн тордолгооны цэгт бэлтгэн бүс нутаг, аймгийн төвүүдэд боловсруулж, өндөр түвшний технологийн үйлдвэрт эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэж, дотоодын болон гадаад зах зээл дээр өрсөлдөх үнээр борлуулах боломжийг бүрдүүлнэ.
- Түүхий эд үйлдвэрлэгч, боловсруулах үйлдвэр, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгч, худалдан борлуулагч талууд корпорац болон кластерын тогтолцоогоор хамтран ажиллах загварыг дэмжинэ.

“ШИНЭ СУМ” ТӨСӨЛ

Иргэдийн оролцоотой “ШИНЭ СУМ” төсөл хэрэгжүүлнэ. Үүнд:

1. Сумын төвийг дахин төлөвлөж, ногоон байгууламж, дэд бүтэц, барилга байгууламж бүхий орчин үеийн сууринг хөгжүүлэх ажлыг эхлүүлнэ.
2. Сумын төвийн төлөвлөлтөнд иргэдийн санал бодлыг тусгах, оролцоог хангана.

“ЧИНЭЭЛЭГ МАЛЧИН” ХӨТӨЛБӨР

Мал аж ахуйн салбарыг эдийн засгийн үр ашигтай, орчин үеийн шинэ технологи, инновацад суурилж, хөгжүүлэн мэдлэг бүхий малчдыг малчин бизнесмен болгох замаар тогтвортой орлого бүхий хүчтэй дундаж давхаргыг тэлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.

- Иргэдийн санаачилгад суурилсан “Чинээлэг малчин” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.

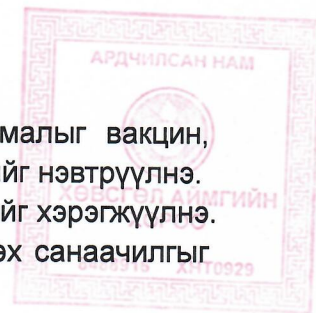
3.3. БЭЛЧЭЭР АШИГЛАЛТ

- “Хариуцлагатай нүүдэлчид” хөтөлбөрийн хэрэгжүүлж малын гаралтай түүхий эдийг мөшгөх тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- Ямаан сүргийн зохистой харьцааг шинжлэх ухааны үндэстэй тогтооно. Аймгийн ноолуур ба ноолууран бүтээгдэхүүнийг дэлхий нийтэд зөв сурталчилна.
- Бэлчээрийн зохистой менежментийн дэд хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ. Малчдын хамтын оролцоонд тулгуурлан бэлчээрийн тогтвортой менежментийг хэрэгжүүлнэ.

3.4. МАЛ АЖ АХУЙ

- Малыг тооноос илүү чанарт шилжүүлж, малын төрлийг зохистой харьцаанд хүргэж, эдийн засгийн ашигтай, технологид суурилсан мал аж ахуйг төрийн бодлогоор дэмжинэ.

- Махыг зах зээлд нэвтрүүлэх хяналтын горимыг сайжруулж, малыг вакцин, туулгад бүрэн хамруулан эрүүлжүүлэх ухаалаг хяналтын системийг нэвтрүүлнэ.
- Хөдөөгийн залуу малчин өрхийг дэмжин “Малжуулах хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлнэ.
- Гахай, шувуу, зөгий, загас үржүүлгийн аж ахуй эрхлэх, хөгжүүлэх санаачилгыг дэмжинэ.

3.5. ГАЗАР ТАРИАЛАН

- Ургамал хамгаалах химийн бодис, бордоо болон био бэлдмэлийн ухаалаг хяналтыг бий болгоно.
- Газар тариалангийн бүс нутагт услалтын системийн менежментийг боловсронгуй болгож, тариалан эрхлэгч, хүнсний ногоо тариалагчдыг бодлогоор дэмжинэ.
- Сэргээгдэх эрчим хүчийг ашигласан усжуулалтын систем, худгийг өргөнөөр ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ.
- Дотоодын тэжээл үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж, бодлогын орчинг сайжруулна.
- Газрын үржил шимийг хамгаалан зохистой ашиглаж, газар тариалангийн үйлдвэрлэлд орчин үеийн технологи, инновац нэвтрүүлнэ.
- Тариалангийн зориулалттай газрын ашиглалтыг сайжруулахын зэрэгцээ газрын үржил шимийг хамгаалах, бүтээмж, үр ашгийг дээшлүүлэхэд чиглэсэн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Таримал ургамлын үр үржүүлгийн аж ахуйг цогцоор хөгжүүлж, үрийн сорт сорилт, чанарыг сайжруулж, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицсон, нутагшсан сортын үрийн хангамжийг нэмэгдүүлнэ.
- Орон нутгийн хөрс, цаг уурын онцлогт тохирсон ургамлын аж ахуйг төрөлжүүлэн хөгжүүлж, импортыг орлох органик брэнд бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх санал санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.
- Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн мэргэжлийн ажиллах хүчний хангамж, чадавхыг бэхжүүлэх чиглэлээр тусгай хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийн техникийн шинэчлэлийн бодлогыг хэрэгжүүлж, орчин үеийн техник хангамжийн түвшнийг дээшлүүлнэ.
- Ургамал хамгааллын орчин үеийн арга технологийг иж бүрэн хэрэгжүүлж, тариалангийн талбайн хөрсийг элэгдэл, хортон шавжаас хамгаалах, үйлдвэрлэлийн зохистой дадлыг нэвтрүүлэх нөхцөл бүрдүүлнэ.
- Эрдэс болон органик гаралтай бордооны дотоодын үйлдвэрлэлийг дэмжин хөгжүүлж, хангамжийг нэмэгдүүлнэ.
- Иргэд өөрийн өмчилж авсан хашааны газар дээр айл, хөрш, гудамжаараа нэгдэн төлөвлөлт хийж, инженерийн дэд бүтцэд бүрэн холбогдсон, амины орон сууц болгон дахин төлөвлөх ажлыг иргэдийн оролцоотой хэрэгжүүлж, амьдран суух байшингаа барихад нь урт хугацаатай, хүү багатай, орон сууцны ипотекийн зээлээр санхүүгийн дэмжлэг үзүүлж ажиллана.

- Гэр хорооллын дахин төлөвлөлтөөс чөлөөлөгдсөн газар дээр иргэдийн амралт чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх, эрүүл, аюулгүй амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор цэцэрлэгт хүрээлэнгүүдийг байгуулна.
- Хувийн болон нийтийн орон сууцны дулаан алдагдлыг бууруулах зорилгоор “Дулаалах” төслийг хэрэгжүүлнэ.
- Хог хаягдлын менежментийг боловсронгуй болгож, хог боловсруулах, буцаан ашиглах үйлдвэр байгуулж, иргэд хогоо ангилан ялгаж тушаах, ААН-үүд өөрсдийн гаргаж буй сав баглаа боодлыг буцаан цуглуулан авч, дахин ашиглах тогтолцоог дэмжих бодлого хэрэгжүүлнэ.

Дөрөв. ХУУЛЬТАЙ МОНГОЛ

4.1 ИРГЭНЭЭ ХАМГААЛДАГ ХУУЛЬ

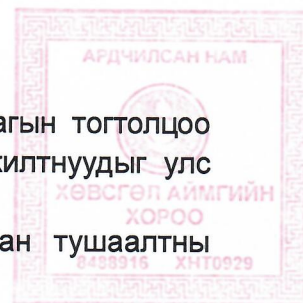
- Хууль сахиулах байгууллагын үндсэн чиг үүргийг иргэдэд аюулгүй байдлын үйлчилгээ үзүүлэх, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, хүүхэд залуусыг гэмт хэрэгт өртөхөөс хамгаалах үйл ажиллагаанд чиглүүлж хүртээмж, үр нөлөөг нэмэгдүүлэхэд онцгой анхаарна.
- Хууль сахиулагчдын нийгэм, эдийн засгийн баталгааг дээшлүүлнэ.
- Архинд донтогч болсон хүнд эмнэлгийн, сэтгэл зүйн болон нийгмийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлэхэд анхаарч ажиллана.
- Цахим орчны харилцааг боловсронгуй болгох, цахим орчинд хүний нэр төр, ажил хэргийн нэр хүндийг хамгаалах, байгууллага, хувийн мэдээлэл, нууц, өгөгдлийн аюулгүй байдлыг хангана.
- Нас, хүйс, хөгжлийн ялгаа, бэлгийн чиг баримжаа гэх мэт аливаа төрлийн ялгаварлал, дарамт, хүчирхийллийг ажлын байр, олон нийтийн бүх орчинд таслан зогсооход чиглэсэн үе шаттай арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлнэ.
- Хүүхэд, эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллээс урьдчилан сэргийлэх, гэр бүл, сургуулийн орчинд хүүхдийн эрхийг хангах, ажлын байран дахь бэлгийн дарамттай тэмцэх ажлыг зохион байгуулна.
- Гамшиг, аюулаас хамгаалах үйл ажиллагааг мэргэжлийн байгууллага болон орон нутгийн иргэдийн хамтын оролцоотой болгоно.
- Онц байдлын болон хямралт байдлын үеийн зохицуулалтыг боловсронгуй болгож, ухаалаг, үр нөлөөтэй, дэс дараатай ажиллах эрсдэлээс хамгаалах тогтолцоог бүрдүүлнэ.

4.2. ИРГЭНДЭЭ ҮЙЛЧИЛДЭГ ЗАСАГЛАЛ

- Орон нутгийн ил тод, нээлттэй байдал, шийдвэр гаргах үйл ажиллагаанд оролцох иргэдийн оролцоог хангах зорилгоор цахим төвийг бий болгоно. Иргэн цахим санаачилга гаргасан, иргэд цахимаар гарын үсэг цуглуулж, тодорхой асуудлыг дэвшүүлсэн тохиолдолд аймаг, сумын ИТХ хүлээн авч хэлэлцэх журам тогтооно.
- Төрийн албаны удирдах албан тушаалтнууд, дарга нарын тансаглалыг таслан зогсооно.

- Мэргэшсэн нийтийн алба, иргэний оролцоот үнэлгээ, хариуцлагын тогтолцоо бүхий нийтийн үйлчилгээг бэхжүүлж, салбарын мэргэшсэн ажилтнуудыг улс төрөөс ангид, тогтвортой ажиллуулах баталгааг бүрдүүлнэ.
- Авлигатай тэмцэх тэмцлийг эрчимжүүлж, төрийн өндөр албан тушаалтны зарлага болон орлогын албан татвар төлөлтийг ил болгоно.
- Монгол Улсын шударга ёс, Хууль дээдлэх ёс, ил тод, нээлттэй байдал, авлигын олон улсын индексийг сайжруулах арга хэмжээ авна.
- Хууль сурталчлах, таниулах ажлын чанарыг дээшлүүлж, олон нийтэд хууль зүйн мэдээллийг шуурхай, үр дүнтэй хүргэх ажиллагааг сайжруулна.

4.3. ИРГЭН НЬ ШИЙДДЭГ НИЙГЭМ

- Иргэддээ итгэж, анхан шатны нэгж дээрээ асуудлаа шийдвэрлэх зарчмыг нутгийн удирдлагыг бэхжүүлэх, хотын засаглалыг сайжруулахад баримталж, орон нутгийн эрх мэдэл, төсвийн боломжуудыг нэмэгдүүлнэ.
- Авилга, албан тушаалын гэмт хэрэгт холбогдсон иргэдийн итгэлийг алдсан ИТХ-ын төлөөлөгчид хариуцлага тооцуулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Төсвийн зарцуулалт, төрийн өмчит аж ахуйн нэгжүүдэд тавих иргэний болон хөндлөнгийн хяналтыг нэмэгдүүлнэ.
- Захиргааны ерөнхий хууль, Шилэн дансны тухай хууль, Нийтийн сонсголын тухай хуулиудад туссан иргэний оролцоо, хяналтын боломжуудыг бодитоор хэрэгжүүлэх ажлыг эрчимжүүлнэ.
- Аймгийн хэмжээнд эрэн сурвалжлах сэтгүүл зүй, чөлөөт, олон ургалч хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөний баталгааг дээшлүүлж, мэдээлэл авах эрхийг хангаж ажиллана.
- Иргэн нь иргэний бүртгэл, нийгмийн даатгал, эрүүл мэнд, татвар зэрэг төрийн үйлчилгээг нутаг дэвсгэр, засаг захиргааны нэгж харгалзахгүйгээр авах журмыг тогтооно.

4.4. ХӨГЖЛИЙГ ДЭМЖДЭГ ХУУЛЬ

- Аймгийн хэмжээнд Зөрчлийн тухай хуулийн хэрэгжилтэнд дүн шинжилгээ хийж, зохисгүй үр дагаварыг арилгах арга хэмжээ авна.
- Төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн холбоод, хувийн хэвшлээр гүйцэтгүүлэх ажлыг бодитоор хэрэгжүүлж, үйлчилгээний чанарыг дээшлүүлнэ.
- Татвар, төрийн хяналт шалгалтыг (мэргэжлийн хяналт) иргэн, хуулийн этгээдэд зөвлөх, боломж олгох, дэмжих чиглэлээр шинэчлэн зохион байгуулна.
- Иргэд, аж ахуйн нэгжийн төрөөс авах үйлчилгээг бүрэн цахим хэлбэрт шилжүүлнэ. Цахим өргөдөл, гомдлын аймгийн 11-11 төвийн үйл ажиллагааг сайжруулна.
- Төрөөс зохион байгуулах аливаа төсөл, тендерийн сонгон шалгаруулалтыг авлига, сонирхлын зөрчлөөс ангид, олон нийтэд ил тод болгоно.

Тав. АЮУЛГҮЙ, АМГАЛАН МОНГОЛ

Орон нутгийн иргэдэд суурилсан хамгаалалтыг бэхжүүлэх, иргэний хяналтын тогтолцоог нэвтрүүлэх замаар салбарын хариуцлагагүй байдлыг арилгана. Уламжлалт бус аюултай тэмцэх хөтөлбөр шинээр боловсруулан, салбараас тэтгэвэрт гарсан иргэдийн нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд онцгой анхаарна.

Экосистемийн тэнцвэрт байдлын алдагдал, байгалийн нөөц баялгийн зүй бус ашиглалтыг зогсоох, жам ёсоор нөхөн сэргэх боломжийг дээшлүүлэх замаар хүрээлэн байгаа орчны тогтвортой байдал, ногоон хөгжлийг ханган, хүний амьдралын чанарыг сайжруулна.

5.1. ҮНДЭСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

- Нийт ард түмний сайн сайхан аюулгүй байдлын төлөө төр засгийн шийдвэр нь судалгаанд суурилах нь зайлшгүй шаардлага гэж үзнэ.
- Үндэсний эв нэгдэл, оюун санааны нэгдмэл байдал, үндэсний өв соёл, бахархлыг бодлогоор дэмжинэ. Өв соёл, эх түүх, хэл бичиг, соёлын дархлаа бүхий монгол бахархлыг дэмжих замаар үндэсний эв нэгдлийг сахин хамгаалах цогц хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- Хуурамч мэдээлэл, дижитал халдлагатай тэмцэх, төр, иргэнийхээ цахим мэдээллийн аюулгүй байдлыг хамгаалах тусгай бодлого хэрэгжүүлнэ. Иргэдийнхээ тэнцвэртэй, бодитой мэдээлэл авах нөхцөл боломжийг дэмжинэ.
- Төрийн тусгай албан хаагчдын ар гэрийн аюулгүй байдал, нийгмийн асуудлыг шийдэхэд анхаарч ажиллана.
- Иргэн бүрийн аюулгүй байдлыг хангахад хэрэгтэй мэдлэг мэдээллийг нийгэмд түгээж, иргэдийн оролцоог дэмжинэ.

5.2. ГАДААД БОДЛОГО

- Хил орчмын эдийн засгийн хамтын ажиллагаа, худалдааг эрчимжүүлэх чиглэлээр идэвхтэй ажиллана.
- Хилийн боомтуудын нэвтрүүлэх хүчин чадлыг нэмэгдүүлж, ажиллах цагийг уртасган иргэд улсын хилээр саадгүй зорчих нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- Жижиг, дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд зориулсан гадаадын хөнгөлөлттэй зээлийн эх үүсвэрийг нэмэгдүүлж, импортоор орж ирэх техник технологи, ноу-хау зэрэгт дэмжлэг үзүүлэн, үйлдвэрлэсэн бүтээгдэхүүнийг нь экспортод гаргах боломжийг бүрдүүлнэ.
- Эдийн засгийн идэвхитэй бүсэд бизнес инкубатор төв байгуулж, гадаад худалдааны түүхий эд, технологийн солилцоогоор аж ахуй эрхлэгчдийг дэмжинэ.

- Гадаад харилцааны салбарын хүний нөөцийг төлөвшүүлэхэд тусгайлан анхаарна.

5.3. БАТЛАН ХАМГААЛАХ БОДЛОГО

- Эх оронч үзлийг дэмжиж, цэргийн алба хаах хугацааны сургалтын агуулга хөтөлбөрийг сайжруулж, гамшгийн менежментийн сургалтыг зэвсэгт хүчний анги нэгтгэлүүдэд тусгай хөтөлбөр болгож оруулна.
- Кибер халдлагатай тэмцэх, төр, иргэнийхээ цахим мэдээллийн аюулгүй байдлыг хамгаалах тусгай бодлого хэрэгжүүлнэ.
- Байгалийн гамшиг, цар тахал, халдварт өвчнийг даван туулах, техник технологи, хүн хүч болон зохион байгуулалтын чадавхыг сайжруулж стратегийн нөөц бүрдүүлэх бодлогыг баримталж ажиллана.

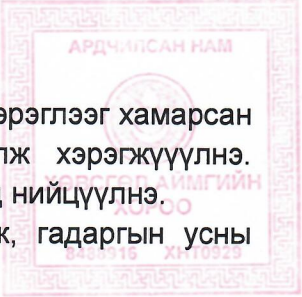
ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН, НОГООН ХӨГЖИЛ ЭКОСИСТЕМИЙН ТЭНЦВЭРТЭЙ БАЙДАЛ

- Экосистемийн тэнцвэрт байдлын алдагдал, байгалийн нөөц баялгийн зүй бус ашиглалтыг зогсоох, жам ёсоор нөхөн сэргэх боломжийг дээшлүүлэх замаар хүрээлэн буй орчны тогтвортой байдал, ногоон хөгжлийг ханган, хүний амьдралын чанарыг сайжруулна.
- Усны хэрэглээ, хяналт, хэмнэлтийн бодлогыг бий болгож, менежментийг сайжруулна.
- Цөлжилттэй тэмцэх шинэ технологийг нэвтрүүлж, энэ чиглэлээрх олон улсын хамтын ажиллагааг эрчимжүүлнэ.
- Уур амьсгалын өөрчлөлтөд нөлөөлдөг сөрөг нөлөөллийг эрт илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, сэргээн ашиглах, дахин боловсруулах үйл ажиллагааг хувийн хэвшлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлэх, хог хаягдлыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах зэргээр цогц үйл ажиллагааг шат дараалан авч хэрэгжүүлнэ.
- Ойжуулах, ойг цэвэрлэх, нөхөн сэргээх, хамгаалах асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэж, шинэ технологи нэвтрүүлнэ.
- Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг урамшуулна.
- Ус, хөрс, бэлчээрийг хамгаалах, цөлжилттэй тэмцэх асуудлыг нэгдсэн, цогц бодлоготой болно.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ТОГТВОРТОЙ ХӨГЖИЛ

- Газар ашиглалт, хот суурингийн болон орон нутгийн төлөвлөлт хийх, эдийн засгийн өсөлтийг бий болгох үйлдвэрлэл, үйлчилгээг дэмжсэн бодлого, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхдээ байгаль орчинд сөрөг нөлөөгүй байх, биологийн төрөл зүйлийн орчныг дордуулахгүй байхыг гол шалгуур үзүүлэлт болгоно.

-
- Эрчим хүч, аж үйлдвэрийн салбар, гэр хорооллын нүүрсний хэрэглээг хамарсан Агаарын чанарын менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулж хэрэгжүүлнэ. Шахмал түлшний үйлдвэрийн стандартыг олон улсын түвшинд нийцүүлнэ.
 - Боловсруулах үйлдвэрт гүний усны ашиглалтыг хязгаарлаж, гадаргын усны ашиглалтыг түлхүү дэмжинэ.
 - Утааг бууруулах зорилгоор сэргээгдэх эрчим хүч, шинэ техник технологийг ашиглан дулаан, цахилгаан нийлүүлэх иргэд, аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжинэ.
 - Орчноо ногооруулсан иргэд, аж ахуйн нэгжийг урамшуулах тогтолцоог бүрдүүлнэ.
 - Хөдөө, орон нутагт нам даралтын зуухнуудыг татан буулгаж, нэгдсэн системд холбоно.
 - Аж ахуйн нэгж, байгууллагын тусгай зөвшөөрлийн үйл ажиллагаанд байгаль орчны хууль зөрчсөн аж ахуйн нэгжийн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийг цуцлах, цаашид олгохгүй байх бодлого баримтална.
 - Байгаль орчинд ээлтэй, эдийн засгийн байнгын өсөлтийг хангасан ногоон эдийн засагт суурилсан хөгжлийн үе шат руу шилжинэ.

___оОо___

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АЛАГ-ЭРДЭНЭ СУМЫН АРДЧИЛСАН
НАМЫН 2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

З. 282

8828201

Хөвсгөл аймгийн Алаг-Эрдэнэ сумын Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр

➤ Эрүүл мэнд

-Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжихэд бүх талын хамтын ажиллагааг сайжруулна.

-Эх, хүүхдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж буй нийгмийн хүчин зүйлүүдийг арилгаж “Эх, хүүхдэд ээлтэй” байгууллага, баг, сум болгох хөдөлгөөнийг өрнүүлнэ.

-“Эх хүүхдийг эрсдлээс хамгаалах” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Эм, вакцин био бэлдмэлийн аюулгүй байдлыг хангаж, сайн дурын дархлаажуулалтыг өргөжүүлж, товллын дархлаажуулалтын хамрагдалтыг сайжруулна.

-Хүн амыг аюулгүй ус, хүнсээр хангах, орчны ариун цэврийн байдлыг сайжруулахад чиглэсэн бодлогуудыг хэрэгжүүлэхэд иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж чадавхыг сайжруулна.

-Хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөл/ хорт зуршил, осол гэмтэл, байгалийн голомтод өвчлөл /-өөс сэрэмжлүүлэх үйл ажиллагааг сайжруулна.

-Архи тамхины худалдааг бууруулах, архи тамхины хэрэглээг багах арга хэмжээ авна.

-Эрүүл аюулгүй орчин бүрдүүлэх, хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөлөөс сэргийлэх ажилд иргэн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

-Өрх гэрийн эрүүл мэндийг дэмжсэн хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлнэ.

-Байгууллага, аж ахуйн нэгж бүр эрүүл, аюулгүй эрсдэлгүй орчин бүрдүүлсэн байна.

-Эрүүл мэндийн сургалт сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулж цэцэрлэгийн наснаас нь эхлэн иргэдэд эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлнэ.

-Зайлшгүй шаардлагатай багаж тоног төхөөрөмжөөр хангах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

-Эмнэлэгийн мэргэжилтны мэдлэг чадвар ёс зүй хариуцлагыг сайжруулна.

-Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бий болгож хөгжүүлэхэд дэмжинэ.

-Аж ахуйн нэгж байгууллагын ус, ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулна.

 3. 2022

-Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж халдварт бус өвчин тэдгээрийн эрсдэлт хүчин зүйлийн хяналт тандалтыг сайжруулах эрүүл мэндийг дэмжих замаар хүн амын дунд зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчнөөс шалтгаалсан нас баралтыг бууруулах чиглэлээр ажиллана.

-Анхан шатны тусламжийг тогтвортой зохион байгуулж үйлчилгээний шуурхай нээлттэй байдлыг хэвшүүлнэ.

➤ **Боловсрол, соёл**

-Судалгаа мэдээлэлд суурилсан хөгжлийн хөтөлбөр, бодлого төлөвлөлтийг боловсруулна.

-Боловсролын удирдлага мэдээллийн системтэй болж баяжуулах ажлыг тогтмолжуулан суралцагчдыг шилжилт хөдөлгөөнд тавих хяналтыг сайжруулна.

-Сургалтыг дэмжих үйл ажиллагааг хөгжүүлж экологийн боловсрол оюуны спорт, үндэсний урлаг, спортын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Багшийн шинэ санаа арга технологи, туршлагыг үнэлэх, түгээн дэлгэрүүлэх тогтолцоог сайжруулна.

-Дотуур байрыг хүүхдийн сурч хөгжих, эрүүл аюулгүй ээлтэй орчинг бий болгоно.

-СӨБ-ийн цөм хөтөлбөрийг хүүхдийн онцлог шинжид тулгуурлан хэрэгжүүлнэ.

-Цэцэрлэгийн бүлэг бүрийг стандартын шаардлага хангасан сургалтын техник хэрэгслээр хангах, интернэтд холбож ээлтэй орчинг бүрдүүлнэ.

-СӨБ-ийн багш нарыг мэдээлэл харилцааны технологийг ашиглан мэдлэг чадвараа дээшлүүлэх зайнаас суралцах туршлагаа хуваалцах орчин нөхцлийг бүрдүүлнэ.

-Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үзэл баримтлал, үйл ажиллагааг бүрэн хэрэгжүүлнэ.

-Стандартын шаардлага хангасан цэцэрлэгтэй болох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

-Хүүхдийн эрүүл мэнд, бие бялдар, оюун санааны өсөлт хөгжлийн хяналтыг сайжруулна

-Бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын залгамж чанарыг сайжруулж, боловсролын стандарт сургалтын цөм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Байгалийн ухааны хичээлийг туршилт судалгаа хийх лабораторид түшиглэн сургалт зохион байгуулах орчинг бүрдүүлнэ.

-Сурагчдын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн цахим номын сантай болгоно.

-Ахлах ангийн хүүхэд бүрийн авъяас сонирхолд тулгуурлан стандарт хөтөлбөрөөс давсан агуулгаар сургалт зохион байгуулна.

 3.24
0000003

-Багшийн сайн хичээл арга технологиор сан бүрдүүлж гэрчилгээжүүлэн түгээн дэлгэрүүлдэг тогтолцоог бүрдүүлнэ.

-Сурагчдад монгол ёс зан заншлийн мэдлэг олгоно.

-Иргэдийн насан туршид суралцах хэрэгцээ сонирхол авъяас чадвар хөгжлийн онцлогт нийцсэн олон хувилбартай хөтөлбөрөөр үйлчилгээ үзүүлнэ.

➤ **Хөдөлмөр эрхлэлт**

-Сумандаа сүүний чиглэлийн ферм байгуулах хувийн хэвшлийн санал санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

-Тохирсон багт сүүн завод болон хуурай сүү, ааруул, эззгий, цагаан идээ гэх мэт хувийн хэвшлийн жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

-Зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж эдийн засгийн өсөлтийг бий болгоно.

-Иргэдийн хөдөлмөрлөх хүсэл санаачилгыг дэмжиж, нөөц боломжиндоо тулгуурлан бүхий л талаар хамтран ажиллана.

-Хөдөлмөр эрхлэлтийн таатай орчинг бүрдүүлнэ.

-Ажиллах хүчний эрэлтийг орон нутгаас хангах бодлого баримтлана.

-Байгальд ээлтэй ажлын байрны эрэлтийг үндэслэн эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

-Ажиллах хүчнийг мэргэшүүлж тогтвор суурьшилтай ажиллуулах бодлого баримтлана.

➤ **Нийгмийн халамж**

-Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг оновчтой зохион байгуулж, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог хангаж хамтран ажиллана.

-Нийгмийн ажил үйлчилгээг цахимжуулж шат дамжлагыг бууруулна.

-Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэг рүү чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Хавтгайрсан халамжаас татгалзаж, халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү чиглүүлнэ.

717144
10062 90

-Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг нийгмийн харилцаанд оролцох орчин нөхцөлийг сайжруулна.

-Зорилтот бүлгийн өрхийг нийгмийн олон талт арга хэмжээнд хамруулах замаар тогтвортой орлогын эх үүсвэртэй болоход дэмжин өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.

 3.8/2

➤ Санхүү, эдийн засаг

- Санхүү төсвийн тэнцвэртэй байдлыг хангаж орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.
- Орлогын баазыг нэмэгдүүлж, төсвийн ил тод, оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- Татвар төлөгчдийн нийгмийн хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ.
- Татвар төлөгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Банк бус санхүүгийн байгууллага үүсгэх санал санаачилгыг дэмжинэ.
- Даатгалын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж аливаа эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг хөгжүүлнэ.
- Нийгмийн даатгалд даатгуулагчдын тоог жил бүр нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.
- Нийгмийн даатгалын мэдээллийг цахимд шилжүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтыг оновчтой төлөвлөж, үр нөлөөг дээшлүүлнэ.

➤ Хөдөө аж ахуй

- Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалах, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, хүн амыг эрүүл, аюулгүй хүнсээр хангах нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- Уламжлалт болон эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлж, халдварт, паразит өвчний гаралт тархалтыг бууруулан, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.
- Малын тэжээл тариалах, бүрэн найрлагат тэжээлийн үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.
- Мал амьтны гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тодорхой болгоно.
- Бэлчээрийг зохистой ашиглаж, хамгаалж даац багтаамжийг нэмэгдүүлнэ.
- Бэлчээрийн хортон мэрэгчийг устгах ажилд малчид, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- Малчдын залгамж халааг нэмэгдүүлнэ.
- Малын нутагшмал өвчинг судалж, эрүүлжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн материаллаг баазыг сайжруулах чиглэлд идэвхтэй ажиллана.
- Мал аж ахуйн мэргэжилтний тоог нэмэгдүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Мал эмнэлгийн аж ахуйн нэгжийн өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.
- Төмс, хүнсний ногоо, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэгчдэд дэмжлэг үзүүлнэ.
- Төрөл бүрийн жимс, жимсгэний мод тариалах иргэд, хувийн хэвшлийн санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Иргэдийн тэжээлийн ургамал тариалах төсөл хөтөлбөрийг дэмжиж ажиллана.

[Handwritten signature] 3.24

-Хүнсний аюулгүй байдлын стандартыг бүх салбарт мөрдүүлж, хүн амыг баталгаат хүнсээр хангана.

-Ундны усны худгуудад эрүүл ахуйн бүс тогтоож хүн амыг стандартын шаардлага хангасан усаар хангах асуудлыг шийдвэрлэнэ.

-Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны газар бий болгох асуудлыг Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.

➤ **Байгаль орчин**

-Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулан, нөхөн сэргээж, хамгаалахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

-Хүний үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөлөл, бусад хохирлоос урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, байгалийн баялгын үр нөлөөг нэмэгдүүлнэ.

-Сумын төвийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч мод үржүүлгийн газар байгуулах иргэд, ААН-ийг дэмжиж газар олголтыг шийдвэрлэнэ.

-Ховор, нэн ховордож буй амьтдын тархац нутгийг тогтоож, тоо толгойг нэмэгдүүлэхэд анхаарна.

-Усны нөөцийг хамгаалж, хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлнэ.

-Хогийн төвлөрсөн цэгийг тохижуулж хоёрдогч түүхий эдийг борлуулах боловсруулах санал санаачилгыг дэмжинэ

-Булаг шанд эхийг хамгаалж, бэлчээрийн худгуудын ашиглалтыг сайжруулна.

➤ **Аялал жуулчлал**

-Аялал жуулчлалыг орлогын эх үүсвэр болгон хөгжүүлнэ.

-Орон нутгийн онцлог, нөөцөд тулгуурлан аймаг бүсийн хэмжээнд өрсөлдөх чадвар бүхий аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.

-Гадаадын жуулчид, дотоодын аялагчдад зориулсан нутгийн брэнд бүтээгдэхүүний худалдааг өргөжүүлэн хөгжүүлнэ.

-Түр буудаллах болон алжаал тайлах цэгүүдийг байгуулах байршлыг тогтооно.

-Уламжлалт ёс заншил, малчдын ахуй амьдралд суурилсан аялал жуулчлалын үйлчилгээг бий болгоно.

➤ **Газрын харилцаа**

-Ил тод байдлыг хангаж иргэдийн газар өмчлөх ажлыг эрчимжүүлж, газрыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулна.

-Газар эзэмшил хамгаалалтыг сайжруулж, хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлнэ.

 3.88

3
0605

-Бэлчээрийн эдэлбэр газрыг сэлгэх өнжөөх, даац багмаамжид тохируулан ашиглах, төлөвлөлтйг сайжруулж хэрэгжүүлнэ.

➤ **Дэд бүтэц**

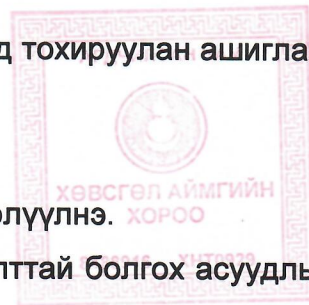
-Босоо тэнхлэгийн хатуу хучилттай зам барих ажлыг шийдвэрлүүлнэ.

-Сумын төвийн гол замыг сайжруулахад анхаарч хатуу хучилттай болгох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

-Орон нутгийн чанартай зам, даваа, гүүрийг засч сайжруулах асуудлыг улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.

-Үүрэн холбоо операторуудын сүлжээний өргөтгөл хийх, багуудыг найдвартай холбоогоор хангах асуудлыг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлэхээр анхаарч ажиллана.

- Айл өрх, ААН-үүдийн дулаанд холбогдох саналд тулгуурлан дулаан хангамжийн хүчин чадлыг сайжруулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

 3. 2023
000007

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН АРБУЛАГ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

3. 24

000001

Хөвсгөл аймгийн Арбулаг сумын Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр

➤ Эрүүл мэнд

-Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжихэд бүх талын хамтын ажиллагааг сайжруулна.

-Эх, хүүхдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж буй нийгмийн хүчин зүйлүүдийг арилгаж "Эх, хүүхдэд ээлтэй" байгууллага, баг, сум болгох хөдөлгөөнийг өрнүүлнэ.

-“Эх хүүхдийг эрсдлээс хамгаалах” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Эм, вакцин био бэлдмэлийн аюулгүй байдлыг хангаж, сайн дурын дархлаажуулалтыг өргөжүүлж, товллын дархлаажуулалтын хамрагдалтыг сайжруулна.

-Хүн амыг аюулгүй ус, хүнсээр хангах, орчны ариун цэврийн байдлыг сайжруулахад чиглэсэн бодлогуудыг хэрэгжүүлэхэд иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж чадавхыг сайжруулна.

-Хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөл/ хорт зуршил, осол гэмтэл, байгалийн голомтод өвчлөл /-өөс сэрэмжлүүлэх үйл ажиллагааг сайжруулна.

-Архи тамхины худалдааг бууруулах, архи тамхины хэрэглээг багах арга хэмжээ авна.

-Эрүүл аюулгүй орчин бүрдүүлэх, хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөлөөс сэргийлэх ажилд иргэн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

-Өрх гэрийн эрүүл мэндийг дэмжсэн хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлнэ.

-Байгууллага, аж ахуйн нэгж бүр эрүүл, аюулгүй эрсдэлгүй орчин бүрдүүлсэн байна.

-Эрүүл мэндийн сургалт сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулж цэцэрлэгийн наснаас нь эхлэн иргэдэд эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлнэ.

-Зайлшгүй шаардлагатай багаж тоног төхөөрөмжөөр хангах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

-Эмнэлэгийн мэргэжилтний мэдлэг чадвар ёс зүй хариуцлагыг сайжруулна.

-Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бий болгож хөгжүүлэхэд дэмжинэ.

-Аж ахуйн нэгж байгууллагын ус, ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулна.

 3.279

-Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж халдварт бус өвчин тэдгээрийн эрсдэлт хүчин зүйлийн хяналт тандалтыг сайжруулах эрүүл мэндийг дэмжих замаар хүн амын дунд зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчнөөс шалтгаалсан нас баралтыг бууруулах чиглэлээр ажиллана.

-Анхан шатны тусламжийг тогтвортой зохион байгуулж үйлчилгээний шуурхай нээлттэй байдлыг хэвшүүлнэ.

➤ **Боловсрол, соёл**

-Судалгаа мэдээлэлд суурилсан хөгжлийн хөтөлбөр, бодлого төлөвлөлтийг боловсруулна.

-Боловсролын удирдлага мэдээллийн системтэй болж баяжуулах ажлыг тогтмолжуулан суралцагчдыг шилжилт хөдөлгөөнд тавих хяналтыг сайжруулна.

-Сургалтыг дэмжих үйл ажиллагааг хөгжүүлж экологийн боловсрол оюуны спорт, үндэсний урлаг, спортын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Багшийн шинэ санаа арга технологи, туршлагыг үнэлэх, түгээн дэлгэрүүлэх тогтолцоог сайжруулна.

-Дотуур байрыг хүүхдийн сурч хөгжих, эрүүл аюулгүй ээлтэй орчинг бий болгоно.

-СӨБ-ийн цөм хөтөлбөрийг хүүхдийн онцлог шинжид тулгуурлан хэрэгжүүлнэ.

-Цэцэрлэгийн бүлэг бүрийг стандартын шаардлага хангасан сургалтын техник хэрэгслээр хангах, интернэтд холбож ээлтэй орчинг бүрдүүлнэ.

-СӨБ-ийн багш нарыг мэдээлэл харилцааны технологийг ашиглан мэдлэг чадвараа дээшлүүлэх зайнаас суралцах туршлагаа хуваалцах орчин нөхцлийг бүрдүүлнэ.

-Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үзэл баримтлал, үйл ажиллагааг бүрэн хэрэгжүүлнэ.

-Стандартын шаардлага хангасан цэцэрлэгтэй болох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

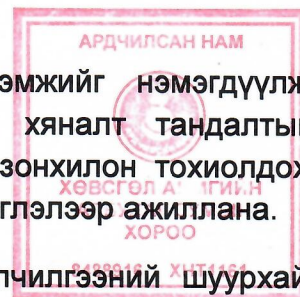
-Хүүхдийн эрүүл мэнд, бие бялдар, оюун санааны өсөлт хөгжлийн хяналтыг сайжруулна

-Бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын залгамж чанарыг сайжруулж, боловсролын стандарт сургалтын цөм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Байгалийн ухааны хичээлийг туршилт судалгаа хийх лабораторид түшиглэн сургалт зохион байгуулах орчинг бүрдүүлнэ.

-Сурагчдын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн цахим номын сантай болгоно.

-Ахлах ангийн хүүхэд бүрийн авъяас сонирхолд тулгуурлан стандарт хөтөлбөрөөс давсан агуулгаар сургалт зохион байгуулна.

Handwritten signature and date '3.08.2022'.

6717
0A001

-Багшийн сайн хичээл арга технологиор сан бүрдүүлж гэрчилгээжүүлэн түгээн дэлгэрүүлдэг тогтолцоог бүрдүүлнэ.

-Сурагчдад монгол ёс зан заншлийн мэдлэг олгоно.

-Иргэдийн насан туршид суралцах хэрэгцээ сонирхол авъяас чадвар хөгжлийн онцлогт нийцсэн олон хувилбартай хөтөлбөрөөр үйлчилгээ үзүүлнэ.

➤ **Хөдөлмөр эрхлэлт**

-Сумандаа сүүний чиглэлийн ферм байгуулах хувийн хэвшлийн санал санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

-Тохирсон багт сүүн завод болон хуурай сүү, ааруул, эззгий, цагаан идээ гэх мэт хувийн хэвшлийн жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

-Зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж эдийн засгийн өсөлтийг бий болгоно.

-Иргэдийн хөдөлмөрлөх хүсэл санаачилгыг дэмжиж, нөөц боломжиндоо тулгуурлан бүхий л талаар хамтран ажиллана.

-Хөдөлмөр эрхлэлтийн таатай орчинг бүрдүүлнэ.

-Ажиллах хүчний эрэлтийг орон нутгаас хангах бодлого баримтлана.

-Байгальд ээлтэй ажлын байрны эрэлтийг үндэслэн эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

-Ажиллах хүчнийг мэргэшүүлж тогтвор суурьшилтай ажиллуулах бодлого баримтлана.

➤ **Нийгмийн халамж**

-Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг оновчтой зохион байгуулж, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог хангаж хамтран ажиллана.

-Нийгмийн ажил үйлчилгээг цахимжуулж шат дамжлагыг бууруулна.

-Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэг рүү чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Хавтгайрсан халамжаас татгалзаж, халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү чиглүүлнэ.

-Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг нийгмийн харилцаанд оролцох орчин нөхцөлийг сайжруулна.

-Зорилтот бүлгийн өрхийг нийгмийн олон талт арга хэмжээнд хамруулах замаар тогтвортой орлогын эх үүсвэртэй болоход дэмжин өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.

3.85

➤ Санхүү, эдийн засаг

- Санхүү төсвийн тэнцвэртэй байдлыг хангаж орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.
- Орлогын баазыг нэмэгдүүлж, төсвийн ил тод, оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- Татвар төлөгчдийн нийгмийн хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ.
- Татвар төлөгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Банк бус санхүүгийн байгууллага үүсгэх санал санаачилгыг дэмжинэ.
- Даатгалын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж аливаа эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг хөгжүүлнэ.
- Нийгмийн даатгалд даатгуулагчдын тоог жил бүр нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.
- Нийгмийн даатгалын мэдээллийг цахимд шилжүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтыг оновчтой төлөвлөж, үр нөлөөг дээшлүүлнэ.

➤ Хөдөө аж ахуй

- Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалах, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, хүн амыг эрүүл, аюулгүй хүнсээр хангах нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- Уламжлалт болон эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлж, халдварт, паразит өвчний гаралт тархалтыг бууруулан, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.
- Малын тэжээл тариалах, бүрэн найрлагат тэжээлийн үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.
- Мал амьтны гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тодорхой болгоно.
- Бэлчээрийг зохистой ашиглаж, хамгаалж даац багтаамжийг нэмэгдүүлнэ.
- Бэлчээрийн хортон мэрэгчийг устгах ажилд малчид, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- Малчдын залгамж халааг нэмэгдүүлнэ.
- Малын нутагшмал өвчинг судалж, эрүүлжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн материаллаг баазыг сайжруулах чиглэлд идэвхтэй ажиллана.
- Мал аж ахуйн мэргэжилтний тоог нэмэгдүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Мал эмнэлгийн аж ахуйн нэгжийн өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.
- Төмс, хүнсний ногоо, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэгчдэд дэмжлэг үзүүлнэ.
- Төрөл бүрийн жимс, жимсгэний мод тариалах иргэд, хувийн хэвшлийн санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Иргэдийн тэжээлийн ургамал тариалах төсөл хөтөлбөрийг дэмжиж ажиллана.

-Хүнсний аюулгүй байдлын стандартыг бүх салбарт мөрдүүлж, хүн амыг баталгаат хүнсээр хангана.

-Ундны усны худгуудад эрүүл ахуйн бүс тогтоож хүн амыг стандартын шаардлага хангасан усаар хангах асуудлыг шийдвэрлэнэ.

-Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны газар бий болгох асуудлыг Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.

➤ **Байгаль орчин**

-Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулан, нөхөн сэргээж, хамгаалахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

-Хүний үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөлөл, бусад хохирлоос урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, байгалийн баялгын үр нөлөөг нэмэгдүүлнэ.

-Сумын төвийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч мод үржүүлгийн газар байгуулах иргэд, ААН-ийг дэмжиж газар олголтыг шийдвэрлэнэ.

-Ховор, нэн ховордож буй амьтдын тархац нутгийг тогтоож, тоо толгойг нэмэгдүүлэхэд анхаарна.

-Усны нөөцийг хамгаалж, хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлнэ.

-Хогийн төвлөрсөн цэгийг тохижуулж хоёрдогч түүхий эдийг борлуулах боловсруулах санал санаачилгыг дэмжинэ

-Булаг шанд эхийг хамгаалж, бэлчээрийн худгуудын ашиглалтыг сайжруулна.

➤ **Аялал жуулчлал**

-Аялал жуулчлалыг орлогын эх үүсвэр болгон хөгжүүлнэ.

-Орон нутгийн онцлог, нөөцөд тулгуурлан аймаг бүсийн хэмжээнд өрсөлдөх чадвар бүхий аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.

-Гадаадын жуулчид, дотоодын аялагчдад зориулсан нутгийн брэнд бүтээгдэхүүний худалдааг өргөжүүлэн хөгжүүлнэ.

-Түр буудаллах болон алжаал тайлах цэгүүдийг байгуулах байршлыг тогтооно.

-Уламжлалт ёс заншил, малчдын ахуй амьдралд суурилсан аялал жуулчлалын үйлчилгээг бий болгоно.

➤ **Газрын харилцаа**

-Ил тод байдлыг хангаж иргэдийн газар өмчлөх ажлыг эрчимжүүлж, газрыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулна.

-Газар эзэмшил хамгаалалтыг сайжруулж, хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлнэ.

3.28g
15

-Бэлчээрийн эдэлбэр газрыг сэлгэх өнжөөх, даац багмаамжид тохируулан ашиглах, төлөвлөлтийг сайжруулж хэрэгжүүлнэ.

➤ **Дэд бүтэц**

-Босоо тэнхлэгийн хатуу хучилттай зам барих ажлыг шийдвэрлүүлнэ.

-Сумын төвийн гол замыг сайжруулахад анхаарч хатуу хучилттай болгох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

-Орон нутгийн чанартай зам, даваа, гүүрийг засч сайжруулах асуудлыг улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.

-Үүрэн холбоо операторуудын сүлжээний өргөтгөл хийх, багуудыг найдвартай холбоогоор хангах асуудлыг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлэхээр анхаарч ажиллана.

- Айл өрх, ААН-үүдийн дулаанд холбогдох саналд тулгуурлан дулаан хангамжийн хүчин чадлыг сайжруулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

3.28g
[Signature]
0000007

СОНГУУЛЬ-2020

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН БАЯНЗҮРХ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН
НУТГИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

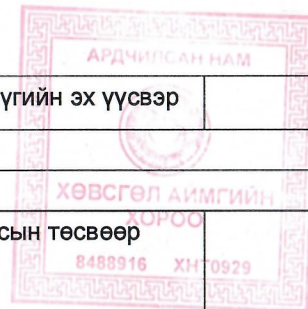
2020он

З. Дорж

0000001

**БАЯНЗҮРХ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН 2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

№	Хийгдэх үйл ажиллагаа	Хийгдэх хугацаа	Санхүүгийн эх үүсвэр	
НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ				
1.Боловсролын салбар				
1	Хөдөлмөрийн зах зээл, шинэ төрлийн ажлын байрны шаардлагыг хангах хөрвөх чадвар, өндөр мэдлэг бүхий мэргэжилтэн, мэргэшсэн хүний нөөцийг бүрдүүлэх, сургах бодлогыг эрчимтэй хэрэгжүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
2	Хүүхэд бүрийг хөгжүүлж, бүтээлч сэтгэлгээтэй, өөртөө итгэлтэй, Монгол орныхоо байгаль, түүх, үндэсний хэл соёл, уламжлалаар бахархдаг хүмүүжил олгох “Зөв Монгол хүүхэд” хөтөлбөрийг сэргээн сайжруулж, үргэлжлүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
3	Цэцэрлэг, сургуулийн нэг ангийн хүүхдийн тоог 30-аас хэтрүүлэхгүй байх стандартыг хэрэгжүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
4	Цэцэрлэгийн тойргийн хүүхдийн хамран сургалттыг 80 хувьд хүргэх.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
5	Багш нарын хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитойгоор үнэлж, цалин, урамшууллыг улсын дунджид хүргэх, улмаар мөнгө, төсвийн бодлоготой уялдуулан үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
6	Сургууль, цэцэрлэгийн удирдлагыг мэргэшсэн, тогтвортой, улс төрөөс хараат бус байх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	

3. дфг

0000002

7	Сумын хэмжээнд англи хэлийг боловсролын хоёр дахь хэлний түвшинд хүргэх зорилтыг хэрэгжүүлж ажиллана.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
8	Боловсролын үйлчилгээг иргэдэд нээлттэй болгож ард түмнээр үнэлүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
9	Үдийн хоол хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхдийн эрүүл мэнд, өсөлт хөгжилтийг дэмжсэн эрүүл хүнсээр хангаж, хяналтыг сайжруулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
10	Хагас, бүтэн өнчин, амьжиргааны түвшнээс доогуур орлоготой өрхийн сурлага, хүмүүжлээр тэргүүлж байгаа хүүхдийг их, дээд сургуульд суралцахад нь бодлогоор дэмжиж ажиллана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
11	“Оюунлаг Спортлог Баянзүрхчүүд” хөтөлбөрийн хэрэгжүүлж, амжилт гаргасан багш, сурагчдыг дэмжиж ажиллана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
2.Эрүүл мэндийн үйлчилгээ				
12	Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоог өрх гэрийн түвшинд тогтмол хийдэг эрүүл мэндийн үйлчилгээний хэлбэрийг бий болгох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
13	Иргэн бүрийг насны бүлэгт нь тохирсон урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд хамруулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
14	Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдсан сумын иргэдийг 2 жилд нэг удаа эрүүл мэндийн иж бүрэн үзлэг оношилгоонд хамруулж ажиллана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
15	Яаралтай түргэн тусламжийн үйлчилгээний зохион байгуулалтыг шинэчилж, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, шуурхай байдлыг ойртуулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
16	Эрүүл мэндийн даатгал голлосон урьдчилан сэргийлэх болон эмнэлгийн	Жилдээ	Улсын төсвөөр	

3.2019

00000003

	тусламж үйлчилгээний хүрээг өргөтгөх бөгөөд эрүүл мэндийн даатгалын цахим картыг нэвтрүүлнэ.			
17	Уламжлалт анагаах ухааны өв санд суурилж, уламжлалт эмчилгээ, үйлчилгээний брэнд бүтээгдэхүүнийг хөгжүүлэхэд төрөөс бодлогоор дэмжүүлж ажиллана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
18	Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг иргэдэд хүнд сурталгүй, түргэн шуурхай, чанартай хүргэж, эрүүл мэндийн үйлчилгээг иргэдэд үзүүлэх.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
19	Хүнд өвчтэй болон байнгын эм тариа хэрэглэдэг иргэдэд эмийн хөнгөлөттэй олгодог эмийн хяналтыг сайжруулж, тэгш хүртээмжтэй олгоно.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
20	Хүн амын өвчлөл нас баралтад сөргөөр нөлөөлж буй хүнсний аюулгүй байдлын тухай бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
21	Архигүй сум, баг, байгууллага, хамт олон гэр бүл, гудамж болоход хүн бүрийг уриалж системтэйгээр архинаас татгалзах арга хэмжээг зохион байгуулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
22	Ундны усны хэрэглээ сайжруулах менежмент бодлогыг бий болгох.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
23	Улирал бүр хөдөөгийн багуудад эрүүл мэндийн явуулийн үйлчилгээг нэвтрүүлж, эрүүл мэндийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
3. Хүн ам, өрхийн хөгжил				
24	Гэр бүлийн гишүүн бүрд гэр бүлийн боловсрол олгох, ажил хөдөлмөр эрхлэх, санхүү, бизнесээ хөгжүүлэх, амьдрах орчноо хамтдаа сайжруулах, мэдлэг ур чадварын сургалт, зөвлөмжөөр хангагдах боломжийг орон	Жилдээ	Улсын төсвөөр	

3.24

8000004

	нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.			
25	Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэж, дарамт, мөлжлөгийн бүх хэлбэрээс хамгаалах хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
26	Гэр бүлийн бат бэх байдлыг дэмжих зорилгоор "Гэр бүлийн өдөр"-ийг бий болгож, гэр бүл – нөхөн үржихүйн боловсролд онцгой ач холбогдол өгнө.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
27	Хүүхэд харах үйлчилгээг хөгжүүлэх, цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
4. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал				
28	Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэгт чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Хавтгайрсан халамжаас татгалзаж, сумын нийт өрхийн амьжиргааны түвшингийн үнэлгээг гаргаж, зорилтод өрх, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, ахмад настныг оновчтой тогтоож, нийгмийн халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү төвлөрүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
29	Нийгмийн халамжийн салбарт сайн дурын ажлыг дэмжих боломжийг бүрдүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
30	Малчдын нийгмийн даатгалын хамралтыг нэмэгдүүлж, тэдний нийгмийн баталгааг хангана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
31	Хөдөлмөр эрхлэлтийг сайжруулж, ажилгүйдлийг бууруулах зорилгоор иргэн аж ахуйн нэгжүүдийг төсөл хөтөлбөрт хамруулан хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
5. Соёл, урлаг, спорт				
32	Уламжлалт өв соёлоо төрийн бодлогоор дэмжин, боловсролын хөтөлбөрт тусгаж, монгол хүнийг төлөвшүүлэхэд онцгойлон анхаарна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	

 3.889
 0000005

33	Соёлын биет ба биет бус өвийг хадгалан хамгаалах, сэргээн засварлах, түүнийг хамгаалан цуглуулагч, тээн уламжлагч нарыг сурталчлан дэмжиж, үндэсний агуулгатай дэлхийн сонирхлыг татахуйц үнэ цэнэтэй өвийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
34	Археологийн болон түүх соёлын дурсгалт газрын хамгаалалтын зэрэглэл, ангиллыг шинэчилж, соёлын өвийг хамгаалагч, харгалзагчтай байлгахад чиглэж ажиллана.		улсын төсвөөр	
35	Их спортыг дэмжин, спорт холбоодуудыг амжилтаар нь дэмжих бодлого баримтална.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
36	Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ. Хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төслүүдийг бодлогоор дэмжинэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
37	Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ. Хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төслүүдийг бодлогоор дэмжинэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
38	Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, сумын гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх салбар зөвлөлтэй хамтран иргэдэд хууль тогтоомжийг сурталчилах, иргэд залуучуудыг гэмт хэрэгт холбогдож болзошгүй иргэдийн судалгааг гаргаж, тэдэнтэй ойр ажиллах, сурган хүмүүжүүлэх арга зүйн зөвлөгөө өгөх	Жилдээ	Улсын төсвөөр	

3.81g
0000006

39	Зах зээл дэх хүнсний аюулгүй байдлыг хангах замаар найдвартай, эрүүл хүнс бүхий сум болох зорилтыг дэвшүүлж ажиллана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
40	хөдөө орон нутгийн иргэдийн хүнсний хэрэгцээгээ өөрөө хангах, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
41	Малыг тооноос илүү чанарт шилжүүлж, малын төрлийг зохистой харьцаанд хүргэж, эдийн засгийн ашигтай, технологид суурилсан мал аж ахуйг төрийн бодлогоор дэмжинэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
42	Малын чанарыг сайжруулан өндөр ашиг шимтэй эцэг малаар цам сүрэг бүрдүүлж, малын чанарыг сайжруулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
43	Цөөн малтай, залуу малчин өрхийг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн "Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр"-т болон бусад Олон улсын байгууллагын төсөл хөтөлбөрт хамруулах ажлыг зохион байгуулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
44	Малаас гарч буй түүхий эд болох арьс шир, ноос ноолуурыг боловсруулах үйлдвэрлэлийн төвүүдийг бодлогоор дэмжинэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
45	Бэлчээрийг зүй зохистой ашиглах, бэлчээрийн доройтолд орсон газруудын судалгааг нарийвчлан гаргаж, үлийн цагаан оготнотой жил бүр тогтмол тэмцэж, бэлчээрийн доройтлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
46	Бэлчээрийн усан хангамжийг сайжруулах, уст цэгүүдийг байнгын ашиглалтанд оруулах.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
47	Өвөл зуны отор нүүдлийг зохион байгуулж, зэргэлдээ аймаг сумдуудтай гэрээ хэлцэл хийж, отор нүүдэл хийх боломжийг бүрдүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
48	Баянзүрх сумын хүүхэд залуучуудын бие бялдарыг хөгжүүлэх, чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрөөх спорт залтай болгох асуудлыг УИХ, Засгийн газрын түвшинд тавьж шийдвэрлүүлнэ.	Сонгуулт хугацаанд	Улсын төсвөөр	

 3.287
 0000007

ХОЁР. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ			
1. Дэд бүтэц хөрөнгө оруулалт			
49	Сумын төвийн болон орон нутгийн чанартай зам арчилгааг Орон нутгийн төсвөөр тогтмол хийж аюулгүй, ая тухтай замаар зорчих орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ. Эмтийн голын 13 жижиг гүүр сэргээн засварлах, Бэлтэсийн гол дээр бетонон гүүр тавих асуудлыг холбогдох байгууллагад тавьж шийдвэрлүүлнэ.	Сонгуульт хугацаанд	Улсын төсвөөр
50	Уламжлалт мал, аж ахуйн гаралтай түүхий эд ноос, ноолуур, арьс шир, махыг малчдын оролцоотой анхан шатны түүхий эдийн тордолгооны цэгт бэлтгэн боловсруулж, зах зээл дээр өрсөлдөх үнээр борлуулах боломжийг бүрдүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр
51	СӨБ-ын 150 хүүхдийн хичээлийн байр, ЗДТГ-ын байрны гадна тохижилт, ногоон байгууламжийн ажлыг УИХ, Засгийн газрын түвшинд асуудлыг тавьж шийдвэрлүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр
52	Сумын төвийн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлж, засвар үйлчилгээг хийж, байнгын ажиллагаанд оруулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр
53	Бэлтэсийн гүүрнээс улаан хаалга, Чулуун хашаас заводын булан чиглээлийн замуудыг шороон хучалттай болгох асуудлыг УИХ, Засгийн газрын түвшинд санал тавьж шийдвэрлүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр
54	Хөдөөгийн 1,2,3,4-р багуудын эмчийн байрыг тохижуулж багийн эмчийн эмийн эргэлтийн санг нэмэгдүүлж орчин нөхцлийг сайжруулна.	Жилдээ	Улсын төсвөөр
55	Малын гаралтай түүхий эд, мах сүү, цагаан идээ, арьс шир боловсруулах жижиг үйлдвэр цех барихыг бодлогоор дэмжиж ажиллана	Жилдээ	Улсын төсвөөр

 3.284
 0000008

56	Хуучин цаг уурын хошуун дээр “Цагаан суврага” шинээр босгож тохижуулах иргэдийн санаачилгыг дэмжиж ажиллана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
57	Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг ханган, төсөв санхүү, суманд хийгдсэн ажлуудын талаар цаглабарт хугацаанд нь оруулж ажиллана.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
58	Төсөв байгууллагуудын санхүүгийн мэдээлэл, суманд хэрэгжиж байгаа төсөл хөтөлбөрүүдийн ил тод байдлыг хангуулж хэрэгжилт, үр дүнг иргэдэд тайлагнаж ажиллана.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
59	“Орон нутгийн хөгжлийн сан”-гийн хөрөнгийн зарцуулалтанд иргэдийн хяналтыг бий болгож, үр ашгийг дээшлүүлж ажиллана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
60	Орон нутгийн аж ахуй нэгж, компаниудын чадавх, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх бодлого баримтлан ажиллана.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
ГУРАВ. ЭЗЭН МОНГОЛ				
1. Газар зохион байгуулалт				
61	Гэр хорооллын газрууд гудамж хорооллын эмх цэгцийг сайжруулах, хашаануудыг хаягжуулан бүртгэл кадастрын зураглалд оруулах.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
62	Иргэдэд аж ахуйн зориулалтаар газар өмчлүүлж, төмс хүнсний ногоо, газар тариалан эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, сумын нийт өрхийн 20 доошгүй хувийг хувийн ногооны талбайтай болгохыг зорих.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
63	Иргэдэд шинээр газар олгох ажлыг эмх цэгцтэй болгож, Хөшигт хорооллыг жишиг хороолол болгох.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
64	Ойн мэргэжлийн байгууллагууд, туслах аж ахуй эрхэлж байгаа иргэдийг хороололд төвлөрүүлнэ.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	

 3.28.2020

65	Сумын гудамжаар ногоон байгууламжтай болгох ажлыг шийдвэрлэнэ.		ОНХС	
66	Хашаандаа сайхан "амьдаръя"-төслийг сумандаа хэрэгжүүлж дэмжиж ажиллана.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
67	Ашиглагдахгүй байгаа хуучин барилга байгууламжын газрыг чөлөөлнө.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
ДӨРӨВ. ХУУЛЬТАЙ МОНГОЛ				
1. Сайн засаглал				
68	Төрийн албаны стандартыг орон нутагт нэг мөр хэрэгжүүлэн төрийн жинхэнэ албаны мэргэжлийн шалгалтанд орсон иргэдээс хангаж, төрийн үйлчилгээний албан хаагчид нээлттэй орон нутагтаа сонгон шалгаруулалт явуулж шийдвэрлэнэ.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
69	Орон нутгийн залуучуудын саналыг сонсож, оролцоог нэмэгдүүлж, залуучуудад чиглэсэн бодлого боловсруулж ажиллана.	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
70	Төрийн албан хаагчдын мэдлэг чадварыг дээшлүүлж, ёс зүй хандлагатай байж, иргэд сэтгэл ханамжид нийцсэн төрийн үйлчилгээг үзүүлэхэд анхаарна	Жилдээ	Санхүүжилт шаардлагагүй	
71	Сумын ОНХСангийн хөрөнгөөр хийгдэх хөтөлбөр төсөл арга хэмжээний саналыг бүх иргэдээс цахимаар болон саналын хуудсаар авч иргэдийн оролцоог ханган ажиллана.	Жилдээ	ОНХСХ	
ТАВ. АЮУЛГҮЙ, АМГАЛАН МОНГОЛ				
1. Байгаль орчин, тогтвортой хөгжил				
72	Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, сэргээн ашиглах, дахин боловсруулах үйл ажиллагааг хувийн хэвшлийн байгууллага гүйцэтгэхэд орон нутгаас бодлогоор дэмжинэ.	Жилдээ	ОНХСХ	
73	Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн,	Жилдээ	ОНХСХ	

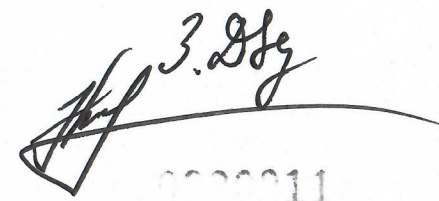

3.88g

10

	аж ахуйн нэгжийг төрөөс урамшуулна.			
74	Сумын төвийн ногоон байгууламжыг нэмэгдүүлж, эрүүл орчин нөхцлийг бүрдүүлнэ.	Жилдээ	ОНХСХ	
75	Сумын төвийн хорооллуудаар хогийн савыг олноор байршуулж, цэвэр орчин бүрдүүлнэ.	Жилдээ	ОНХСХ	
76	Орон нутгийн иргэний байгууллага, иргэдийн нөхөрлөлтэй хамтран ажиллаж нутгийн иргэдэд түшгэлсэн байгаль хамгаалах менежментийн тогтолцоог бий болгоно.	Жилдээ	ОНХСХ	
77	Дархад зоны зан заншил дахин давтагдашгүй өвөрмөц тогтолцоонд түшиглэн дотоодын болон гадаадын аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.	Сонгуульт хугацаанд	Санхүүжилт шаардлагагүй	
78	Бөрлөг-Жошимын нүүдлийн зам даваа засах ажлыг Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.	жилдээ	ОНХСХ	
79	"Чинээлэг малчин" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж ажиллах	Сонгуульт хугацаанд	ОНХСХ	

 0000011

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН БҮРЭНТОГТОХ СУМЫН АРДЧИЛСАН
НАМЫН 2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

3.243

Хөвсгөл аймгийн Бүрэнтогтох сумын Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр

➤ Эрүүл мэнд

-Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжихэд бүх талын хамтын ажиллагааг сайжруулна.

-Эх, хүүхдийн эрүүл мэндэд сэргөөр нөлөөлж буй нийгмийн хүчин зүйлүүдийг арилгаж “Эх, хүүхдэд ээлтэй” байгууллага, баг, сум болгох хөдөлгөөнийг өрнүүлнэ.

-“Эх хүүхдийг эрсдлээс хамгаалах” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Эм, вакцин био бэлдмэлийн аюулгүй байдлыг хангаж, сайн дурын дархлаажуулалтыг өргөжүүлж, товллын дархлаажуулалтын хамрагдалтыг сайжруулна.

-Хүн амыг аюулгүй ус, хүнсээр хангах, орчны ариун цэврийн байдлыг сайжруулахад чиглэсэн бодлогуудыг хэрэгжүүлэхэд иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж чадавхыг сайжруулна.

-Хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөл/ хорт зуршил, осол гэмтэл, байгалийн голомтод өвчлөл /-өөс сэрэмжлүүлэх үйл ажиллагааг сайжруулна.

-Архи тамхины худалдааг бууруулах, архи тамхины хэрэглээг багах арга хэмжээ авна.

-Эрүүл аюулгүй орчин бүрдүүлэх, хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөлөөс сэргийлэх ажилд иргэн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

-Өрх гэрийн эрүүл мэндийг дэмжсэн хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлнэ.

-Байгууллага, аж ахуйн нэгж бүр эрүүл, аюулгүй эрсдэлгүй орчин бүрдүүлсэн байна.

-Эрүүл мэндийн сургалт сурталчилгааны ажлыг зохион байгуулж цэцэрлэгийн наснаас нь эхлэн иргэдэд эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлнэ.

-Зайлшгүй шаардлагатай багаж тоног төхөөрөмжөөр хангах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.

-Эмнэлэгийн мэргэжилтны мэдлэг чадвар ёс зүй хариуцлагыг сайжруулна.

-Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бий болгож хөгжүүлэхэд дэмжинэ.

-Аж ахуйн нэгж байгууллагын ус, ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулна.

 3.2023

-Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж халдварт бус өвчин тэдгээрийн эрсдэлт хүчин зүйлийн хяналт тандалтыг сайжруулах эрүүл мэндийг дэмжих замаар хүн амын дунд зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчнөөс шалтгаалсан нас баралтыг бууруулах чиглэлээр ажиллана.

-Анхан шатны тусламжийг тогтвортой зохион байгуулж үйлчилгээний шуурхай нээлттэй байдлыг хэвшүүлнэ.

➤ **Боловсрол, соёл**

-Судалгаа мэдээлэлд суурилсан хөгжлийн хөтөлбөр, бодлого төлөвлөлтийг боловсруулна.

-Боловсролын удирдлага мэдээллийн системтэй болж баяжуулах ажлыг тогтмолжуулан суралцагчдыг шилжилт хөдөлгөөнд тавих хяналтыг сайжруулна.

-Сургалтыг дэмжих үйл ажиллагааг хөгжүүлж экологийн боловсрол оюуны спорт, үндэсний урлаг, спортын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Багшийн шинэ санаа арга технологи, туршлагыг үнэлэх, түгээн дэлгэрүүлэх тогтолцоог сайжруулна.

-Дотуур байрыг хүүхдийн сурч хөгжих, эрүүл аюулгүй ээлтэй орчинг бий болгоно.

-СӨБ-ийн цөм хөтөлбөрийг хүүхдийн онцлог шинжид тулгуурлан хэрэгжүүлнэ.

-Цэцэрлэгийн бүлэг бүрийг стандартын шаардлага хангасан сургалтын техник хэрэгслээр хангах, интернэтд холбож ээлтэй орчинг бүрдүүлнэ.

-СӨБ-ийн багш нарыг мэдээлэл харилцааны технологийг ашиглан мэдлэг чадвараа дээшлүүлэх зайнаас суралцах туршлагаа хуваалцах орчин нөхцлийг бүрдүүлнэ.

-Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үзэл баримтлал, үйл ажиллагааг бүрэн хэрэгжүүлнэ.

-Стандартын шаардлага хангасан цэцэрлэгтэй болох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

-Хүүхдийн эрүүл мэнд, бие бялдар, оюун санааны өсөлт хөгжлийн хяналтыг сайжруулна

-Бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын залгамж чанарыг сайжруулж, боловсролын стандарт сургалтын цөм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

-Байгалийн ухааны хичээлийг туршилт судалгаа хийх лабораторид түшиглэн сургалт зохион байгуулах орчинг бүрдүүлнэ.

-Сурагчдын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн цахим номын сантай болгоно.

-Ахлах ангийн хүүхэд бүрийн авъяас сонирхолд тулгуурлан стандарт хөтөлбөрөөс давсан агуулгаар сургалт зохион байгуулна.

 3.289

-Багшийн сайн хичээл арга технологиор сан бүрдүүлж гэрчилгээжүүлэн түгээн дэлгэрүүлдэг тогтолцоог бүрдүүлнэ.

-Сурагчдад монгол ёс зан заншлийн мэдлэг олгоно.

-Иргэдийн насан туршид суралцах хэрэгцээ сонирхол авъяас чадвар хөгжлийн онцлогт нийцсэн олон хувилбартай хөтөлбөрөөр үйлчилгээ үзүүлнэ.

➤ **Хөдөлмөр эрхлэлт**

-Сумандаа сүүний чиглэлийн ферм байгуулах хувийн хэвшлийн санал санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.

-Тохирсон багт сүүн завод болон хуурай сүү, ааруул, эээгий, цагаан идээ гэх мэт хувийн хэвшлийн жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.

-Зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж эдийн засгийн өсөлтийг бий болгоно.

-Иргэдийн хөдөлмөрлөх хүсэл санаачилгыг дэмжиж, нөөц боломжиндоо тулгуурлан бүхий л талаар хамтран ажиллана.

-Хөдөлмөр эрхлэлтийн таатай орчинг бүрдүүлнэ.

-Ажиллах хүчний эрэлтийг орон нутгаас хангах бодлого баримтлана.

-Байгальд ээлтэй ажлын байрны эрэлтийг үндэслэн эдийн засгийн идэвхгүй хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

-Ажиллах хүчнийг мэргэшүүлж тогтвор суурьшилтай ажиллуулах бодлого баримтлана.

➤ **Нийгмийн халамж**

-Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг оновчтой зохион байгуулж, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог хангаж хамтран ажиллана.

-Нийгмийн ажил үйлчилгээг цахимжуулж шат дамжлагыг бууруулна.

-Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэг рүү чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Хавтгайрсан халамжаас татгалзаж, халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү чиглүүлнэ.

-Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг нийгмийн харилцаанд оролцох орчин нөхцөлийг сайжруулна.

-Зорилтот бүлгийн өрхийг нийгмийн олон талт арга хэмжээнд хамруулах замаар тогтвортой орлогын эх үүсвэртэй болоход дэмжин өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ.

 3.28g
0000004

11
4

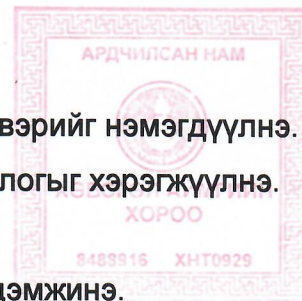
14
62

➤ Санхүү, эдийн засаг

- Санхүү төсвийн тэнцвэртэй байдлыг хангаж орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ.
- Орлогын баазыг нэмэгдүүлж, төсвийн ил тод, оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлнэ.
- Татвар төлөгчдийн нийгмийн хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ.
- Татвар төлөгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг зээлийн бодлогоор дэмжинэ.
- Банк бус санхүүгийн байгууллага үүсгэх санал санаачилгыг дэмжинэ.
- Даатгалын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж аливаа эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг хөгжүүлнэ.
- Нийгмийн даатгалд даатгуулагчдын тоог жил бүр нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.
- Нийгмийн даатгалын мэдээллийг цахимд шилжүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтыг оновчтой төлөвлөж, үр нөлөөг дээшлүүлнэ.

➤ Хөдөө аж ахуй

- Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалах, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, хүн амыг эрүүл, аюулгүй хүнсээр хангах нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- Уламжлалт болон эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлж, халдварт, паразит өвчний гаралт тархалтыг бууруулан, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.
- Малын тэжээл тариалах, бүрэн найрлагат тэжээлийн үйлдвэрлэлийг дэмжинэ.
- Мал амьтны гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тодорхой болгоно.
- Бэлчээрийг зохистой ашиглаж, хамгаалж даац багтаамжийг нэмэгдүүлнэ.
- Бэлчээрийн хортон мэрэгчийг устгах ажилд малчид, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- Малчдын залгамж халааг нэмэгдүүлнэ.
- Малын нутагшмал өвчинг судалж, эрүүлжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- Хөдөө аж ахуйн материаллаг баазыг сайжруулах чиглэлд идэвхтэй ажиллана.
- Мал аж ахуйн мэргэжилтний тоог нэмэгдүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Мал эмнэлгийн аж ахуйн нэгжийн өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.
- Төмс, хүнсний ногоо, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэгчдэд дэмжлэг үзүүлнэ.
- Төрөл бүрийн жимс, жимсгэний мод тариалах иргэд, хувийн хэвшлийн санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Иргэдийн тэжээлийн ургамал тариалах төсөл хөтөлбөрийг дэмжиж ажиллана.

3.282
8483916

-Хүнсний аюулгүй байдлын стандартыг бүх салбарт мөрдүүлж, хүн амыг баталгаат хүнсээр хангана.

-Ундны усны худгуудад эрүүл ахуйн бүс тогтоож хүн амыг стандартын шаардлага хангасан усаар хангах асуудлыг шийдвэрлэнэ.

-Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны газар бий болгох асуудлыг Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.

➤ **Байгаль орчин**

-Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулан, нөхөн сэргээж, хамгаалахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

-Хүний үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөлөл, бусад хохирлоос урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, байгалийн баялгын үр нөлөөг нэмэгдүүлнэ.

-Сумын төвийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч мод үржүүлгийн газар байгуулах иргэд, ААН-ийг дэмжиж газар олголтыг шийдвэрлэнэ.

-Ховор, нэн ховордож буй амьтдын тархац нутгийг тогтоож, тоо толгойг нэмэгдүүлэхэд анхаарна.

-Усны нөөцийг хамгаалж, хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлнэ.

-Хогийн төвлөрсөн цэгийг тохижуулж хоёрдогч түүхий эдийг борлуулах боловсруулах санал санаачилгыг дэмжинэ

-Булаг шанд эхийг хамгаалж, бэлчээрийн худгуудын ашиглалтыг сайжруулна.

➤ **Аялал жуулчлал**

-Аялал жуулчлалыг орлогын эх үүсвэр болгон хөгжүүлнэ.

-Орон нутгийн онцлог, нөөцөд тулгуурлан аймаг бүсийн хэмжээнд өрсөлдөх чадвар бүхий аялал жуулчлалыг хөгжүүлнэ.

-Гадаадын жуулчид, дотоодын аялагчдад зориулсан нутгийн брэнд бүтээгдэхүүний худалдааг өргөжүүлэн хөгжүүлнэ.

-Түр буудаллах болон алжаал тайлах цэгүүдийг байгуулах байршлыг тогтооно.

-Уламжлалт ёс заншил, малчдын ахуй амьдралд суурилсан аялал жуулчлалын үйлчилгээг бий болгоно.

➤ **Газрын харилцаа**

-Ил тод байдлыг хангаж иргэдийн газар өмчлөх ажлыг эрчимжүүлж, газрыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулна.

-Газар эзэмшил хамгаалалтыг сайжруулж, хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлнэ.

 3.282
8428916

-Бэлчээрийн эдэлбэр газрыг сэлгэх өнжөөх, даац багмаамжид тохируулан ашиглах, төлөвлөлтйг сайжруулж хэрэгжүүлнэ.

➤ **Дэд бүтэц**

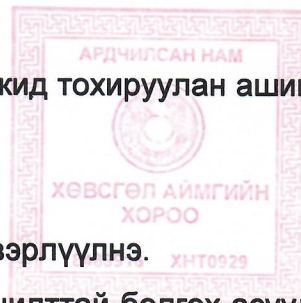
-Босоо тэнхлэгийн хатуу хучилттай зам барих ажлыг шийдвэрлүүлнэ.

-Сумын төвийн гол замыг сайжруулахад анхаарч хатуу хучилттай болгох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

-Орон нутгийн чанартай зам, даваа, гүүрийг засч сайжруулах асуудлыг улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.

-Үүрэн холбоо операторуудын сүлжээний өргөтгөл хийх, багуудыг найдвартай холбоогоор хангах асуудлыг хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлэхээр анхаарч ажиллана.

- Айл өрх, ААН-үүдийн дулаанд холбогдох саналд тулгуурлан дулаан хангамжийн хүчин чадлыг сайжруулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

Handwritten signature 3.08g
0000007

СОНГУУЛЬ-2020

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ГАЛТ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН
НУТГИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2020он

 3. 2020

0000001

**2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Галт сум

№	Хийгдэх үйл ажиллагаа	Хийгдэх хугацаа	Санхүүгийн эх үүсвэр	
НЭГ. Нийгмийн салбарын бодлого				
1. Эрүүл мэндийн салбарын бодлого				
1	Эрүүл иргэн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, иргэдийг жил бүр эрүүл мэндийн үзлэг оношлогоонд хамруулах зорилт тавин ажиллана.	Жил бүр	Улсын төсөв	
2	Эх хүүхдийн эндэгдэлгүй хүүхдэд ээлтэй сум болох	Жил бүр	Улсын төсөв	
3	Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоог өрх гэрийн түвшинд тогтмол хийдэг эрүүл мэндийн үйлчилгээний хэлбэрийг бий болгох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	
4	Иргэн бүрийг насны бүлэгт нь тохирсон урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд хамруулна.	Жил бүр	Улсын төсөв	
5	Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг иргэдэд хүнд сурталгүй, түргэн шуурхай, чанартай хүргэж, эрүүл мэндийн үйлчилгээг иргэдэд үзүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	
6	Хүнд өвчтэй болон байнгын эм тариа хэрэглэдэг иргэдэд эмийн хөнгөлөттэй олгодог эмийн хяналтыг сайжруулж, тэгш хүртээмжтэй олгоно.	Жил бүр	Улсын төсөв	
7	Хүн амын өвчлөл нас баралтад сэргөөр нөлөөлж буй хүнсний аюулгүй байдлын тухай бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	
8	Архигүй Зөв сум, зөвбаг, зөв байгууллага, зөв хамт олон зөв гэр бүл, болоход хүн бүрийг уриалж архинаас татгалзах арга хэмжээг зохион байгуулна.	Жил бүр	Улсын төсөв	
9	Ундны усны хэрэглээ сайжруулах менежмент бодлогыг бий болгох.	Жил бүр	Улсын төсөв	
10	Улирал бүр хөдөөгийн багуудад эрүүл мэндийн явуулийн үйлчилгээг нэвтрүүлж, эрүүл мэндийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулна.	Жил бүр	Улсын төсөв	
11	"Шүд эрүүл бол бие эрүүл Зөв шүд" хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	

3.08

0000002

2.Боловсролын салбар			
1	СӨБ, бага боловсролын залгамж чанарыг сайжруулж, хамран сургалтыг 80 болгож ажиллана	Жил бүр	Улсын төсвөөр
2	Багш нарын хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитойгоор үнэлж, цалин, урамшууллыг улсын дунджид хүргэх, улмаар мөнгө, төсвийн бодлоготой уялдуулан үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.	Жил бүр	Улсын төсвөөр
3	Англи хэлийг боловсролын хоёр дахь хэлний түвшинд хүргэж ажиллана	Жил бүр	Улсын төсвөөр
4	Боловсролын үйлчилгээг иргэдэд нээлттэй болгож ард түмнээр үнэлүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсвөөр
5	Үдийн хоол хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхдийн эрүүл мэнд, өсөлт хөгжилтийг дэмжсэн эрүүл хүнсээр хангаж, хяналтыг сайжруулна.	Жил бүр	Улсын төсвөөр
6	Хагас, бүтэн өнчин, амьжиргааны түвшнээс доогуур орлоготой өрхийн сурлага, хүмүүжлээр тэргүүлж байгаа хүүхдийг их, дээд сургуульд суралцахад нь бодлогоор дэмжиж ажиллана.	Жил бүр	Улсын төсвөөр
7	"Оюунлаг Зөв Галтчууд" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, амжилт гаргасан багш, сурагчдыг дэмжиж ажиллана.	Жил бүр	Улсын төсвөөр
8	Зуны болон нүүдлийн цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ	Жил бүр	Улсын төсвөөр
9	Галтын сургууль, Зүрх бага сургуулийн хамтын ажиллагааг сайжруулна	Жил бүр	Улсын төсвөөр
10	Зөв монгол хүүхэд хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ	Жил бүр	Улсын төсвөөр
3. Хүн ам, өрхийн хөгжил			
1	Гэр бүлийн гишүүн бүрд гэр бүлийн боловсрол олгох, ажил хөдөлмөр эрхлэх, санхүү, бизнесээ хөгжүүлэх, амьдрах орчноо хамтдаа сайжруулах, мэдлэг ур чадварын сургалт, зөвлөмжөөр хангагдах боломжийг орон нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсөв
2	Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэж, дарамт, мөлжлөгийн бүх хэлбэрээс хамгаалах хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулна.	Жил бүр	Улсын төсөв
3	Гэр бүлийн бат бэх байдлыг дэмжих зорилгоор "Гэр бүлийн өдөр"-ийг бий болгож, гэр бүл – нөхөн үржихүйн боловсролд онцгой ач холбогдол өгнө.	Жил бүр	Улсын төсөв
4	Хүүхэд харах үйлчилгээг хөгжүүлэх, цэцэрлэгийн хүртээмжийг	Жил бүр	Улсын төсөв

 3.243
 0000003

	нэмэгдүүлэх замаар эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.			АРДЧИЛСАН НАМ
	4. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал			
1	Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэгт чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Хавтгаирсан халамжаас татгалзаж, сумын нийт өрхийн амьжиргааны түвшингийн үнэлгээг гаргаж, зорилтод өрх, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, ахмад настныг оновчтой тогтоож, нийгмийн халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү төвлөрүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
2	Нийгмийн халамжийн салбарт сайн дурын ажлыг дэмжих, урамшуулах тогтолцоог бүрдүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
3	Малчдын нийгмийн даатгалын хамралтыг нэмэгдүүлж, тэдний нийгмийн баталгааг хангана.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
4	Хөдөлмөр эрхлэлтийг саижруулж, ажилгүйдлийг бууруулах зорилгоор иргэн аж ахуйн нэгжүүдийг төсөл хөтөлбөрт хамруулан хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
	5. Соёл, урлаг, спорт			
1	Уламжлалт өв соёлоо төрийн бодлогоор дэмжин, боловсролын хөтөлбөрт тусгаж, Зөв Монгол хүнийг төлөвшүүлэхэд онцгойлон анхаарна.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
2	Соёлын биет ба биет бус өвийг хадгалан хамгаалах, сэргээн засварлах, түүнийг хамгаалан цуглуулагч, тээн уламжлагч нарыг сурталчлан дэмжиж ажиллана	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
3	Их спортыг дэмжин, спортлог Галтчууд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ	Жил бүр	улсын төсвөөр	
4	Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
	ХОЁР. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ			
	1. Дэд бүтэц хөрөнгө оруулалт			
1	Сумын төвийн болон орон нутгийн чанартай зам арчилгааг тогтмол хийж аюулгүй, ая тухтай замаар зорчих орчин нөхцлийг бүрдүүлнэ..	Жилдээ	Улсын төсвөөр	

3.283

8000004

2	ЕБС-ын дотуур байр, ЗДТГ-ын байр барих ажлыг УИХ, Засгийн газрын түвшинд асуудлыг тавьж шийдвэрлүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
3	Сумын төвийн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлж, Гэрэлтэй Галтчууд хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
4	Идэрийн голын гүүрнээс сумын төв чиглэлийн 14 километр замыг засах УИХ, Засгийн газрын түвшинд санал тавьж шийдвэрлүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
5	Багуудийн хилийн цэсүүдэд орох гарах хаалга хийх	Жилдээ	Улсын төсвөөр	
6	Сумын хашааны стандартыг бий болгож Зөв хашаа хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ	Жилдээ	Улсын төсөв	
7	Галт сумын түүхт 100 жилийн ойг угтаж 100 бүтээлч ажлыг төрийн байгууллага, ААН, нутгийн зөвлөлүүд хамтран хийж хэрэгжүүлнэ.	Жилдээ	Улсын төсөв	
8	Дунд давааны 10 км зам засварын ажлыг Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.	Жилдээ	Орон нутгийн төсөв	
9	Хангинахын 2 км зам засварын ажлыг Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ. /Зүрх баг/	Жилдээ	Орон нутгийн төсөв	
ГУРАВ. ЭЗЭН МОНГОЛ				
1. Газар зохион байгуулалт				
1	Гэр хорооллын газрууд гудамж хорооллын эмх цэгцийг сайжруулах, хашаануудыг хаягжуулан бүртгэл кадастрын зураглалд оруулах.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
2	Иргэдэд аж ахуйн зориулалтаар газар өмчлүүлж, төмс хүнсний ногоо, газар тариалан эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, сумын нийт өрхийн 20 доошгүй хувийг хувийн ногооны талбайтай болгохыг зорих.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
3	Иргэдэд шинээр газар олгох ажлыг эмх цэгцтэй болгож, жишиг хороолол бий болгох.	Жил бүр	Санхүүжилт шаардлагагүй	
4	Ойн мэргэжлийн байгууллагуудыг 1-р хороололд төвлөрүүлнэ.	Жил бүр	Санхүүжилт шаардлагагүй	
ДӨРӨВ. ХУУЛЬТАЙ МОНГОЛ				
1. Сайн засаглал				
1	Багийн албадыг багийн төв дээр тогтмол суурьшилтай байлгаж,	Жил бүр	Санхүүжилт	

 3. 2025
 0000005

	төрийн үйлчилгээг иргэдэд түргэн шуурхай хүргэнэ.		шаардлагагүй	
2	Төрийн албаны стандартыг орон нутагт нэг мөр хэрэгжүүлэн төрийн жинхэнэ албаны мэргэжлийн шалгалтанд орсон иргэдээс хангаж, төрийн үйлчилгээний албан хаагчид нээлттэй орон нутагтаа сонгон шалгаруулалт явуулж шийдвэрлэнэ.	Жил бүр	Санхүүжилт шаардлагагүй	
3	Орон нутгийн залуучуудын саналыг сонсож, оролцоог нэмэгдүүлж, залуучуудад чиглэсэн бодлого боловсруулж ажиллана. Зөв залуучууд хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	Жил бүр	Санхүүжилт шаардлагагүй	
4	Төрийн албан хаагчдын мэдлэг чадварыг дээшлүүлж, ёс зүй хандлагатай байж, иргэдийн сэтгэл ханамжид нийцсэн төрийн үйлчилгээг үзүүлэхэд анхаарна.	Жил бүр	Санхүүжилт шаардлагагүй	
5	Сумын ОНХСангийн хөрөнгөөр хийгдэх хөтөлбөр төсөл арга хэмжээний саналыг бүх иргэдээс цахимаар болон саналын хуудсаар авч иргэдийн оролцоог ханган ажиллана.	Жил бүр	ОНХСХ	
2. Төсөв санхүү				
1	Төсөв байгууллагуудын санхүүгийн мэдээлэл, суманд хэрэгжиж байгаа төсөл хөтөлбөрүүдийн ил тод байдлыг хангуулж хэрэгжилт, үр дүнг иргэдэд тайлагнаж ажиллана.	Жил бүр	Санхүүжилт шаардлагагүй	
2	"Орон нутгийн хөгжлийн сан"-гийн хөрөнгийн зарцуулалтанд иргэдийн хяналтыг бий болгож, үр ашгийг дээшлүүлж ажиллана.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
4	Орон нутгийн аж ахуй нэгж, компаниудын чадавх, өрсөлдөх чадварыг дээшлүүлэх бодлого баримтлан ажиллана.	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
ТАВ. АЮУЛГҮЙ, АМГАЛАН МОНГОЛ				
1. Байгаль орчин, тогтвортой хөгжил				
1	Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, сэргээн ашиглах, дахин боловсруулах менежементийг боловсруулна	Жил бүр	Улсын төсвөөр	
2	Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг төрөөс урамшуулна.	Жил бүр	ОНХСХ	
3	Сумын төвийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлж, эрүүл орчин нөхцөлийг бүрдүүлж Ногоон сум хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.	Жил бүр	ОНХСХ	
4	Сумын төвийн хорооллуудаар хогийн савыг олноор байршуулж, цэвэр орчин бүрдүүлнэ.	Жил бүр	ОНХСХ	
6	Мал нядалгааны зориулалтын цэгтэй болно.	Жил бүр	ОНХСХ	
7	Багуудад худаг гаргах ажлыг эрчимжүүлж худгийн тоог нэмэгдүүлж ажиллана	Жил бүр	Улсын төсөв	
2. Зөв Малчин				

 3. Ддг
 0000006

1	Хөдөлмөрийн баатар Банзрагчийн нэрэмжит Зөв малчин хөтөлбөр хэрэгжүүлж ажиллана	Жил бүр	ОНХСХ	
2	Малын чанарыг сайжруулан өндөр ашиг шимтэй эцэг малаар цөм сүрэг бүрдүүлж, малын чанарыг сайжруулна.	Жил бүр	Улсын төсөв	
3	Цөөн малтай, залуу малчин өрхийг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн "Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр"-т болон бусад Олон улсын байгууллагын төсөл хөтөлбөрт хамруулах ажлыг зохион байгуулна.	Жил бүр	Улсын төсөв	
4	Малаас гарч буй түүхий эд болох арьс шир, ноос ноолуурыг боловсруулах үйлдвэрлэлийн төвүүдийг бодлогоор дэмжинэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	
5	Бэлчээрийг зүй зохистой ашиглах, бэлчээрийн доройтолд орсон газруудын судалгааг нарийвчлан гаргаж, үлийн цагаан оготнотой жил бүр тогтмол тэмцэж, бэлчээрийн доройтлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	
6	Бэлчээрийн усан хангамжийг сайжруулах, уст цэгүүдийг байнгын ашиглалтанд оруулах.	Жил бүр	Улсын төсөв	
7	Өвөл зуны отор нүүдлийг зохион байгуулж, зэргэлдээ аймаг сумдуудтай гэрээ хэлцэл хийж, отор нүүдэл хийх боломжийг бүрдүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	
8	Малыг тооноос илүү чанарт шилжүүлж, малын төрлийг зохистой харьцаанд хүргэж, эдийн засгийн ашигтай, технологид суурилсан мал аж ахуйг төрийн бодлогоор дэмжинэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	
9	Уламжлалт мал, аж ахуйн гаралтай түүхий эд ноос, ноолуур, арьс шир, махыг малчдын оролцоотой анхан шатны түүхий эдийн тордолгооны цэгт бэлтгэн боловсруулж, зах зээл дээр өрсөлдөх үнээр борлуулах боломжийг бүрдүүлнэ.	Жил бүр	Улсын төсөв	
10	Малчдын бэлчээр ашиглалтыг сайжруулж хөцөө барих асуудлыг төрөөс дэмжинэ	Жил бүр	ОНХСХ	

Хөтөлбөр боловсруулсан: Галт сумын Ардчилсан нам

2020.06.20

3.28

0000007

ИХ-УУЛ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМААС ОРОН НУТГИЙН 2020 ОНЫ ЭЭЛЖИЛТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Сумын дэд бүтэц, бизнесийн орчинг сайжруулах, хөдөө аж ахуйг эрчимтэй хөгжүүлэх замаар өрсөлдөх чадвар бүхий хүний хөгжлийн индексийг нэмэгдүүлэн хүн амын амьдрах таатай нөхцлийг бүрдүүлж, хариуцлагатай, баялаг бүтээгч, чинээлэг өрх, иргэдтэй сум болгоход мөрийн хөтөлбөрийн эрхэм зорилго оршино.

Мөрийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараах бодлого зарчмыг мөрдлөг мөрдлөг болгоно.

1. Төрийн үйлчилгээний бүх байгууллагуудад хууль дээдлэх, ил тод, нээлттэй, хариуцлага, ёс зүйтэй байдлыг чанд мөрдүүлнэ.
2. Сумаа хүний хөгжил, дэд бүтэц, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл зэрэг үзүүлэлтээр аймгийн "Шилдэг сум" болгоно.
3. Өрх иргэдийн идэвхи оролцоонд тулгуурласан хөгжлийн зөв төлөвлөлт, хөрөнгийн оновчтой хуваарилалт, үр ашигтай зарцуулалтыг бий болгон ил тод нээлттэй байх зарчмыг баримтална.
4. Сум хөгжүүлэх сангийн болон бусад хөнгөлттэй зээлийг импортын барааг орлох, ажлын байр нэмэгдүүлэх, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжихэд зарцуулна.
5. Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал, УИХ, ЗГ-ын тогтоол шийдвэр, бодлого, төлөвлөлт, мөрийн хөтөлбөр зэргийг Их-Уул сумын хөгжлийн дунд хугацааны хөтөлбөртэй уяалдуулан ажиллана.
6. Ажилгүйдлийг багасгах, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх үйлдвэрлэл үйлчилгээний салбаруудыг бодлогоор дэмжинэ.
7. Байгалийн болон хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эд, баялагийг боловсруулах үйлдвэрүүдийг дэмжих бодлого баримтална.
8. Газар тариалан эрхлэх иргэдийн санаачлагыг дэмжих асуудлыг нутгийн иргэдээр хуулийн хүрээнд хэлэлцүүлэн шийдвэрлэнэ.

ОРОН НУТГАА ХӨГЖҮҮЛЭХ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХҮРЭЭНД ДАРААХ ЗОРИЛТЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛНЭ.

1. Ажилтай, орлоготой иргэн

1.1 Үйлдвэржүүлэлтийн бодлого:

- 1.1.1 Экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж түүхий эд болон байгалийн нөөц баялагт тулгуурлан "Өсөлтийг өрх бүрд" хөтөлбөр боловсруулна.

3. 289

- 1.1.2 Байгалийн гаралтай цайны ургамал, эмийн ургамалыг хамгаалах, нөөцийг нэмэгдүүлэх зорилгоор тарьж ургуулах өрх, иргэдийг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.1.3 Өрхийн болон жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих “Бизнес хөгжлийн холбоо” байгуулан тогтвортой ажиллуулна.
- 1.1.4 Малын гаралтай түүхий эд, байгалийн дагалт баялаг, арьс шир, ноос, сүү сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих бодлого барина.
- 1.1.5 Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны жижиг үйлдвэрийг дэмжинэ.
- 1.1.6 Ойн цэвэрлэгээнээс гарсан модыг түүхий эд болгон ашиглаж мод модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг дэмжинэ.

1.2 Дэд бүтцийг хөгжүүлэх бодлого:

- 1.2.1 Сум хөгжлийн урт хугацааны хэтийн төлөвлөгөө боловсруулна.
- 1.2.2 Асгат, Их-Уул, Мандал багийг төвийн цахилгаан эрчим хүчинд холбох ажлыг холбогдох газарт нь тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 1.2.3 Сумын төвийн цахилгаан эрчим хүчний хүчин чадлыг нэмэгдүүлэн шинэ сууршил болох “Цагаан бургаст”-ын дэнжид эрчим хүч тавих ажлыг холбогдох газарт нь тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 1.2.4 Сумын төвийн барилга байгууламжуудын дулаан хангамжийг сайжруулан айл өрхүүдийг нэгдсэн халаалтанд нэмж холбон дулааны хүчин чадалыг нэмэгдүүлнэ.
- 1.2.5 “Эрүүл орчин-Иргэн таны баталгаа” хөтөлбөр хэрэгжүүлж хог хаягдлын менежментийг сайжруулна.
- 1.2.6 Сэлэнгэ багийн хороодын үерийн ус зайлуулах далан хамгаалалтын асуудлыг холбогдох газарт нь санал хүргүүлэн шийдвэрлүүлнэ.
- 1.2.7 Орон нутгийн өнгө үзэмжийг сайжруулах, нийтийн эзэмшлийн зам талбайг тохижуулах, ая тухтай орчин бүрдүүлэх асуудлыг өрх иргэд, гадны тусламж дэмжлэгтэйгээр шийдвэрлүүлнэ.
- 1.2.8 Бүрэн эрхийн хугацаанд шаардлагатай зарим зам давааг иргэдийн болон “Орон нутаг хөгжлийн сан”-ийн оролцоотойгоор засварлана.
- 1.2.9 Төгсөгчид болон төрийн албаны ажилтан, ураг удамын уулзалт хийж байгаа иргэдийн оролцоотой ногоон байгууламжийн эзлэх хувийг нэмэгдүүлнэ

1.3 Хөдөө аж ахуйг хөгжүүлэх бодлого:

- 1.3.1 Малчин өрх бүр малын гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүнээ зах зээлд гаргах, төв суурийн газарт худалдаалах, өрхийн хэмжээнд боловсруулах боломжийг бүрдүүлэх “Чинээлэг малчин” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

 3. 2020

0000002

- 1.3.2 Мал сүргийг эрүүлжүүлэх, үүлдэр угсааг сайжруулах, нэгж малаас гарах ашиг шимийг нэмэгдүүлэх бодлого гарган хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.3 Бэлчээрийн даацын нэгдсэн судалгааг мэргэжлийн хүмүүсийн оролцоотой гаргаж хил залгаа сумуудтай отор нүүдлийн гэрээ хэлэлцээрийг хийж бэлчээр нутгийн менежментийн бодлого барина.
- 1.3.4 Өндөр ашиг шимтэй эрчимжсэн мал аж ахуйг дэмжиж “Фермер” хөтөлбөр боловсруулан суурин мал аж ахуйг хөгжүүлнэ.
- 1.3.5 Газар тариалан эрхлэгч аж ахуй нэгж, өрх иргэн бүрийг дэмжин хүнсний ногоо болон малын хэрэгцээт өвс тэжээлээр сумаа бүрэн хангуулах бодлого баримтална.
- 1.3.6 Мал сүргийн эрүүл мэндийг хамгаалах урьдчилан сэргийлэх зорилгоор графикт хугацаанд малыг вакцин, тарилга, туулга, угаалганд бүрэн хамруулах, мал сүргийг эрүүлжүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх ажлыг сумын МЭҮТасаг, малчдын бүлэг хоршоонд тулгуурлан зохион байгуулна.
- 1.3.7 Хүн, малын ундны усны хангамжийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн бодлого баримталж жил бүр 2-оос доошгүй гүн өрмийн худаг гаргах, засварлах ажлыг холбогдох газарт тавьж шийдвэрлүүлнэ.

1.4 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх бодлого:

- 1.4.1 Орон нутгийн дурсгалт газруудыг түшиглэн тухай онцлогт нь тохирсон аялал жуулчлалыг хөгжүүлж жилд ирэх жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.2 Сумын аялал жуулчлалын маршрут гаргаж бодлого боловсруулан аймгийн аялал жуулчлалын маршруттай холбож ажиллана.
- 1.4.3 Аялал жуулчлалын отог, бааз дээр нутгийн онцлог харуулсан урлаг соёлын үйлчилгээг соёл урлагийн байгууллагатай хамтран жилд 2-оос доошгүй удаа явуулна.
- 1.4.4 Нутгийн өрх иргэдийн жуулчдад зориулан хийсэн гар урлалын болон бусад бүтээгдэхүүнийг борлуулах үйлчилгээний цэг байгуулах ажлыг дэмжиж ажиллана.

1.5 Соёл урлаг, спортыг хөгжүүлэх бодлого:

- 1.5.1 Соёлын биет өв, түүх соёлын дурсгалт газрыг бүртгэлжүүлэх ажлыг хийж нутгийн иргэдийг түшиглэн хамгаалалтанд авна.
- 1.5.2 Соёлын биет бус өвийг илрүүлэн бүртгэлжүүлэх, хөгжүүлэн өвлүүлэх ажлыг үе шаттайгаар иргэдийн оролцоотой хийнэ.
- 1.5.3 Орон нутаг судлах танхим байгуулах ажилд дэмжлэг үзүүлэн хамтран ажиллах бөгөөд өөрийн гэсэн стандартын байртай болох ажлыг холбогдох газарт нь тавьж шийдвэрлүүлнэ.

 3. Дуг

0000003

- 1.5.4 Соёлын төв, спорт цогцолборын өдөр тутмын үйл ажиллагааг тогтмолжуулахад бүх талаар дэмжиж ажиллана.
- 1.5.5 Гүйлтийн зам, мөсөн гулгуурын болон хөл бөмбөгийн талбай бүхий задгай цэнгэлдэх хүрээлэнгийн цогцолбор барих иргэдийн санаачлагыг холбогдох газарт нь хүргэж шийдвэрлүүлнэ.
- 1.5.6 Соёл урлагийн байгууллагын удирдлага зохион байгуулалт, менежментийг боловсронгуй болгож мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангах бодлого баримтална.
- 1.5.7 Улс, аймгийн чанартай уралдаан тэмцээнд шагналт байранд орсон тамирчид, дасгалжуулагчдыг шагнаж урамшуулах асуудлыг шийдвэрлэх журам боловсруулан мөрдөж ажиллана.

1.6 Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын бодлого:

- 1.6.1 “Өсөлтийг өрх бүрд” хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.
- 1.6.2 Хөдөлмөр зуучлалын мэдээллийн онлайн сүлжээг бүрэн нэвтрүүлнэ.
- 1.6.3 Нийгмийн халамжийн бодлогыг зорилтот бүлгүүдэд оновчтой, хүртээмжтэй хэрэгжүүлэх бодлого баримтална.
- 1.6.4 Ахмад мэргэжилтнүүдийг байгууллагуудад зөвлөгөө өгөх, мэдлэг туршлагыг нь өвлүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

2. Эрүүл мэндийн бодлого

- 2.1 “Сум дундын эмнэлэг”-ийн барилгын дулаан алдалтгүй болгох ажлыг холбогдох газарт нь уламжилж шийдвэрлүүлнэ.
- 2.2 Эмч, эмнэлгийн ажилтнууд иргэдэд чадварлаг, эелдэг, ёс зүйтэй, чанартай шуурхай эрүүл мэндийн оншлогоо, үйлчилгээ үзүүлэх нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- 2.3 Эмч, эмнэлгийн ажилтан нарын мэргэжлийг байнга дээшлүүлнэ.
- 2.4 Хүн эмнэлгийн тоног төхөөрөмж, хөрөнгө оруулалтын хэмжээг нэмэгдүүлж орчин үеийн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээр хангах асуудлыг холбогдох газарт нь тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 2.5 Эх, хүүхэд, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлэх бодлого баримтална.
- 2.6 Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагыг дэмжинэ.
- 2.7 Нарийн мэргэжлийн эмч нарын багийг жил бүр урилгаар авчирч иргэдийг үзлэг оношлогоонд хамруулах ажлыг зохион байгуулна.
- 2.8 Багийн эмч нарын ажиллах нөхцөл, унаа, техник хэрэгслийг сайжруулна.

3. Боловсролын бодлого:

- 3.1 Сургалтын таатай орчинг бүрдүүлэх замаар хүүхдийн ая тухтай сурч, хөгжих нөхцөлийг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.

3. 28г.

0000004

- 3.2 Сумын хэмжээнд хүүхэд асрахүйлчилгээ, гэр цэцэрлэгийн хүрээг өргөжүүлж сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.
- 3.3 Сумын номын фондыг нэмэгдүүлж цахим номын санг ажилуулна.
- 3.4 Эрүүл ахуйн стандартын шаардлага хангасан шинэ хичээлийн байр барих ажлыг шийдвэрлүүлнэ.

4. Аюулгүй орчинтой иргэн:

- 4.1.1 Сумын төвийн хяналтын камерыг нэгдсэн сүлжээнд холбон бүрэн ажилуулж “Аюулгүй орчинтой гудамж” төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.2 Стандартын шаардлага хангасан хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэглээг дэмжиж, хүнсний аюулгүй байдалд тавих хяналтыг эрчимжүүлнэ.
- 4.1.3 Архи, согтууруулах ундааны борлуулалтад тавих хяналтыг нэмэгдүүлж “Архигүй-Өрх-Иргэн” хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.4 Малын хулгайтай тэмцэх асуудлын хүрээнд байнгын ажиллагаатай лавлах утас ажиллуулан үнэн зөв мэдээлэл өгсөн иргэдийг урамшуулах тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- 4.1.5 Сумын төвийн орон байрны хулгайтай тэмцэх асуудлын хүрээнд хөршийн холбоог идэвхижүүлэн “Аюулгүй орчинтой гудамж” төсөл хэрэгжүүлнэ.

4.2 Байгаль орчны бодлого:

- 4.2.1 Байгаль хамгаалалын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй нөхөрлөл, мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах тогтолцоог сайжруулна.
- 4.2.2 Рашаан, гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийг орон нутгийн хамгаалалтанд авч, тавих хяналт хамгаалалтын асуудлыг иргэдийн оролцоотой шийдвэрлэнэ.
- 4.2.3 Ой хээрийн түймэр болон хууль бус мод бэлтгэлээс хамгаалах ажлыг эрчимжүүлж, нөхөн сэргээлтийг сайжруулна.
- 4.2.4 Цөлжилтөөс сэргийлэх, цөлжилттэй тэмцэх ажлыг эрчимжүүлж мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран гадаад, дотоодын зээл тусламжийг авах ажлыг хөөцөлдөнө.

5. Төр захиргааны бодлого

- 5.1 Төрийн албан хаагчийн сахилга хариуцлага, ёс зүйг дээшлүүлж иргэдэд харилцааны соёлтой угтах үйлчилгээг үзүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 5.2 Төрийн албаны үйл ажиллагааг иргэдэд ил тод, ялгамжгүй, шударга хүртээмжтэй, хүнд сурталгүй, авилгаас ангид байлгана.
- 5.3 Сум, багийн засаг дарга нарын үйл ажиллагаанд тавих хяналтыг эрчимжүүлэн хариуцлага тооцох ажлыг сайжруулна.

 3. Дсг

6000005

Их-Уул сумын Ардчилсан намын хороо

Их-Уул сумын Ардчилсан намын хороо

- 5.4 “Иргэний танхим”-ын үйл ажиллагааг идэвхижүүлж улирал бүр иргэдийн дунд цаг үеийн асуудлаар чөлөөт хэлэлцүүлэг, нийтийн сонсгол явуулдаг болно.
- 5.5 Шийдвэр гаргахдаа иргэдэд мэдээлэл түгээж, санал авах журмыг ИТХ-аар батлуулан хэрэгжүүлж ажиллана.
- 5.6 Төрийн бус байгууллагау удын үйл ажиллагааг идэвхижүүлж хамтран ажиллах нөхцлийг бүрдүүлнэ.

**ТӨР ИРГЭНИЙ ХАМТЫН АЖИЛЛАГААГ ТӨГӨЛДӨРЖҮҮЛЖ
ТӨРӨЛХ СУМАА ХУРДАЦТАЙ ХӨГЖҮҮЛЬЕ.**

 3.28.2020
0000006

СОНГУУЛЬ-2020

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЖАРГАЛАНТ СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН НУТГИЙН
ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

6600001

ЖАРГАЛАНТ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН 2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1. Боловсролын салбар

- 1 Хөдөлмөрийн зах зээл, шинэ төрлийн ажлын байрны шаардлагыг хангах хөрвөх чадвар, өндөр мэдлэг бүхий мэргэжилтэн, мэргэшсэн хүний нөөцийг бүрдүүлэх, сургах бодлогыг эрчимтэй хэрэгжүүлнэ.
- 2 Хүүхэд бүрийг хөгжүүлж, бүтээлч сэтгэлгээтэй, өөртөө итгэлтэй, Монгол орныхоо байгаль, түүх, үндэсний хэл соёл, уламжлалаар бахархдаг хүмүүжил олгох "Зөв Монгол хүүхэд" хөтөлбөрийг сэргээн сайжруулж, үргэлжлүүлнэ.
- 3 Цэцэрлэг, сургуулийн нэг ангийн хүүхдийн тоог 30-аас хэтрүүлэхгүй байх стандартыг хэрэгжүүлнэ.
- 4 Цэцэрлэгийн тойргийн хүүхдийн хамран сургалттыг 80 хувьд хүргэх.
- 5 Багш нарын хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитойгоор үнэлж, цалин, урамшууллыг улсын дунджид хүргэх, улмаар мөнгө, төсвийн бодлоготой уялдуулан үе шаттайгаар нэмэгдүүлэх бодлого баримтлана.
- 6 Сургууль, цэцэрлэгийн удирдлагыг мэргэшсэн, тогтвортой, улс төрөөс хараат бус байх нөхцөлийг бүрдүүлж, удирдах албан тушаалтныг чөлөөлөх, томилох асуудалд аймаг, дүүргийн иргэдийн төлөөллөөс бүрдсэн "Боловсролын зөвлөл"-ийн саналыг харгалздаг байх эрхзүйн орчныг бүрдүүлнэ.
- 7 Сумын хэмжээнд англи хэлийг боловсролын хоёр дахь хэлний түвшинд хүргэх зорилтыг хэрэгжүүлж ажиллана.
- 8 Боловсролын үйлчилгээг иргэдэд нээлттэй болгож ард түмнээр үнэлүүлнэ.
- 9 Үдийн хоол хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхдийн эрүүл мэнд, өсөлт хөгжилтийг дэмжсэн эрүүл хүнсээр хангаж, хяналтыг сайжруулна.
- 10 Хагас, бүтэн өнчин, амьжиргааны түвшнээс доогуур орлоготой өрхийн сурлага, хүмүүжлээр тэргүүлж байгаа хүүхдийг их, дээд сургуульд суралцахад нь бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 11 "Оюунлаг Спортлог Жаргалантчууд" хөтөлбөрийн хэрэгжүүлж, амжилт гаргасан багш, сурагчдыг дэмжиж ажиллана.

2. Эрүүл мэндийн салбар

- 12 Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоог өрх гэрийн түвшинд тогтмол хийдэг эрүүл мэндийн үйлчилгээний хэлбэрийг бий болгох асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- 13 Иргэн бүрийг насны бүлэгт нь тохирсон урьдчилан сэргийлэх үзлэг, оношилгоонд хамруулна.
- 14 Эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдсан иргэнийг 3 жилд нэг удаа эрүүл мэндийн иж бүрэн

0000002

- үзлэг оношлогоонд хамруулна.
- 15 Сонгон шалгаруулалтад тэнцсэн ерөнхий мэргэжлийн бакалаврын зэрэгтэй эмч нарыг резидентын сургалтад хамруулж, мэргэжлийн цол, зэрэг, ур чадвараас хамаарсан нэмэгдэл олгох тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- 16 Яаралтай түргэн тусламжийн үйлчилгээний зохион байгуулалтыг шинэчилж, үйлчилгээний чанар, хүртээмж, шуурхай байдлыг ойртуулна.
- 17 Эрүүл мэндийн даатгал голлосон урьдчилан сэргийлэх болон эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний хүрээг өргөтгөх бөгөөд эрүүл мэндийн даатгалын цахим картыг нэвтрүүлнэ.
- 18 Уламжлалт анагаах ухааны өв санд суурилж, уламжлалт эмчилгээ, үйлчилгээний брэнд бүтээгдэхүүнийг хөгжүүлэхэд төрөөс бодлогоор дэмжүүлж ажиллана.
- 19 Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг иргэдэд хүнд сурталгүй, түргэн шуурхай, чанартай хүргэж, эрүүл мэндийн үйлчилгээг иргэдэд үзүүлэх.
- 20 Хүнд өвчтэй болон байнгын эм тариа хэрэглэдэг иргэдэд эмийн хөнгөлөттэй олгодог эмийн хяналтыг сайжруулж, тэгш хүртээмжтэй олгоно.
- 21 Хүн амын өвчлөл нас баралтад сөргөөр нөлөөлж буй хүнсний аюулгүй байдлын тухай бодлого боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 22 Архигүй сум, баг, байгууллага, хамт олон гэр бүл, гудамж болоход хүн бүрийг уриалж системтэйгээр архинаас татгалзах арга хэмжээг зохион байгуулна.
- 23 Ундны усны хэрэглээ сайжруулах менежмент бодлогыг бий болгох.
- 24 Улирал бүр хөдөөгийн багуудад эрүүл мэндийн явуулийн үйлчилгээг нэвтрүүлж, эрүүл мэндийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулна.

3. Хүн ам, өрхийн хөгжил

- 25 Гэр бүлийн гишүүн бүрд гэр бүлийн боловсрол олгох, ажил хөдөлмөр эрхлэх, санхүү, бизнесээ хөгжүүлэх, амьдрах орчноо хамтдаа сайжруулах, мэдлэг ур чадварын сургалт, зөвлөмжөөр хангагдах боломжийг орон нутгийн хөгжлийн бодлоготой уялдуулан хэрэгжүүлнэ.
- 26 Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэж, дарамт, мөлжлөгийн бүх хэлбэрээс хамгаалах хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулна.
- 27 Гэр бүлийн бат бэх байдлыг дэмжих зорилгоор "Гэр бүлийн өдөр"-ийг бий болгож, гэр бүл – нөхөн үржихүйн боловсролд онцгой ач холбогдол өгнө.
- 28 Хүүхэд харах үйлчилгээг хөгжүүлэх, цэцэрлэгийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх замаар эмэгтэйчүүдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

4. Хөдөлмөр, нийгмийн хамгаалал

- 29 Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэгт чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ. Хавтгайрсан халамжаас татгалзаж, сумын нийт өрхийн амьжиргааны түвшингийн үнэлгээг гаргаж, зорилтод өрх, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, ахмад настныг оновчтой тогтоож, нийгмийн халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү төвлөрүүлнэ.
- 30 Нийгмийн халамжийн салбарт сайн дурын ажлыг дэмжих, урамшуулах тогтолцоог

67171
A006

бүрдүүлнэ.

- 31 Малчдын нийгмийн даатгалын хамралтыг нэмэгдүүлж, тэдний нийгмийн баталгааг хангана.
- 32 Хөдөлмөр эрхлэлтийг сайжруулж, ажилгүйдлийг бууруулах зорилгоор иргэн аж ахуйн нэгжүүдийг төсөл хөтөлбөрт хамруулан хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих.

5. Соёл, урлаг, спорт

- 33 Уламжлалт өв соёлоо төрийн бодлогоор дэмжин, боловсролын хөтөлбөрт тусгаж, монгол хүнийг төлөвшүүлэхэд онцгойлон анхаарна.
- 34 Соёлын биет ба биет бус өвийг хадгалан хамгаалах, сэргээн засварлах, түүнийг хамгаалан цуглуулагч, тээн уламжлагч нарыг сурталчлан дэмжиж, үндэсний агуулгатай дэлхийн сонирхлыг татахуйц үнэ цэнэтэй өвийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх эрх зүйн орчныг бүрдүүлнэ.
- 35 Археологийн болон түүх соёлын дурсгалт газрын хамгаалалтын зэрэглэл, ангиллыг шинэчилж, соёлын өвийг хамгаалагч, харгалзагчтай байлгахад чиглэж ажиллана.
- 36 Их спортыг дэмжин, спорт холбоодуудыг амжилтаар нь дэмжих бодлого баримтална.
- 37 Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ. Хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төслүүдийг бодлогоор дэмжинэ.
- 38 Төрөөс аялал жуулчлалын талаар баримтлах бодлогод тусгагдсан байгалийн онцгой үзэсгэлэнт газар, тусгай хамгаалалттай газруудад хэрэгжих олон улсын байгууллагын болон хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжинэ. Хөрөнгө оруулалтаар хэрэгжих төслүүдийг бодлогоор дэмжинэ.
- 39 Иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, сумын гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх салбар зөвлөлтэй хамтран иргэдэд хууль тогтоомжийг сурталчилах, иргэд залуучуудыг гэмт хэрэгт холбогдож болзошгүй иргэдийн судалгааг гаргаж, тэдэнтэй ойр ажиллах, сурган хүмүүжүүлэх арга зүйн зөвлөгөө өгөх
- 40 Дотоод зах зээл дэх хүнсний нийлүүлэлтийн сүлжээнд аюулгүй байдлын тогтолцоог нэвтрүүлэх замаар найдвартай хүнс бүхий орон болж, улмаар экспортлох боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- 41 хөдөө орон нутгийн иргэдийн хүнсний хэрэгцээгээ өөрөө хангах, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэх санаачилгыг бүх талаар дэмжинэ.
- 42 Малыг тооноос илүү чанарт шилжүүлж, малын төрлийг зохистой харьцаанд хүргэж, эдийн засгийн ашигтай, технологид суурилсан мал аж ахуйг төрийн бодлогоор дэмжинэ.
- 43 Малыг чанарыг сайжруулан өндөр ашиг шимтэй эцэг малаар цам сүрэг бүрдүүлж, малын чанарыг сайжруулна.
- 44 Цөөн малтай, залуу малчин өрхийг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн "Малчдын

 44193
2 9070

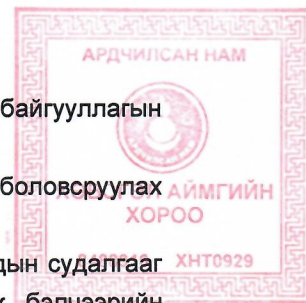
хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр"-т болон бусад Олон улсын байгууллагын төсөл хөтөлбөрт хамруулах ажлыг зохион байгуулна.

- 46 Малаас гарч буй түүхий эд болох арьс шир, ноос ноолуурыг боловсруулах үйлдвэрлэлийн төвүүдийг бодлогоор дэмжинэ.
- 47 Бэлчээрийг зүй зохистой ашиглах, бэлчээрийн доройтолд орсон газруудын судалгааг нарийвчлан гаргаж, үлийн цагаан оготнотой жил бүр тогтмол тэмцэж, бэлчээрийн доройтлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.
- 48 Бэлчээрийн усан хангамжийг сайжруулах, уст цэгүүдийг байнгын ашиглалтанд оруулах.
- 49 Өвөл зуны отор нүүдлийг зохион байгуулж, зэргэлдээ аймаг сумдуудтай гэрээ хэлцэл хийж, отор нүүдэл хийх боломжийг бүрдүүлнэ.

ХОЁР. ХҮРТЭЭМЖТЭЙ ЭДИЙН ЗАСАГ

1. Дэд бүтэц хөрөнгө оруулалт

- 50 Сумын төвийн болон орон нутгийн чанартай зам арчилгааг тогтмол хийж аюулгүй, ая тухтай замаар зорчих орчин нөхцлийг бүрдүүлнэ..
- 51 Уламжлалт мал, аж ахуйн гаралтай түүхий эд ноос, ноолуур, арьс шир, махыг малчдын оролцоотой анхан шатны түүхий эдийн тордолгооны цэгт бэлтгэн боловсруулж, зах зээл дээр өрсөлдөх үнээр борлуулах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 52 ЕБС-ын 640 хүүхдийн хичээлийн байр, ЗДТГ-ын байр барих ажлыг УИХ, Засгийн газрын түвшинд асуудлыг тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 53 Сумын төвийн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлж, засвар үйлчилгээг хийж, байнгын ажиллагаанд оруулна.
- 54 Солонготын даваанаас сумын төв чиглэлийн 27 километр замыг асфалтан болгох асуудлыг УИХ, Засгийн газрын түвшинд санал тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 55 Хөдөөгийн 1,2,4-р багуудын эмчийн байрыг тохижуулан орчин нөхцлийг сайжруулна.
- 56 Малын гаралтай түүхий эд, мах сүү, цагаан идээ, арьс шир боловсруулах жижиг үйлдвэр цех барихыг бодлогоор дэмжиж ажиллана
- 57 Бунхан толгойд орох гарах хаалга хийх
- 58 Шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг ханган, төсөв санхүү, суманд хийгдсэн ажлуудын талаар цаглабарт хугацаанд нь оруулж ажиллана.
- 59 Төсөв байгууллагуудын санхүүгийн мэдээлэл, суманд хэрэгжиж байгаа төсөл хөтөлбөрүүдийн ил тод байдлыг хангуулж хэрэгжилт, үр дүнг иргэдэд тайлагнаж ажиллана.
- 60 "Орон нутгийн хөгжлийн сан"-г зөвхөн төсвийн хөрөнгөөр бус олон хэлбэрт эх үүсвэрээс бүрдүүлэх хууль эрх зүйн орчныг бий болгоно. Тус санг захиран зарцуулах эрхийг иргэдийн оролцоотой төлөөллийн байгууллагаар урьдчилан дүгнүүлдэг үр ашигтай, хэмнэлттэй төсөв, аудит хяналтын тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- 61 Байгалийн баялгаас улсын төсөвт орж байгаа орлогын 30 хүртэлх хувийг орон нутагт нь шууд хуваарилдаг тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- 62 Орон нутгийн төрийн худалдан авалтын үйл ажиллагааг орон нутагтаа сонгон шалгаруулдаг, зөвхөн дотоодын хөрөнгө оруулагчдыг оролцуулдаг тогтолцоонд

[Handwritten signature]

0000005

605

шилжинэ.

ГУРАВ. ЭЗЭН МОНГОЛ

1. Газар зохион байгуулалт

- 63 Гэр хорооллын газрууд гудамж хорооллын эмх цэгцийг сайжруулах, хашаануудыг хаягжуулан бүртгэл кадастрын зураглалд оруулах.
- 64 Иргэдэд аж ахуйн зориулалтаар газар өмчлүүлж, төмс хүнсний ногоо, газар тариалан эрхлэлтийг нэмэгдүүлж, сумын нийт өрхийн 20 доошгүй хувийг хувийн ногооны талбайтай болгохыг зорих.
- 65 Иргэдэд шинээр газар олгох ажлыг эмх цэгцтэй болгож, Хөшигт хорооллыг жишиг хороолол болгох.
- 66 Ойн мэргэжлийн байгууллагууд, туслах аж ахуй эрхэлж байгаа иргэдийг хөшигт хороололд төвлөрүүлнэ.

ДӨРӨВ. ХУУЛЬТАЙ МОНГОЛ

1. Сайн засаглал

- 67 Багийн хариуцлагатнуудыг багийн төв дээр тогтмол суурьшилтай байлгаж, төрийн үйлчилгээг иргэдэд түргэн шуурхай хүргэнэ.
- 68 Төрийн албаны стандартыг орон нутагт нэг мөр хэрэгжүүлэн төрийн жинхэнэ албаны мэргэжлийн шалгалтанд орсон иргэдээс хангаж, төрийн үйлчилгээний албан хаагчид нээлттэй орон нутагтаа сонгон шалгаруулалт явуулж шийдвэрлэнэ.
- 69 Орон нутгийн залуучуудын саналыг сонсож, оролцоог нэмэгдүүлж, залуучуудад чиглэсэн бодлого боловсруулж ажиллана.
- 70 Төрийн албан хаагчдын мэдлэг чадварыг дээшлүүлж, ёс зүй хандлагатай байж, иргэд сэтгэл ханамжид нийцсэн төрийн үйлчилгээг үзүүлэхэд анхаарна
- 71 Сумын ОНХСангийн хөрөнгөөр хийгдэх хөтөлбөр төсөл арга хэмжээний саналыг бүх иргэдээс цахимаар болон саналын хуудсаар авч иргэдийн оролцоог ханган ажиллана.

ТАВ. АЮУЛГҮЙ, АМГАЛАН МОНГОЛ

1. Байгаль орчин, тогтвортой хөгжил

- 72 Хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, дахин ашиглах, сэргээн ашиглах, дахин боловсруулах үйл ажиллагааг хувийн хэвшлийн байгууллага гүйцэтгүүлэхэд орон нутгаас бодлогоор дэмжинэ.
- 73 Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг төрөөс урамшуулна.
- 74 Сумын төвийн ногоон байгууламжыг нэмэгдүүлж, эрүүл орчин нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- 75 Сумын төвийн хорооллуудаар хогийн савыг олноор байршуулж, цэвэр орчин бүрдүүлнэ.

 0000006

СОНГУУЛЬ-2020

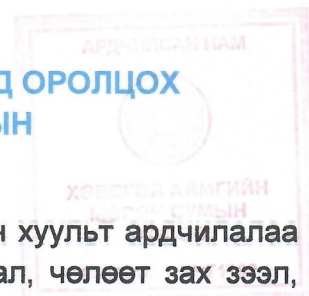
**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН МӨРӨН СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН НУТГИЙН
ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020он

3. Дэг

5026001

**2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ
МӨРӨН СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Монгол Улсын тусгаар тогтнол, үндэсний эрх ашиг, Үндсэн хуульт ардчилалаа хамгаалан бэхжүүлж, хувь хүний эрх чөлөө, хуулийн засаглал, чөлөөт зах зээл, иргэний нийгэмийн зарчимд суурилсан тогтвортой хөгжлийн төлөөх баруун төвийн намын хувьд

Мөрөн хотын хүн бүр хүсэл мөрөөдөлтэй, өрх бүр аз жаргалтай амьдрах хөгжлийн боломжийг дэмжсэн иргэд нь эрх чөлөөтэй, эрх тэгш хариуцлагатай шинэ Мөрөн хотоо хөгжүүлэхийг ЭРХЭМ ЗОРИЛГО болгож

- Иргэдийнхээ эрх, эрх чөлөө, бие даасан байдлыг хангах
- Хувийн өмч, өрсөлдөөнт зах зээл, төрийн хязгаарлагдмал оролцоо, хуулийн засаглал
- Үндэстэн ястныхаа өв уламжлал, орон нутгийнхаа түүх соёлоо дээдэлсэн.

МӨРӨН СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМ 2020-2024 оны Орон нутгийн сонгуульд оролцох “ӨСӨЛТ ӨРХӨӨС ЭХЛЭНЭ” мөрийн хөтөлбөрөө олон түмнээ толилуулж байна.

НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1.1 Сулалцагсдад ээлтэй боловсрол

1.2 Эрүүл мэндийн хүртээмжтэй үйлчилгээ

1.3 Хүн амын хөгжил

- Хүн амын өсөлт, өрх гэр бүл
- Хөдөлмөр эрхлэлт, Нийгмийн хамгаалал.

1.4 Соёл, урлаг, Спорт

**ХОЁР. ЖИЖИГ ДУНД ҮЙЛДВЭРЛЭЛД ТҮШИГЛЭСЭН ӨСӨЛТИЙН
БОДЛОГО**

- Жижиг, дунд бизнес
- Дэд бүтэц

ГУРАВ. ИРГЭДЭЭ ДЭЭДЭЛСЭН ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

3. Дуг

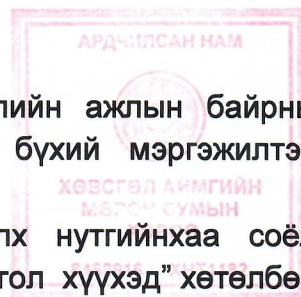
НЭГ. ХУВЬ ХҮНИЙ ХӨГЖИЛ, ЭРХ ЧӨЛӨӨ

1.2 Суралцагсдад ээлтэй боловсрол

- Өөрчлөгдөн буй хөдөлмөрийн зах зээл, шинэ төрлийн ажлын байрны шаардлагыг хангах хөрвөх чадвар өндөр мэдлэг бүхий мэргэжилтэй мэргэшсэн хүний нөөц бүрдүүлэх.
- Хүүхэд бүрийн бүтээлч сэтгэлгээг хөгжүүлж төрөлх нутгийнхаа соёл уламжлал, түүхээр бахархдаг хүмүүжил олгох “Зөв Монгол хүүхэд” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- Цэцэрлэг сургуулийн анги дүүргэлтийг 30-аас хэтрүүлэхгүй байх стандартыг хэрэгжүүлнэ.
- МСҮТ-д хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн нарийн мэргэжлийн шинэ анги нээж хичээллүүлнэ.
- Багш нарын хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитойгоор үнэлж шудрагаар урамшуулах журам гаргаж мөрдөнө.
- Багш нарын мэдлэг, ур чадварыг тухай бүрд нь дээшлүүлж давтан сургах ажлыг ээлж дараатай хэрэгжүүлнэ.
- Тусгай хэрэгцээт /хөгжлийн бэрхшээлтэй/ иргэдтэй ажиллах мэргэжилтэн, дохионы хэлний орчуулагч багш нарыг захиалгаар сургаж бэлтгэн иргэд сургуулийн насны хүүхдийг сургалтанд хамруулах төлөвлөгөөт арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.
- Эцэг эх асран хамгаалагчид багшаа сонгодог байх боломжийг судалж хэрэгжүүлнэ.
- Сургууль, цэцэрлэг, дотуур байр, спорт заал, хүүхдийн хөгжлийн ордны барилга байгууламжид тавигдах нэгдсэн стандарт шаардлагыг шинэчлэн тогтоож мөрдүүлэхэд онцгой анхаарч тусгай хэрэгцээт иргэдэд зориулсан зам шатыг барилга бүхэнд суурилуулна.
- Өсвөр үе залуучуудад англи хэл сургах санаачлага хөтөлбөр төслийг дэмжиж ажиллана.
- Бүх нийтийн цахим боловсролын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх бэлтгэл ажлыг сайтар хангаж хамрагдах хувийг нэмэгдүүлнэ.

1.2 Эрүүл мэндийн хүртээмжтэй үйлчилгээ

- Хорт хавдраар өвчилж буй шалтгаан нөхцлийг нарийвчлан судалж, нас баралтыг бууруулах, эрт илрүүлэлт оношилгоо, эмчилгээний чанарыг улсын дундаж түвшинд хүргэнэ.
- Хорт хавдрын оношилгоо, хавдрын хөнгөвчлөх үйлчилгээ үзүүлэх төвийг аймгийн төв байгуулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

3. 2023

00000003

- Иргэн бүрийг насны бүлэгт тохирсон урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношилгоонд хамруулна.
- Мөрөн сумын хүн эмнэлгийг барьж ашиглалтанд оруулах асуудлыг холбогдох газруудтай хамтран шийдвэрлэнэ.
- Өрхийн эмнэлэгийн статусыг оновчтой болгох, эмч эмнэлгийн ажилтны хөдөлмөрийн бүтээмжийг бодитойгоор үнэлж цалин хөлс, урамшууллыг улсын дунджид хүргэн, эмч нарын мэргэжил боловсролыг таван жил тутамд тасралтгүй дээшлүүлнэ.
- ЭМ-ийн даатгал голлосон урьдчилан сэргийлэх болон эмчилгээний тусламж үйлчилгээний хүрээг өргөтгөх бөгөөд ЭМ-ийн даатгалын цахим картыг нэвтрүүлнэ.
- Мөрөн сумын иргэдийн дундаж наслалтын шалтгааныг тодорхойлох, нэмэгдүүлэх боломжийг судлаж, шаардлагатай арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ.
- Уламжлалт анагаах ухааны чиглэлээр ажиллаж буй хувийн эмнэлгүүдийг дэмжиж ажиллана.

1.3 Хүн Амын Хөгжил

*** Хүн амын өсөлт, өрх гэр бүл**

- Хүүхдийн мөнгийг хүн амыг өсгөх бодлого гэж үзэж хүүхэд бүрд ялгаварлалгүйгээр олгох саналыг УИХ, Засгийн газарт хүргүүлж шийдвэрлүүлнэ.
- Хүүхдийн хүмүүжил төлөвшилд онцгой анхаарч цэцэрлэгийн өмнөх насны хүүхдийг гэр бүлийнхээ орчинд өсч хүмүүжих нөхцлийг бүрдүүлэхэд анхаарч, заах аргын анхан шатны мэдлэг олгоно.
- Хүүхэд харах үйлчилгээний төвүүдийг сэргээх, санхүүжүүлэх асуудлыг холбогдох байгууллагад хүргүүлж, шийдвэрлүүлнэ.
- Гэр бүлийн гишүүн бүрд гэр бүлийн боловсрол олгох, ажил хөдөлмөр эрхлэх, санхүү бизнесээ хөгжүүлэх, амьдрах орчноо хамтдаа сайжруулах, мэдлэг ур чадварын сургалт зөвлөмжөөр хангах ажлыг төлөвлөгөөтэйгээр зохион байгуулна.
- Үндсэн хуулийн өөрчлөлтийн дагуу Мөрөн хотын засаг захиргааны бүтцийг өөрчлөх асуудлыг хууль эрхзүйн хүрээнд зохион байгуулах.
- Мөрөн хотын анхны гэр хорооллуудын дахин төлөвлөлтийг эхлүүлж ипотекийн зээлд хамруулах асуудлыг судалж шийдвэрлэнэ.
- Хүүхдийн эсрэг хүчирхийлэлтэй тэмцэж, дарамт мөлжлөгийн бүх хэлбэрээс хамгаалах хуулийн хэрэгжилтийг сайжруулна.
- “Гэр бүлийн өдөр”-ийг бий болгож жил бүр тэмдэглэж байх, гэр бүл нөхөн үржихүйн боловсрол олгох ажлыг эхлүүлнэ.

3. 2024

671
A00

*** Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгаалал**

- Хөдөлмөрийн зах зээл дээрх эрэлтийн судалгааны чанарыг сайжруулна.
- Хэрэгцээт ажил мэргэжлийг эдийн засгийн салбар, төсвийн байгууллага бүрээр нарийвчлан гаргаж, их дээд сургууль мэргэжлийн боловсрол сургалтын байгууллагын элсэлттэй нягт уялдуулна.
- Халамж шаардлагатай өрх иргэдийн судалгааг нарийвчлан гаргаж зорилтот бүлэгт чиглэсэн оновчтой бодлого хэрэгжүүлнэ.
- Ахмадын өдөр өнжүүлэх төвүүдийг байгуулах, төвийн үйл ажиллагааны зардлыг шийдвэрлүүлэхээр санаачилга гарган тууштай ажиллана.
- Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний төрөл хэлбэрийг нэмэгдүүлнэ.
- Нийгмийн халамжийн салбарт сайн дурын ажлыг дэмжиж урамшуулна.

1.4 Соёл, урлаг, спорт

- Соёлын биет ба биет бус өвийг хадгалан хамгаалах, сэргээн засварлах түүнийг хамгаалан цуглуулагч, тээн уламжлагч нарыг сурталчлан дэмжинэ.
- Орчин үеийн шийдэлтэй хувийн кино театр байгуулах санаачилгыг хөхүүлэн дэмжинэ.
- Соёлийн өвийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээ, ардын авъяастныг улс болоод олон улсын шоу урлагийн зах зээлд гаргахад дэмжлэг үзүүлнэ.
- Мэргэжлийн урлагийн сургалтын байгууллага төгсөгч сумын харъяат иргэдэд эзэмшсэн ур чадвараа хөгжүүлэх, уран бүтээлээ олны хүртээл болгоход нь дэмжлэг үзүүлнэ.
- Спортын болон бялдаржуулах, эрүүлжүүлэх төвүүд, чөлөөт цагийн үйлчилгээг үзүүлэх бүжгийн заалнуудын үйл ажиллагааг тогтмолжуулж хамтран ажиллана.
- Мөрөн хотод усан бассейн байгуулах зураг төслийн ажлыг эхлүүлж, хөрөнгө оруулалтын талаар холбогдох газруудад санал тавин шийдвэрлүүлэхийг зорино.
- Мөрөн хотод жилдээ 2 удаа спортын төрлүүдийн улсын аварга шалгаруулах тэмцээнийг зохион байгуулах талаар холбогдох газруудтай хамтран ажиллана.
- Спорт клуб, тамирчдыг амжилтаар нь дэмжих бодлого баримтлана.
- Нисэхийн зам дагуу гүйлтийн болон дугуйн зам байгуулах ажлын зураг төсвийг хийлгэн бариулах хөрөнгийг орон нутгийн хөгжлийн сангаас шийдвэрлүүлнэ.

[Handwritten signature] 3. 28/2
6400315

ХОЁР. ЖИЖИГ ДУНД ҮЙЛДВЭРЛЭЛД СУУРИЛСАН

ӨСӨЛТИЙН БОДЛОГО

* Жижиг дунд бизнес

- Бизнес тучирдаг авлигын дарамтыг арилгах чиглэлд эрчимтэй ажиллана.
- Өмчийн эрхийг баталгаажуулж, хувийн өмчийг хамгаалах чиглэлд шаардлагатай бүхий л арга хэмжээг авна.
- Гадаад дотоодын хөрөнгө оруулалтыг бүх талаар нь дэмжинэ.
- Төрийн зүгээс бизнес эрхлэгчдэд үзүүлж буй хүнд суртал дарамтыг арилгаж татвар төлөгч ААН-үүддээ үйлчилдэг, зөвлөдөг байх нөхцөл боломжийг бий болгоно.
- Эрдэс баялгийн малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх хөдөө аж ахуй, хөнгөн жижиг дунд үйлдвэр, цех байгуулах, үйлдвэрлэлээ өсгөж хөгжүүлэхэд дэмжлэг үзүүлж ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.
- ЖДҮ-үүдэд олгох зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.
- Барилгын материалын үйлдвэрлэлийг тусгайлан дэмжинэ.
- Мах, сүү, гурил, хүнсний ногоо зэрэг бүтээгдэхүүний дотоод хэрэгцээг орон нутгийн үндэсний үйлдвэрлэлээр бүрэн хангаж эрүүл аюулгүй байдлын баталгааг дээшлүүлнэ.
- Импортын хүнсний бүтээгдэхүүний чанар аюулгүй байдал үйлдвэрлэсэн хугацаанд тавих хяналтыг сайжруулна.
- Иргэдийн хүнсний хэрэглээгээ өөрөө хангах, хүлэмжийн аж ахуйг эрхлэх санаачлагыг бүх талаар нь дэмжинэ.
- Орон нутгийн үйлдвэрлэлийн бүтээгдэхүүнийг төрийн байгууллагууд хэрэглэдэг байх журам тогтоож мөрдөнө.
- Төрийн худалдан авалтын үйл ажиллагааг орон нутагтаа сонгон шалгаруулдаг, түүнд зөвхөн орон нутгийн хөрөнгө оруулагч ААН-үүдийг оролцуулах чиглэл барьж ажиллана.
- Гахай, шувуу, зөгий, загас үржүүлгийн аж ахуй эрхлэх, хөгжүүлэх санаачилгыг дэмжинэ.
- Дөрвөн улирлын хүлэмжийн аж ахуйг бодлогоор дэмжин хотын хүн амыг шинэ ургацын ногоогоор хангах ажлыг үе шаттай хэрэгжүүлнэ.
- Жимс, жимсгэний орон нутгийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

* Дэд бүтэц

- Дулааны станцын хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх, нэмэлт дулааны эх үүсвэр бий болгохыг зорьж ажиллана.

3. Дүг
4193
90706

- Мөрөн хотын эдэлбэр газар, суурьшлын бүсийн газар нутгийг өргөтгөх чиглэлд идэвхитэй ажиллана. Хог хаягдлыг зөөх, ангилах, дахин боловсруулах чиглэлд дэвшил гаргаж ажиллана.
- Шахмал түлш үйлдвэрлэлийг дэмжиж сурталчлан гэр хорооллын оршин суугчдын түлшний хэрэглээнд нэвтрүүлэх, утааг бууруулах талаар төлөвлөгөө гарган ажиллана.
- Сумын нутаг дэвсгэрт хувийн хэвшлийн хөрөнгөөр өндөр хурдны интернет сүлжээ, телевизийн олон сувгийн үйлчилгээг өргөтгөхийг дэмжинэ. Иргэдэд зориулсан цахим боловсролын төвийг байгуулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Иргэд, олон нийтийн амьдралд сайнаар нөлөөлөх жуулчдад чанартай үйлчилгээ үзүүлэх, аялал жуулчлалын дэд бүтцэд хувийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжинэ.
- Гэр хорооллын айл өрхүүдийг инженерийн дэд бүтцэд холбож, халаалалтын төвлөрсөн эх үүсвэртэй амины орон сууц болгон дахин төлөвлөх ажлыг иргэдийн оролцоотой хэрэгжүүлнэ.
- Сумын нутаг дэвсгэрт авто замын хөдөлгөөний удирдлага зохион байгуулалтыг сайжруулж, автомашины шинэ зогсоолыг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлнэ.
- Дэлгэрмөрөн голын эрэг дагасан ногоон бүс, орчин үеийн дизайн шийдэлтэй гүүрэн гарц, нөгөө талын эргийг иргэдийн амралт зугаалгын цэцэрлэгт хүрээлэн болгон тохижуулах зэрэг байгууламжийн зураг төсөл боловсруулах

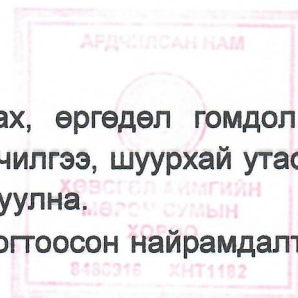
ГУРАВ. ИРГЭДЭЭ ДЭЭДЭЛСЭН ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- Хотын удирдлага улирал тутам үйл ажиллагааны тайлангаа иргэдэд нээлттэй тайлагнадаг механизмыг бүрдүүлнэ.
- Сонгогдсон, томилогдсон төрийн албан тушаалтан нь ёс зүйн зөрчил гаргасан бол олон нийтээс уучлал гуйдаг хариуцлагын дэг журмыг бий болгоно.
- Авилга, албан тушаалын гэмт хэргийн эсрэг шүгэл үлээгчдийг хамгаалж дэмжинэ.
- Хууль сурталчлах, таниулах ажлыг тогтмол хийж олон нийтэд хууль зүйн мэдээллийг шуурхай үр дүнтэй хүргэнэ.
- Төрөөс зохион байгуулах аливаа төсөл, тендерийн сонгон шалгаруулалтыг авилга, сонирхлын зөрчлөөс ангид олон нийтэд ил тод болгон зохион байгуулна.
- Газар ашиглалт, хот төлөвлөлт, байгалийн нөөц ашиглах замаар эдийн засгийн өсөлтийг хангах бодлогыг төлөвлөж хэрэгжүүлнэ.
- Ногоон орчин буй болгож тохижуулсан иргэд, ААН-ийг урамшуулна.
- Нам даралтын зуухуудыг цөөрүүлэх арга хэмжээ авна.

3.282

- Иргэдэд түргэн, соёлтой үйлчлэх, мэдээллээр хангах, өргөдөл гомдол, хүсэлтэнд шуурхай хариу өгөх зорилго бүхий угтах үйлчилгээ, шуурхай утас ажиллуулж, түүний хэрэгжилтэнд тавих хяналтыг сайжруулна.
- Хөрш болон гадаад орнуудын хот дүүрэг, мужуудтай тогтоосон найрамдалт харилцааг үргэлжлүүлнэ.

МӨРӨН СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМ

3.283

00000000

**РАШААНТ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН 2020 ОНЫ
ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

О. Тасуу

[Signature]

0000001

➤ **Эрүүл мэнд**

-Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжихэд бүх талын хамтын ажиллагааг сайжруулах

-Эх, хүүхдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж буй нийгмийн хүчин зүйлүүдийг арилгаж “Эх, хүүхдэд ээлтэй” байгууллага, баг, сум болгох хөдөлгөөнийг өрнүүлэх

-“Эх хүүхдийг эрсдлээс хамгаалах” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх

-Эм, вакцин био бэлдмэлийн аюулгүй байдлыг хангаж, сайн дурын дархлаажуулалтыг өргөжүүлж, товллын дархлаажуулалтын хямралыг сайжруулах

-Хүн амыг аюулгүй ус, хүнсээр хангах, орчны ариун цэврийн байдлыг сайжруулахад чиглэсэн бодлогуудыг хэрэгжүүлэхэд иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж чадавхыг сайжруулах

-Хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөл/ хорт зуршил, осол гэмтэл, байгалийн голомтод өвчлөл /-өөс сэрэмжлүүлэх үйл ажиллагааг сайжруулж үр дүнд хүрэх

-Архи тамхины худалдааг бууруулах, архи тамхины хэрэглээг багасгах

-Эрүүл аюулгүй орчин бүрдүүлэх, хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөлөөс сэргийлэх ажилд иргэн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлэх

-Өрх гэрийн эрүүл мэндийг дэмжсэн хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлэх

-Байгууллага, аж ахуйн нэгж бүр эрүүл, аюулгүй эрсдэлгүй орчин бүрдүүлсэн байх

-Эрүүл мэндийн сургалт сурталчилгааны ажлыг зохин байгуулж цэцэрлэгийн наснаас нь эхлэн иргэдэд эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлэх

-Зайлшгүй шаардлагатай багаж тоног төхөөрөмжөөр хангах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэх

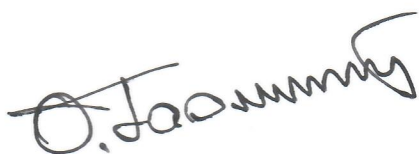
-Эмнэлэгийн мэргэжилтны мэдлэг чадвар ёс зүй хариуцлагыг сайжруулах

-Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бий болгож хөгжүүлэх

-Аж ахуйн нэгж байгууллагын ус, ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулах

-Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж халдварт бус өвчин тэдгээрийн эрсдэлт хүчин зүйлийн хяналт тандалтыг сайжруулах эрүүл мэндийг дэмжих замаар хүн амын дунд зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчнөөс шалтгаалсан нас баралтыг бууруулах

-Анхан шатны тусламжийг тогтвортой зохион байгуулж үйлчилгээний шуурхай нээлттэй байдлыг хангаж хэвшүүлэх

5520002

➤ **Боловсрол, соёл**

-Судалгаа мэдээлэлд суурилсан хөгжлийн хөтөлбөр бодлого төлөвлөлтийг боловсруулах

-Боловсролын удирдлага мэдээллийн системтэй болж баяжуулах ажлыг тогтмолжуулан суралцагчдыг шилжилт хөдөлгөөнд тавих хяналтыг сайжруулах

-Сургалтыг дэмжих үйл ажиллагааг хагжүүлж экологийн боловсрол оюуны спорт, үндэсний урлаг, спортын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх

-Багшийн шинэ санаа арга технологи, туршлагыг үнэлэх, түгээн дэлгэрүүлэх тогтолцоог сайжруулах

-Дотуур байрыг хүүхдийн сурч хөгжих, эрүүл аюулгүй ээлтэй орчин болгох

-СӨБ-ийн цөм хөтөлбөрийг хүүхдийн онцлог шинжид тулгуурлан хэрэгжүүлэх

-Цэцэрлэгийн бүлэг бүрийг стандартын шаардлага хангасан сургалтын техник хэрэгслээр хангаж, интернэтд холбож ээлтэй орчин бүрдүүлэх

-СӨБ-ийн багш нарыг мэдээлэл харилцааны технологийг ашиглан мэдлэг чадвараа дээшлүүлэх зайнаас суралцах туршлагаа хуваалцан ажиллах орчин нөхцөл бүрдүүлэх

-Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үзэл баримтлал үйл ажиллагааг бүрэн хэрэгжүүлэх

-Стандарт шаардлага хангасан цэцэрлэгийн барилгатай болох

-Хүүхдийн эрүүл мэнд, бие бялдар, оюун санааны өсөлт хөгжлийн хяналтыг сайжруулах

-Бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын залгамж чанарыг сайжруулж, боловсролын стандарт сургалтын цөм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ

-Байгалийн ухааны хичээлийг туршилт судалгаа хийх лабораторит түшиглэн сургалт зохион байгуулах орчин бүрдүүлэх

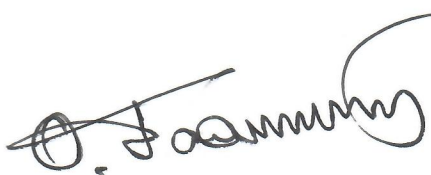
-Сурагчдын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн баялаг цахим номын сантай болох

-Ахлах ангийн хүүхэд бүрийн авъяас сонирхолд тулгуурлан стандарт хөтөлбөрөөс давсан агуулгаар сургалт зохион байгуулах

-Багшийн сайн хичээл арга технологиор сан бүрдүүлж гэрчилгээжүүлэн түгээн дэлгэрүүлдэг тогтолцоог бүрдүүлэх

-Сурагчдад монгол ёс зан заншлийн мэдлэг олгох

-Иргэдийн насан туршид суралцах хэрэгцээ сонирхол авъяас чадвар хөгжлийн онцлогт нэгдсэн олон хувилбартай хөтөлбөрөөр үйлчилгээ үзүүлнэ

0000003

➤ **Хөдөлмөр эрхлэлт**

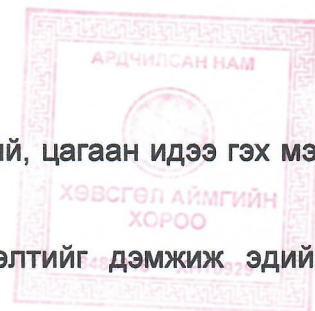
- Сумандаа сүүний чиглэлийн ферм барих
- Хоёрдугаар багт сүүн зовуд болон хуурай сүү, ааруул, эззгий, цагаан идээ гэх мэт хувийн хэвшлийн жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх
- Зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж эдийн засгийн өсөлтийг бий болгоно.
- Иргэдийн хөдөлмөрлөх хүсэл санаачлагыг дэмжиж нөөц боломжиндоо тулгуурлан бүхий л талаар хамтран ажиллах
- Хөдөлмөр эрхлэлтийн таатай орчныг бүрдүүлэх
- Ажиллах хүчний эрэлтийг орон нутгаас хангах бодлого барина
- Байгальд ээлтэй ажлын байрны үнэлэмжийг дээшлүүлж эдийн засгын идэвхгүй хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх
- Ажиллах хүчнийг мэргэшүүлж тогтвор суурьшилтай ажиллуулах

➤ **Нийгмийн халамж**

- Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг оновчтой зохион байгуулж иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог хангаж хамтран ажиллах
- Нийгмийн ажил үйлчилгээг цахимжуулж шат дамжлагыг цөөрүүлэх
- Нийгмийн хамгааллын зорилтот бүлэгт чиглэсэн оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлнэ. Хавтгайрсан халамжаас аль татгалзаж, халамжийг шаардлагатай өрх, иргэд рүү чиглүүлнэ.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг нийгмийн харилцаанд оролцох орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ
- Зорилтот бүлгийн өрхийг орлого, нэмэгдүүлэх нийгмийн олон талт арга хэмжээнд хамруулах замаар тогтвортой орлогын эх үүсвэртэй болгож өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ

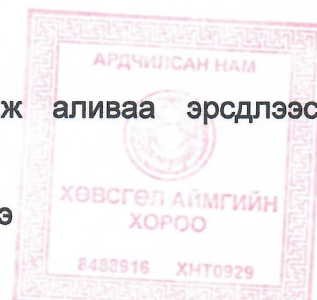
➤ **Санхүү, эдийн засаг**

- Санхүү төсвийг хөгжлийн шаттай нийцүүлэн төсвийн тэнцвэртэй байдлыг хангаж орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ
- Орлогын баазыг нэмэгдүүлж, төсвийн ил тод, оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлнэ
- Татвар төлөгчдийн нийгмийн хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ
- Татвар төлөгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг зээлийн бодлогоор дэмжих
- Банк бус санхүүгийн байгууллага үүсгэх санал санаачилгыг дэмжинэ

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

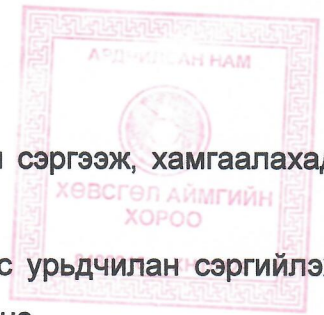
- Даатгалын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж аливаа эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ
- Нийгмийн даатгалд даатгуулагчдын тоог жил бүр нэмэгдүүлнэ
- Нийгмийн даатгалын мэдээллийг цахимд шилжүүлэх
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтыг оновчтой төлөвлөж, үр нөлөөг дээшлүүлнэ

➤ **Хөдөө аж ахуй**

- Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалж, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, хүн амыг эрүүл, аюулгүй хүнсээр хангана
- Уламжлалт болон эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлж, халдварт, паразит өвчний гаралт тархалтыг бууруулан, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ
- Малын тэжээл тариалах, бүрэн найрлагат тэжээлийн үйлдвэрлэлийг дэмжих
- Мал амьтны гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тодорхой болгох
- Бэлчээрийг зохистой ашиглаж, хамгаалан сайжруулан даац багтаамжыг нэмэгдүүлэх
- Бэлчээрийн хортон мэрэгчийг устгах ажилд малчид, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ
- Малчдын залгамж халааг нэмэгдүүлэх
- Малын нутагшмал өвчинг судалж, эрүүлжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх
- Хөдөө аж ахуйн материаллаг баазыг сайжруулах чиглэлд идэвхтэй ажиллана.
- Мал аж ахуйн мэргэжилтний тоог нэмэгдүүлэх
- Мал эмнэлгийн аж ахуйн нэгжийн өрсөлдөх чадварыг бий болгох
- Төмс, хүнсний ногоо, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэгчдэд дэмжлэг үзүүлэх
- Төрөл бүрийн жимс, жимсгэний мод тариалах иргэд, хувийн хэвшлийн санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Иргэдийн тэжээлийн ургамал тариалах төсөл хөтөлбөрийг дэмжиж ажиллана.
- Хүнсний аюулгүй байдлын стандартыг бүх салбарт мөрдүүлж, хүн амыг баталгаат хүнсээр хангана
- Ундны усны худгуудад эрүүл ахуйн бүс тогтоож хүн амыг стандартын шаардлага хангасан усаар хангах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны газар бий болгох асуудлыг Улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.

14419
62 907

000005

➤ **Байгаль орчин**

- Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулан, нөхөн сэргээж, хамгаалахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ
- Хүний үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөлөл, бусад хохирлоос урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, байгалийн баялгын үр нөлөөг нэмэгдүүлнэ
- Сумын төвийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч мод үржүүлгийн газартай болно
- Ховор нэн ховордож буй амьтдын тархац нутгийг тогтоож, тоо толгойг нэмэгдүүлэх
- Усны нөөцийг хамгаалж, хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх
- Хогийн төвлөрсөн цэгийг тохижуулж хоёрдогч түүхий эдийг борлуулах боловсруулах санал санаачилгыг дэмжинэ
- Булаг шанд усны нөөцийг хамгаалж, бэлчээрийн худгуудын ашиглалтыг сайжруулах

➤ **Аялал жуулчлал**

- Аялал жуулчлалыг орлогын эх үүсвэр болгон хөгжүүлэх
- Орон нутгийн онцлог, нөөцөд тулгуурлан аймаг бүсийн хэмжээнд өрсөлдөх чадвар бүхий аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх
- Гадаадын жуулчид, дотоодын аялагчдад зориулсан нутгийн брэнд бүтээгдэхүүний худалдааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх
- Түр буудаллах болон алжаал тайлах цэгүүдийн тоог нэмэгдүүлэх
- Уламжлалт ёс заншил, малчдын ахуй амьдралд суурилсан аялал жуулчлалын үйлчилгээг бий болгох

Handwritten signature

Handwritten signature

160506

160506

➤ **Газрын харилцаа**

- Ил тод байдлыг хангаж иргэдийн газар өмчлөлийг эрчимжүүлж газрыг эдийн замын эргэлтэнд оруулна
- Газар эзэмшил хамгаалалтыг сайжруулж, хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлнэ
- Бэлчээрийн эдэлбэр газрыг сэлгэх өнжөөх, даац багмаамжид тохируулан ашиглах, төлөвлөлтийг сайжруулж хэрэгжүүлэх

➤ **Дэд бүтэц**

- Босоо тэнхлэгийн хатуу хучилттай зам барих ажлыг шийдвэрлүүлэх
- Сумын төвийн гол замыг хатуу хучилттай болгох
- Орон нутгийн чанартай зам, даваа гүүрийг засаж сайжруулах
- Үүрэн холбоо операторуудын сүлжээний өргөтгөл хийх, багуудыг найдвартай холбоогоор хангах
- Дулаан хангамжийн хүчин чадлыг сайжруулж, дулаанд холбогдох айл өрхийн тоог нэмэгдүүлэх
- Интернэт үйлчилгээг өргөжүүлэх, орон нутгийн хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслийг бий болгох

0000007

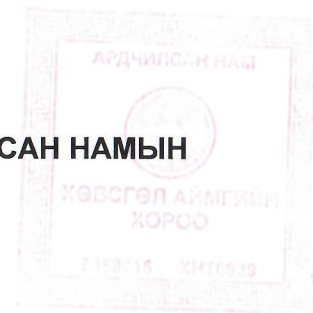
СОНГУУЛЬ-2020

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН РЭНЧИНЛХҮМБЭ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
ОРОН НУТГИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

6000001

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН
РЭНЧИНЛХҮМБЭ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Нэг. Сум хөгжлийн давуу тал:

1. Үзэсгэлэнт байгаль нь аялал жуулчлал хөгжих таатай нөхцөл бүрдсэн
2. Байгалийн дагалдах баялаг болон түүхий эдийн нөөц арвин
3. Мал аж ахуй
4. Усны сав газар, ойн сан бүхий нөөц арвин
5. Байгалийн онгон дагшин байдал, өвөрмөц тогтоц
6. Эрүүл мэндийн амралт сувилалд хамрагдах бүрэн боломжтой
7. Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх боломжтой.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго:

Бүх нийтийн хамтын оролцоог эрх тэгш байлган ажлын байраар хангаж сумын эдийн засгийг хөгжүүлж, өрхбүрд чиглэсэн бодлогтой, иргэнээ дээдлэгч сум болж хөгжинө.

Гурав. Хөтөлбөрийн зарчим:

- ✓ Ил тод, нээлттэй, шударга, иргэдийн оролцоог хангасан, хэрэгжүүлэгч бүр ур чадвар, нөөц бололцоогоо дайчлан хариуцлагатай ажиллах.
- ✓ Төрийн албан хаагчдыг намын дарамтаас салгах
- ✓ Олон нийтийг ялгаварлаж хандахгүй байх
- ✓ Төрийн үйлчигээг эрх тэгш хүртээх
- ✓ Төсөл, хөтөлбөрийг эрх тэгш хүртээх
- ✓ Халамжийн бодлогыг өрх бүрд тэгш санал асуулгаар хүртээдэг болно.

0000002

Дөрөв. Үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн бодлогын тэргүүлэх чиглэлүүд нийгмийн хөгжлийн бодлого:

- Эрүүл мэнд
- Боловсрол
- Гэр бүл, хүүхэд залуучууд
- Хүн ам зүй, хөдөлмөр эрхлэлт
- Соёл урлаг, спорт
- Жижиг дунд үйлдвэрлэл
- Сумын газарын ерөнхий төлөвлөгөөг яаралтай батлуулна
 - Үйлчилгээний байгууллагуудад зөвшөөрөл олгох
 - Шинээр үйлдвэрлэл үйлчилгээ явуулах боломж бололцоогоор бүх талаас нь хангаж өгөх

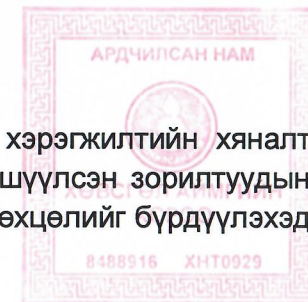
Эдийн засаг, орон нутгийн хөгжлийн бодлого:

- Төсөв санхүү
- Эдийн засаг, хөрөнгө оруулалт, үйлдвэрлэл худалдаа, үйлчилгээ
- Дэд бүтэц
- Газрын харилцаа
- Сум зохион байгуулалт
- Хөдөө аж ахуй
- Байгаль орчин
- Аялал жуулчлал
- Ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ
- Зээлийн хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ
- Малын түүхий эдийн үнэ, үр ашгийг нэмэгдүүлнэ
- Ажилгүйдлийг бууруулна
- Байгалийн баялагыг иргэддээ хүртээнэ
- Хүүхэд бүрд чанартай боловсролыг хүртээнэ
- Хамтын тэтгэврийн тухай хуулийг сэргээж хэрэгжүүлэхэд төрийн зүгээс анхаарал хандуулна
- Хүүхэд харах үйлчилгээний хуулийг сэргээж хөгжүүлэхэд төрийн зүгээс дэмжинэ

Тав. Хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалт МУЗЗНДНТУТХ-ийн 36 дугаар зүйлийн 36.1.2, ТТХ-ийн 64 дүгээр зүйлийн 64.1, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.4, МУЗГ-ын 2016 оны 249 дүгээр тогтоолыг үндэслэн хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг сумын хэмжээнд зохион байгуулах, уялдуулан зохицуулах, хяналт тавих үүргийг сумын Засаг дарга, түүний ажлын алба хэрэгжүүлэх бөгөөд хэрэгжилт үр дүнг сумын ИТХ-ын хуралдаанаар жил бүр хэлэлцэж, үнэлэлт дүгнэлт өгнө.

6.5

0000003

Зургаа.Хөтөлбөрийн хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт шинжилгээ, үнэлгээний зорилго нь: Хөтөлбөрийг 2020-2024 онд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөнд дэвшүүлсэн зорилтуудын хэрэгжилт, гарч буй үр дүнд үнэлгээ өгч, хүндрэл, бэрхшээлийг арилгаж, үр нөлөөтэй байдлаар хэрэгжих таатай нөхцөлийг бүрдүүлэхэд оршино.

Долоо. Эрүүл иргэн- хөтөлбөрийн хүрээнд:

Арга хэмжээ- ний дугаар	Аймгийн ЗДҮАХ-т тусгасан зорилт	Зорилт арга хэмжээ	Хугацаа	Улсын төсөв /сая, төг/	ОНТөсөв /сая, төг/	Бусад /сая, төг/	Хүрэх үр дүн	Хариуцах эзэн
1		Эрүүл мэндийг дэмжих чиглэлээр, эрүүл гэр бүл, байгууллага, багт эрүүл аюулгүй орчин бүрдүүлэх замаар хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөлөөс сэргийлэх ажилд дотоод, гадаадын иргэд байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлнэ.	2020-2024	+		+	Эрүүл мэндийг дэмжигч сум, баг болно	ЗДТГ ЭМТ
2		0-5 хүртэл насны хүүхдийн эцэг эх асран хамгаалагчдад сургалт зохион байгуулна.	Жилд 2 удаа		+	+	Асран хамгаалагчийн мэдлэг чадвар дээшилнэ	ЗДТГ ЭМТ
3		Сурагч өсвөр үеийнхний хэрэгцээнд нийцсэн эрүүл мэндийн зөвлөгөө, сургалт зохион байгуулна. /6-19 нас/	Жил бүр		+		Өсвөр үеийнхний эрүүл мэндийн мэдлэг боловсрол дээшилнэ	ЗДТГ ЭМТ
4		Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих үйл ажиллагааг эрчимжүүлнэ.	Төлөвлөгөөт хуваариар		+		ХБИргэдийг дэмжих хэрэгжилт сайжирна	ЗДТГ ЭМТ

О.О.

Хүснэгт

5		Иргэн бүрийг жилд нэг удаа эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлгийн үзлэгт үнэ төлбөргүйгээр хамруулна.	Жилд	+	+		Урьдчилан сэргийлэх үзлэгт бүрэн хамрагдана	ЗДТГ ЭМТ
6		Эх хүүхдийг эрсдэлээс хамгаалах, эх хүүхдийн эрүүл мэндийн хөгжлийн мэдээлэл харилцаа зэрэг дэд хөтөлбөрүүдийг үргэлжлүүлэн бүх шатанд хэрэгжүүлнэ.	Жилд	+	+		Хөтөлбөрийн хэрэгжилт хангагдана	ЗДТГ ЭМТ
7		Хүүхдийн эмчтэй болох асуудлыг холбогдох газарт уламжлан шийдвэрлүүлнэ.			+		Хүүхдийн эрүүл мэндийг хамгаалж мэргэжлийн эмчтэй болох асуудлыг шийдвэрлэсэн байна.	ЗДТГ ЭМТ
8		“Эмийн зохистой хэрэглээ” сумын арга хэмжээг зохион байгуулна.	Жилд		+		Эмийн хэрэглээнд зөв дадал өгнө	ЗДТГ ЭМТ Эмийн сан
9		Архидан согтуурахтай тэмцэн, эрүүл зөв дадалтай иргэн болгох үүднээс судалгааг авсны үндсэн дээр архинаас гаргах эмчилгээнд хамруулна.	Жилд		+	+	Хорт зуршлаас сэргийлнэ	ЗДТГ ЭМТ
10		Шинжилгээний аппарат тоног төхөөрөмжийг шинээр худалдан авах /шаардлагатай тоног төхөөрөмж/	Жилд	+			Тоног төхөөрөмжийн хангалтсайжирна	ЗДТГ ЭМТ
11		Нээлттэй ЭМТ арга хэмжээг зохион байгуулна.	Жил бүр		+		ЭМТ-ийн үйл ажиллагааг олон нийтэд сурталчилна	ЗДТГ ЭМТ
12		Сумын эрүүл мэндийн төвийг шүдний эмчтэй болгох асуудлыг холбогдох газарт уламжлан шийдвэрлүүлнэ.	2020 оноос	+			Иргэдийн амны хөндийн өвчлөлийг бууруулах шүдний эмчтэй болох асуудлыг шийдвэрлэсэн байна.	ЗДТГ ЭМТ

13		Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийн группийн сунгалтыг сум орон нутагт нь хийдэг болох	2020-2021		+		Эрүүл мэндийн үйлчилгээг нутаг орондоо хүртээмжтэй хүргэнэ	ЗДТГ ЭМТ
14		Төрийн албан хаагч болон хувийн хэвшлийн ажилчдыг эрүүл мэндийн үзлэг буюу цагаан хорхойн шинжилгээ, цээжний зураг авалтыг сум орон нутгийн хэмжээнд үзлэгт хамруулж шийдвэрлэдэг болно.	2020-2021		+		Ард иргэдэд санхүүгийн болоод цаг хугацааны чирэгдэл хүндрэл учруулахгүй	ЗДТГ ЭМТ

Найм.Боловсролын салбарт хүний нөөцийн чадварыг дээшлүүлэх менежментийг сайжруулна.

15		Сургалтын менежер, цэцэрлэгийн арга зүйчдийг судалгааны ажил хийхэд бодлогын чанартай дэмжлэгийг үзүүлнэ.	2020-2024		+		Хамрагдсанмэргэжил тэнийтоо	Сургууль СӨБ
16		Магистрын зэрэгтэй багшийн эзлэх хувийг нэмэгдүүлэн эрдэм-шинжилгээ, судалгааны ажлыг дэмжиж ажиллана.	2020-2024			+	Багшийн мэдлэг чадвар, мэргэжлийн түвшин нэмэгдэнэ	ЗДТГ Байгууллаг а
17		Сургууль, цэцэрлэгийн сургалтын ахиц, суралцагч, хамт олны хөгжил төлөвшилд ахиц гаргахад сум орон нутгаас санхүүгийн дэмжлэгийг үзүүлж ажиллана.	2020-2024		+	+	Урамшуулалдхамрагд санбайна	ЗДТГ Сургууль Цэцэрлэг
18		Боловсролын салбарын ажилчдыг давтан сургалтанд хамруулна	2020-2024	+	+	+	Мэргэжлийн чадвар дээшилнэ	ЗДТГ ЕБС СӨБ
19		Оюутан залуусын сурч боловсроход төрийн зүгээс дэмжилэгэ үзүүлж их сургуулиа төгсөж ирсэний дараа ажлын байраар хангах чиглэлийг бодлогоор дэмжинэ.	2020-2024	+	+	+	Сум орон нутагтаа чадварлаг боловсон хүчинг ажиллуулах	ЗДТГ

Р.О.

Р.О.

0000006

Ес.Цэцэрлэг: Бага насны хүүхэд төлөвших орчин хүртээмжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр:

20		Нас сэтгэхүйн онцлогт тохирсон тоглоом наадгайгаар хангана.	2020-2024		+		Хүүхэдбуртоглонгоохөг жихболомжбүрдэнэ	ЗДТГ СӨБ
21		СӨБ-н багш нарт зайнаас суралцах орчин бүрдүүлнэ.	2020-2024	+			СӨБ-ын багш нарын мэдлэг ур чадвар нэмэгднэ	ЗДТГ СӨБ
22		Цэцэрлэгийн тоглоомын талбайг өргөжүүлнэ	2020-2024		+	+	Эрүүл аюулгүй орчинд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрүүлнэ	СИТХ ЗДТГ
23		Явуулын мэргэжлийн багшийг ажиллуулах төсөв хөрөнгийн асуудлыг холбогдох байгууллагатай зөвшилцөж шийдвэрлүүлэн тогтмолжуулна	2020-2024	+	+		Явуулынцэцэрлэгийнүй лажиллагаатогтмолжин о	ИТХ ЗДТГ
24		Цэцэрлэгийн зөөлөн эдлэлийг солино.	2020-2024		+		Хүүхдийнэрүүлэаюулгүй орчиндсурчболовсрохо рчинсайжирна	ЗДТГ СӨБ

Арав.Сургалтын стандартыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх арга зүйг хөгжүүлж, боловсролын үйлчилгээний тэгш байдлыг хангах.

25		Хүүхэд гэр бүлийн өдрийг тогтмол зохион байгуулж хамтарсан багийг ажиллуулан үйл ажиллагааг нь тогтмолжуулна.	Жил бүр		+		Хамтарсанбагийнүйлаж иллагаасайжирна	ЗДТГ Бүх байгуул лагууд
27		Сумын Засаг даргын нэрэмжит олимпиадыг зохион явуулах журам боловсруулж хэрэгжүүлнэ.	2020-2024				Сурагчдын мэдлэг чадварт ахиц гарч идэвх оролцоо сайжирна	ЗДТГ Сургууль
28		Сургалтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтэнд хяналт шинжилгээ хийж ажлыг удирдамжийн дагуу зохион байгуулна.	2 жилд нэг удаа		+		Сургалтынчанарсайжир на	ЗДТГ ЕБС
29		Аймгийн ИТХ-ын тэргүүлэгчдийн					Эххэлбичигсоёлооэрхэ млэхэххэлнийболовсро	

Р.О.

Handwritten signature

0000007

		2016 оны 2 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Эх хэл бичиг” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.	2020-2024	+	+		лынчанар, хэрэглээхарилцаанысо ёлын түвшиндээшилнэ	ЗДТГ ЕБС
30		Насан туршийн боловсрол олгоход дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтын чанарыг сайжруулж гүйцэтгэл, үр дүнд дүгнэлт хийнэ.	Жил бүр	+	+		Хүүхдийн чадамж сайжирна	ЗДТГ ЕБС
31		“Нээлттэй хаалганы” өдөрлөгийн арга хэмжээг зохион байгуулна	Жил бүр		+		ЕБС, СӨБ-ын үйлжиллагааг сурталчилна	ЗДТГ ЕБС

Арван нэг. Боловсрол хөрөнгө оруулалт орчны стандарт чанар хүртээмж:

32		Математик, физик, биеийн тамир, гадаад хэл, хичээлийн сорилт туршилт, судалгаа хийх, техник хэрэгсэл тоног төхөөрөмжөөр хангана.	2020-2024		+		Туршилт судалгаа хийх орчин нөхцөл бүрдэнэ	ИТХ ЗДТГ ЕБС
33		Мэдээлэл зүйн кабинетыг стандартын шаардлагад нийцүүлэн ажиллахад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлнэ.	2020-2024	+	+	+	Сурагчдын мэдээллийн технологийн ажиллах чадвар сайжирна	ЗДТГ ЕБС
34		Гадаад хэлний кабинетыг стандартад нийцүүлэн байгуулна.	2020-2024		+	+	Гадаад хэлний сургалтын орчин бүрдэнэ	ЗДТГ ЕБС
35		Номын сангийн номын тоог нэмэгдүүлэх зорилгоор “Нэг иргэн нэг ном” хөдөлгөөн өрнүүлнэ.	2022 он		+	+	Номын сангийн номын тоог олшруулахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ	ИТХ ЗДТГ ЕБС
36		Сургуулийн хичээлийн байранд өргөтгөл хийнэ	2020-2024	+			Сургалтын орчин сайжирна	ОУБ хөтөлбөр
37		Хүүхэд хамгааллын ажилд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлнэ.	2020 он		+	+	Хүүхэд хамгаалалынаж илбодитүрдүнгээгнө	ИТХ ЗДТГ
38		Цахим орчноор мэдээлэлийг иргэдэд тэгш хүргэх боломжийг бий болгоно.	2020-2024	+	+		Иргэн бүрийн мэдээлэл авах эрх хангагдаж түргэн шуурхай болно	ИТХ ЗДТГ

Арван хоёр. Ахмад настан, эмэгтэйчүүдийн НХСайжруулахад:

0.5

0.5

0.5

39		Эмэгтэйчүүдийн нийт оролцоо, үүсэл санаачлагыг дэмжиж алдаршуулах бодлого баримтална.	2020-2024			+	Эмэгтэйчүүдийн байгууллага болон ТББ-ын хамтын үйл ажиллагаа сайжирна.	ИТХ ЗДТГ ТББ
40		Ахмадуудад үзүүлэх дэмжлэгийг нэмэгдүүлнэ	2020-2024	+	+		Ахмадын оролцоо нэмэгдэж иргэдийн амьдрах орчин нөхцөл сайжирна	ИТХ ЗДТГ ТББ

Арван гурав. Соёлын салбар:

41		Өрх гэр бүлийг алдаршуулах гэрбүлй намжилтыг түгээндэлгэрүүлэх бүх талын арга хэмжээг зохион байгуулна.	2020-2024			+	Гэр бүл төлөвлөлт сайжрах	ИТХ ЗДТГ Соёлын төв
42		Орон нутаг дахь соёлын өвийг хамгаалах, алдаршуулах ажлыг зохион байгуулна.	2020-2024			+	Өв соёлыг түгээндэлгэрүүлэн хамгаалах	ИТХ ЗДТГ Соёлын төв
43		"Гэр бүлд ээлтэй байгууллага"-ын болзол гаргаж хэрэгжүүлнэ.	2020-2024			+	Байгууллагууд гэрбүлийг дэмжсэн үйл ажиллагаа зохион байгуулдаг болно	ИТХ ЗДТГ Соёлын төв
44		Иргэдийн санаачлагаар ургийн болон бусад баяр наадам зохион байгуулахыг дэмжин мэргэжлийн туслалцаа үзүүлж ургийн бичиг хөтлөлтийг нэмэгдүүлнэ.	Жил бүр			+	Түүх, удам судраа мэдэх	ЗДТГ Соёлын Төв
45		Хөгжим техник хэрэгслээр хангах, уран бүтээлчдийн хувцас хэрэглэлийг шинэчилнэ	2020-2024	+	+		Соёлын үйлчилгээг иргэдэд үзүүлэх орчин нөхцөл сайжирна	БСШУСЯ, НХХ, ЗДТГ Соёлын төв
46		Залуучуудын спорт урлагын наадмыг бүсчлэн явуулах санаачилгыг эхлүүлж оролцоно.	2020-2024			+	Спортын хөгжлийг дэмжинэ	ЗДТГ Соёлын төв

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

0000009

Арван дөрөв.Сумын нийгэм эдийн засгийг хөгжүүлэх чиглэлд:

47		ЗДТГ-ын угтах үйлчилгээний өрөөг тохижуулна.	2020-2024		+		Үйлчилгээний чанар сайжирч, иргэдийн ая тухтай ажиллаж амьдрах орчин бүрэлдэнэ	ЗДТГ
48		ЗДТГ-ыг машинтехникүүдын засвар үйлчилгээг хийж ашиглалтыг сайжруулна	2021 оноос		+		Иргэдэд хүрч үйлчлэх боломж бүрдэн, ажиллах нөхцөл сайжирна	ИТХ ЗДТГ
49		Сумын хөрөнгө оруулалтын ажилд шаардлагатай саналыг оруулж ИТХ-аар баталсныг хэрэгжүүлнэ.	Жил бүр				Хуулийн хэрэгжилтийг хангана	ИТХ ЗДТГ
50		Гадаад харилцааг өргөжүүлэн төрийн байгууллагын бүх чиглэлд хамтран ажиллана.	Жилд				Ажлын үр дүн бүтээмжийг дээшлүүлнэ	ЗДТГ
51		Сумын өнгө үзэмжийг сайжруулахад чиглэсэн ажлыг хэрэгжүүлнэ	Жилд		+		Сумын өнгө үзэмж сайжирч, хөрсний бохирдолыг буруулах	ЗДТГ
52		Төрийн бүх байгууллагуудад сар бүр нээлттэй аянг хуваариар явуулж байна.	Жилд		+		Байгууллагын үйл ажиллагаанд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ	ЗДТГ
53		Байнгын буюу түр ажлын байраар хангах бодлогыг хэрэгжүүлнэ	Жилд		+	+	Иргэдийн амьжиргааны түвшин дээшилнэ	ЗДТГ
54		Хувийн хэвшил-Бизнес эрхлэгчдийн зөвлөгөөнийг хийж гарсан шийдвэрийг жилийн ажлын төлөвлөгөөнд тусгана.	Жилд		+	+	Бизнесийн үйл ажиллагааг дэмжих, жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх	ЗДТГ

Handwritten signature or initials.

Handwritten signature or initials.

0000010

ИТХ
ЗДТГ
Төр болон
хувийн
хэвшлүүд

55		Төр болон хувийн хэвшлийн бүх байгууллагуудын хаягийг аймгийн ИТХ-ын тэргүүлэгчдийн 2016 оны 02 дугаар тогтоолоор баталсан “Эх хэл бичиг” хөтөлбөрийн дагуу крилл, уйгуржин монгол бичгээр хаягжуулна.	2021 оноос		+		Хууль журмын хэрэгжилтыг ханган, байгууллагын өнгө үзэмжийг сайжруулах	ИТХ ЗДТГ Төр болон хувийн хэвшлүүд
56		МУЗГ-аас гарсан бүх төрлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.	2020-2024	+	+		Сумын дунд хугацааны хөгжлийн зорилго тодорхой болно	ЗДТГ
57		Төрийн албан хаагчдын хэрэглээний техник тоног төхөөрөмжийг сайжруулна	2020-2024	+	+		ТАХ өөрийгөө хөгжүүлэх боломж сайжирна	ИТХ ЗДТГ Холбоо
58		“Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагаанд мэдээллийн тенологи нэвтрүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн хүрээнд архивын баримтыг цахимд шилжүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах.	2020-2024	+	+		Архивын мэдээлэл цахимд шилжих нөхцөл бүрдэнэ	ЗДТГ байгууллаг а
59		Гудамж хорооллын өнгө үзэмжийг сайжруулах	2020-2024		+	+	Иргэдийн ая тухтай амьдрах орчныг сайжруулна	ИТХ ЗДТГ
60		Сумын тусгай хамгаалалтын байгууллагатай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж ажиллана.	2020-2024		+		Байгууллагын хамтын ажиллагааг сайжруулах	ИТХ ЗДТГ
61		Аялал жуулчлалын менежментийг шинэчлэн зохион байгуулан арга хэмжээ авна	2020-2024	+	+	+	Аялал жуулчлал хөгжинө	ИТХ ЗДТГ
62		Ажлын байрны сургалт явуулах./14-21 хоног/	2020-2024		+	+	Иргэдийн ажлын байраар хангагдах боломжийг олж харахад нь туслах	ЗДТГ
							Агаарын болон	

Handwritten signature

Handwritten signature

63		Зуслан, өвөлжөөны газар хогийн цэвэрлэгээ хийнэ.	Жил бүр		+		хөрсний бохирдлоос сэргийлэх, иргэдийн ая тухтай амьдрах орчин бий болно.	ЗДТГ
64		Өрхийн туслах аж ахуйг дэмжиж ажиллана.	2020-2024			+	Өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ	ЗДТГ
65		Бүх албадууд улирал бүр өөрийн хүчээр нэг төрлийн ажлыг хийж байх	Сар бүр		+		Ажлын бүтээмж сайжирна.	ЗДТГ
66		Малын ногоон тэжээл тариалалтыг айл өрхөд бий болгоход дэмжлэг үзүүлнэ.	2020-2024			+	Эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, өрхийн эдийн засгийг дэмжинэ.	ЗДТГ
67		Татвар, Нийгмийн даатгал, Иргэний бүртгэлийн ажил үйлчилгээг холбогдох хууль эрх зүйн хүрээнд дэмжиж ажиллах.	2020-2024	+	+		Үйлчилгээний чанар хүртээмжийг сайжруулах	ЗДТГ
68		Бүх төрлийн татварын биелэлтийг төлөвлөлтийн дагуу хангана.	2020-2024	+	+		Татварын биелэлтийн хувь	ЗДТГ

Арван тав.Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлт, амьдрах чадварыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр:

69		Залуучуудыг хөдөлмөр эрхлэхэд нь дэмжиж ажиллана.	2020-2024			+	Орлого нэмэгдэнэ	ИТХ ЗДТГ
70		Сум , аймагт хийгдэж буй томоохон бүтээн байгуулалтад татан оролцуулж түр ажлын байраар хангана.	2020-2024			+	Орлого нэмэгдэнэ	ЗДТГ
71		Залуучуудад амьдрах ухаанд суралцахад нь туслах чиглэлээр сургалтуудыг ээлж дараатайгаар явуулна. Жич: сүү цагаан идээ боловсруулах, сийлбэр гар урлалын бүтээгдэхүүн хийх, ногоо тариалах, оёдолын г.м	2020-2024		+	+	Сургалтанд сууснаар дадлага эзэмшиж түүнийгээ өөрийн амьдралдаа хэрэгжүүлдэг болно	ЗДТГ

Г.А

0000012

13
060

Арван зургаа. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх нийгмийн үйлчилгээг сайжруулахад:

72		Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний орчны саадыг арилгах, нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг сайжруулах	2020-2024	+		+	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн амьдралд оролцох эрх хангагдана	ЗДТГ ХҮГ Байгуу ллагууд
73		ХБИргэдийн нийгмийн хамгааллыг сайжруулах ажлыг ЗГ-ын хөтөлбөртэй уялдуулан явуулна.	2020-2024	+	+		Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний эрх хангагдана	ЗДТГ ХҮГ
74		Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж өргөжүүлнэ.	2020-2024	+		+	Нийгмийн халамжийн зорилтот бүлгийн өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ	ЗДТГ

Арван долоо. Байгаль орчны чиглэлээр:

75		Байгаль орчны хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах талаар БОТ-н ажлын тайланг жил бүр ЗДЗХ-р хэлэлцүүлж ИТХ-д тавьж үнэлүүлж байх.	2020-2024			+	Байгальхамгаалахаажлы нүрдүнсайжирна	ЗДТГ БОТХБ Т
76		Сумын хэмжээнд усны тоо бүртгэлийг зохион байгуулж хяналт хийнэ.	2020-2024	+		+	Уснытообүртгэлхийгдсэн байна	ЗДТГ БОТХБ Т
77		Сумын хэмжээнд байгаа рашаан уснаас боломжтой рашааныг сонгон авч холбогдох байгууллагатай хамтран чанар найрлагыг тогтоох ажлыг хийнэ.	2020-2024		+	+	Рашаанычанарнайрлагы гтогтоосонбайна	ЗДТГ БОТХБ Т
78		Мод тарих тарьцыг буюу хурдан ургалттай мод тарихад үйл ажиллагаагаа чиглүүлнэ.	2020-2024		+	+	Ногоонбайгууламжнэмэг дэнэ	ЗДТГ БОТ Байцааг

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

0000013

								чид
79		УТХ-ын байгаль хамгаалагч нарыг сумын БОТХБТ-тай хамтран ажиллах, сумын ИТХ-д тайланг жилд 1 удаа тавьж байна.	2020-2024				Хамтынажиллагааг өргөжүүлнэ	ЗДТГ

Арван найм. МЭҮ-ийн чиглэлээр:

80		Тарилгын хашааг шинээр барьж стандартын шаардлага хангасан цементэн угаалгын ваннтай болох.	2020-2024		+	+	Малын өвчлөл багасна	ИТХ ЗДТГ МЭҮТ
81		Сумын МАА-н тоо толгойг өсгөх, эрүүлжүүлэх ажлыг тус хөтөлбөрийн дагуу хийж гүйцэтгэнэ.	2020-2024	+			Малын тоо толгой өснө	ИТХ ЗДТГ МЭҮТ
82		Малын удмын санг эрүүлжүүлэх зорилгоор хийгддэг вакцинжуулалтын ажлын цар хүрээг нэмэгдүүлнэ	2020-2024	+		+	Малын удмын сан сайжирна	МЭҮТ

Арван ес. Нийгмийн халамж үйлчилгээний чиглэлээр:

83		Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний орчны саадыг арилгах, нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг сайжруулна.	2020-2024		+	+	Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний нийгмийн амьдралд оролцох эрх хангагдана	Албан байгууллагын ага, багийн засаг дарга Нийгмийн ажилтан
84		Зорилтот бүлгийн хөгжил хамгааллын үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд дөрхийн хөгжлийн төлөвлөгөөг иргэдийн оролцоотойгоор боловсруулж нийгмийн үйлчилгээг үзүүлэх, бодит санаачлагыг дэмжиж ажиллана.	2020-2024		+	+	Зорилтот бүлгийн хөгжлийн түвшин дээшилнэ	Хамтарсан баг, сумын нийгмийн ажилтан, багийн засаг дарга нар

0.5

14

000014

85		Нийгмийн халамжийн зорилтот бүлгийн өрхийн орлого нэмэгдүүлэн нийгмийн олон талт таргах эмжээнд хамруулж өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ	2020-2024		+		Зорилтот бүлгийн өрхийн орлого нэмэгдэнэ	Хамтарсан баг Сумын нийгмийн ажилтан, ХХҮАХМ
86		Зорилтот бүлгийн иргэдийн нөхцөл байдлыг бодит байдал дээр судалж нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрах хүрээг оновчтой тогтоож, хүртээмжийг сайжруулна	2020-2024	+		+	Нийгмийн халамжийн үйлчилгээ хүртэх хүсэлт гаргасан болон нийгмийн халамжийн үйлчилгээ зайлшгүй шаардлагатай өрх иргэнийг олж илрүүлэн бодит байдлыг судалж тохирох үйлчилгээ хурдан шуурхай шийдвэрлэнэ	Хамтарсан баг Сумын нийгмийн ажилтан, ХХҮАХМ
87		Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйлчилгээг хүртээмжтэй, чанартай хүргэж, ажлын байраа хадгалах, орлогоон эмэгдүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлнэ.	2020-2024		+	+	Иргэд ажлын байраар хангагдана	Хамтарсан баг Сумын нийгмийн ажилтан, ХХҮАХМ
88		Зохистой хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжин ажилгүй иргэдийг ажил хайгч аар бүртгэн, ажлын байранд зуучлах.	2020-2024			+	Иргэд ажлын байраар хангагдана	Сумын нийгмийн ажилтан, ХХҮАХМ

Хорь. Газар зохион байгуулалтын чиглэлээр:

89		Сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, боловсруулан баталж, төлөвлөлттэйгээр хөгжүүлнэ	2020-2024	+		+	Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөтэй болно	ХОХБТХ, ГХБХБГ, сумдын Засаг дарга нар
90		Батлагдсан хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу жижүүрийн хөтлөлт хийж, инженерийн шугам сүлжээний хамгаалалтын бүстэй болно	2020-2024	+		+	Инженерийн шугам сүлжээний хамгаалалтын	ХОХБТХ, ГХБХБГ, сумдын

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

000015

							бүстэй болно.	Засаг дарга нар, газрын даамла
91		Иргэдийн өмчлөл газрыг кадастрт бүрэн хамруулна.	2020-2024			+	Кадастрын мэдээллийн сантай болно	ХОХБТХ, ГХБХБГ, сумдын Засаг дарга нар
92		Иргэдэд газрыг үнэгүй өмчлүүлэх аяныг зохион байгуулж, нийт иргэдийн 30-аас дээш хувьд газрыг өмчлүүлнэ.	2020-2024			+	Газар өмчлөлийг 30 хувьд хүргэнэ	ХОХБТХ, ГХБХБГ, сумдын Засаг дарга нар, газрын даамла
93		Газрынмэдээллийннэгдсэн сантай болж, иргэдгазрынхарилцаатайхолбоотоймэдээлэлавахболомжийг бүрдүүлнэ.	2020-2024			+	Газрын мэдээллийн нэгдсэн сантай болж, иргэд газрын харилцаатай холбоотой мэдээллийг ил тод авах боломжийг бүрдүүлнэ	ХОХБТХ, ГХБХБГ, сумдын Засаг дарга нар, газрын даамла

БҮЛЭГ- 20 ЗОРИЛТ АРГА ХЭМЖЭЭ -92

РЭНЧИНЛХҮМБЭ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН ХОРОО

СОНГУУЛЬ-2020

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ТАРИАЛАН СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН НУТГИЙН
ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020он

6000001

2020 ОНЫ СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН СОНГУУЛЬДХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ТАРИАЛАН СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМААС ДЭВШҮҮЛЖ БУЙМӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗОРИЛГО

Улсын Тэргүүний Тариалан суманд тулгамдаж байгаа асуудлууд нь шийдлийн хувьд нилээд ярвигтай зарим нь дөрвөн жилийн хугацаанд бүрэн гүйцэд шийдвэрлэх боломжгүй байгаа бодит байдлыг харгалзан энэхүү мөрийн хөтөлбөрийн хүрээнд тэдгээрийг шийдвэрлэх суурийг тавих гол зорилго тавьж байна. Мөрийн хөтөлбөрийн зорилгуудыг байгаль орчин, нийгэм, эдийн засаг, малчин өрх, үйлдвэрлэлийн чиглэлээр ангилан үзсэн юм. Тухайлбал, орон нутгийн уур амьсгалын өөрчлөлтийн эрсдлийг багасгах, дасан зохицох зэрэгт байгаль орчны, эдийн засгийн, нийгмийн төрөл бүрийн зорилтууд хэрэгжүүлж байж шийдвэрлэх олон талт асуудлууд учир бүх салбарын оролцоо, хамтын ажиллагаа шаардлагатай. Иймд мөрийн хөтөлбөр нь тухайн тулгамдсан асуудалд ТАРИАЛАН СУМЫН бүх салбарын үйл ажиллагааг нэгтгэх, нэг зүгт чиглүүлж асуудлыг шийдвэрлэх ач холбогдолтой хэрэгсэл юм.

ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛГО 1:

БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НОГООН ХӨГЖИЛ, ХОГ ХАЯГДЛЫН БОДЛОГО-Байгаль орчныг хамгаалах, тэнцвэрт байдлыг хангах, нөөц баялгийг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, ногоон хөгжил, хог хаягдлын цогц бодлогыг хэрэгжүүлнэ

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

1. Байгалийн аюулт үзэгдэл, болзошгүй гамшиг, цөлжилт, ган зуд, бэлчээрийн ургац, даацбагтаамжийг тандан судлах, эрт илрүүлэх, урьдчилан мэдээлэх тогтолцоог боловсронгуй болгож, иргэдийндасан зохицох болон гамшгаас хамгаалах мэдлэгийг насан туршийн боловсролын тогтолцоогоор олгох
2. ?Усны нөөц, булаг шандны эхийг хамгаалж, усны мэдээллийн санг шинэчлэн, дунд масштабын зураглалыг хийж хөдөөгийн болон төв суурин газрын хүн амыг баталгаат ундныусаар хангах эрүүлэхүйн бүс, дэглэмийг шинэчлэн тогтоож, тоолууржуулан, усны аюулгүй байдлын менежментийн төлөвлөгөө боловсруулж, хэрэгжүүлэх
3. Сумын ой мод, ургамалын нөөцийн хэмжээг мэргэжлийн байгууллагаар тогтоолгож, хамгаалах, зүй зохистой ашиглах талаар журам гарган мөрдүүлэх, ойжуулалт, мод үржүүлгийн мэргэжлийн байгууллага, иргэдийн санал санаачилгыг дэмжиж, ойн нөхөн сэргээлтийг эрчимжүүлэн, ойн хортон шавьжтай тэмцэх
4. Төв суурин газрын ногоон байгууламжийг газар зохион байгуулалтын төлөвлөлтөд тусгах замаар хэмжээг одоогийн түвшингээс 2 дахин нэмэгдүүлэх
5. Цэвэр технологи, байгальд ээлтэй материал, мод орлох бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл, техник технологи нэвтрүүлэхийг бодлогоор дэмжих

0000002

6. Байгаль орчинтойзүй зохистой харьцах боловсрол олгох, биологийн олон янз байдал,байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх ажлын ач холбогдлыгтаниулах асуудлыг мэргэжлийн болон төрийн бус байгууллага мөннөсөн туршийн боловсролын төвөөр дамжуулан сурталчлуулах,танилуулах
7. Агаар, хөрс, усыг бохирдуулж байгаа эх үүсвэр, хаягдлын тооллогосумын хэмжээнд явуулж,бүртгэл мэдээллийн сан бүрдүүлж,хяналт шинжилгээг үр дүнтэй тогтмол болгох
8. Суманд хог хаягдлыг ангилан ялгах ажлыг зохион байгуулж, хогийнцэгийг ландфилын аргаар дарж, хог хаягдлыгдахин боловсруулах, ашиглах жижиг үйлдвэр байгуулах
9. Сумын төвийн хорооллын бүсэд дахин төлөвлөлт хийх замаар газар ашиглалтын нягтралыгсайжруулж, зохион байгуулалтыг оновчтой болгох, иргэдийн амины орон сууцнызориулалтаар шинээр эзэмшүүлэх,өмчлүүлэх газарт төлөвлөлт хийх, газар олголтыг иргэдэд ойлгомжтой, ил тод болгож, газар олгох үйल्याцыг хялбаршуулах

ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛГО 2:

ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО-Сумын эдийн засгийг эрчимтэй хөгжүүлж, иргэдийнхэмжиргаатай уялдуулан эдийн засгийг тэлэх бодлогыг авчхэрэгжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ:

1. Мал, малын гаралтай бүтээгдэхүүний эрүүл ахуйн зохистой орчингбүрдүүлж, гадаад зах зээлдгаргах боломжийг судлан хэрэгжүүлжэхлэх
2. Сумын эдийн засгийн хөгжлийн хурдцыг ахиулах зорилгоор“Сумын эдийн засгийг эрчимтэй хөгжүүлэх, ажилгүйдлийгбууруулах хөтөлбөр”-ийг боловсруулж хэрэгжүүлэх
3. Сумын бие даан хөгжих эдийн засгийн чиглэлийг тодорхойлуулж, аймгаас бодлогоордэмжүүлэх
4. Сумын орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгийг тодорхой, үрдүнтэй төсөл арга хэмжээнд зарцуулах чиглэлийг боловсруулж,хэрэгжүүлүүлэх
5. Төрийн болон орон нутгийн өмчийн ашиглалт, хамгаалалтыгсайжруулж, тэдгээрийн бүртгэл мэдээлэл, үнэлгээ, тайланг ил тоднээлттэй болгож, өмч эзэмшигчдийн хариуцлагыг дээшлүүлэх, орон нутгийн өмчийн оролцоотой аж ахуйн нэгж, компаниудынменэжментийг боловсронгуй болгож, үр ашгийг нэмэгдүүлэх, орон нутгийн өмчийг бүртгэлээс хасах үйл ажиллагааг олон нийтэднээлттэй болгож, өмчийн үнэлгээг зах зээлийн үнэлгээнд хүргэх
6. Төсвийн хөрөнгөөр хийгдэх барилга байгууламж, бараа, ажилүйлчилгээний төсөвт жишиг үнэ нормативт хэмжээг баримтлах,хийгдсэн ажлын чанарт хяналт тавьж, чанаргүй гүйцэтгэсний улмаасүүссэн хохирлыг нөхөн барагдуулах, төсвийн хөрөнгөөр бараа, ажил, үйлчилгээ худалдан авалтаддотоодын давуу эрхийг тооцож ажиллах
7. Улс, орон нутгийн төсөв, аймаг, сумын орон нутгийн хөгжлийн сангийнхөрөнгө оруулалтаар санхүүжих худалдан авах ажиллагааны 100 хувь цахим хэлбэрээр зохион байгуулах, төсөвтбайгууллага болон суманд зохион байгуулагдах худалданавах ажиллагааг100 хувь цахим хэлбэрээр зохионбайгуулах
8. Тендер зохион байгуулагч болон тендерт оролцогч компаниудыгчадавхижуулах сургалтанд хамруулах, боломжит бүхий л ажлуудыгнээлттэй тендер

0000003

шалгаруулалтын аргаар зохионбайгуулж, худалданавах ажиллагаанд өрсөлдөөнийг бий болгох

9. Бүх шатны худалдан авах ажиллагаанд дотоод хяналт, шалгалтыг тогтмол явуулж, хэрэгжиж буй ажлын гэрээний биелэлтэд хамтарсанажлын хэсэг хүлээж авдаг тогтолцоог бий болгож, гэрээний хариуцлагыг нэмэгдүүлэх
10. Төсвийн хэмнэлтийн горимыг хэрэгжүүлэх албан даалгавар гаргаж, хэрэгжилтийг улирал тутам тооцох замаар төсвийн алдагдлыг багасгах
11. Төсвийн ил тод байдлыг хангах замаар Шилэн дансанд мэдээллийг байршуулж буй эсэхэд тогтмол хугацаанд хяналт шалгалт явуулж, үрдүнг нийтэд мэдээлж байх
12. Сумын татварын орлогыг сар бүр төлөвлөгөөний дагуу тогтмолжигд биелүүлэх хариуцлагын тогтолцоог бүрдүүлж, орлого биелэлтийн үр дүнгээр санхүүжилтийг олгох
13. Татвар, нийгмийн даатгалын үйлчилгээг иргэд, аж ахуйн нэгжид зөвлөн туслах, мэдээлэл сургалтын үйл ажиллагааг тогтмол зохион байгуулах
14. Сумын нутаг дэвсгэрт үйл ажиллагаа явуулж буй аж ахуйн нэгжүүд, салбар компаниудыг орон нутгийн татварын албанд бүртгэлтэй болгож, татварын орлогыг нэмэгдүүлэх нийгмийн бүх салбарт даатгалын системийг нэвтрүүлж, санхүүгийн түрээсийн талаар иргэдийн мэдлэг, мэдээллийг дээшлүүлэх ажлыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр хэрэгжүүлэх
15. Өрхийн болон хувь хүний санхүүгээ удирдах аргачлалыг бүх нийтэд түгээн хэрэгжүүлэх
16. Гадаадын хөрөнгө оруулалтыг татах төрөл бүрийн уулзалт, эвентарга хэмжээнүүдийг тогтмол авч хэрэгжүүлэх
17. ОУ-ын төсөл, хөтөлбөрийн үр ашгийг нэмэгдүүлэх, шаардлагатай төсөл, хөтөлбөрийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах
18. Сумын гадаад харилцааг нэгдсэн бодлогод хамааруулж, гадаад хамтын ажиллагааны үрөгөөжийг дээшлүүлэх зорилгоор "Сумын гадаад харилцааны нэгдсэн бодлого" хөтөлбөрийг боловсруулан хэрэгжүүлэх
19. Ази, Америк, Европ тивийн зарим улс орнуудын муж, хотуудтай санамж бичгийн хүрээнд харилцан ашигтай хамтынажиллагааг хэрэгжүүлэх
20. Сум, байгууллагуудыг гадаад орнуудын хот, муж, төрийн болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтын ажиллагаа тогтооход нь дэмжлэг үзүүлж, арга зүйн удирдлагаар хангах
21. Зах зээлийн судалгаа, бизнес төлөвлөлт болон бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний борлуулалт-зуучлал, мэдээлэл сургалтын үйл ажиллагааг явуулах "Бизнесийн зөвлөгөө, мэдээлэл, үйлчилгээний төв"-ийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр байгуулж, иргэдийн төрөөс авах үйлчилгээ, бизнесийн зөвшөөрлийг нэгцонхны үйлчилгээгээр үзүүлэх
22. Суманд хөдөө аж ахуйн бүтээгдэхүүн, түүхий эд, барилгын материалын агуулах болон бөөний худалдааны төв байгуулах аж ахуйн нэгж, иргэний санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
23. Үйлдвэрлэл, худалдаа, үйлчилгээний мэргэжлийн холбоод, төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагааг дэмжиж, тэднээр хувийн хэвшлийн мөрдөх зэрэглэл, жишиг тариф, ёс зүйн дүрэм, үйлчилгээний стандартыг хангуулах
24. Ашиглагдахгүй байгаа барилга объектуудыг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах

0000004

25. Суманд ач холбогдол бүхий бизнес төслүүдийг (гадаад хэлээр) боловсруулж, хөрөнгө оруулагч, бизнесийн түншлэл-уулзалт арга хэмжээг онлайн болон бусад хэлбэрээр улирал тутам зохион байгуулах
26. Сумын нийт мал сүргийн бүтцийг боловсронгуй болгож, үхэрсүргийн тоо толгойг нэмэгдүүлэх, төв суурин газруудыг дагуулж өндөр ашиг шимт мах, сүү, арьс ширний зэрэг хосолмол чиглэлийн үхрийн болон гахай, тахианы эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлэх
27. Мал, амьтны үржил селекцийн ажлыг био технологийн ололтыг ашиглаж, зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцүүлэн явуулах санал санаачлагыг дэмжиж, бүс нутгийн онцлогт тохирсон шинэ үүлдэр, омгийг бий болгох
28. Хүнс, хөдөө аж ахуй, хөнгөн үйлдвэрийн яамтай хамтарч фермерийн аж ахуйг дэмжих тэжээл үйлдвэрлэлийн шинэ техник, технологи нэвтрүүлж, хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэн, газартал байг шийдвэрлэх
29. Төр, хувийн хэвшлийн хадлан бэлтгэх тоног төхөөрөмжийг өргөжүүлж, сумын өвс, тэжээлийн аюулгүй нөөцийг бүрдүүлэх
30. Бэлчээрийн даац, төлөв байдлын үнэлгээнд тулгуурлан бэлчээрийн газар зохион байгуулалт удирдлагын тогтолцоог сайжруулан отрын бүс нутаг, нөөц бэлчээрийг нэмэгдүүлж, оновчтой ашиглах, усан хангамжийг сайжруулах, хашиж хамгаалах, нөхөн сэргээхэд малчид, иргэдийн санаачилгыг дэмжиж, бэлчээр ашиглалтыг сайжруулах
31. "Сумын мал эмнэлгийн үйлчилгээний чанарыг сайжруулах хөтөлбөр"-ийг боловсруулан хэрэгжүүлж, мал эмнэлгийн тогтолцоог малчдын эрэлт шаардлагад нийцүүлэн, сумын нийт нутгийг маламьтны гоц халдварт өвчингүй тайван байдлаа хадгалах
32. Малчид, мал бүхий иргэдээс ирүүлэх мал, амьтан халдварт өвчнөөр өвчилсөн сэжигтэй тохиолдлын үед дуудлагыг шуурхай мэдээлэх, мэдээллийг хүлээн авах сүлжээг бий болгож, дуудлага үйлчилгээний бэлэн байдлыг хангуулах
33. Жил бүр мал амьтны халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх төлөвлөгөөт арга хэмжээг технологийн хугацаанд чанартай зохион байгуулж, голомтот нутгийн мал сүргийг бүрэн хамруулах
34. Нөхөрлөл, хоршооны үйл ажиллагааг дэмжих талаар хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлэх суманд хөдөө аж ахуйн чиглэлийн томоохон аж ахуй байгуулах санаачлагыг дэмжих
35. Нөхөрлөл, хоршоодыг зээлийн бодлогоор дэмжиж, мэргэжил арга зүйн зөвөлгөө өгөх, сургалтанд хамруулж, бүтээгдэхүүний борлуулах зуучлах үйлчилгээ үзүүлж ашигтай ажиллах нөхцөлийг бий болгох
36. Хөдөө аж ахуйн салбарт ажиллаж байгаа мэргэжилтэй боловсон хүчний чадавхжуулах, гадаад, дотоодын сургалтанд хамруулах саналыг ХАА-н чиглэлийн олон улсын төсөл хөтөлбөрт тавьж шийдвэрлүүлнэ.
37. Цөөн малтай, залуу малчин өрхийг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн "Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр"-т болон бусад Олон улсын байгууллагын төсөл хөтөлбөрт хамруулах ажлыг зохион байгуулна.
38. Малчдыг бэлтгэх, давтан сургах, мал аж ахуйн хөгжлийн талаарх гадаад, дотоодын туршлагыг судлах, нэвтрүүлэх
39. Газар тариалангийн салбарт орчин үеийн өндөр хүчин чадалтай техник, технологи нэвтрүүлэх, тариалангийн бүс нутгуудад услалтын систем байгуулах, суманд

- хүнсний ногооны төрөлжсөн зоорь (энгийнболон автомажсан, механикжсан), өвлийн хүлэмжийн барих хувийн хэвшлийн санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
40. Атаршсан талбайг үр тариа, малын тэжээл тариалах замаар эдийнзасгийн эргэлтэд оруулж, ургацыг эрсдлээс хамгаалах бодлогыгхэрэгжүүлж, даатгалын системд хамруулах
41. Хүнсний болон эмчилгээний ач холбогдол бүхий ховор ургамал, эртургацын хүнсний ногооны тариалалтыг хөгжүүлэх
42. Суманд сэргээгдэх эрчим хүчний 2мегаваттын хүчин чадалтай нарны цахилгаан станцыгбайгуулах асуудлыг холбогдох яаманд уламжлан төрийн болон онцгой эрх үүргийн объект, сумын төвийн гэрэлтүүлгүүдийг цахилгаанаар хангах нөхцлийг бүрдүүлэхээр ажиллана.
43. Сумын төвүүдийн "Хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө"-г боловсруулахажлыг зохион байгуулан, хэрэгжүүлэх
44. Сумын төвийн дахин төлөвлөлт хийхзамаар газар ашиглалтын нягтралыг сайжруулах, зохионбайгуулалтыг оновчтой болгож, "Ногоон хот, ногоон барилга"-ыншаардлагыг тусган мөрдүүлэх
45. Сумын төвийг инженерийн нэгдсэн шугам сүлжээтэй холбох асуудлыг шийдвэрлүүлжорон сууцжуулах, гэр хорооллынхувийнорон сууцтай айл өрхүүдийг инженерийн төвлөрсөн шугам сүлжээндхолбох нөхцөлийг бүрдүүлэхээр ажиллана.
46. Сумын үерийн ус зайлуулах байгууламжийн зурагтөсвийг хийлгэж,үерийн усзайлуулах байгууламжийг барих
47. Сумын камерын хяналтын систем, гэрэлтүүлгийн хүчинчадлыг нэмэгдүүлж, аймаг, улсын хэмжээний хяналтын системд холбогдох

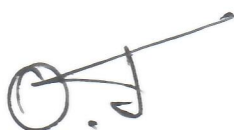
ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛГО 3:

НИЙГМИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО-Эрүүл мэнд, боловсрол, соёл, урлагийн ёсзүйт үйлчилгээгчухалчилж, хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх нөхцөлийгбүрдүүлэн, нийгмийн хамгааллыг зорилтотбүлгүүдэд чиглүүлж, гэр бүлийгдэмжсэн бодлого, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

ЭРҮҮЛ МЭНД-Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг эрүүлмэндийн байгууллагуудын тэргүүлэх чиглэл болгон хөгжүүлж,иргэдийг жил бүр урьдчилан сэргийлэх үзлэг,шинжилгээндхамруулж, эрүүл мэндийн боловсрол олгох үйл ажиллагаагэрчимжүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ:

1. Эрүүл мэндийн байгууллагуудын нэгдмэл удирдлага, зохионбайгуулалтыг сайжруулж, тусламж,үйлчилгээний уялдаа холбоо,хүртээмж, тасралтгүй байдлыг хангаж, удирдлагын баг, удирдахажилтныг сургаж хөгжүүлэх
2. Нийгмийн эрүүл мэндийн асуудлаар салбар хоорондын хамтын үйлажиллагааг зохицуулж, эрүүл мэндийн үйлчилгээний хүртээмжийгсайжруулахад олон улсын байгууллага, төрийн бусбайгууллага,иргэд, гэр бүл, хамт олны үр дүнтэй бүтээлч харилцаа, түншлэлийгдэмжиж ажиллах
3. Архи, тамхины хэрэглээг бууруулж, элэгний хатуурал, хорт хавдрааэссэргийлэх "Элэг бүтэнМонгол" үндэсний хөтөлбөрийг орон нутагтхэрэгжүүлэх
4. Иргэдийг жил бүр урьдчилан сэргийлэх үзлэг шинжилгээндхамруулж, онош тодруулахшаардлагатай иргэдийг нарийнмэргэжлийн эмчийн үзлэг шинжилгээнд хамруулах

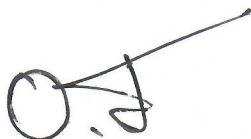
0000006

5. Эрүүл мэндийн сайн дурын бүлгүүд, ажилтнуудыг сургахчадавхижуулах, идэвхижүүлэх замаарэрүүл зан үйлийгтөлөвшүүлэхэд бүх нийтийн оролцоог нэмэгдүүлэх
6. Халдварын бус өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааявуулж буй иргэн, хувийн хэвшлийн болон иргэний нийгмийнбайгууллагуудад бүх талын дэмжлэг үзүүлэх чиглэлээр хамтранажиллах
7. Халдварт өвчин, ялангуяа бэлгийн замаар дамжих халдварт (ДХВ/ДОХ/БЗДХ) өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх цогц арга хэмжээг авахзамаар өвчлөлийг бууруулах
8. Эрүүл мэндийн байгууллагуудыг эмнэлгийн хог хаягдлыг устгахтоног төхөөрөмжөөр хангах
9. Эх, хүүхдийн нарийн мэргэжлийн тусламж үйлчилгээ үзүүлдэгэмч, эмнэлгийн мэргэжилтний мэдлэг, ур чадварыг тасралтгүйдээшлүүлж, чанар, аюулгүй байдлыг хангасан, нотолгоонд суурилсантусламж үйлчилгээний технологийг нэвтрүүлэх
10. Нөхөн үржихүйн эрүүл мэнд, хүүхдийн өвчний цогц менежментболон эх, хүүхдийн эрүүл мэндэд чиглэсэн стратеги, хөтөлбөрүүдийгхэрэгжүүлэх, “Эх хүүхдэд ээлтэй” үйлчилгээг нэвтрүүлэх
11. Иргэдийн дунд эмийн зохистой хэрэглээг төлөвшүүлэх,антибиотикийн төрлийн эмийг эмчийнжороор олгох соёлыгбүрдүүлэх
12. Хувийн хэвшлийн эмийн сангуудад хяналт үнэлгээ, зөвлөн туслахажлыг зохион байгуулах
13. Эрүүл мэндийн даатгалын хөнгөлөлттэй үнээр үйлчилдэг эмийнжагсаалтыг нийтийн хэрэглээ болгож хэвшүүлэх

БОЛОВСРОЛ-Багш, сурагчдын сурч, хөгжих орчныг сайжруулж,иргэдэд үзүүлэх боловсролын үйлчилгээгчанартай зохионбайгуулан, сургалтын чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ:

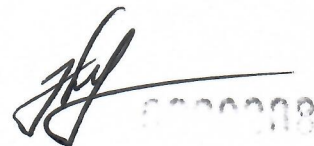
1. Суманд баригдаж байгаа 960 хүүхдийн хүчин чадалтай сургуулийн барилгын ажлыг хугацаанд нь ашиглалтанд оруулах тал дээр гүйцэтгэгч байгууллагатай нягт хамтын ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.
2. Хүүхэд, залуучуудын сэтгэн бодох, техникийн сэтгэлгээг хөгжүүлэхзорилгоор ерөнхий боловсролын сургуулиудад робот, оюуныспортын сургалт зохион байгуулахад шаардагдах сургалтын орчинбүрдүүлэн, ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангиудыг эх хэл, байгалийнухаан, техник технологи, гадаад хэл, нийгмийн ухаан, спорт,урлагийн боловсрол олгох зэрэг төрөлжсөн хэлбэрээр хөгжүүлнэ.
3. Гадаадын болон дотоодын их дээд сургуулийн салбар сургууль,хувийн хэвшлийн ерөнхий боловсролын сургууль байгуулах санал,санаачлагыг дэмжин ажиллана.
4. Боловсролын байгууллагуудыг цахим тоног төхөөрөмж, ухаалагсамбар, техник, хэрэгсэл, хатуу,зөөлөн эдлэл, гал тогооны тоногтөхөөрөмж, тоглоом наадгайгаар хангах ажлыг үе шаттайгаархэрэгжүүлнэ.
5. Сургууль, цэцэрлэгийг 100хувь стандартын шаардлагахангасан эрүүл ахуй, ариун цэврийн байгууламжтай болгож,“Хүүхдэд ээлтэй сургууль, дотуур байр” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
6. Ерөнхий боловсролын сургуулиудыг спорт, хөлбөмбөгийн талбайтай, цэцэрлэгийг олон улсын стандартад нийцсэн тоглоомын талбайтай болгоно.

8888887

7. Хүүхэд, залуучуудыг бүтээлч сэтгэлгээтэй, шийдвэр гаргах, хамтарчажиллах чадвартай, үндэсний хэл, соёл, уламжлалаа эрхэмлэдэгиргэн болгон төлөвшүүлэх, гэмт хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэхзорилго бүхий "Оюунлаг Тариалан", оюуны спортыг хөгжүүлэх зорилгоор "Шатар"сумын дэд хөтөлбөрболовсруулж, хэрэгжүүлнэ.
8. Сурагчдын зуны амралтыг үр бүтээлтэй өнгөрүүлэх, тэднийгхөдөлмөрт суралцуулах, хамтарч ажиллах чадвар эзэмшүүлэх,шилдэг тэргүүний сурагчдыг дэмжих, урамшуулах зорилгоор"Хүүхдийн зуслан"-г шинээр байгуулах хүсэлтийг УИХ болон Засгийн газарт хүргүүлж шийдвэрлүүлнэ.
9. Төрийн болон төрийн бус байгууллага, хүүхдийн өөрөө удирдахбайгууллагын хамтын ажиллагааг сайжруулж, сурагчдын дунд буйүе тэнгийнхний дарамтыг таслан зогсооно.
- 10.Зорилтод бүлгийн хүүхдүүдийн боловсролын тулгамдсан асуудлыгшийдвэрлэх чиглэлээрБоловсролын олон нийтийн зөвлөлийн үйлажиллагааг түгээн дэлгэрүүлэх, дэмжин ажиллана.
- 11.Багшийн ёс зүй, харилцаа хандлагыг дээшлүүлэх, багшлах боловсонхүчний нийгмийн хамгааллыг сайжруулах, тэдний эрүүл мэнд,хөдөлмөрийн үнэлэмж, орон байрны нөхцөлийг сайжруулах, багшнарын арга зүйн хөгжлийг дэмжих, тэргүүн туршлага, ур чадвараатүгээн дэлгэрүүлэх боломжийг олгох зорилго бүхий "Багшийнхөгжил" сумын хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 12.Боловсрол, соёл, урлагийн салбарын гадаад харилцааг өргөжүүлэнхөгжүүлж, багш, уран бүтээлчид, удирдахажилтнуудыг гадаадад мэргэжил дээшлүүлэх сургалт, аялалдхамруулах асуудлыг тухай бүрд нь холбогдох дээд шатны байгууллагад уламжилж шийдвэрлүүлнэ.
- 13.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийг хамгаалах, тэдгээрийг хөгжүүлэх,нийгмийн амьдралд оролцох оролцоог дэмжих, сурах таатай орчиннөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор "Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхдийнэрхийг хамгаалах" сумын хөтөлбөрийгхэрэгжүүлэх
- 14.Сургууль, цэцэрлэгт хөгжлийн бэрхшээлтэй сурагч суралцахорчин нөхцөл, дэд бүтцийг бүрдүүлэн ажиллах
- 15.Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэдтэй ажилладаг багшид хуулинд заасаннэмэгдлийг тооцож олгох ажлыг хэрэгжүүлэх
- 16.Сумын насан туршийн боловсролын төв, нэгжүүдийг биедаасан байр, танхимтай болоход дэмжлэг үзүүлэх, багш нарыгтогтвор суурьшилтай ажиллуулах, мэргэшүүлэх
- 17.Сургууль завсардсан болон сургуульд огт элсэн суралцаагүйхүүхэд, залуучуудыг "Бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын дүйцсэнхөтөлбөр"-ийн сургалтад хамруулах замаар боловсрол нөхөн олгох,ерөнхий боловсролын сургуульд шилжүүлэн суралцуулах ажлыгнэгдсэн удирдлага, зохион байгуулалтаар хангаж ажиллах
- 18.Насан туршийн боловсрол олгох сургалтыг бизнес-амьдрах ухааны,ёс суртахуун-төлөвшлийн, гоо зүйн, гэр бүлийн, байгаль орчны,иргэний боловсрол (эрх зүй, эрүүл мэнд, гамшгаас хамгаалах) олгохгэсэн чиглэлээр сургалтын олон талт хэлбэрээр зохион байгуулах

СОЁЛ, УРЛАГ, СПОРТ-Соёл, урлагийн байгууллагын материаллаг бааз,хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх,хөдөөгийн иргэдэд үзүүлэхзайны болон нүүдлийн үйлчилгээг өргөжүүлэн, соёл, урлагийнүйлчилгээнийхүртээмжийг нэмэгдүүлж, соёлын

3. “Нэг өрх-Нэг ажлын байр” хөтөлбөр боловсруулж, хэрэгжүүлэх
4. Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох, зөвлөгөө мэдээлэл өгөх үйлчилгээнд сурагчид болон ажилгүй иргэдийг хамруулна.
5. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, бүтээмжийг нэмэгдүүлэх, хөдөлмөрийн харилцаа, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүлхуйг сайжруулах чиглэлээр нийгмийн түншлэлийн байгууллагатай хамтран ажиллах
6. Хөдөлмөрийн хөлсний бүрэн олголтын байдалд хяналт тавих чиглэлээр орон тооны бус зөвлөл байгуулан ажиллуулах
7. Сумын хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлээр ажил олгогчийн захиалгад тулгуурлан чадамжид суурилсан сургалтын хөтөлбөрөөр мэргэжлийн өндөр ур чадвар, хөдөлмөрийн соёл, төлөвшил бүхий мэргэжилтэй ажилтанг бэлтгэн тогтвортой ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлж, суманд Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийн багш нараар сургалт зохион байгуулах
8. Жижиг, дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих зээлийн чанарыг ахиулах зорилгоор Мэргэжлийн сургалт, үйлдвэрлэлийн төвийг төгсөгчид болон гадаад, дотоодын үйлдвэр компаниудад дадлагажсан ажилтнуудад хөнгөлөлттэй зээл олгож, бизнес инкубаци, ахуйн үйлчилгээний төвүүдтэй холбож, тэднийг ажлын байраар хангах, гарааны бизнесийг хөгжүүлэх
9. Мэргэжлийн боловсрол сургалтын чиглэлээр хэрэгжиж байгаа олон улсын байгууллагын төсөл, хөтөлбөрийг тогтвортой үргэлжлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, хамтын ажиллагааны хүрээг өргөжүүлэх, багш, ажилтнуудыг гадаадын өндөр хөгжилтэй орнуудад мэргэжил дээшлүүлэх, эрдэм шинжилгээ, судалгааны ажил хийж гүйцэтгэхэд дэмжлэг үзүүлэх

ХҮҮХЭД, ЗАЛУУЧУУД, ГЭР БҮЛ—“Хүүхдэд ээлтэй сум” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, хүүхдийн хүмүүжил төлөвшилд анхаарч, авьяас чадварыг нээнхөгжүүлэх, чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх орчин нөхцөлийг сайжруулна.

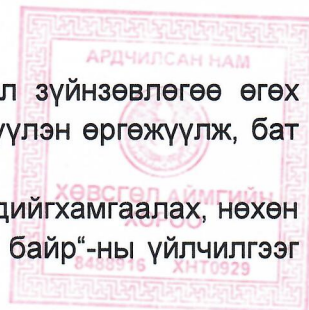
Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ:

1. “Хүүхдэд ээлтэй сум” хөтөлбөр хэрэгжүүлж, бүх нийтээр хүүхдийн эрхийг хүндэтгэх, хүмүүжил төлөвшилд нь анхаарах, хүүхдийн амьдрах, хөгжих, нийгэмших орчныг сайжруулахад төр, төрийн бус байгууллага, олон улсын байгууллага, иргэд, олон нийтийн хамтынажиллагааг сайжруулах
2. Хүүхэд, залуучуудыг хөгжүүлэх, чөлөөт цагийг зөв боловсон, үр бүтээлтэй өнгөрүүлэх, амьдралын зөв дадал, зуршилд сургах, мэргэжлийн чиг баримжаатай болгох зорилгоор тэдний эрэлт хэрэгцээ, хүсэл сонирхолд нийцсэн төрөл бүрийн секц, дугуйлан хичээллүүлэх, ажил, мэргэжлийн зөвлөгөө өгөх, сэтгэл зүйн боловсролыг дээшлүүлэх, хүмүүжил төлөвшилд нь зэрэгээр нөлөөлөх сургалт, мэдээллийн олон талт ажиллагаа явуулах чиглэлээр “Хүүхэд, залуучуудын хөгжлийн ордон” байгуулах
3. Хүүхэд, залуучуудын чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрүүлэх зорилгоор парк, спорт тоглоомын талбайнуудын тоог нэмэгдүүлэх
4. Хүүхэд, гэр бүлийн нөхцөл байдлыг үнэлэх, болзошгүй эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх, үнэлгээг тооцох журамтай болох
5. Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх чиглэлээр төрийн бус байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж, төр, иргэний нийгмийн байгууллагын хамтарсан сүлжээг бий болгох, хүний эрхийн зөрчлийг илрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх ажлыг тогтмолжуулах

0000010

6. Эрх нь зөрчигдсөн хүүхэд, эмэгтэйчүүдийг хамгаалах, сэтгэл зүйн зөвлөгөө өгөх үйлчилгээ, хүүхдийн тусламжийн голон улсын стандартад нийцүүлэн өргөжүүлж, бат бэх гэр бүлийг төлөвшүүлэх ажлыг үе шаттай зохион байгуулах
7. Гэр бүлийн хүчирхийлэл дарамтанд өртсөн хүүхэд, эмэгтэйчүүдийг хамгаалах, нөхөн сэргээх үйлчилгээ үзүүлж, тайвшруулах чиглэлээр "Хамгаалах байр"-ны үйлчилгээг стандартад нийцүүлэн ажиллуулах

НИЙГМИЙН ХАМГААЛАЛ-Нийгмийн дэмжлэг тусламж зайлшгүй шаардлагатай зорилтот өрх, иргэний амьжиргаанд дэмжлэг үзүүлж, нийгмийн харилцаанд идэвхтэй оролцох нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Хэрэгжүүлэх арга хэмжээ:

1. Өрхийн амьжиргааны түвшин тогтоох судалгаанд үндэслэн зорилтот бүлгийн өрхүүдийг оновчтой тодорхойлж, тэдэнд үзүүлэх нийгмийн үйлчилгээг чанаржуулж, салбар дундын уялдаа, хамтын ажиллагааг сайжруулах
2. Ахмад настныг нийгмийн амьдралд идэвхтэй оролцуулах, тэдний амьдралын туршлага, мэдлэг чадварыг залуу үеийнхэнд өвлүүлэх, ахмад настны хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж ажиллах
3. Ахмад настууд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, эрх нь зөрчигдсөн хүүхэд, эмэгтэйчүүд, хорих ангиас суллагдсан болон архиныхамааралтай иргэд зэрэг зорилтот бүлгүүдэд сургалт, зөвлөгөө, мэдээлэл өгөх ажлыг тогтмол зохион байгуулж, олон улсын байгууллага, хувийн хэвшил, иргэд, иргэний нийгмийн байгууллага, мэргэжлийн холбоодтой хамтарч ажиллах
4. Малчид, хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийг нийгмийн даатгалын сайн дурын даатгалд хамрагдах боломжийг хэрэгжүүлж, нийт иргэдийг эрүүл мэндийн даатгалд бүрэн хамруулах
5. Хувийн хэвшилд ажиллагсдын эрүүл мэнд, нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөлтийг цалин хөлсний хэмжээгээр төлүүлэх ажлыг бүх нийтийн хэвшил болгох
6. Нийгмийн даатгалын цахим мэдээллийн санг ашиглаж, хүссэн мэдээллээ шуурхай чирэгдэлгүй авах талаар даатгуулагч иргэдэд танхимын сургалт хийх
7. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд болон тэдний гэр бүлийг осол гэмтэл болон халдварын бус өвчлөлийн эрсдэлт хүчин зүйлийн талаар анхан шатны мэдлэгтэй болгох, нэгэнт өвчилсөн болон осол гэмтэлд өртсөн үед нөхөн сэргээлтийг гэрийн нөхцөлд хийж, хүндрэлээссэргийлэх сургалтыг өрх, сумын эмнэлэгээр гүйцэтгүүлэх
8. Сум, өрх, багийн эмч, багийн Засаг дарга нарыг хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн талаар нэгдсэн судалгаатай болгож, эмчлэн эрүүлжүүлэх, нийгмийн баталгааг нь хангах талаар хийсэн ажлын үрдүнгээр нь урамшуулах

ТЭРГҮҮЛЭХ ЗОРИЛГО 4:

ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО-Хууль нэг мөр хэрэгждэг, иргэн бүрт эрх тэгш,шударга үйлчилдэг, иргэдийн оролцоог хангасан, итгэл хүлээсэн, хүнийэрхийг дээдэлсэн, шударга ёсны засаглалыг бэхжүүлэх зарчмыг баримтална.

Хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа:

1. Төрийн албан хаагчдыг ажлын байранд тавигдах шаардлагын дагууаттестатчилж, ажил үүргийн давхардал, мэргэжил, ур чадвар, ёс зүйгүнэлж, хариуцлагыг өндөржүүлэх
2. Төрийн албан хаагчийн ажлын бүтээмжийг нэмэгдүүлж, иргэдэдчанартай үйлчилгээ үзүүлэх соёлыг нэвтрүүлнэ.
3. Байгууллагуудын үйл ажиллагааны үр дүнг хөндлөнгийн байгууллагаболон иргэд, үйлчлүүлэгчдээр үнэлүүлэх, үнэлгээний дүнг үйлажиллагаанд ашиглах
4. Заримбагийн төвийн барилгыг шинээр барих, нүүдэллэнажиллах асуудлыг шийдвэрлэх
5. Багийн Засаг дарга нарыг унаагаар хангах, ажиллах нөхцөлийгсайжруулахад анхаарах
6. Хөдөөгийн багийн төвийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулах
7. Төрийн албан хаагчдыг чадавхижуулах хөтөлбөр боловсруулж,хэрэгжүүлэх
8. Төрийн албан хаагчдад шинжлэх ухаан, технологийн ололт,мэдлэгийн менежментэд тулгуурлан мэргэшүүлэх, төрийн албанымэргэшсэн, чадварлаг байх нөхцөлийг дэмжих
9. Сумын Иргэний танхимын ажиллах үлгэрчилсэн журам батланхэрэгжүүлж, үйл ажиллагааг өргөтгөх
- 10.Иргэдийн өргөдөл шийдвэрлүүлэх үйл ажиллагааг хөнгөвчилөхөөсгадна судалгаа шинжилгээний үндсэн дээр бодлого тодорхойлоходиргэдийн санаа бодлыг тусгах боломжийг бий болгох зорилгоорсуманд шуурхай удирдлагын орон тооны бус зөвлөлийг байгуулах
- 11.Сумын Шуурхай удирдлагын орон тооны бус зөвлөлийг Иргэнийтанхимд түшиглэн байгуулж, түүнийг аймгийн Мэдээлэл,шуурхай удирдлагын төвөөс мэргэжил арга зүйн нэгдсэнудирдлагаар хангах
- 12.Төрийн зарим чиг үүргийг төрийн бус байгууллага, хувийн хэвшлээргүйцэтгүүлэх ажлын жагсаалтыг жил бүр шинэчлэн баталж хэрэгжүүлэх
- 13.Төр, хувийн хэвшлийн хамтран ажиллах зөвлөлийг байгуулж,хувийн хэвшил, мэргэжлийн холбоодын саналыг орон нутгийнбодлого шийдвэрт тусгах, хамтран хэрэгжүүлэх
- 14.Цахим хэлбэрээр олон төрлийн үйлчилгээ үзүүлэх нөхцөлийг бүрдүүлэх
- 15.Суманд бүртгэл мэдээллийн онлайн системийг нэвтрүүлэх техникэдийн засгийн үндэслэлийг тооцож, үе шаттай хэрэгжүүлэх
- 16.Дотоод аудитын үйл ажиллагааны үр дүнд суурилж, төрийнбайгууллагуудын үйлчилгээ болон менежментийг сайжруулах
- 17.Хөрөнгө оруулалт, төсөл, хөтөлбөрт дотоод аудит хийх замаарэдийн засгийн үр ашгийг нэмэгдүүлж, зөвлөн туслах үйл ажиллагаагчанаржуулах
- 18.Иргэд, аж ахуйн нэгж, байгуулагуудад хяналт шалгалтын нэгдсэнтөлөвлөгөөний дагуу зөвлөн туслах багийг томилон ажиллуулах
- 19.Төрийн байгууллагууд үйл ажиллагаагаа сурталчилах зардлыг жилбүр төсөвтөө тусган хэрэгжүүлэх

000012

20. Хөдөөгийн иргэдэд орон нутгийн цаг үеийн мэдээ, мэдээллийг шуурхай, хүртээмжтэй хүргэх, мэдээлэл солилцох нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх
21. Томоохон үйлдвэрлэл, үйлчилгээний байгууллагуудад олон улсын "ISO 9001 Чанарын удирдлагын тогтолцоо" стандартыг нэвтрүүлэх
22. Цэргийн албыг биеэр дүйцүүлэн хаах иргэдийн анхан шатны сургалт зохион байгуулах
23. Төрийн бүх шатны байгууллагуудад "Эрх зүйн сургалт сурталчилгааны хөтөлбөр"-ийг жил бүр шинэчлэн боловсруулж, хэрэгжүүлэх
24. Нийгмийн зорилтот бүлгүүдэд чиглэсэн эрх зүйн сургалт, сурталчилгааг зохион байгуулж, сумын эрх зүйн хөтчийн үйл ажиллагааг идэвхижүүлэх
25. Орон нутагт ажиллаж буй нотариатын танхим, нотариатын үүрэггүйцэтгэгчдийн үйл ажиллагаанд хуулийн дагуу хяналт тавьж, нийгэмд эрх зүйн тусалцаа үзүүлэх чиг үүрэгтэйгээр ажиллуулах
26. Хүний эрхийн боловсрол, мэдээллийг олон нийтэд түгээх замаар нийгмийн бүлгүүдийн үзэл бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх, эвлэлдэн нэгдэх эрхийг хангах ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулах
27. Хүний эрхтэй холбогдолтой хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хяналт шинжилгээ, үнэлгээ хийж, хөндлөнгийн хяналт тавих ажлыг төрийн бус байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлэх
28. Хүний эрх, эрх чөлөө, иргэн, хуулийн этгээдийн хууль ёсны ашиг сонирхолд харшилсан шийдвэр гаргагчдад зөвлөн туслах үйлчилгээ үзүүлэх, хүлээлгэх хариуцлагыг нэмэгдүүлэх
29. Бизнесийн шударга өрсөлдөөний эрүүл орчныг бүрдүүлэн хэрэглэгчдийн эрх ашгийг хамгаалах зорилтот арга хэмжээг жил бүр зохион байгуулах
30. Байгууллага бүр авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг жил бүр шинэчлэн, тусгагдсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх, зардлыг тусгайлан төлөвлөж, санхүүжүүлдэг болгох
31. Авлига, хүнд суртлыг бий болгоход нөлөөлж буй холбогдох дүрэм журмыг хялбарчлах, хүчингүй болгох зэрэг арга хэмжээ авч, төрийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг хэрэглэгчдээр үнэлүүлэх ажлыг хэвшүүлэн, үр дүнг тооцож ажиллах
32. Авлига, ашиг сонирхлын зөрчлийн талаарх мэдээлэл хүлээн авах ажлыг зохион байгуулж, мэдээлэл, мэдэгдлийн дагуу шалгах, хариуцлага хүлээлгэх
33. "Архидалтгүй Тариалан" хөтөлбөрийг бий болгож, хэрэгжилтэнд үнэлгээ хийж, цаашид авах арга хэмжээг эрчимжүүлэн, архины хэрэглээг багасгах, хорт зуршлыг арилгах чиглэлээр үйл ажиллагаа эрхэлдэг төрийн бус байгууллагуудыг дэмжин ажиллах
34. Гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх болон бусад тодорхой төрлийн гэмт хэргийн гаралт, шалтгаан нөхцөлөөс хамааран зорилтод ажлыг жил бүр төлөвлөж хэрэгжүүлэх
35. Малчдын бүлэг, нөхөрлөлийг холбооны болон бусад техник хэрэгслээр хангах, мал бүрийг коджуулах замаар мал хулгайлах гэмт хэрэгтэй тэмцэх
36. ГХУСА-жлын зардлыг гэмт хэргийн гаралт, орлого төвлөрүүлэлттэй нь харьцуулж хуваарилах замаар сумын ГХУСА-З зөвлөлийн үйл ажиллагааг дэмжиж, олон нийтийн зөвлөлийн үйл ажиллагааг идэвхижүүлэх
37. Олон нийт, цагдаагийн хамтын ажиллагааг шинэ шатанд гаргах ажлын хүрээнд гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх, орон байрны хулгайн гэмт хэргийг илрүүлж, таслан

О.А.

13

- зогсоох, нийтийн хэв журмыгхангах чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж байгаа олон нийтийн зөвлөл, нөхөрлөл, бүлгэмийн үйл ажиллагааг бүх талаар дэмжин ажиллах
38. Гамшгаас хамгаалах хууль тогтоомжийг сурталчилах ажлыг тогтмолжуулж, аймгийн Засаг даргын нэрэмжит бэлэн байдлын үзлэгийг жил бүр зохион байгуулах
39. Гамшгаас хамгаалах иж бүрэн, команд штабын сургалт, дадлагыг бүсчилэн зохион байгуулах
40. Онцгой байдлын албаны бэлтгэл, бэлэн байдлыг хангах, гамшигтай тэмцэх чадавхийг дээшлүүлж, техник хэрэгслийн хангалтыг сайжруулах
41. Ой, хээрийн түймэр гарах магадлал бүхий эрсдэлтэй саруудад урьдчилан сэргийлэх ажлыг зохион байгуулж, ой, хээрийн түймэр унтраах багаж хэрэгсэлтэй болгож, бэлэн байдлыг хангах
42. Сумын Засаг даргын Нөөцийн санд болзошгүй цагийн байдлын үед хэрэглэх эх үүсвэрийг жил бүр төлөвлөх

___ооо___

О.Э

2020014

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ТОСОНЦЭНГЭЛ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМ

**СУМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙГ СОНГОХ
2020 ОНЫ ЭЭЛЖИТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2020

0000001

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ТОСОНЦЭНГЭЛ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН НУТГИЙН 2020 ОНЫ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Сумын дэд бүтэц, бизнесийн орчинг сайжруулах, хөдөө аж ахуйг эрчимтэй хөгжүүлэх замаар өрсөлдөх чадвар бүхий хүний хөгжлийн индексийг нэмэгдүүлэн хүн амын амьдрах таатай нөхцлийг бүрдүүлж, хариуцлагатай, баялаг бүтээгч, чинээлэг өрх, иргэдтэй сум болгоход мөрийн хөтөлбөрийн эрхэм зорилго оршино.

Мөрийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд дараах бодлого зарчмыг мөрдлөг мөрдлөг болгоно.

1. Төрийн үйлчилгээний бүх байгууллагуудад хууль дээдлэх, ил тод, нээлттэй, хариуцлага, ёс зүйтэй байдлыг чанд мөрдүүлнэ.
2. Сумаа хүний хөгжил, дэд бүтэц, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл зэрэг үзүүлэлтээр аймгийн "Шилдэг сум" болгоно.
3. Өрх иргэдийн идэвхи оролцоонд тулгуурласан хөгжлийн зөв төлөвлөлт, хөрөнгийн оновчтой хуваарилалт, үр ашигтай зарцуулалтыг бий болгон ил тод нээлттэй байх зарчмыг баримтална.
4. Сум хөгжүүлэх сангийн болон бусад хөнгөлттэй зээлийг импортын барааг орлох, ажлын байр нэмэгдүүлэх, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжихэд зарцуулна.
5. Тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал, УИХ, ЗГ-ын тогтоол шийдвэр, бодлого, төлөвлөлт, мөрийн хөтөлбөр зэргийг Тосонцэнгэл сумын хөгжлийн дунд хугацааны хөтөлбөртэй уяалдуулан ажиллана.
6. Ажилгүйдлийг багасгах, өрхийн орлогыг нэмэгдүүлэх үйлдвэрлэл үйлчилгээний салбаруудыг бодлогоор дэмжинэ.
7. Байгалийн болон хөдөө аж ахуйн гаралтай түүхий эд, баялагийг боловсруулах үйлдвэрүүдийг дэмжих бодлого баримтална.
8. Газар тариалан эрхлэх иргэдийн санаачлагыг дэмжих асуудлыг нутгийн иргэдээр хуулийн хүрээнд хэлэлцүүлэн шийдвэрлэнэ.

ОРОН НУТГАА ХӨГЖҮҮЛЭХ ХӨТӨЛБӨРИЙН ХҮРЭЭНД ДАРААХ ЗОРИЛТЫГ ХЭРЭГЖҮҮЛНЭ.

1. Ажилтай, орлоготой иргэн

1.1 Үйлдвэржүүлэлтийн бодлого:

- 1.1.1 Экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжиж түүхий эд болон байгалийн нөөц баялагт тулгуурлан "Өсөлтийг өрх бүрд" хөтөлбөр боловсруулна.

О.Тогтоол

Ажлын байр

0000002

- 1.1.2 Байгалийн гаралтай цайны ургамал, эмийн ургамалыг хамгаалах, нөөцийг нэмэгдүүлэх зорилгоор тарьж ургуулах өрх, иргэдийг бодлогоор дэмжинэ.
- 1.1.3 Өрхийн болон жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих “Бизнес хөгжлийн холбоо” байгуулан тогтвортой ажиллуулна.
- 1.1.4 Малын гаралтай түүхий эд, байгалийн дагалт баялаг, арьс шир, ноос, сүү сүүн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжих бодлого барина.
- 1.1.5 Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны жижиг үйлдвэрийг дэмжинэ.
- 1.1.6 Ойн цэвэрлэгээнээс гарсан модыг түүхий эд болгон ашиглаж мод модон бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг дэмжинэ.

1.2 Дэд бүтцийг хөгжүүлэх бодлого:

- 1.2.1 Сум хөгжлийн урт хугацааны хэтийн төлөвлөгөө боловсруулна.
- 1.2.2 Сумын төвийн цахилгаан эрчим хүчний хүчин чадлыг нэмэгдүүлэн шинэ сууршилд эрчим хүч тавих ажлыг холбогдох газарт нь тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 1.2.3 Сумын төвийн барилга байгууламжуудын дулаан хангамжийг сайжруулан айл өрхүүдийг нэгдсэн халаалтанд нэмж холбон дулааны хүчин чадалыг нэмэгдүүлнэ.
- 1.2.4 “Эрүүл орчин-Иргэн таны баталгаа” хөтөлбөр хэрэгжүүлж хог хаягдлын менежментийг сайжруулна.
- 1.2.5 Орон нутгийн өнгө үзэмжийг сайжруулах, нийтийн эзэмшлийн зам талбайг тохижуулах, ая тухтай орчин бүрдүүлэх асуудлыг өрх иргэд, гадны тусламж дэмжлэгтэйгээр шийдвэрлүүлнэ.
- 1.2.6 Бүрэн эрхийн хугацаанд шаардлагатай зарим зам давааг иргэдийн болон “Орон нутаг хөгжлийн сан”-ийн оролцоотойгоор засварлана.
- 1.2.7 Төгсөгчид болон төрийн албаны ажилтан, ураг удамын уулзалт хийж байгаа иргэдийн оролцоотой ногоон байгууламжийн эзлэх хувийг нэмэгдүүлнэ

1.3 Хөдөө аж ахуйг хөгжүүлэх бодлого:

- 1.3.1 Малчин өрх бүр малын гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүнээ зах зээлд гаргах, төв суурийн газарт худалдаалах, өрхийн хэмжээнд боловсруулах боломжийг бүрдүүлэх “Чинээлэг малчин” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.2 Мал сүргийг эрүүлжүүлэх, үүлдэр угсааг сайжруулах, нэгж малаас гарах ашиг шимийг нэмэгдүүлэх бодлого гарган хэрэгжүүлнэ.
- 1.3.3 Бэлчээрийн даацын нэгдсэн судалгааг мэргэжлийн хүмүүсийн оролцоотой гаргаж хил залгаа сумуудтай отор нүүдлийн гэрээ хэлэлцээрийг хийж бэлчээр нутгийн менежментийн бодлого барина.

[Signature]

[Signature]

0000003

- 1.3.4 Өндөр ашиг шимтэй эрчимжсэн мал аж ахуйг дэмжиж “Фермер” хөтөлбөр боловсруулан суурин мал аж ахуйг хөгжүүлнэ.
- 1.3.5 Газар тариалан эрхлэгч аж ахуй нэгж, өрх иргэн бүрийг дэмжин хүнсний ногоо болон малын хэрэгцээт өвс тэжээлээр сумаа бүрэн хангуулах бодлого баримтална.
- 1.3.6 Мал сүргийн эрүүл мэндийг хамгаалах урьдчилан сэргийлэх зорилгоор графикт хугацаанд малыг вакцин, тарилга, туулга, угаалганд бүрэн хамруулах, мал сүргийг эрүүлжүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх ажлыг сумын МЭҮТасаг, малчдын бүлэг хоршоонд тулгуурлан зохион байгуулна.
- 1.3.7 Хүн, малын ундны усны хангамжийг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн бодлого баримталж жил бүр 2-оос доошгүй гүн өрмийн худаг гаргах, засварлах ажлыг холбогдох газарт тавьж шийдвэрлүүлнэ.

1.4 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх бодлого:

- 1.4.1 Орон нутгийн дурсгалт газруудыг түшиглэн тухай онцлогт нь тохирсон аялал жуулчлалыг хөгжүүлж жилд ирэх жуулчдын тоог нэмэгдүүлнэ.
- 1.4.2 Сумын аялал жуулчлалын маршрут гаргаж бодлого боловсруулан аймгийн аялал жуулчлалын маршруттай холбож ажиллана.
- 1.4.3 Аялал жуулчлалын отог, бааз дээр нутгийн онцлог харуулсан урлаг соёлын үйлчилгээг соёл урлагийн байгууллагатай хамтран жилд 2-оос доошгүй удаа явуулна.
- 1.4.4 Нутгийн өрх иргэдийн жуулчдад зориулан хийсэн гар урлалын болон бусад бүтээгдэхүүнийг борлуулах үйлчилгээний цэг байгуулах ажлыг дэмжиж ажиллана.

1.5 Соёл урлаг, спортыг хөгжүүлэх бодлого:

- 1.5.1 Соёлын биет өв, түүх соёлын дурсгалт газрыг бүртгэлжүүлэх ажлыг хийж нутгийн иргэдийг түшиглэн хамгаалалтанд авна.
- 1.5.2 Соёлын биет бус өвийг илрүүлэн бүртгэлжүүлэх, хөгжүүлэн өвлүүлэх ажлыг үе шаттайгаар иргэдийн оролцоотой хийнэ.
- 1.5.3 Орон нутаг судлах танхим байгуулах ажилд дэмжлэг үзүүлэн хамтран ажиллах бөгөөд өөрийн гэсэн стандартын байртай болох ажлыг холбогдох газарт нь тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 1.5.4 Соёлын төв, спорт цогцолборын өдөр тутмын үйл ажиллагааг тогтмолжуулахад бүх талаар дэмжиж ажиллана.
- 1.5.5 Гүйлтийн зам, мөсөн гулгуурын болон хөл бөмбөгийн талбай бүхий задгай цэнгэлдэх хүрээлэнгийн цогцолбор барих иргэдийн санаачлагыг холбогдох газарт нь хүргэж шийдвэрлүүлнэ.

000004

14193
90704

- 1.5.6 Соёл урлагийн байгууллагын удирдлага зохион байгуулалт, менежментийг боловсронгуй болгож мэргэжлийн боловсон хүчнээр хангах бодлого баримтална.
- 1.5.7 Улс, аймгийн чанартай уралдаан тэмцээнд шагналт байранд орсон тамирчид, дасгалжуулагчдыг шагнаж урамшуулах асуудлыг шийдвэрлэх журам боловсруулан мөрдөж ажиллана.

1.6 Хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын бодлого:

- 1.6.1 “Өсөлтийг өрх бүрд” хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.
- 1.6.2 Хөдөлмөр зуучлалын мэдээллийн онлайн сүлжээг бүрэн нэвтрүүлнэ.
- 1.6.3 Нийгмийн халамжийн бодлогыг зорилтот бүлгүүдэд оновчтой, хүртээмжтэй хэрэгжүүлэх бодлого баримтална.
- 1.6.4 Ахмад мэргэжилтнүүдийг байгууллагуудад зөвлөгөө өгөх, мэдлэг туршлагыг нь өвлүүлэх ажлыг зохион байгуулна.

2. Эрүүл мэндийн бодлого

- 2.1 Эмч, эмнэлгийн ажилтнууд иргэдэд чадварлаг, эелдэг, ёс зүйтэй, чанартай шуурхай эрүүл мэндийн оншлогоо, үйлчилгээ үзүүлэх нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- 2.2 Эмч, эмнэлгийн ажилтан нарын мэргэжлийг байнга дээшлүүлнэ.
- 2.3 Хүн эмнэлгийн тоног төхөөрөмж, хөрөнгө оруулалтын хэмжээг нэмэгдүүлж орчин үеийн тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслээр хангах асуудлыг холбогдох газарт нь тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- 2.4 Эх, хүүхэд, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлэх бодлого баримтална.
- 2.5 Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагыг дэмжинэ.
- 2.6 Нарийн мэргэжлийн эмч нарын багийг жил бүр урилгаар авчирч иргэдийг үзлэг оношлогоонд хамруулах ажлыг зохион байгуулна.
- 2.7 Багийн эмч нарын ажиллах нөхцөл, унаа, техник хэрэгслийг сайжруулна.

3. Боловсролын бодлого:

- 3.1 Сургалтын таатай орчинг бүрдүүлэх замаар хүүхдийн ая тухтай сурч, хөгжих нөхцөлийг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.
- 3.2 Сумын хэмжээнд хүүхэд асрахүйлчилгээ, гэр цэцэрлэгийн хүрээг өргөжүүлж сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.
- 3.3 Сумын номын фондыг нэмэгдүүлж цахим номын санг ажилуулна.
- 3.4 Эрүүл ахуйн стандартын шаардлага хангасан шинэ хичээлийн байр барих ажлыг шийдвэрлүүлнэ.

[Signature]

[Signature]

0000005

305

4. Аюулгүй орчинтой иргэн:

- 4.1.1 Сумын төвийн хяналтын камерыг нэгдсэн сүлжээнд холбон бүрэн ажилуулж “Аюулгүй орчинтой гудамж” төсөл хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.2 Стандартын шаардлага хангасан хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэглээг дэмжиж, хүнсний аюулгүй байдалд тавих хяналтыг эрчимжүүлнэ.
- 4.1.3 Архи, согтууруулах ундааны борлуулалтад тавих хяналтыг нэмэгдүүлж “Архигүй-Өрх-Иргэн” хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.
- 4.1.4 Малын хулгайтай тэмцэх асуудлын хүрээнд байнгын ажиллагаатай лавлах утас ажиллуулан үнэн зөв мэдээлэл өгсөн иргэдийг урамшуулах тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- 4.1.5 Сумын төвийн орон байрны хулгайтай тэмцэх асуудлын хүрээнд хөршийн холбоог идэвхижүүлэн “Аюулгүй орчинтой гудамж” төсөл хэрэгжүүлнэ.

4.2 Байгаль орчны бодлого:

- 4.2.1 Байгаль хамгаалалын чиглэлээр үйл ажиллагаа явуулж буй нөхөрлөл, мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах тогтолцоог сайжруулна.
- 4.2.2 Рашаан, гол мөрний урсац бүрэлдэх эхийг орон нутгийн хамгаалалтанд авч, тавих хяналт хамгаалалтын асуудлыг иргэдийн оролцоотой шийдвэрлэнэ.
- 4.2.3 Ой хээрийн түймэр болон хууль бус мод бэлтгэлээс хамгаалах ажлыг эрчимжүүлж, нөхөн сэргээлтийг сайжруулна.
- 4.2.4 Цөлжилтөөс сэргийлэх, цөлжилттэй тэмцэх ажлыг эрчимжүүлж мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран гадаад, дотоодын зээл тусламжийг авах ажлыг хөөцөлдөнө.

5. Төр захиргааны бодлого

- 5.1 Төрийн албан хаагчийн сахилга хариуцлага, ёс зүйг дээшлүүлж иргэдэд харилцааны соёлтой угтах үйлчилгээг үзүүлэх бодлого хэрэгжүүлнэ.
- 5.2 Төрийн албаны үйл ажиллагааг иргэдэд ил тод, ялгамжгүй, шударга хүртээмжтэй, хүнд сурталгүй, авилгаас ангид байлгана.
- 5.3 Сум, багийн засаг дарга нарын үйл ажиллагаанд тавих хяналтыг эрчимжүүлэн хариуцлага тооцох ажлыг сайжруулна.
- 5.4 “Иргэний танхим”-ын үйл ажиллагааг идэвхижүүлж улирал бүр иргэдийн дунд цаг үеийн асуудлаар чөлөөт хэлэлцүүлэг, нийтийн сонсгол явуулдаг болно.
- 5.5 Шийдвэр гаргахдаа иргэдэд мэдээлэл түгээж, санал авах журмыг ИТХ-аар батлуулан хэрэгжүүлж ажиллана.
- 5.6 Төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагааг идэвхижүүлж хамтран ажиллах нөхцлийг бүрдүүлнэ.

0000006

СОНГУУЛЬ-2020

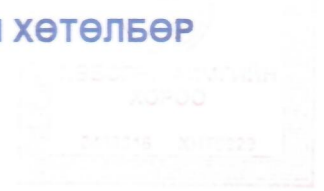
**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ТӨМӨРБУЛАГ СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН НУТГИЙН
ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

1000001

ТӨМӨРБУЛАГ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

ТӨМӨРБУЛАГИЙН ӨРХ БҮРИЙН ТӨЛӨӨ

1. ӨРХ-ИРГЭН БҮРИЙН ТӨЛӨӨ
2. БАГИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ
3. СУМЫН ИРЭЭДҮЙН ТӨЛӨӨ

1. ИРГЭН ӨРХ БҮРИЙН ТӨЛӨӨ

1.1 Хүүхэд таны төлөө

1.2 Ахмадууд таны төлөө

1.3 Залуучууд таны төлөө

2. БАГ БҮРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ

2.1 Малчин таны төлөө

2.2 Байгал орчин таны төлөө

2.3 Багийн асуудал бүрийн төлөө

3. СУМЫН ИРЭЭДҮЙН ХӨГЖИЛ

3.1 Аялал жуучлал бидний төлөө

3.2 Дэд бүтэц-Бүтээн байгуулалт бидний төлөө

3.3 Сумын асуудал бүрийн төлөө

20190828

1. ИРГЭН- ӨРХ БҮРИЙН ТӨЛӨӨ**1.1 Хүүхэд таны төлөө**

Төмөрбулаг сумын нийт хүн амын 39 хувь буюу 0-18 насны 1716 орчим хүүхэд байна.

- ✓ Төмөрбулаг сумын хүүхдүүдийн эрх ашгийг хамгаалсан дунд хугацааны бодлогын баримт бичгийг боловсруулна.
- ✓ Хүүхэд харах үйлчилгээг идэвхжүүлж баг бүрт зуны цэцэрлэг сургалтын үйл ажиллагааг улирал бүр 14 хоногын сургалтыг явуулна.
- ✓ Төрийн болон хувийн хэвшлийн бүх байгууллагуудын дэргэд хүүхэд хамгааллын орон тооны бус зөвлөлийг бий болгож Идэр бүсийн Хүүхэд хамгаалал хөгжлийн төвийг бий болгоно
- ✓ Жил бүрийн Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөс 30 хүртэл хувийг хүүхдэд ээлтэй бүтээн байгууллалтанд зарцуулна.
- ✓ Хүүхдэд ээлтэй баг, байгууллага хөтөлбөрийг нэвтрүүлж гэмт хэрэг зөрчлийн хамтарсан гэрээ байгуулж хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Нэгд Хүүхэд хэмээх үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлж жишиг сум болно.
- ✓ Хүүхдийн хүмүүжил- боловсрол стандартыг дээшлүүлж хяналтын бүрэн хэрэгжүүлнэ.

1.2 Ахмадууд таны төлөө

- ✓ Баг бүрт байгууллага бүрт ахмад настны зөвлөлийг бий болгоно
- ✓ Ахмадын сургааль Алт хэмээх Амьдрах ухааны сургалт хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх
- ✓ Ахмадууд Нэгд сумын үйлчилгээний журмыг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Ахмадын Урлаг-Спортын бага наадмыг жил бүр зохион байгуулж нийгмийн идэвх оролцоог дэмжиж ажиллана.
- ✓ Ахмадууд –Амьд Архив өв соёл, түүх соёлын мэдээллийн бааз, сан хөмрөгийг бий болгож ажиллана.

1.3 Залуучууд таны төлөө

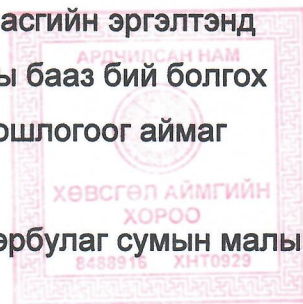
- ✓ Залуучуудын асуудлыг шийдэх иргэний нийгмийн байгууллагыг идэвхжүүлж үйл ажиллагааг нь чиглүүлнэ.
- ✓ Залуучуудын хувь хүний хөгжил, гэр бүл, амьдрах ухаан, хөдөлмөр эрхлэлт, ажил мэргэжил олгох сургалтыг зохион байгуулна.
- ✓ Засаг даргын дэргэдэх залуучуудын төрийн албанд бэлдэх сургалтын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Сумын залуучуудын санаачилга, оролцоо, хяналтанд тулгуурлан хуримтлалын бүлэг байгуулах ажлыг бодлогоор дэмжиж мэргэжил арга зүйгээр ханган ажиллана.
- ✓ Залуучууд ба Залгамж халаа сумын бодлогын баримт бичгийг боловсруулж төрийн байгууллага болон хувийн хэвшилд хэрэгжилтийг хангуулах
- ✓ Сумын Залуучуудын ажиллах хүчний нөөц бүрдүүлнэ.
- ✓ Залуучуудыг орон нутагтаа “Сумандаа сайхан амьдаръя” төслийг нэвтрүүлнэ.
- ✓ Залуучууд ба Хөгжил жил бүр нийгэм рүү чиглэсэн арга хэмжээг зохион байгуулна.
- ✓ Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хуулийг хэрэгжүүлж Залуучуудтай холбоотой төсөл хөтөлбөр бүрийн орон нутагтаа нэвтрүүлнэ.
- ✓ Залуучууд ба Асуудал Дата төвийг сумын хэмжээнд бий болгоно.

2. БАГИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ

2.1 Малчин таны төлөө

- ✓ Баг бүрт малчдын сайн дурын үндсэн дээр бүлэг, хоршоог байгуулах өдөрлөг, арга хэмжээ зохион байгуулна. Малчдын бүлэг, хоршоог сургалт мэдээллээр дэмжиж хуримтлалын сантай болоход нь арга зүйн туслалцаа үзүүлнэ.
- ✓ Багийн засаг даргын ивээл дор Залуу малчин Уралдаант хөтөлбөрийг жил бүр хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Малын хашаа хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ .
- ✓ Сумын бэлчээр ашиглах журмыг боловсруулж хэрэгжилтийг хангуулна.
- ✓ Сарлагийн ашиг шимийг нэмэгдүүлэх, хөөвөр хэрхэн бэлтгэх сургалтыг хувийн хэвшлийн дэмжлэгтэйгээр зохион байгуулж, бэлтгэсэн хөөврийг зах зээлийн эргэлтэнд оруулж, малчдын орлогыг нэмэгдүүлэх зорилготой “Сарлаг” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

- ✓ Таваарлаг сүрэг ба Малчдын бүлэг байгуулж малыг эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах төслийг эхлүүлж Түүхий эд бэлтгэлийн анхан шатны бааз бий болгох
- ✓ Жил бүр Эрүүл малчин-Эрүүл мал эрүүл мэндийн үзлэг оношлогоог аймаг холбогдох байгууллагатай хамтран хийж ажиллана.
- ✓ Чинээлэг малчин хөтөлбөрийг орон нутагт нутагшуулж Төмөрбулаг сумын малын үүлдэр угсааг сайжруулах дэд хөтөлбөрийг батлана
- ✓ Мал эмнэлэгийн үйлчилгээг малчдад ойрхон хүртээмжтэй болгох асуудлыг шат шатанд шийдүүлнэ.
- ✓ Монгол улс болон ОУ-ын хэмжээнд Малчин-Мал руу чиглэсэн аливаа хөтөлбөр арга хэмжээг ямагт орон нутагтаа нутагшуулж хамтарч ажиллана.
- ✓ Зөвлөх малчин сумын дэд хөтөлбөрийг бүсийн хэмжээнд хэрэгжүүлж ажиллана.
- ✓ Отрын бүс нутгийг чөлөөлүүхэд анхаарч ажиллана.

2.2 Байгал орчин таны төлөө

- ✓ УТХГ-ын Орчны бүсийн үйл ажиллагааг сайжруулж ОУ-ын болон төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлж ажиллана.
- ✓ Хог хаягдалын менежментийг төлөвлөгөөг бий болгож Хог хаягдал дахин боловсруулах төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Ойн тухай хуулийг хэрэгжилт, байгалийн дагалдах баялагыг хамгаалж ашиглах нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.
- ✓ Усны тухай хуулийн хэрэгжилт болон ус бохирдолтоос, булаг шанд ширгэхээс хамгаалсан орон нутаг руу чиглэсэн аливаа хөтөлбөр ажлыг дэмжиж ажиллана.
- ✓ Байгаль хамгаалах-ашиглахтай холбоотой төрийнбүс байгууллага нөхөрлөл хоршоонны үйл ажиллагааг сайжруулж хамтын ажиллагааг нэмэгдүүлнэ.

2.3 Багийн асуудал бүрийн төлөө

- ✓ Баг бүрт хадлан тэжээлийн бүлэг нөхөрлөл байгуулах
- ✓ Баг бүрийн зам засварын ажлыг жил бүр гүйцэтгэх
- ✓ Улирал бүхэн багт Төрийн үйлчилгээний Нээлттэй хаалганы өдрийг зохион байгуулж асуудлыг шийдвэрлэдэг болно.
- ✓ Баг бүрийн бэлчээр, хадлан, булаг шандыг хамгаалж ажиллана.
- ✓ Сумын хөгжил –Багаас эхлэнэ арга хэмжээг уламжлал болгож багийн иргэдийн нийгмийн оролцоог байнга дэмжиж ажиллана.

(Handwritten signature)

(Handwritten signature)

- ✓ Багийн хилийн цэс, бэлчээрийн нутгийн асуудлыг аймаг улсын бодлоготой уялдуулан шийднэ.
- ✓ Багийн ИНХ-ыг тогтмолжуулж багийн асуудлыг багт нь шийдэж багийн өрх бүрийн оролцоог нэмэгдүүлж багийн онцлогт тохирсон өрхийн үйлдвэрлэлийг бодлого боломжоор хангана

3. СУМЫН ИРЭЭДҮЙН ТӨЛӨӨ

3.1 Аялал жуучлал бидний төлөө

- ✓ Төмөрбулаг сумын аялал жуучлалын мастер төлөвлөгөөг гаргах
- ✓ Аялал жуучлалаас сонирхсон оролцсон иргэн бүр орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- ✓ Аялал жуучлал хариуцсан орон тооны бус зөвлөл байгуулж, улс болон аймгаас хэрэгжүүлж буй аливаа бодлого хөтөлбөртэй уялдаа холбоотой хамтран ажиллана.
- ✓ Аялал жуучлал ба Оюутны амралт компанит ажлыг хамтран зохион байгуулна.

3.2 Дэд бүтэц-Бүтээн байгуулалт бидний төлөө

- ✓ Төмөрбулаг сумын ерөнхий төлөвлөгөөний баримт бичгийг боловсруулна
- ✓ Малчны хороолол, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний бүсийг тогтоож хөгжүүлнэ.
- ✓ Сумын төвийн доторхи замын замын тэмдэг тэмдэглэгээг стантартын дагуу хийж гүйцэтгэнэ.
- ✓ Төмөрбулаг сумын хаягжуулалтын ажлыг төр хувийн хэвшлийн байгууллага, өрх айлуудыг нэг стандарт болгон Орон нутгийн төсвөөс шийднэ.
- ✓ Аймаг сум хоорондын авто замыг Хөвсгөл аймгийн автозамын мастер төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу улсын төсвөөр шийдүүлж ажиллана.
- ✓ Төрийн байгууллагуудын шаардлагатай барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж тавилга эд хогшилийг улсын төсвийн болон орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөрийн санхүүжилтээр үе шаттай шийдвэрлэж ажиллана.
- ✓ Сумын төвийн гэрэлтүүлэгийн ажлын гүйцэтгэлийг хянана.

3.3 Сумын асуудал-Хөгжил бүрийн төлөө

- ✓ Төмөрбулаг сумын ОУ-ын хэмжээнд сурталчилах цахим веб хаягийг бүтээх
- ✓ Хувийн хэвшлүүдийн хөгжлийн хамтын сантай болгох

- ✓ Хуулийн хэрэгжилт манай суманд жил бүр Төмөрбулаг сумын хэмжээнд нээлттэй сонсголын арга хэмжээг зохион байгуулна.
- ✓ Хотгойд өв соёлын наадмын Төмөрбулаг сумаасаа түүчээлэн эхлүүлнэ.
- ✓ Орон нутгийн орлого орох боломж нөхцөлүүдийг хуулийн хүрээнд шийдэж ажиллана.
- ✓ Айл бүхэн, байгууллага бүрийг үүрэг хариуцлагын бүртгэлийн дэвтэртээ болгоно.
- ✓ Архи болон гэмт хэрэг зөрчлөөс сэргийлэх төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагааг дэмжиж хамтарч ажиллах ба иргэдийн хууль эрхзүйн мэдлэгийг байнга нэмэгдүүлнэ.
- ✓ Эрүүл мэндийн салбарын эмчийг ажиллах нөхцөл боломжоор бүрэн хангана.

**ТӨМӨРБУЛАГ СУМЫН ӨРХ ГЭР БҮЛ, БАГ БАЙГУУЛЛАГА БҮРТ ӨСӨЛТ
ХӨГЖЛИЙГ АВЧИРНА.**

**ТҮНЭЛ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН 2020 ОНЫ
ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

[Signature]
6620001

**2020 оны орон нутгийн сонгуульд оролцох Хөвсгөл аймгийн Түнэл сумын
Ардчилсан намын сонгуулийн “НУТГИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ ХАМТДАА” мөрийн
хөтөлбөр /2020-2024/**

2020 оны 6 дугаар сар 23

Ерөнхий агуулга.

Түнэл сумын Ардчилсан намаас сумын ИТХ-ын сонгуульд нэр дэвшигчид бид нутгийнхаа хөгжил дэвшлийн төлөө эрүүл мэнд, боловсрол, хууль эрх зүй, төрийн удирдлага, хөдөө аж ахуй, худалдаа үйлчилгээ зэрэг салбарт амжилттай ажиллаж байгаа ахмад, эмэгтэйчүүд, залуучуудын төлөөллөө нэр дэвшүүлэн мөрийн хөтөлбөрөө танилцуулж байна.

“МОНГОЛ ӨРХ- ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО 2020” хөгжлийн хөтөлбөрт түшиглэн сум орон нутгийн онцлог, байгаль цаг уурын нөхцөл, хүн ардын аж амьдралын хэв маяг, хүрээлэн буй орчны нөхцөл зэргийг харгалзан хүн ардад ээлтэй, өрх гэр бүлийн хөгжлийг нэмэгдүүлэх зорилготой “Хувь хүний хөгжлийг дээдэлсэн, нийгмийн өв соёлоо хадгалсан, хөдөө аж ахуйд тулгуурласан байгалийн нөөцөд түшиглэсэн, аялал жуулчлалыг дэмжсэн орон нутаг болно гэсэн эрхэм зорилгыг баримталж, иргэдийн аж байдал, амьдрах орчныг сайжруулахад чиглэнэ.

Хөтөлбөрийн үндсэн заалт

Нэг: Ажилтай орлоготой иргэн

Төр, хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагаагаар мал сүргийн эрүүл мэндийг хамгаалж, эрүүл аюулгүй хүнс, үйлдвэрлэх үндсэн нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Уст цэгийг түшиглэн, хүнсний ногоо тариалах талбайг нэмэгдүүлж, тоног төхөөрөмжөөр хангаж, сумын хүнсний ногооны \төмс\ хэрэгцээний 50% дотоодоос хангах бодлого баримтална.

Хамгаалалттай хөрсний тариаланг нэмэгдүүлж таримлын нэр төрлийг олшруулна.

Байгалийн нөөцийг \жимс, ургамал\ боловсруулах, зах зээлд нийлүүлэх талаар сургалт сурталчилгааны ажлыг хийж, бүтээгдэхүүнийг хадгалах, савлах савлагааны үйлдвэр цехийг бий болгоход бодлогоор дэмжинэ.

Туслах аж ахуйг \Гахай, тахиа, Зөгий\ эрхлэх санал санаачлагыг дэмжинэ.

Мах, махан бүтээгдэхүүн, сүү, сүүн бүтээгдэхүүн савлах, ангилах, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх жижиг цех бий болгоно.

0000002

Хоёр: Дэд бүтцийг хөгжүүлэх.

Орон нутгийн зам давааг засчсайжруулна.

УБ-Мөрөн хатуу хучилттай замаас Түнэл хүртэл сайжруулсан зам тавих асуудлыг холбогдох дээд шатны байгууллагад уламжлан шийдвэрлүүлнэ.

Сумын төв доторх төв зам засварын ажлыг жил бүр хийнэ.

Гудамжны гэрэлтүүлгийг уртасган нэмэгдүүлж, захын айл хороолол хүргэнэ.

Сумын төвийг камержуулж ,зарим албан байгууллагад дотоод хяналт, камерын сүлжээг бий болгоно.

“Хоггүй ТҮНЭЛ” аян өрнүүлж тохижилтын бүлэг байгуулж ,хогийн нэгдсэн цэгийг цэгцлэх арга хэмжээг авч орчмын хог хаягдлыг бууруулах олон улсын төсөл хэрэгжүүлнэ.

Сумын төвийн гол газруудад явган хүний зам тавих.

Түнэл сумын цахилгаан эрчим хүчний шугам болон дулааны шугам шүлжээнд өргөтгөл хийж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх асуудлыг шийдвэрлүүлэхээр арга хэмжээ авч ажиллана.

Гурав: Хөдөө аж ахуйг хөгжүүлэх

Бэлчээрийн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулна.

Малын үүлдэрлэг байдал чанарт анхаарч, сүргийн бүтцийг сайжруулах, хээлтэгч хээлтүүлэгчийн зохистой харьцааг бий болгоно.

Цөөн малтай, залуу малчин өрхийг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн “Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр”-т болон бусад Олон улсын байгууллагын төсөл хөтөлбөрт хамруулах ажлыг зохион байгуулна.

“Чинээлэг малчин” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

Малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, зах зээлд нийлүүлэх борлуулалтын нэгдсэн сүлжээг бий болгох кластерын бүтцийг бий болгоно.

Өрхийн болон жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжиж иргэдтэй хамтран ажиллана.

Бэлчээрийн нөөцийн менежментийг сайжруулах, алсын бэлчээр ашиглалтыг нэмэгдүүлэх бодлого баримталж отор нүүдэл хийсэн айл өрхөд дэмжлэг үзүүлэх бодлого баримтална.

Төмс, хүнсний ногооны тариалалт, хураалтыг дэмжиж хадгалах нөхцлийг сайжруулах стандартад нийцсэн зоорь барих хувийн хэвшлийн санаачилгыг дэмжиж ажиллана.

[Handwritten signature]

67171
JA008

Зөгий үржүүлэх аж ахуй эрхлэлтийг дэмжих талаар дэд хөтөлбөр боловсруудж хэрэгжүүлнэ.

Дөрөв: Хүлээж биш хүрч үйлчилсэн төрийн үйлчилгээ

Сумын хөгжлийн нэгдсэн төлөвлөгөөтэй болох

Залуучуудын хувь хүний хөгжил, гэр бүл, амьдрах ухаан, хөдөлмөр эрхлэлт, мэргэжил олгох бүх төрлийн сургалтыг зохион байгуулна.

Иргэд, хүүхэд багачууд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх тоглоомын талбайг Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөрзасч сайжруулна.

Орон гэргүй айл өрхүүдийг орон гэртэй болгох, орон гэрний нөхцөлийг сайжруулах холбогдох байгууллагад нь уламжлан шийдвэрлүүлнэ.

Сумын төвийн өнгө үзэмжийг сайжруулж, Хашаандаа сайхан амьдаръя, Жорлонгоо өөрчилъе хөдөлгөөнүүдийг сумандаа хэрэгжүүлнэ.

Иргэдийн бүтээсэн баялаг, бүтээгдэхүүнийг төвлөрсөн зах зээлд борлуулах шинэ тогтолцоо, зуучлалыг бий болгоно.

Иргэдийн халдварт болон халдварт бус өвчлөлийг бууруулах эрүүл мэнддээ анхаардаг дадал хандлагыг төлөвшүүлэх, эрүүл зөв, хорт зуршлаас ангижрах чиглэлийн олон нийтийн санал санаачлагыг дэмжиж, жил бүр нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэг зохион байгуулна.

Хорт зуршлаас татгалзах “БИД УУХГҮЙ” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

Олон улсын төсөл хөтөлбөрт сумаа хамруулах, иргэдийн амьжиргааг нэмэгдүүлэх, байгаль орчны хамгаалах, дэд бүтцийг сайжруулах чиглэлээр гаднаас санхүүжилт босгох ажлыг эрчимтэй эрэлхийлнэ.

Өрхийн орлого ажлын байрыг нэмэгдүүлэх, чиглэлээр олон төрөлт арга хэмжээ хэрэгжүүлнэ

Багийн эмчийн эмийн баяжилтыг хангаж ажиллана.

Хүүхэд залуучуудын авьяас чадварыг нээн илрүүлэх, өөрийгөө хөгжүүлэх, төрөл бүрийн сургалт дамжаа орон нутагт бий болгох санал санаачлагыг дэмжин ажиллана.

Орон нутгийн иргэдийн салбар бүрийн төлөөллийг бусад аймаг орон нутагруу явж туршлага судлах, шинэ санаа авах, бусад орон нутагт байгаа сайн туршлагуудыг орон нутагтаа хэрэгжүүлэх зэрэг санал санаачлагыг дэмжиж ажиллана.

Түүх соёл уламжлалаа дээдэлж, түгээн дэлгэрүүлэх нийтийн хүртээл болгох санал санаачлагыг дэмжиж ажиллана.

Нийгмийн халамжийн зорилтот бүлгийг оновчтой тогтоож, үйлчилгээний арга зүй, зохион байгуулалтыг сайжруулна.

 000000

Сумынхаа 70 жилийн ойг тэмдэглэнэ.

Сургуулийн 70 жилийн ойг тэмдэглэнэ.

Хүн эмнэлгийн 70 жилийн ойг тэмдэглэнэ.

Тав: Баг байгууллагад

Багийн төвүүдийн засвар тохижилтыг сайжруулна.

Багуудад бэлчээрийн усан хангамжийг сайжруулах дэс дараатай арга хэмжээг хэрэгжүүлэн ,бэлчээр менежментийн төслийг үр дүнтэй хэрэгжүүлнэ.

Хүн эмнэлэгийн тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлэх, эмч эмнэлгийн ажилтнуудын мэдлэг ур чадварыг дээшлүүлэх санал санаачлагыг дэмжинэ.

Эх хүүхдийн эрүүл мэндэд анхаарч, зорилтот бүлгийн хүүхдүүдийг зуны сувилалд хамруулах, Зуны гэр цэцэрлэгт малчдын хүүхдүүдийг хамруулахад анхаарч ажиллана.

Хүүхдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, авьяас чадварыг хөгжүүлэх, хүүхдэд ээлтэй орчин нөхцөл бий болгох санал санаачлагыг дэмжинэ.Энэ чиглэлийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.

Жил бүр элсэлтийн ерөнхий шалгалтанд хамгийн өндөр оноо авсан багш сурагчийг урамшуулдаг болно.

Соёл урлага, соён гэгээрүүлэх чиглэлийн олон төрөлт арга хэмжээг нэвтрүүлж соёлын үйлчилгээний нэр төрөл, чанарыг нэмэгдүүлнэ.

Орон нутаг судлах музейн үзмэрийг баяжуулж, үйлчилгээний нэр төрлийг нэмэгдүүлж гадаад дотоодын жуульчид, орон нутгийн иргэдэд үйлчилнэ

Соёл спортын цогцолбортой болох.

Спортын 8-10 төрөлд амжилттай өрсөлдөх хэмжээнд хүрч үндэсний наадам болох морь ,бөх, сур, шагайг онцгойлон хөгжүүлнэ.Энэ чиглэлийн санал санаачлагыг дэмжин ажиллана.

ЗДТГ-ын ажилчдын ажиллах нөхцөлийг сайжруулж , Төрийн албан хаагчдын харьцаа хандлага, ур чадварыг нэмэгдүүлэх , өөрийгөө хөгжүүлэх, боломжийг нэмэгдүүлэх зэрэгт онцгойлон анхаарна.

ЗУРГАА: Өөрийн бүтээгдэхүүн- өрхийн орлого

Мод хатаалга, боловсруулах үйлдэр байгуулахнэмүү өртөг шингээж, зах зээлд нийлүүлэх, зах зээлээ тэлэх бодлого баримтална.

Мөрөн хотын түлээний хэрэгцээг хангах замаар орон нутгийн иргэдэд түр ажлын байр нэмэгдүүлэх бодлого барьж ажиллана.

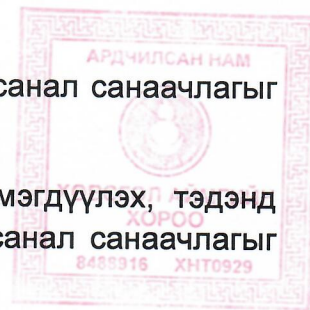

Handwritten signature and date 2020.05.

Vertical red stamp on the right margin.

Орон нутагт гэрийн мод үйлдвэрлэл, мужаан цех бий болох санал санаачлагыг дэмжинэ

Аялал жуулчлалын отог байгуулах, жуулчдын урсгалыг нэмэгдүүлэх, тэдэнд зориулсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ. Энэ төрлийн санал санаачлагыг дэмжиж ажиллана.

ТҮНЭЛ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМ

8489916

**УЛААН-УУЛ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН 2020 ОНЫ
ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

0000001

УЛААН-УУЛ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

УЛААН-УУЛЫН ӨРХ БҮРИЙН ТӨЛӨӨ

1. ӨРХ-ИРГЭН БҮРИЙН ТӨЛӨӨ
2. БАГИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ
3. СУМЫН ИРЭЭДҮЙН ТӨЛӨӨ

1. ИРГЭН ӨРХ БҮРИЙН ТӨЛӨӨ

- 1.1 Хүүхэд таны төлөө
- 1.2 Ахмадууд таны төлөө
- 1.3 Залуучууд таны төлөө

2. БАГ БҮРИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ

- 2.1 Малчин таны төлөө
- 2.2 Байгал орчин таны төлөө
- 2.3 Багийн асуудал бүрийн төлөө

3. СУМЫН ИРЭЭДҮЙН ХӨГЖИЛ

- 3.1 Аялал жуулчлал бидний төлөө
- 3.2 Дэд бүтэц-Бүтээн байгуулалт бидний төлөө
- 3.3 Сумын асуудал бүрийн төлөө

8488916

1. ИРГЭН- ӨРХ БҮРИЙН ТӨЛӨӨ

1.1 Хүүхэд таны төлөө

Улаан-Уул сумын нийт хүн амын 35 хувь буюу 0-18 насны 1650 орчим хүүхэд байна.

- ✓ Улаан-Уул сумын хүүхдүүдийн эрх ашгийг хамгаалсан дунд хугацааны бодлогын баримт бичгийг боловсруулна.
- ✓ Хүүхдэд зориулсан бүтээн байгуулалт буюу Цэцэрлэг, ЕБС-ийн барилгын ажлыг дуусгуулж шийдвэрлэнэ.
- ✓ Хүүхэд харах үйлчилгээг идэвхжүүлж баг бүрд зуны цэцэрлэг сургалтын үйл ажиллагааг улирал бүр 14 хоногийн сургалтыг явуулна.
- ✓ Төрийн болон хувийн хэвшлийн бүх байгууллагуудын дэргэд хүүхэд хамгааллын орон тооны бус зөвлөлийг бий болгож Шишхэд бүсийн Хүүхэд хамгаалал хөгжлийн төвийг бий болгоно
- ✓ Жил бүрийн Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгөөс 40 хүртэл хувийг хүүхдэд ээлтэй бүтээн байгуулалтад зарцуулна.
- ✓ Хүүхдэд ээлтэй баг, байгууллага хөтөлбөрийг нэвтрүүлж гэмт хэрэг зөрчлийн хамтарсан гэрээ байгуулж хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Нэгд Хүүхэд хэмээх үзэл баримтлалыг хэрэгжүүлж жишиг сум болно.
- ✓ Хүүхдийн хүмүүжил- боловсрол стандартыг дээшлүүлж хяналтын бүрэн хэрэгжүүлнэ.

 0000003

1.2 Ахмадууд таны төлөө

- ✓ Дархадын хотгорт Ахмад настны сувилал байгуулах асуудлыг УИХ, Засгийн газрын түвшинд асуудлыг тавьж шийдвэрлүүлнэ.
- ✓ Баг бүрд байгууллага бүрд ахмад настны зөвлөлийг бий болгоно
- ✓ Ахмадын сургаал Алт хэмээх Амьдрах ухааны сургалт хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх
- ✓ Ахмадууд Нэгд сумын үйлчилгээний журмыг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Ахмадын Урлаг-Спортын бага наадмыг жил бүр зохион байгуулж нийгмийн идэвх оролцоог дэмжиж ажиллана.
- ✓ Ахмадууд –Амьд Архив өв соёл, түүх соёлын мэдээллийн бааз, сан хөмрөгийг бий болгож ажиллана.

1.3 Залуучууд таны төлөө

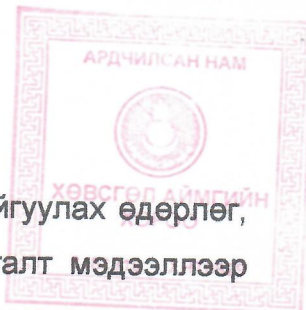
- ✓ Залуучуудын асуудлыг шийдэх иргэний нийгмийн байгууллагыг идэвхжүүлж үйл ажиллагааг нь чиглүүлнэ.
- ✓ Шишхэд бүсийн Залуучууд хөгжил Инкубатор төвийг бий болгож
- ✓ Засаг даргын дэргэдэх залуучуудын төрийн албанд бэлдэх сургалтын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Сумын залуучуудын санаачилга, оролцоо, хяналтад тулгуурлан хуримтлалын бүлэг байгуулах ажлыг бодлогоор дэмжиж мэргэжил арга зүйгээр ханган ажиллана.
- ✓ Залуучууд ба Залгамж халаа сумын бодлогын баримт бичгийг боловсруулж төрийн байгууллага болон хувийн хэвшилд хэрэгжилтийг хангуулах
- ✓ Сумын Залуучуудын ажиллах хүчний нөөц бүрдүүлнэ.
- ✓ Залуучуудыг орон нутагтаа “Сумандаа сайхан амьдаръя” төслийг нэвтрүүлнэ.
- ✓ Залуучууд ба Хөгжил жил бүр нийгэм рүү чиглэсэн арга хэмжээг зохион байгуулна.
- ✓ Залуучуудын хөгжлийг дэмжих тухай хуулийг хэрэгжүүлж Залуучуудтай холбоотой төсөл хөтөлбөр бүрийн орон нутагтаа нэвтрүүлнэ.
- ✓ Залуучууд ба Асуудал Дата төвийг сумын хэмжээнд бий болгоно.

[Handwritten signature]

2. БАГИЙН ХӨГЖЛИЙН ТӨЛӨӨ

2.1 Малчин таны төлөө

- ✓ Баг бүрд малчдын сайн дурын үндсэн дээр бүлэг, хоршоог байгуулах өдөрлөг, арга хэмжээ зохион байгуулна. Малчдын бүлэг, хоршоог сургалт мэдээллээр дэмжиж хуримтлалын сантай болоход нь арга зүйн туслалцаа үзүүлнэ.
- ✓ Багийн засаг даргын ивээл дор Залуу малчин Уралдаант хөтөлбөрийг жил бүр хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Малын хашаа хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ .
- ✓ Сумын бэлчээр ашиглах журмыг боловсруулж хэрэгжилтийг хангуулна.
- ✓ Жил бүрийн ОНХС болон сум хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийн 40 хүртэл хувийг малчид руу чиглүүлнэ.
- ✓ Хөх сарлаг дэд хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлнэ
- ✓ Дархад цагаан адуу хөтөлбөрийг боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Таваарлаг сүрэг ба Малчдын бүлэг байгуулж малыг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах төслийг эхлүүлж Түүхий эд бэлтгэлийн анхан шатны бааз бий болгох
- ✓ Жил бүр Эрүүл малчин-Эрүүл мал эрүүл мэндийн үзлэг оношилгоог аймаг холбогдох байгууллагатай хамтран хийж ажиллана.
- ✓ Чинээлэг малчин хөтөлбөрийг орон нутагт нутагшуулж Улаан-Уул сумын малын үүлдэр угсааг сайжруулах дэд хөтөлбөрийг батална
- ✓ Мал эмнэлгийн үйлчилгээг малчдад ойрхон хүртээмжтэй болгох асуудлыг шат шатанд шийдүүлнэ.
- ✓ Монгол улс болон ОУ-ын хэмжээнд Малчин-Мал руу чиглэсэн аливаа хөтөлбөр арга хэмжээг ямагт орон нутагтаа нутагшуулж хамтарч ажиллана.
- ✓ Зөвлөх малчин сумын дэд хөтөлбөрийг бүсийн хэмжээнд хэрэгжүүлж ажиллана.

 0000005

48

2.2 Байгал орчин таны төлөө

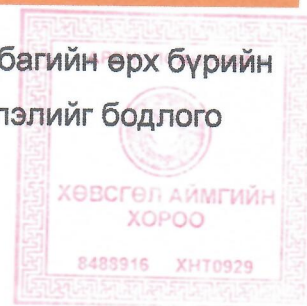
- ✓ УТХГ-ын Орчны бүсийн үйл ажиллагааг сайжруулж ОУ-ын болон төсөл хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлж ажиллана.
- ✓ Байгаль хамгаалах сангийн хөрөнгийг баг бүрд тэгш хүртээмжтэй хүргэх
- ✓ Хог хаягдлын менежментийг төлөвлөгөөг бий болгож Хог хаягдал дахин боловсруулах төсөл хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- ✓ Ойн тухай хуулийг хэрэгжилт, байгалийн дагалдах баялгийг хамгаалж ашиглах нөхцөл боломжийг бүрдүүлнэ.
- ✓ Улаан-тайгын УТХГ-ын үйл ажиллагааг ард иргэд рүү илүү ойртуулж хамтын ажиллагааг сайжруулж байгаль хамгаалах үйл ажиллагааг ямагт дэмжин ажиллана.
- ✓ Усны тухай хуулийн хэрэгжилт болон ус бохирдолтоос, булаг шанд ширгэхээс хамгаалсан орон нутаг руу чиглэсэн аливаа хөтөлбөр ажлыг дэмжиж ажиллана.
- ✓ Байгаль хамгаалах-ашиглахтай холбоотой төрийн бус байгууллага нөхөрлөл хоршооны үйл ажиллагааг сайжруулж хамтын ажиллагааг нэмэгдүүлнэ.

2.3 Багийн асуудал бүрийн төлөө

- ✓ Баг бүрд хадлан тэжээлийн бүлэг нөхөрлөл байгуулах
- ✓ Баг бүрийн зам засварын ажлыг жил бүр гүйцэтгэх
- ✓ Баг бүрд үүрэн холбооны асуудлыг шийдэх
- ✓ Улирал бүхэн багт Төрийн үйлчилгээний Нээлттэй хаалганы өдрийг зохион байгуулж асуудлыг шийдвэрлэдэг болно.
- ✓ Баг бүрийн бэлчээр, хадлан, булаг шандыг хамгаалж ажиллана.
- ✓ Сумын хөгжил –Багаас эхэлнэ арга хэмжээг уламжлал болгож багийн иргэдийн нийгмийн оролцоог байнга дэмжиж ажиллана.
- ✓ Багт хүргэх Улаан-Уулын мэдээ сониныг сар бүр гаргаж хүргэх
- ✓ Багийн хилийн цэс, бэлчээрийн нутгийн асуудлыг аймаг улсын бодлоготой уялдуулан шийднэ.

 00000006

- ✓ Багийн ИНХ-ыг тогтмолжуулж багийн асуудлыг багт нь шийдэж багийн өрх бүрийн оролцоог нэмэгдүүлж багийн онцлогт тохирсон өрхийн үйлдвэрлэлийг бодлого боломжоор хангана.

3. СУМЫН ИРЭЭДҮЙН ТӨЛӨӨ

3.1 Аялал жуулчлал бидний төлөө

- ✓ Улаан-уул сумын аялал жуулчлалын мастер төлөвлөгөөг гаргах
- ✓ Улаан-Уул сум Дархадын Хотгорын аялал жуулчлалын Угтах мэдээллийн төвийг байгуулна. /Тоом баг/
- ✓ Баг бүрд жуулчны бааз болон аялал жуулчлалын төрөл бүтээгдэхүүн отогтой болно.
- ✓ Улаан-Уул сумын төвд жуулчны гудамжийг бий болгох
- ✓ Аялал жуулчлалаас сонирхсон оролцсон иргэн бүр орлого олох боломжийг нэмэгдүүлнэ.
- ✓ Улаан тайгын УТХГ-д хамтран аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх мэдээллийн төвийг ажиллуулж маркетинг сурталчилгааны ажлыг бодлогоор дэмжинэ.
- ✓ Аялал жуулчлал хариуцсан орон тооны бус зөвлөл байгуулж, улс болон аймгаас хэрэгжүүлж буй аливаа бодлого хөтөлбөртэй уялдаа холбоотой хамтран ажиллана.
- ✓ Аялал жуулчлал амралт сувиллын зориулалтай томоохон бүтээн байгуулалт улсын болон орон нутаг хувийн хэвшилтэй хамтран байгуулна.
- ✓ Дархадын цэнхэр хотгорын Аялал жуулчлалын нээлтийн баяр буюу Жуулчин угтах Өлийн халзан даваа эвент арга хэмжээг жил бүр зохион байгуулна.
- ✓ Аялал жуулчлал ба Оюутны амралт компани ажлыг хамтран зохион байгуулна.

8000007

3.2 Дэд бүтэц-Бүтээн байгуулалт бидний төлөө

- ✓ Улаан-Уул сумын ерөнхий төлөвлөгөөний баримт бичгийг боловсруулна
- ✓ Төвлөрсөн халаалтад холбогдоно.
- ✓ Малчны хороолол, үйлдвэрлэл, үйлчилгээний бүсийг тогтоож хөгжүүлнэ.
- ✓ Дархад бүсийн Соёл спортын цогцолборыг Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шийднэ.
- ✓ Сумын төвийн доторх сайжруулсан замыг үргэлжлүүлэн тавьж замын тэмдэг тэмдэглэгээг стандартын дагуу хийж гүйцэтгэнэ.
- ✓ Улаан-Уул сумын хаягжуулалтын ажлыг төр хувийн хэвшлийн байгууллага, өрх айлуудыг нэг стандарт болгон Орон нутгийн төсвөөс шийднэ.
- ✓ Ахмад дайчдын –Алдар бадартугай цэцэрлэгт хүрээлэнг бий болгоно.
- ✓ Аймаг сум хоорондын авто замыг Хөвсгөл аймгийн автозамын мастер төлөвлөгөөнд тусгагдсаны дагуу улсын төсвөөр шийдүүлж ажиллана.
- ✓ Төрийн байгууллагуудын шаардлагатай барилга байгууламж, тоног төхөөрөмж тавилга эд хогшлыг улсын төсвийн болон орон нутгийн төсөв, төсөл хөтөлбөрийн санхүүжилтээр үе шаттай шийдвэрлэж ажиллана.
- ✓ Сум дундын эмнэлгийн автомашиныг шинэчлэх, баг бүрийн эмчийг унаажуулах асуудлыг холбогдох байгууллагад уламжлан шийдвэрлүүлнэ.
- ✓ Сумын төвийн гэрэлтүүлгийн ажлыг шийдвэрлүүлэхээр ажиллана.

0000000

Аймаг

3.3 Сумын асуудал-Хөгжил бүрийн төлөө

- ✓ Улаан-Уул сумын брэндийг бий болгоно
- ✓ Улаан-Уул сумын ОУ-ын хэмжээнд сурталчлах цахим веб хаягийг бүтээх
- ✓ Хувийн хэвшлүүдийн хөгжлийн хамтын сантай болгох
- ✓ Баг бүрд малын түүхий эд, байгалийн баялагт / жимс, самар, цайны ургамал гэх зэрэг/ хагас болон бүрэн боловсруулах жижиг дунд үйлдвэр цехийг иргэн, ААН-ийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- ✓ Сумын төвийн өнгө үзэмжийг сайжруулах компанит ажил буюу ХАШАА сайн дурын арга хэмжээг зохион байгуулна.
- ✓ Залуучууд орон сууц арга хэмжээг эхлүүлнэ.
- ✓ Төгөл багт нийтийн тээврийн үйлчилгээг нэвтрүүлж сум хоорондын хүн ба ачаа тээврийг нэгдсэн журмаар зохицуулна.
- ✓ Хуулийн хэрэгжилт манай суманд жил бүр Улаан-Уул сумын хэмжээнд нээлттэй сонсголын арга хэмжээг зохион байгуулна.
- ✓ Дархад өв соёлын наадмын Улаан-Уул сумаасаа түүчээлэн эхлүүлнэ.
- ✓ Орон нутгийн орлого орох боломж нөхцөлүүдийг хуулийн хүрээнд шийдэж ажиллана.
- ✓ Айл бүхэн, байгууллага бүрийг үүрэг хариуцлагын бүртгэлийн дэвтэртээ болгоно.
- ✓ Архи болон гэмт хэрэг зөрчлөөс сэргийлэх төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагааг дэмжиж хамтарч ажиллах ба иргэдийн хууль эрхзүйн мэдлэгийг байнга нэмэгдүүлнэ.
- ✓ Эрүүл мэндийн салбарын эмч ажиллах хүчийг нэмэгдүүлж ажиллах нөхцөл боломжоор бүрэн хангана.

**УЛААН-УУЛ СУМЫН ӨРХ ГЭР БҮЛ, БАГ БАЙГУУЛЛАГА БҮРД ӨСӨЛТ ХӨГЖЛИЙГ
АВЧИРНА.**

 00000000

**ХАНХ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН 2020 ОНЫ
ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

[Handwritten signature]

ХАНХ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМААСОРОН НУТГИЙН 2020 ОНЫ

ЭЭЛЖИЛТ СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

Үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн зорилго

1. Төр иргэний хамтын ажиллагаанд суурилсан, байгаль орчинд ээлтэй, хөдөө аж ахуй, аялал жуулчлалын хөгжилд тулгуурлаж хүний амьдрах, ажиллах, хөгжих таатай орчинг бүрдүүлсэн, хүнд суртал авлигаас ангид, ил тод нээлттэй, хариуцлагатай сум болно.
2. Бүтээн байгуулалт бүр миний төлөө гэсэн хандлагыг иргэн бүрт төлөвшүүлж иргэдийн оролцоотой хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэн ажиллана.

Үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжүүлэх зарчим

1. Төрийн үйл ажиллагаа ил тод, нээлттэй байна.
2. Хэрэгжих үйл ажиллагаа бүр нь шударга эрх тэгш байдлыг хангасан байна.
3. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэгч бүр өөрийн нөөц бололцоо, мэдлэг чадвараа бүрэн дайчлан хариуцлагатай ажиллана.
4. Ажил хариуцагч бүр шинийг эрэн хайж, өөрчлөлт шинэчлэлтийг хийж ажиллана.

Нэг. Нийгмийн салбарын бодлого

1.1 Эрүүл мэндийн бодлого:

Эрүүл мэндийн шинэчлэл-иргэн бүрт

ЭМТҮ-г хүн амд тэгш хүртээмжтэй, чанартай үзүүлж өвчлөл эндэгдлийг тууштай бууруулан үйлчлүүлэгчээ дээдэлсэн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ.

1.1 Эрүүл мэндийн бодлогын зорилтууд

1.1.1. Эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлөх хүчин зүйлсийг бууруулж, иргэдийн эрүүл аюулгүй орчинд ажиллаж амьдрах орчин нөхцлийг сайжруулна.

1.1.2. НЭМ-ийн асуудлыг сайжруулж, иргэдийн эрүүл аж төрөх хэв маяг, эрүүл мэндээ хамгаалах, зөв зан үйлийг төлөвшүүлэн эрүүл мэндийг дэмжих хөдөлгөөн өрнүүлэн иргэд хамт олны оролцоог нэмэгдүүлэнэ.

1.1.3. Эх нялхасын эрүүл мэндийг хамгаалах эх нялхасын эндэгдлийг гаргахгүй байх талаар тогтолцоог боловсронгуй болгож бүхий л үйл ажиллагаагаа хүүхдэд ээлтэй сум болгоход чиглүүлнэ.

1.1.4. Жил бүр эмчийн үзлэг, оношилгоо шинжилгээнд хамруулах “ Эрүүл биед саруул ухаан” аяныг зохион байгуулж, суурь өвчнийг эрт оношлох арга хэмжээ хэрэгжүүлж ажиллана.

1.1.5. ОХУлсад ажиллаж амьдарч байгаа иргэдийг эмнэлэгийн үзлэг шинжилгээнд хамруулах ажлыг улирал бүр зохион байгуулах.

1.1.6. ОХУ ын Тункин аймаг, Эрхүү мужийн нарийн мэргэжлийн эмчийн бүрэлдэхүүнийг жилд нэг удаа урьж ажиллуулах. Яаралтай хагалгаа, жирэмсэн эх, нялхасыг Тункин аймгийн эрүүл мэндийн төвд хүргэх хоёр аймгийн эрүүл мэндийн төвийн хамтын ажиллагааг өрөгжүүлэх.

1.1.7. Эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх чийрэгжүүлэх төвүүдийг дэмжиж, бүх нийтийн тамирын хөдөлгөөн өрнүүлэн ажиллана.

1.1.8. Сумын төвөөс алслагдсан эх, хүүхэд, эмзэг бүлгийн хүн амд үзүүлэх нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулна.

1.1.9. Эрүүл мэндийн төвтэй хамтран жил бүр “ Цэвэр цэмцгэр 00 бидний эрүүл мэнд” аяныг зарлаж үр дүнг тухай бүрт нь тооцож ажиллана.

1.2. БОЛОВСРОЛ, ХҮҮХЭД ГЭР БҮЛИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Хөгжилд дагуулсан багш- хүүхдэд ээлтэй сум

Хүүхэд бүрийг хөгжих боломжоор адил тэгш хангаж сургууль завсардалтыг бүрэн халсан, хөгжсөн багш- үр дүнтэй сургалттай, эрүүл аюулгүй орчинтой олон нийтийн оролцоог хангасан хүүхдэд ээлтэй боловсролыг хөгжүүлнэ.

1.2.1. Хүүхдэд эх оронч үзлийг төлөвшүүлэх, төрлөх нутаг, түүх соёл уламжлалаа хайрлах хүмүүжлийг олгох тусгай төлөвлөгөө боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

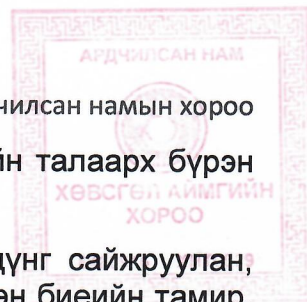
1.2.2. Сумын ЕБС- ийн гаднах талбай, биеийн тамирын задгай талбайг тохижуулна.

1.2.3. Албан бус боловсролыг дэмжин амьдрах ухааныг сургалтын чанарыг сайжруулж, түүнийг түшиглэн эмзэг бүлгийн иргэдэд мэргэжлийн чиг баримжаа олгох сургалтыг Хөдөлмөрийн хэлтэстэй хамтран зохион байгуулна.

1.2.4. Хүүхдийн дуу хоолой, тулгамдаж буй асуудал, санал хүсэлтийг сонсох Хүүхдийн индэр ажиллуулах.

1.3. СОЁЛ, СПОРТ, АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН БОДЛОГО

Соёлын өвийн хадгалалт хамгаалалтыг сайжруулж, идэвхтэй хөдөлгөөн эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлнэ.

1.3.1. Сумын хэмжээний биет болон биет бус соёлын өвийн талаарх бүрэн хэмжээний судалгааны архивтай болно.

1.3.2. Нийтийн бие тамир, чийрэгжүүлэлтийн ажлын үр дүнг сайжруулан, хамрах хүрээг өргөжүүлж иргэдэд хүртээмжтэй, стандартад нийцсэн биеийн тамир, чийрэгжүүлэлтийн байр талбай, орчныг нэмэгдүүлж ашиглалтыг сайжруулна.

1.3.3. Төрийн албан хаагчдад ажлын байрны дасгал хөдөлгөөнийг зааж сурган хийлгэж хэвшүүлнэ.

1.3.4. Ардын авъяастан болон гоц авъяастай хүүхэд залуучуудыг бодлогоор дэмжин ажиллана.

1.3.5. Хүүхэд залуучууд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрүүлэх хөл бөмбөгийн талбайтай болно.

1.3.6. Бүх нийтийг хамарсан Урлаг спортыг бага наадмыг зохион байгуулж хэвших.

1.3.7. Үндэсний спортыг хөгжүүлэх Морь, Бөх, Сурын холбоодын үйл ажиллагааг идэвхижүүлэх шагай харваа, мөсөн шагайн харваа төсөл хөтөлбөрт хамруулж, Цана тэшүүрийн спортыг бодлогоор дэмжиж хөгжүүлнэ.

1.3.8 Түүх соёлын дурсгалт газрыг хамгаалах, Гэлэгбаатар, Чингүнжавын дурсгалт цогцолбор байгуулах ажлыг Орон нутгийн төсвийн хөрөнгө болон нутгийн зөвлөл, иргэдийн хандиваар байгуулна.

1.3.9. Аялал жуулчлалын улирлыг уртасгах, өвлийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэхэд чиглэсэн Ханх нутгийн онцлогийг харуулсан аялалын үйлчилгээг бий болгосон төсөл хөтөлбөрийг дэмжинэ.

1.3.10. Ханх суманд гадаадын жуулчин, дотоодын аялагчдад зориулсан мэдээллийн төвийг Боомт болон төв гудамжинд бий болгоно.

1.3.11. Гар урлалын худалдаа, бусад үйлчилгээг цогцоор нь үзүүлэх “Жуулчны гудамж” бий болгоно.

1.3.12. Орон нутгийн иргэдэд мэргэжлийн байгууллагатай хамтран аялал жуулчлалын талаар мэдээлэл сургалт сурталчилгаа зохион байгуулна.

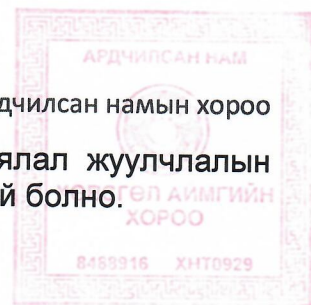
1.3.13. Ханх суманд аялал жуулчлалын үйл ажиллагаа эрхэлж буй иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагуудыг хамруулсан Аялал жуулчлалын зөвөлгөөнийг жил бүр зохион байгуулж аялал жуулчлалын хөгжил, тулгамдаж буй асуудлыг шийдвэрлэх төрийн бодлогод тусгуулах ажлыг зохион байгуулна.

1.3.14. Аялал жуулчлал эрхлэх хүсэлтэй орон нутгийн иргэдийг бодлогоор дэмжиж төсөл хөтөлбөрт хамруулна.

1.3.15. Аялал жуулчлалын маршрутыг гаргаж, орон нутгийн иргэдийг отогийн үйл ажиллагаа эрхлэх боломжийг бүрдүүлнэ.

1.3.16. Өвлийн аялал жуулчлал хөгжүүлэх зорилгоор Аялал жуулчлалын компаниудтай хамтран “Далай ээжийн өвөл” эвэнт арга хэмжээтэй болно.

1.4 НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН БОДЛОГО

“Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг зорилтот бүлэг, иргэдэд түргэн шуурхай чирэгдэлгүй хүргэх нөхцлийг бүрдүүлэн ажиллана”.

1.4.1. Баг бүрийн зорилтот бүлгийг тодорхойлж тэдэнд чиглэсэн түлшний үнийн хөнгөлөлт, асаргаа сувилал, эм тариа, ихэр хүүхдүүд, байгалийн болон гэнтийн осол портез, ортопедийн үйлчилгээнд иргэдийг хуулийн дагуу бүрэн хамруулж ажиллана.

1.4.2. Өрхийн амжиргааны түвшинг үнэлэх судалгааг хийж, дэмжих шаардлагатай өрхийг тодорхой болгон нийгмийн халамжийн бодлогыг зорилтод бүлэгт чиглүүлэн ажиллана.

1.4.3. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх нийгмийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж, тэдний нийгэм дэх үүрэг оролцоог сайжруулах, хөдөлмөр эрхлэх, сурч хүмүүжих боломжийг бүрдүүлнэ.

1.4.4. Аймгийн Эрүүл мэндийн газарт хүсэлт тавьж “Эмнэлэг, хөдөлмөр магадлах комисс” суманд ажиллуулна.

1.4.5 Өрхийн амжиргааны түвшинг дээдшлүүлэх зорилгоор баг тус бүрээс нэг өрхийг орон байртай болгоно / гэр /.

1.5 ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТИЙН БОДЛОГО

АЖИЛТАЙ ИРГЭН-ОРЛОГОТОЙ ӨРХ

“Өрх, гэр бүлд чиглэсэн бодлого хэрэгжүүлж өрхийн үйлдвэрлэлийг дэмжиж ажиллана”

1.5.1. Сум хөгжүүлэх сангийн хөрөнгийг нэмэгдүүлж зээлийн хүртээмжийг сайжруулснаар өрхийн аж ахуй эрхлэх, хоршоо нөхөрлөл байгуулахад дэмжлэг үзүүлнэ.

1.5.2 Хөдөлмөрийн зах зээлийн талаарх мэдээлэл, сургалт сурталчилгаа, зөвлөн туслах үйлчилгээг нэвтрүүлнэ.

1.5.3 Сумын удирдлагууд хувиараа хөдөлмөр эрхлэгчдийг улиралд нэг удаа хүлээн авч уулзаж тэдний санал хүсэлтийг сонсож ажиллана.

1.5.4. Мэдлэг боловсролтой, туршлагатай ажиллах чадвартай ахмадын нөхөрлөл хоршоо байгуулж хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжинэ.

Handwritten signature and initials.

1.5.5. Гэр бүл, өрх рүү чиглэсэн бодлогыг хэрэгжүүлж, хөдөлмөр эрхлэлт, нийгмийн хамгааллын арга хэмжээг авч хэрэгжүүлж, гэр бүлийн харилцаа, сэтгэл зүйн зөвлөгөө, сургалт мэдээллийн үйл ажиллагааг нь тогтмолжуулна.

1.5.6. Нийгмийн эмзэг бүлгийн хүмүүс болон тахир дутуу иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж, ажлын байраар хангах, орлого бий болгох бодлого баримтална.

1.5.7. Иргэдэд ахуй үйлчилгээ үзүүлэх жижиг дунд үйлдвэрлэл хөгжүүлэх, ажлын байруудыг шинээр гаргах зорилгоор “Ахуйн үйлчилгээний төв” барина.

ХОЁР. ТӨСӨВ САНХҮҮГИЙН БОДЛОГО

ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООТОЙ –ТӨСВИЙН ШИНЭЧЛЭЛ

2.1.1. Төсвийн ил тод байдлыг хангаж, төсвийн төлөвлөлтийг иргэдийн оролцоотойгоор хэлэлцэн баталж төсвийн зарцуулалтыг бүх шатны байгууллагууд иргэдэд мэдээлэх, тайлагнах “Шилэн дансны” хуулийг хэрэгжүүлж ажиллана.

2.1.2. Төсвийн шинэчлэлийг үр дүнтэй хэрэгжүүлж төсвийн захиран зарцуулалтын хариуцлагыг өндөржүүлнэ.

2.1.3. Төр хувийн хэвшлийн хамтын ажиллагааг сумандаа сайжруулж төрийн үйлчилгээг нээлттэй, хүнд сурталгүй, шуурхай болгох замаар бизнесийн таатай орчин бүрдүүлнэ.

2.1.4. Орон нутгийн хөгжлийн санд иргэдийн саналыг тусгах оновчтой системийг бий болгож төсвийн зарцуулалтанд тавих хяналтыг сайжруулна.

ГУРАВ: ДЭД БҮТЭЦ, ХОТ ТӨЛӨВЛӨЛТИЙН БОДЛОГЫН ЗОРИЛТУУД

ОНОВЧТОЙ ШИЙДЭЛ – ШИНЭ СУМ

“Шинэ дэвшилтэт техник технологид тулгуурласан эдийн засгийн тогтвортой хөгжлийг дэмжих зорилгоор дэд бүтцийг хөгжүүлнэ”

3.1.1. Гудамж талбайн гэрэлтүүлгийг шинэчлэн нэмэгдүүлж үр ашигтай гэрлэн чимэглэл бий болгож, “Чийдэнтэй турт” төслийг хэрэгжүүлнэ.

3.1.2. Сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө боловсруулж газрын бүртгэл тооллогыг зохион байгуулан газрын нэгдсэн сантай болж, газар зохион байгуулалт, газар олголтыг нэгдсэн тогтолцоонд оруулна.

3.1.3. Хот байгуулалт, тохижилт үйлчилгээний үйл ажиллагааны менежментийг сайжруулна.

3.1.4. Айл өрхийн хаягжилтыг шинэчлэн, нэгдсэн тэмдэг, тэмдэглэгээтэй болгож гудамж айл өрхийг хаягтай болгоно.

3.1.5. Сумын төвийн усан хангамжийг сайжруулхаар Усан санд ундны усыг Бургасны голоос хангана.

3.1.7. “Гудамж” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

3.2 ХУДАЛДАА ҮЙЛЧИЛГЭЭ, ХҮНСНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫН БОДЛОГО

ОРОН НУТГИЙН ҮЙЛДВЭРЛЭЛ – ЭРҮҮЛ АЮУЛГҮЙ ХҮНС

“Орон нутгийн жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжин иргэдийг эрүүл аюулгүй хүнсний бүтээгдэхүүнээр хангах стандартыг мөрдөж хэвшүүлнэ”

3.2.1 Жижиг дунд үйлдвэрлэлийн технологийг боловсронгуй болгож, зах зээлд өрсөлдөх чадварыг сайжруулж брэндийн хүнс экспортлох нөхцөлийг бүрдүүлэхэд дэмжлэг үзүүлнэ.

3.2.2 Хүнсний хангамж, чанар, аюулгүй байдалдтай холбоотой хууль тогтоомжийг ойрын болон хэтийн хөгжлийн зорилтуудтай уялдуулан ажиллана.

3.2.3 Нийтийн хоолны үйлдвэрлэлд дэвшилтэт технологи нэвтрүүлэхийг дэмжинэ.

3.2.4 Орон нутгийн брэнд бүтээгдэхүүний төрлийг нэмэгдүүлэх, урамшуулах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.

3.2.5 “Нэг баг – Нэг бүтээгдэхүүн” төслийг хэрэгжүүлж үр дүнд хүргэж Ханх сумын брэнд бүтээгдэхүүнүүдийг дэмжиж ажиллана.

ДӨРӨВ: БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ БОДЛОГО, БОДЛОГЫН ЗОРИЛТУУД

4.1 БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ БОДЛОГО

“Байгалиа хамгаалах, зөв зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх замаар “ЭКО ХАНХ” болгон хөгжүүлж эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах нөхцлийг хангана”

4.1.1 Байгаль орчны эсрэг гэмт хэрэг зөрчлийг илрүүлэн мэдээлж, шийдвэрлүүлж орчноо цэцэрлэгжүүлж ногоон орчин бүрдүүлсэн иргэн ААН байгууллагыг урамшуулах журам гаргана.

4.1.2 Хог хаягдлыг ангилан ялгах, цуглуулах тээвэрлэх, дахин боловсруулах, “Хог хаягдлын менежментийг сайжруулах” төсөл хэрэгжүүлэнэ.

4.1.3 Сумын айл өрхийн хог хаягдлыг нэгдсэн журмаар савалгаатай болгож, хашаанаас ачдаг байхаар шинэчлэл хийж, гудамжинд ил задгай хог асгаж хаяхыг бүрэн зогсооно.

4.1.4 Жишиг эко гудамж, баг, сургууль, эмнэлэг, айл өрх, албан байгууллагыг шалгаруулах, урамшуулж байх журмыг нэвтрүүлнэ.

4.1.5. Хог бохирын цэгийн менежментийг сайжруулна.

4.1.6. Нуурын усыг бохирдлоос хамгаалах зорилгоор эрэг орчмын болон нууран доторхи хогыг сар болгон цэвэрлэж байхаар бүх нийтийн цэвэрлэгээг зохион байгуулж хэвшүүлэх.

4.1.7 Газар зохион байгуулалтын төлөвгөө боловсруулан ИТХ-аар батлуулж шинэ хороолол байгуулан, газар өмчлөх ажлыг зохион байгуулаж нэгдсэн бүртгэлд оруулна.

4.1.8 Мод үржүүлгийн талбай байгуулж ойжуулалтын ажил хийж ойн цэвэрлэгээ зохион байгуулна.

4.1.9 Рашаан ус, булаг шандын эхийг хашиж хамгаална.

ТАВ: ЗАСАГЛАЛЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БОДЛОГО, БОДЛОГЫН ЗОРИЛТУУД

5.1. ИРГЭНИЙ НИЙГЭМ, ТӨРИЙН УДИРДЛАГЫН БОДЛОГЫН ЗОРИЛТУУД

ХАРИУЦЛАГАТАЙ ЗАСАГЛАЛ – ИРГЭНИЙ ОРОЛЦОО

“Төрийн үйл ажиллагааг иргэддээ ил тод, нээлттэй болгож, хариуцлага, хяналтыг төрийн үйл ажиллагааны үндсэн зарчим болгон мөрдүүлж, хүнд суртал авлигаас ангид төрийн үйлчилгээг бий болгон чанар хүртээмжийг дээшлүүлнэ”

5.1.1 Сумыг 2020-2028 онд хөгжүүлэх нийгэм эдийн засгийн Мастер төлөвлөгөө боловсруулж, батлуулан хэрэгжүүлж ажиллана.

5.1.2 Төрийн үйлчилгээнд нийтийн хууль ёсны эрх, ашиг сонирхолыг тэргүүн ээлжинд хангахыг эрхэмлэж, аливаа шийдвэр гаргахдаа иргэдийн “шууд оролцоо” – г хангана.

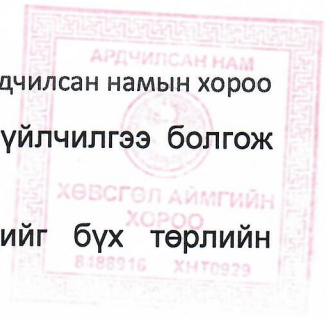
5.1.3 Төрийн байгууллагын үйл ажиллагааг авлигаас ангид ил тод нээлттэй болгож, иргэдэд тэгш шударгаар үйлчилдэг, итгэл дэмжлэгийг хүлээсэн төрийн хариуцлагатай тогтолцоог бүрдүүлнэ.

5.1.4 Төрийн байгууллага албан хаагчийн хууль зөрчсөн ёс зүйгүй үйлдэл нэг бүрт тодорхой хариуцлага тооцож байна.

5.1.5 “Ханхын мэдээ” сар дутмын сэтгүүл гаргана.

5.1.6 “Сум тохижуулалт цэвэрлэгээний талаар албан байгууллага, аж ахуйн нэгж, иргэдээс дагаж мөрдөх журам”, “Гэрийн тэжээвэр нохой эзэмших журам” гарган мөрдөж ажиллана.

5.1.7 Төрийн албыг ил тод нээлттэй байх зарчмыг баримтлан иргэдийн дуу хоолойг сонсож, төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагаанд үнэлэлт хийж санал бодлоо чөлөөтэй илэрхийлэх явуулын “Иргэний танхим” – ыг байгуулан сар бүр тодорхой сэдвээр нээлттэй хэлэлцүүлгийг зохион байгуулж ажиллана.

5.1.8 Нэг цонхны үйлчилгээг сайжруулан угтан үйлчлэх үйлчилгээ болгож төрийн үйлчилгээг иргэдэд шуурхай хүргэх болно.

5.1.9 Ханх сумын “Нээлттэй веб сайт” – аар иргэдийг бүх төрлийн мэдээллээр хангадаг болгоно.

5.1.10 Төрийн бус байгууллагуудтай хамтран ажиллах нөхцөлийг бүх талаар бүрдүүлж хяналт үнэлгээ болон төрийн зарим чиг үүргийг ТББ-уудаар гүйцэтгүүлэх ажлын жагсаалт гаргаж хэрэгжүүлнэ.

5.1.11 Газрыг ашиглах, эзэмших, өмчлөх харилцаанд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж нэгдсэн мэдээллийн сантай болж газрыг ил тод нээлттэй шударгаар эзэмшиж, ашигладаг тогтолцоог бүрдүүлнэ.

5.1.12 Иргэдийн өргөдөл гомдлын бүртгэл хяналтыг сайжруулж, бичиг хэргийн программийг суурилуулж мэдээллийн баазтай болох, архивын цахим хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.

5.1.13 Өрхийн бүртгэлийн судалгааг шинэчилж мэдээллийн баазтай болно.

5.1.14 Багийн иргэд Нийтийн хурлын эрх зүйн чадамжийг сайжруулж хурлаас гарсан үр дүнг шуурхай авч хэрэгжүүлдэг тогтолцоог бий болгоно.

5.1.15 Төрийн анхан шатны нэгж болох багуудыг унаажуулна.

5.1.16 Иргэдийн мэдлэг боловсрол хүүхэд залуучуудын соёл хүмүүжилд зориулж FM радио байгуулна.

5.1.17 Залуу малчдын зөвлөгөөнийг сумандаа зохион байгуулна.

5.1.18 Сумын төвийн айл өрхийг 10-тын системд оруулж 10-т тус бүрийг төрийн /үйлчилгээ/ албан хаагчид хариуцуулна.

5.1.19 Худалдан авах ажиллагааны ил тод байдлын танхим байгуулна.

5.1.20 Сумын ЗДТГ, төсөвт болон орон нутгийн өмчит байгууллагууд худалдан авах ажиллагааны чиглэлээр мэргэшсэн байвал зохих ажилтнуудын нэрсийн жагсаалтыг гарган батлуулж, уг жагсаалтанд орсон ажилтнуудын ажлын байрны тодорхойлолтод ХАА-ны А-3 сертификаттай байх заалт оруулна.

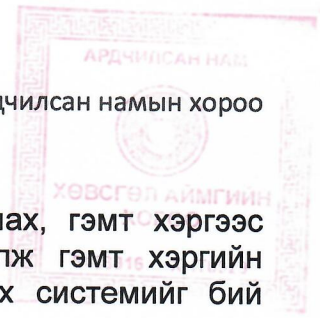
5.2 ХУУЛЬ ЭРХ ЗҮЙН ХЭРЭГЖИЛТ, ГАМШГААС ХАМГААЛАХ БОДЛОГО, БАТЛАН ХАМГААЛАХ, ХИЛ ХАМГААЛАХ БОДЛОГЫН ЗОРИЛТУУД

АЮУЛГҮЙ ОРЧИН ХАНХ СУМ

“Хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангаж, ил тод байдлыг бий болгосон хүний эрхийг дээдэлсэн аюулгүй амьдрах орчинг бүрдүүлнэ”

5.2.1 Иргэдийн амар тайван ажиллаж амьдрах, сурч боловсрох орчныг бий болгож, нийгмийн хэв журмыг сахих, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд төрийн бүх байгууллага, иргэд бүрийн оролцоог нэмэгдүүлж хамтран ажиллана.

5.2.2 Ханх сумын гудамжуудыг камертай болгоно.

5.2.3 Байгаль орчныг сүйтгэх, хулгайн ан, мал хулгайлах, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, хяналтыг сайжруулж гэмт хэргийн талаархи мэдээлэл өгсөн иргэн аж ахуй нэгжийг урамшуулах системийг бий болгоно.

5.2.4 Эрх зүйн танхим байгуулж, баг бүрт эрх зүйн хөтөч ажиллуулан, хууль, эрх зүйн сургалт, сурталчилгааг шинэ шатанд гаргаж, иргэдийн эрх зүйн боловсролыг дээшлүүнэ.

5.2.5 Архидан согтуурахын эсрэг арга хэмжээг чангатган иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын санал санаачилгыг дэмжин ажиллана.

5.2.6 Авлига, ашиг сонирхолын зөрчилтэй хийх тэмцлийг эрчимжүүлж, төрийн албаны үйл ажиллагааг иргэдэд хүнд сурталгүй, ил тод, алагчлалгүй, шударга, хүртээмжтэй болгоно.

5.2.7 Улсын хэмжээнд хэрэгжиж буй хөтөлбөр, дэд хөтөлбөрийг сумын хэмжээнд хэрэгжүүлж хяналт тавина.

5.2.8 Залуучуудад цэрэг, эх оронч хүмүүжлийг төлөвшүүлэх ажлыг сайжруулж тэдэнд цэргийн алба хаах хүсэл сонирхлыг нэмэгдүүлж, иргэдэд эх оронч үзэл хүмүүжил төлөвшүүлэхэд чиглэгдсэн төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын үйл ажиллагааг дэмжиж хамтран ажиллана.

5.2.9. Байгалийн гамшиг ослоос хамгаалах элдэв төрлийн халдварт өвчнөөс ард иргэддээ хамгаалахад онцгой анхаарч харьяа байгууллагуудтай хамтран ажиллана.

5.2.10. Гамшгаас хамгаалах хууль тогтоомжийг орон нутагт хэрэгжүүлж, гамшигаас хамгаалах төлөвлөгөөг бодит үндэслэлтэй боловсруулж төлөвлөгөөний нэмэлт тодотголыг тухай бүрт нь хийж байна.

5.2.11. Нийгмийн хэв журмыг сахиулах, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажилд иргэд аж ахуйн нэгжийн хүчийг нэгтгэн хуулинд заагдсан үүргийг хангуулж энэ талаар төрийн бус байгууллагуудаас санаачлан хийж буй ажлыг дэмжин ажиллана.

5.2.12. Улсын хилд үүрэг гүйцэтгэдэг бие бүрэлдэхүүний ар гэрийг нийгмийн салбарын тусламж үйлчилгээ болон сургалт болон төсөл, хөтөлбөрийн арга хэмжээнд хамрагдах боломжийг бүрдүүлнэ.

5.2.14. Хүүхэд өсвөр үеийнхэнд Монгол эх орноороо бахархах, хилч цэрэг эх оронч үзэл хүмүүжлийг төлөвшүүлж, хилийн албаны үйл ажиллагааг сурталчилах зорилгоор ЕБС-д "Хилчний алдар" сургалт мэдээллийн танхим бий болгоно.

5.3 ГАДААД, ДОТООД ХАРИЛЦАА ХАМТЫН АЖИЛЛАГАА

“Гадаад, дотоод хамтын ажиллагааг өргөжүүлж үйл ажиллагаа нь үр өгөөжтэй нэгдмэл байх зарчмыг хэрэгжүүлж ажиллана”

5.3.1 ОХУ-ын хил залгаа орших Эрхүү муж, Буриад улсын муж хотуудтай сайн хөршийн уламжлалт харилцаагаа үргэлжлүүлэн хөгжүүлж хамтран ажиллах нөхцлийг бүрэлдүүлж, эдийн засгийн үр ашигтай гадаад харилцааг өргөжүүлнэ.

5.3.2 ОХУ-ын хил гаалийн байгууллагатай хамтын ажиллагааг сайжруулан харилцан итгэлцлийг нэмэгдүүлж Монды – Туртын харилцааг иргэдийн эрх ашигт нийцүүлэхэд ахнаарч ажиллана.

5.3.3 Гадаад харилцааг аялал жуулчлалын бодлоготой нягт уялдуулан хилийн гарцыг боомт болгоход бүх талаар дэмжих хамтран ажиллана.

5.3.4 Уламжлалт “Эв модны наадам” – ыг шинэлэг хэлбэрээр зохион байгуулж хүрээг өргөжүүлнэ.

5.3.5 Байгалийн гамшиг, гал түймэр, болзошгүй аюул, осол, халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх талаар хөрш зэргэлдээ ОХУ-тай хамтарч ажиллана.

5.3.6. Хилийн зөрчил, хил дамнасан малын хулгайн асуудлаар хуулийн хүрээнд хамтран ажиллана.

СОНГУУЛЬ-2020

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЦАГААНУУР СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН НУТГИЙН
ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

0000201

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН
ЦАГААННУУР СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

Нэг. Сум хөгжлийн давуу тал:

1. Монголд ганцхан тус суманд буй цаан сүрэг /2586 толгой /
2. Аялал жуулчлал хөгжих байгалийн үзэсгэлэнт нөхцөл бүрдсэн
3. Ашигт малтмал, эрдэс түүхий эдийн нөөц арвин
4. Цагаан загас
5. Усны сав газар, ойн сан бүхий нөөц
6. Байгалийн онгон дагшин байдал, өвөрмөц тогтоц

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго:

Бүх нийтийн хамтын оролцоо, бүтээлч үйл ажиллагаанд суурилсан, иргэнээ дээдлэгч сум болж хөгжинө.

Гурав. Хөтөлбөрийн зарчим:

Ил тод, нээлттэй, шударга, иргэдийн оролцоог хангасан хэрэгжүүлэгч бүр ур чадвар, нөөц бололцоогоо дайчлан хариуцлагатай ажиллах.

Дөрөв. Үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн бодлогын тэргүүлэх чиглэлүүд нийгмийн хөгжлийн бодлого:

- Эрүүл мэнд
- Боловсрол
- Гэр бүл, хүүхэд залуучууд
- Хүн ам зүй, хөдөлмөр эрхлэлт
- Соёл урлаг, спорт

Эдийн засаг, орон нутгийн хөгжлийн бодлого:

- Төсөв санхүү
- Эдийн засаг, хөрөнгө оруулалт, үйлдвэрлэл худалдаа, үйлчилгээ
- Дэд бүтэц
- Газрын харилцаа
- Сум зохион байгуулалт
- Хөдөө аж ахуй
- Байгаль орчин
- Аялал жуулчлал

Тав. Хөтөлбөрийн удирдлага, зохион байгуулалт МУЗЗНДНТУТХ-ийн 36 дугаар зүйлийн 36.1.2, ТТХ-ийн 64 дүгээр зүйлийн 64.1, Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.4, МУЗГ-ын 2016 оны 249 дүгээр тогтоолыг үндэслэн хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг сумын хэмжээнд зохион байгуулах, уялдуулан зохицуулах, хяналт тавих үүргийг сумын Засаг дарга, түүний ажлын алба

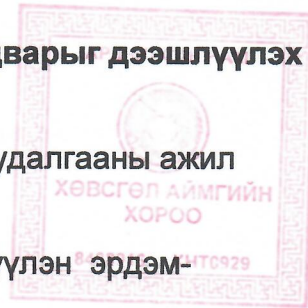
хэрэгжүүлэх бөгөөд хэрэгжилт үр дүнг сумын ИТХ-ын хуралдаанаар жил бүр хэлэлцэж, үнэлэлт дүгнэлт өгнө.

Зургаа.Хөтөлбөрийн хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ сумын Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт шинжилгээ, үнэлгээний зорилго нь: Хөтөлбөрийг 2020-2024 онд хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөнд дэвшүүлсэн зорилтуудын хэрэгжилт, гарч буй үр дүнд үнэлгээ өгч, хүндрэл, бэрхшээлийг арилгаж үр нөлөөтэй байдлаар хэрэгжих таатай нөхцлийг бүрдүүлэхэд оршино.

Долоо. Эрүүл иргэн- хөтөлбөрийн хүрээнд:

- 1 Эрүүл мэндийг дэмжих чиглэлээр, эрүүл гэр бүл, байгууллага, багт эрүүл аюулгүй орчин бүрдүүлэх замаар хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөлөөс сэргийлэх ажилд дотоод,гадаадын иргэд байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлнэ.
- 2 5 хүртэл насны хүүхдийн эцэг эх асран хамгаалагчдад сургалт зохион байгуулна.
- 3 Сурагч өсвөр үеийнхний өвөрмөц хэрэгцээнд нийцсэн эрүүл мэндийн зөвлөгөө, сургалт зохион байгуулна. /6-19 нас/
- 4 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжих үйл ажиллагааг эрчимжүүлнэ.
- 5 Иргэн бүрийг жилд нэг удаа эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх эрт илрүүлгийн үзлэгт хамруулах асуудлыг холбогдох дээд шатны байгууллагын тусламжтайгаар шийдвэрлэнэ.
- 6 Эх хүүхдийг эрсдлээс хамгаалах, эх хүүхдийн эрүүл мэндийн хөгжлийн мэдээлэл харилцаа зэрэг дэд хөтөлбөрүүдийг үргэлжлүүлэн бүх шатанд хэрэгжүүлнэ.
- 7 Сумын 1, 2 дугаар багт “Иргэн эрүүл мэнд” явуулын эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг үзүүлнэ.
- 8 “Зөв хэрэглээгүй эм хор” сумын арга хэмжээг зохион байгуулна.
- 9 Архидан согтуурахтай тэмцэх; эрүүл иргэн болгох үүднээс судалгааг авсны үндсэн дээр архинаас гаргах эмчилгээнд хамруулна.
- 10 Шинжилгээний аппарат тоног төхөөрөмжийг шинээр худалдан авах /шаардлагатай тоног төхөөрөмж/
- 11 Нээлттэй ЭМТ арга хэмжээг зохион байгуулна.
- 12 ТАХ-г эмчийн үзлэгт орох ажлыг орон нутагтаа зохион байгуулдаг болно. /рентгений эмчийг ирүүлэх/

Найм.Боловсролын салбарт хүний нөөцийн чадварыг дээшлүүлэх менежментийг сайжруулна.

- 13 Сургалтын менежер, цэцэрлэгийн арга зүйчдийг судалгааны ажил хийхэд бодлогын чанартай дэмжлэгийг үзүүлнэ.
- 14 Магистрын зэрэгтэй багшийн эзлэх хувийг нэмэгдүүлэн эрдэм-шинжилгээ, судалгааны ажлыг дэмжиж ажиллана.
- 15 Сургууль, цэцэрлэгийн сургалтын ахиц, суралцагч, хамт олны хөгжил төлөвшилд ахиц гаргахад сум орон нутгаас санхүүгийн дэмжлэгийг үзүүлж ажиллана.
- 16 Боловсролын салбарын ажилчдыг давтан сургалтанд хамгуулна

Ес.Цэцэрлэг: Бага насны хүүхэд төлөвших орчин хүртээмжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр:

- 17 Цэцэрлэгийн насны хүүхдийн 15-аас доошгүй хувьд амьжиргааны баталгаажих түвшингөөс доогуур орлоготой өрхийн хүүхдийг хамруулж ажиллана.
- 18 Нас сэтгэхүйн онцлогт тохирсон тоглоом наадгайгаар хангана.
- 19 СӨБ-н багш нарт зайнаас суралцах орчин бүрдүүлж хийнэ.
- 20 1 дүгээр багийн төвийн харъяалалтай 5 настай хүүхдийг СӨБ-д бүрэн хамруулна.
- 21 Цэцэрлэгийн тоглоомын талбайг өргөжүүлнэ
- 22 Явуулын мэргэжлийн багшийг ажиллуулах төсөв хөрөнгийн асуудлыг холбогдох байгууллагатай зөвшилцөж шийдвэрлүүлэн тогтмолжуулна
- 23 Туршлагын талбайтай болгоно.
- 24 Цэцэрлэгийн зөөлөн эдлэлийг солино.
- 25 Хармайн 2 дугаар багт улирлын түр цэцэрлэгийн бүлгийг ажиллуулна.
- 26 Нээлттэй цэцэрлэг арга хэмжээг зохион явуулна.
- 27 Хүнсний склад барих асуудлыг шийдвэрлэнэ.

Арав.Сургалтын стандартыг үр дүнтэй хэрэгжүүлэх арга зүйг хөгжүүлж, боловсролын үйлчилгээний тэгш байдлыг хангах.

- 28 Хүүхэд гэр бүлийн өдрийг зохион байгуулж тогтмолжуулан хамтарсан багийг ажиллуулж үйл ажиллагааг тогтмолжуулна.
- 29 Мэргэжлийн хичээлээр аймаг, улсад 1, 2 дугаар байр эзэлж амжилт үзүүлсэн багш сурагчдад зориулж мөнгөн урамшууллыг нэг удаа олгох журам боловсруулж хэрэгжүүлнэ.

- 30 Сумын Засаг даргын нэрэмжит олимпиадыг зохион явуулах журам боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 31 Сургалтын хөтөлбөрийн хэрэгжилтэнд хяналт шинжилгээ хийж ажлыг тус удирдамжийн дагуу зохион байгуулна.
- 32 Аймгийн ИТХ-ын тэргүүлэгчдийн 2016 оны 2 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Эх хэл бичиг” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 33 Насан туршийн боловсрол олгох дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтын чанарыг сайжруулж гүйцэтгэл, үр дүнд дүгнэлт хийнэ.
- 34 Нээлттэй сургууль арга хэмжээг өрнүүлнэ

Арван нэг. Боловсрол хөрөнгө оруулалт орчны стандарт чанар хүртээмж:

- 35 Математик, физик, биеийн тамир, гадаад хэл, хичээлийн сорилт туршилт, судалгаа хийх, техник хэрэгсэл тоног төхөөрөмжөөр хангана.
- 36 Мэдээлэл зүйн кабинетыг стандартын шаардлагад нийцүүлэн ажиллахад санхүүгийн дэмжлэг үзүүлнэ.
- 37 Гадаад хэлний кабинетыг стандартад нийцүүлэн байгуулна.
- 38 Номын санг баяжуулах зорилгоор “нэг иргэн нэг ном” хөдөлгөөн өрнүүлнэ.
- 39 Сургуулийн хичээлийн байрны өргөтгөл барина
- 40 Хүүхэд хамгааллын ажилд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлнэ.
- 41 Интернетийн үйлчилгээнд суурилсан мэдээлэл тэгш хүргэх боломжийг бий болгоно.

Арван хоёр. Ахмад настны эмэгтэйчүүдийн НХСайжруулахад:

- 42 Ахмадын байрыг техник тоног төхөөрөмжөөр хангах
- 43 Эмэгтэйчүүдийн нийт оролцоо, үүсэл санаачлагыг дэмжиж алдаршуулах бодлого баримтална.
- 44 Ахмадуудад үзүүлэх дэмжлэгийг нэмэгдүүлнэ

Арван гурав. Соёлын салбар:

- 45 Өрх гэр бүлийг алдаршуулах бүх талын арга хэмжээг зохион байгуулна.
- 46 Орон нутаг дахь соёлын өвийг хамгаалах алдаршуулах ажлыг зохион байгуулна.
- 47 “Гэр бүлд ээлтэй байгууллага”-ын болзол гаргаж хэрэгжүүлнэ.

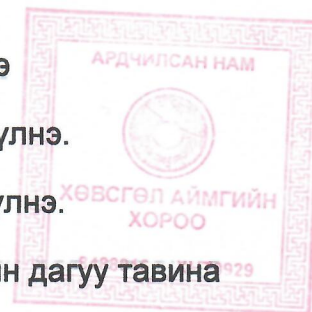
- 48 Соёлын төвийг шинээр барих асуудлыг Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлнэ.
- 49 Иргэдийн санаачлагаар ургийн болон бусад баяр наадам зохион байгуулахыг дэмжин мэргэжлийн туслалцаа үзүүлж ургийн бичиг хөтлөлтийг нэмэгдүүлнэ.
- 50 Хөгжим техник хэрэгслээр хангах, бүтээлчдийн хувцас хэрэглэлийг шинэчилж, номын сангийн номын тоог нэмэгдүүлнэ
- 51 Залуучуудын спорт урлагын наадмыг бүсчлэн явуулах санаачилгыг эхлүүлж оролцоно.

Арван дөрөв.Сумын нийгэм эдийн засгийг хөгжүүлэх чиглэлд:

- 52 Төвийн районы 1 км зам засварын ажлыг Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.
- 53 Бөөрөгт эрчим хүчний өргөтгөл хийх ажлыг холбогдох шатны байгууллагад асуудал оруулж шийдвэрлүүлнэ.
- 54 Хармайн 2-р багийн соёлын төвийн өргөтгөх ажлыг Улсын төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.
- 55 ЗДТГ-ын угтах үйлчилгээний өрөөг тохижуулна.
- 56 ЗДТГ-ыг машин техникүүдын засвар үйлчилгээг хийж ашиглалтыг сайжруулна
- 57 ОНХС-ийн санхүүжилтийн саналыг авч эрэмбэлсний үндсэн дээр тухайн ажлыг санхүүжүүлж ажиллана.
- 58 Сумын хөрөнгө оруулалтыг нэн тэргүүнд шаардлагатай ажилд санал оруулж ИТХ-аар баталсныг хэрэгжүүлнэ.
- 59 Гадаад харилцааг өргөжүүлэн төрийн байгууллагын бүх чиглэлд хамтран ажиллана.
- 60 Сумын өнгө үзэмжийг сайжруулахад чиглэсэн арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ
- 61 Төрийн бүх байгууллагуудад нээлттэй сарын аяныг хуваариар явуулж байна.
- 62 Бүр буюу түр ажлын байраар хангах бодлогыг хэрэгжүүлнэ
- 63 Хувийн хэвшил-Бизнес эрхлэгчдийн зөвөлгөөнийг хийж гарсан шийдвэрийг жилийн ажлын төлөвлөгөөнд тусгана.
- 64 Төр болон хувийн хэвшлийн бүх байгууллагуудын хаягыг Аймгийн ИТХ-ын тэргүүлэгчдийн 2016 оны 02 дугаар тогтоолоор баталсан “Эх хэл бичиг” хөтөлбөрийн дагуу крилл, хуучин монгол бичгээр хаягжуулна.
- 65 3000-н Цааны наадам зохион байгуулна.

- 66 Цагдаагийн байгууллагын кабоны тохижилтыг хийнэ
- 67 МУЗГ-аас гарсан бүх төрлийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- 68 ТАХ-н зөвлөгөөнийг 2 жилд нэг удаа явуулж хэвшүүлнэ.
- 69 Сумын гудамжны гэрэлтүүлгийг шинэчлэн төв замын дагуу тавина
- 70 Төрийн албан хаагчдын хэрэглээний техник тоног төхөөрөмжийг сайжруулна
- 71 “Төрийн архив, албан хэрэг хөтлөлтийн үйл ажиллагаанд мэдээллийн тенологи нэвтрүүлэх үндэсний хөтөлбөр”-ийн хүрээнд архивын баримтыг цахимд шилжүүлэхэд шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангах.
- 72 Гудамж хорооллын өнгө үзэмжийг сайжруулах
- 73 Хогоргын амны гүүрээр гарах журмын хэрэгжилтийг хангана
- 74 Цааны эрүүл мэндэд анхаарч эмчилгээ үйлчилгээг тогтмолжуулж цааны эмчийн асуудлыг судлаж шийдвэрлүүлнэ.
- 75 Сумын тусгай хамгаалалтын байгууллагатай хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж ажиллана.
- 76 Зүүн тайгын соёлын төвийг тоног төхөөрөмжөөр хангана
- 77 Аялал жуулчлалын менежментийг шинэчлэн зохион байгуулан арга хэмжээ авна
- 78 Ажлын байрны сургалт явуулах./14-21 хоног/
- 79 Зуслан, өвөлжөөны газар хогны цэвэрлэгээ хийнэ./Хармай, Дунд даваа, Нарины ар гэх мэт/
- 80 Өрхийн туслах аж ахуйг дэмжиж ажиллана.
- 81 Сумын ЗДТГ-ыг шинэ барилгатай болгох асуудлыг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлнэ.
- 82 Бүх албадууд улирал бүр өөрийн хүчээр нэг төрлийн ажлыг хийж байх
- 83 Сумыг гурван багтай болгох асуудлыг ИТХ-аар хэлэлцүүлж саналаа уламжилна
- 84 Малын ногоон тэжээл тариалалтыг айл өрхөд бий болгоход дэмжлэг үзүүлнэ.
- 85 Татвар, Нийгмийн даатгал, Иргэний бүртгэлийн ажил үйлчилгээг холбогдох хууль эрх зүйн хүрээнд дэмжиж ажиллах.
- 86 Загас үржүүлгийн ажлыг зохион байгуулна.
- 87 Бүх төрлийн Татварын биелэлтийг төлөвлөлтийн дагуу хангана.

88 Ундны цэвэр усаар иргэдийн хэрэгцээг хангахад шинээр худаг гаргана.

Арван тав.Залуучуудын хөдөлмөр эрхлэлт, амьдрах чадварыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр:

89 Залуучуудыг хөдөлмөр эрхлэхэд нь дэмжиж ажиллана.

90 Сум , аймагт хийгдэж буй томоохон бүтээн байгуулалтад татан оролцуулж түр ажлын байраар хангана.

91 Залуучуудад амьдрах ухаанд суралцахад нь туслах чиглэлээр сургалтуудыг ээлж дараатайгаар явуулна. ЖЧ: сүү цагаан идээ боловсруулах,сийлбэр гар урлалын бүтээгдэхүүн хийх,ногоо тариалах,оёдолын г.м

Арван зургаа. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх нийгмийн үйлчилгээг сайжруулахад:

92 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний орчны саадыг арилгах, нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг сайжруулах

93 ХБИргэдийн нийгмийн хамгааллыг сайжруулах ажлыг ЗГ-ын хөтөлбөртэй уялдуулан явуулна.

94 Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж өргөжүүлнэ.

Арван долоо. Байгаль орчны чиглэлээр:

95 Загас үржүүлгийн цех байгуулж өсгөвөрлөн бойжуулсан жарамгай, жараахайн байгалийн усанд амьдрах чадварын үнэлгээг ШУ-ны байгууллагатай хамтран тогтооно.

96 Байгаль орчны хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангуулах талаар БОТ-н ажлын тайланг жил бүр ЗДЗХ-р хэлэлцүүлж ИТХ-д тавьж үнэлүүлж байх.

97 Сумын хэмжээнд усны тоо бүртгэлийг зохион байгуулж хяналт хийнэ.

98 Сумын хэмжээнд байгаа рашаан уснаас боломжтой рашааныг сонгон авч холбогдох байгууллагатай хамтран чанар найрлагыг тогтоох ажлыг хийнэ.

99 Мод тарих тарьцыг буюу хурдан ургалттай мод тарихад үйл ажиллагаагаа чиглүүлнэ.

100 ТХГ-ын нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд холбогдох хууль журам хуулийн хүрээнд асуудал тавьж цааны бэлчээрт хамруулна.

101 Нуурын эрэг дагуу замаг арилгах цэвэршүүлэх ажлыг хийнэ.

102 “Залуус цэцэрлэг сад”-ын ашиглалт хамгаалалтыг шинэчлэн байрны оромыг цэцэрлэгжүүлнэ

103 Хог хаягдлыг цэвэрлэх журам боловсруулан гаргаж хэрэгжүүлнэ.

- 104 УТХ-ын байгаль хамгаалагч нарыг сумын БОТХБТ-тай хамтран ажиллах, сумын ИТХ-д тайланг жилд 1 удаа тавьж байна.

Арван найм. Хил хамгаалах чиглэлээр:

- 105 Хил хамгаалах үйл ажиллагаанд үүрэг гүйцэтгэх чадавх бэлэн байдлыг нэмэгдүүлэх зорилгоор техник хэрэгслээр хангах ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран ажиллана.
- 106 Хил орчмын дэглэмийн хэрэг зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, тэмцэх ажлыг холбогдох байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлнэ
- 107 Хилийн заставын хэвийн үйл ажиллагааг хангахад дэмжлэг үзүүлж хамтран ажиллана.
- 108 Хил хамгаалах туслах хүчин нохойн байр барихад дэмжлэг үзүүлж ажиллана.
- 109 Ивэдийн эх, Шишгэд голын дагуу хяналтын цэгийн ажлыг тогтмолжуулах

Арван ес. МЭҮ-ийн чиглэлээр:

- 110 Тарилгын хашааг шинээр барьж стандартын шаардлага хангасан цементэн угаалгын ваннтай болох.
- 111 Цаанд гадна празит өвчнөөс сэргийлэх тарилгыг тогтмолжуулж шаардагдах зардлыг сум болон цаа малладаг иргэдтэй хамран шийдвэрлэж хавар, намар байнга хамруулах.
- 112 Сумын МАА-н тоо толгойг өсгөх, эрүүлжүүлэх ажлыг тус хөтөлбөрийн дагуу хийж гүйцэтгэнэ.
- 113 Малын удмын санг эрүүлжүүлэх зорилгоор хийгддэг вакцинжуулалтын ажлын цар хүрээг нэмэгдүүлнэ
- 114 Баруун зүүн тайгад цааны эмчийг ажиллуулна

Хорь. Нийгмийн халамж үйлчилгээний чиглэлээр:

- 115 Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний орчны саадыг арилгах, нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг сайжруулна.
- 116 Зорилтот бүлгийн хөгжил хамгааллын үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд өрхийн хөгжлийн төлөвлөгөөг иргэдийн оролцоотойгоор боловсруулж нийгмийн үйлчилгээг үзүүлэх, бодит санаачлагыг дэмжиж ажиллана.
- 117 Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээ, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйлчилгээг өргөжүүлнэ.
- 118 Зорилтот бүлгийн иргэдийн нөхцөл байдлыг бодит байдал дээр судлаж нийгмийн халамжийн үйлчилгээнд хамрах хүрээг оновчтой тогтоож, хүртээмжийг сайжруулна
- 119 Ажил мэргэжлийн чиг баримжаа олгох үйлчилгээг хүртээмжтэй, чанартай хүргэж, ажлын байраа хадгалах, орлогоо нэмэгдүүлэхэд нь дэмжлэг үзүүлнэ.
- 120 Зохистой хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжин ажилгүй иргэдийг ажил хайгчаар бүртгэн, ажлын байранд зуучлах.

Хорин нэг. Газар зохион байгуулалтын чиглэлээр:

- 121 Сумын хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөө, боловсруулан баталж, төлөвлөлттэйгээр хөгжүүлнэ

- 122 Батлагдсан хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу жижүүрийн хөтлөлт хийж, инженерийн шугам сүлжээний хамгаалалтын бүстэй болно
- 123 Иргэдийн өмчлөл газрыг кадастрт бүрэн хамруулна.
- 124 Иргэдэд газрыг үнэгүй өмчлүүлэх аяныг зохион байгуулж, нийт иргэдийн 30-аас дээш хувьд газрыг өмчлүүлнэ.
- 125 Газрын мэдээллийн нэгдсэн сантай болж, иргэд газрын харилцаатай холбоотой мэдээлэл авах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 126 Сумын хилийн цэс дэх хамгаалалтын хилийн зоон бүс бүсийг малчид, иргэдэд мэдээлэл өгч, сурталчилж ажиллана.

БҮЛЭГ- 21 ЗОРИЛТ АРГА ХЭМЖЭЭ -126

ЦАГААН НУУР СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН ХОРОО

СОНГУУЛЬ-2020

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЦАГААН-УУЛ СУМЫН
АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН НУТГИЙН
ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020 он

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЦАГААН-УУЛ СУМЫН

АРДЧИЛСАН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙН ЗАРЧИМ:

- Ардчилал, хүний эрх, эрх чөлөө, Монгол орныхоо хөгжил цэцэглэлтийн төлөө нийгэм, эдийн засгийн бүхий л салбарт хийх Засгийн газрын мөрийн хөтөлбөр, Аймгийн Засаг даргын мөрийн хөтөлбөрийг сум орон нутгийн онцлогт нийцүүлэн хэрэгжүүлнэ.
- Үндэсний эрх ашгийг дээдлэн, хувь хүн, өрх гэрийн хөгжлийг эрхэмлэж, баялаг бүтээгч, чинээлэг, эрх чөлөөт хариуцлагатай иргэний нийгмийг төлөвшүүлэхэд бидний эрхэм зорилго оршино.
- Хүний жам ёсны эрх, эрх чөлөө, төрийн хязгаарлагдмал оролцоо, төрийн нээлттэй, ил тод, иргэдэд хянагдах тогтолцоог ханган ажиллана.
- Иргэд, олон нийтийн санал, санаачилгад тулгуурлан шууд ардчиллын зарчмыг баримтална.

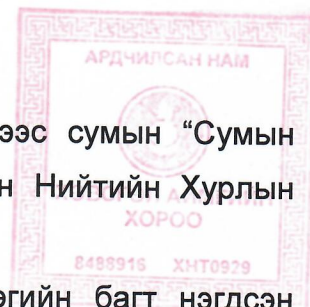
ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЦАГААН-УУЛ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ ТОЛИЛУУЛЖ БАЙНА.

НЭГ. ТӨРИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Иргэдэд төрийн үйлчилгээг хүргэхдээ түргэн шуурхай, чанартай, намчирхаж алагчлахгүйгээр сэтгэл ханамжийн баталгаатай үйлчлэхийг зорилго болгоно.

- Төрийн бүх шатны албан хаагчдыг үүрэглүүлж, үүргийн биелэлтийг үндэслэн хариуцлага тооцдог болно
- Багийн засаг даргыг багийн иргэдийн тодорхойлолтыг үндэслэн тухайн сарын цалинг олгох эсэхийг шийдвэрлэнэ

- Иргэддээ нээлттэй байх, иргэдийн оролцоог хангах үүднээс сумын “Сумын нийтийн зар, мэдээний журам”, баг бүр “Багийн Иргэдийн Нийтийн Хурлын журам”-ыг шинэчлэн баталж, мөрдүүлнэ.
- ИТХ, ЗДТГ-ийн албан хаагчдыг хагас жил тутамд хөдөөгийн багт нэгдсэн байдлаар ажлын 5 хоног байрлан ажиллуулна.
- Иргэн суман дахь төрийн болон төрийн бус байгууллагуудаас төрийн үйлчилгээг авахдаа түргэн шуурхай хүнд сурталгүй үйлчлүүлэх арга хэмжээг авч ажиллана.
- Ажлын цаг ашиглалтыг сайжруулж, цагийн хийдэгдэл гаргахгүй байлгах, хяналтын тогтолцоог нэвтрүүлнэ.
- Хэт намчирхах, нутгархах, ах дүүсэг хандлага бий болсноос төрийн албаны үйл ажиллагаанд сөрөг нөлөө үзүүлж байгааг өөрчлөн шинэчлэх.
- Сумын ИТХ-ын үйл ажиллагааг сайжруулж, иргэд нийтийн хурлын үр өгөөж, чанарыг сайжруулах.
- Сумын төрийн албан хаагчдын ажил хариуцах чадвар, харилцаа хандлагыг өөрчлөх арга хэмжээ авна.
- Төрийн бус байгууллагуудтай хамтран ажиллах нөхцөлийг бүх талаар бүрдүүлж, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаанд хяналт тавих, мэдээлэл авах боломжоор хангаж ажиллана.
- Төр, захиргааны бүх шатны хяналтыг сайжруулж, ил тод, нээлттэй байдлыг хангаж иргэдэд нээлттэй төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэж ажиллана. Сумын ИТХ, ЗДТГ-ын ажил, үүрэг, үйл ажиллагааг иргэн хүн хүссэн цагтаа үзэж харах, үзэл бодлоо илэрхийлэх боломжоор бүрэн хангана.
- Орон нутагт орж буй хөрөнгө оруулалтыг иргэдийн нийтийн хурлаар хэлэлцүүлэн шийдвэрлүүлж зарцуулалтад тавих иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлнэ.
- Аливаа асуудлыг аль нэг албан тушаалтан бус иргэд, иргэдийн нийтийн хурлаас голлон шийдвэрлэдэг болох, иргэдийн нийтийн хурлыг чадавхжуулах арга хэмжээг авч ажиллана.
- Ажлын хариуцлага алдсан төрийн албан хаагчдыг цаашид ажлаа үргэлжлүүлэн гүйцэтгэх эсэхийг иргэдийн оролцоотой шийдвэрлэнэ

ХОЁР. ИРГЭДИЙН АЖЛЫН БАЙР, ОРЛОГО НЭМЭГДҮҮЛЭХ

АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

Төр, хувийн хэвшил, төрийн бус байгууллагын харилцааг шинэ шатанд гаргаж, иргэдийг ажлын байраар хангах, орлого нь амьдрал ахуйд нь хүрэлцдэг болох, бизнест ээлтэй орчин бүрдүүлэх, нийгмийн халамж шаардагдах иргэдийг дэмжих нь гол зорилтын нэг байна.

Ажлын байр, орлогыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр

- Иргэдийн орлогын эх үүсвэртэй болох санал санаачилгыг дэмжиж холбогдох газруудад уламжлан ажиллах.
- Төсвийн болон гаднын төсөл хөтөлбөр, сангийн тусламжтайгаар хийгдэж байгаа ажлууд тэдгээрийн санхүүжилтэд тавих иргэдийн оролцоо, хяналтыг сайжруулах талаар анхаарч ажиллана.
- Газар өмчлөлийг бүрэн шийдэж, өмчилсөн газраар барьцаалан санхүүгийн эх үүсвэртэй болох бодит боломжийг иргэдийн оролцоотойгоор шийдвэрлэх арга хэмжээг зохион байгуулна.
- Суманд гарсан сул ажлын байранд эхний ээлжид орон нутгийн иргэдийг ажлын байраар хангах чиглэлийг бодлогоор хангаж ажиллана.
- Ажлын байрыг нээлттэй, ил тод зарлаж ажилд авахдаа зөвхөн шалгуурын дагуу шалгаруулалтаар ажилд томилох.
- Залуучууд болон 40-өөс дээш насны ажил олоход хүндрэлтэй иргэдийн судалгааг гаргаж, түр болон байнгын ажлын байраар хангах талаар судалж ажиллах, ажил олгогчийн болон ажил хайгчийн нэгдсэн мэдээллийн сүлжээтэй болгох
 - Ажлын байраа нэмэгдүүлж, тогтвортой ажиллуулж байгаа иргэн, аж ахуйн нэгжүүдэд төрөөс үзүүлэх дэмжлэг тусалцааг холбогдох газруудад уламжлан ажиллах.
 - Ажил хайж байгаа иргэнийг дахин сургалтад хамруулах ажлыг зохион байгуулах.
 - Нөхөрлөл, хоршоо байгуулахыг бүх талаар дэмжинэ.
- Жижиг дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх зээлийн санг нэмэгдүүлэн зээлийн хэмжээ, хугацаа, нөхцөлийг сайжруулан үргэлжлүүлэн олгоно.

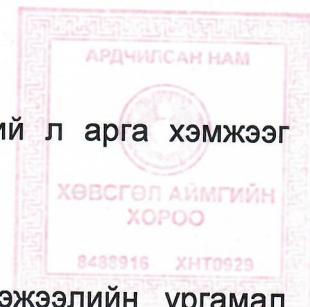
- Иргэдэд зориулсан аливаа мэдээллийг хүргэх “Зар мэдээний сүлжээг” бий болгоно.
- Хөдөөгийн малчдын мэдлэгийг нэмэгдүүлэхэд анхааран сургалт зохион байгуулж өрхийн аж ахуйгаа хөтөлж явуулах боломжоор хангана.
- Сумаас гаралтай өөр улс орон, аймаг, нийслэлд ажиллаж байгаа уугуул иргэдийн мэдлэг боловсрол, арга туршлага, санал зөвлөгөөг ашиглах үүднээс нутгийн зөвлөлтэй байнга хамтран ажиллана.
- Хөдөлмөр, халамжийн үйлчилгээний харьяа нийгмийн ажилтны болон Багийн Засаг даргын ажлын уялдаа холбоог сайжруулж, иргэдэд үзүүлж байгаа үйлчилгээний үр өгөөжийг нэмэгдүүлэх арга хэмжээ авна.
- Тус суманд ажиллаж амьдарч байгаа төрөл бүрийн мэргэжилтнүүдийн баг байгуулж, байгууллагуудад зөвлөгөө өгөх, гэрээгээр түр хугацаагаар ажиллуулах зэргээр мэдлэг, туршлагыг нь өвлүүлэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- Улс, орон нутгийн төсвийн эх үүсвэрээр хийгдэх тендер, худалдан авах ажиллагааг иргэдийн оролцоотой ил тод, нээлттэй хийдэг болно.
- Нутгийн урчуудын эвлэлийг байгуулж тэдний бүтээлийг бүс, аймаг, сумын хэмжээнд таниулан худалдаалах арга хэмжээг байнга зохион байгуулна.
- Жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдийг дэмжих зорилгоор мэргэжилтнүүдийг урин загвар дизайн, чанарын болон маркетингийн зөвлөгөө өгүүлэн ажиллана.

Уламжлалт мал аж ахуй, мах, сүүний чиглэлээр

Бэлчээрийн менежментийг боловсронгуй болгож, нутгийн шилмэл омгийн сүрэг, эрчимжсэн МАА хослуулан хөгжүүлж, бүтээгдэхүүний нэр төрлийг олшруулах замаар сумын хүн амын хүнсний хангамжийн асуудлыг шийдвэрлэнэ.

371
40

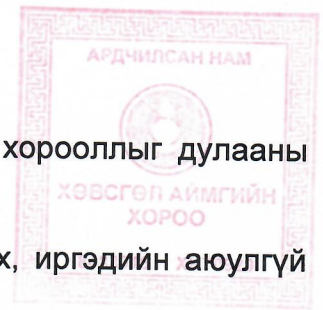
- Бэлчээрийг хамгаалах, ашиглагдахгүй бэлчээрийг усжуулах замаар бэлчээр ашиглалтыг нэмэгдүүлэх, даац хэтэрсэн бэлчээрийг өнжүүлэх, зах хязгаар нутагт тэлж эзэмших зэргээр малчдын оролцоонд тулгуурлан бэлчээрийн менежментийг сайжруулна.
- Сумын бэлчээр ашиглах журмыг багийн ИНХ-аас гарсан багийн иргэдийн шийдвэртэй уялдуулан жил бүр шинэчлэн гаргаж хэрэгжилтийг хангаж ажиллана.

- Нутгийн шилмэл омгийн малыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн бүхий л арга хэмжээг дэмжинэ.
- Сумын хадлан тэжээлийн нөөцийг тогтмол бүрдүүлнэ.
- Иргэдийн хадлангийн талбай хөцөөлөх, нөөц бүрдүүлэх, тэжээлийн ургамал тариалах ажлыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Орон нутгийн иргэдэд малын хашаа барих, сэлбэн засварлахад зориулан хэрэглээний модны зөвшөөрлийг хөнгөлөлттэйгөөр шуурхай олгож ажиллана.
- Хоршоо, нөхөрлөл бүлэг багаар ажиллах малчдыг хөтөлбөрөөр дэмжиж ажиллана.
- Малын арьс шир, сүү, цагаан идээ, мах зэрэг түүхий эдийн анхан шатны боловсруулах хувийн хэвшлийн жижиг үйлдвэрүүдийг дэмжин ажиллуулж ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.
- Гадаадад мах экспортлох зөвшөөрөл авах талаар холбогдох яам, агентлагтай хамтран ажиллаж үйл ажиллагааг зохион байгуулна. Ингэснээр малчдын орлого нэмэгдэнэ.
- “Чинээлэг малчин” хөтөлбөрийг орон нутгийн онцлогт тохируулан хэрэгжүүлж малчдыг “Малчин бизнесмен” болгох замаар тогтмол орлоготой болгох ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.

❖ Дэд бүтэц

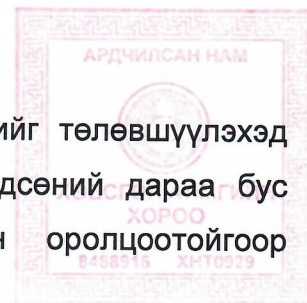
- Зам гүүрийг шинэчилнэ.
 - Гудамж, талбайн гэрэлтүүлгийг нэмэгдүүлнэ.
 - Мэдээлэл технологийн нэгдсэн сүлжээтэй болох.
 - Шинээр баригдаж буй гудамж хорооллыг гэрэл цахилгаан, дэд бүтцээр хангах
-
- Цагаан-Уул сумын авто замын хөгжлийн мастер төлөвлөгөөг боловсруулж, авто замыг хүн тээвэр, аж үйлдвэрийн ачаа тээвэрлэгч, аялал жуулчлалын чиглэлээр ангилж даац маршрутыг тодорхойлох ажлыг дэс дараатай хийнэ.
 - Зайлшгүй шаардлагатай гүүр сайжруулсан зам барих асуудлыг иргэдийн оролцоотойгоор шийдвэрлэнэ.
 - Сумын суурины ундны усны талаар цогц бодлого дэвшүүлэн ажиллана.

- Сумын суурины дулаан хангамжийг сайжруулах, гудамж хорооллыг дулааны шугамд холбох ажлыг үе шаттайгаар хийнэ.
- Дэд бүтцийн салбарыг хөгжүүлж эдийн засгийг сайжруулах, иргэдийн аюулгүй амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- Сумын төвийн тохижилт үйлчилгээний компанийн үйл ажиллагааг сайжруулж, ил задгай хог хаягдал хаяхгүй, орчны бохирдлыг арилгах, гудамж хороололд хогийн сав байршуулах ажлыг хийж гүйцэтгэнэ.
- Хог хаягдлыг дахин боловсруулах үйлдвэрийн төслийг боловсруулан ажлын байр бий болгон ажиллана.
- Хот хоорондын болон сумд, аймгийн төвийн доторх нийтийн тээврийн үйлчилгээг тухайн салбарт ажиллагсадтай хамтран журамлаж, аюулгүй ажиллагааг хангуулах арга хэмжээ авна.
- Цагаан-Уул сумын ерөнхий төлөвлөлтийг иргэдийн оролцоотойгоор 2030 он хүртэл хэсэгчлэн дахин төлөвлөлт хийх замаар өөрчлөлт оруулахаар боловсруулах
- Оршин суугчдын оролцоотойгоор тухайн гудамж хорооллоо шинэчлэх төслийг иргэдийн оролцоотой шийдвэрлүүлэх талаар анхаарч ажиллана.
- Гудамж хороолол, хашаа, амины орон сууцтай болоход сумын эрх хэмжээний хүрээнд бодлого гарган дэмжиж ажиллана.
- Орон нутгийн барилгын компанийг бодлогоор дэмжин байгуулж суманд хийгдэж буй бүтээн байгуулалтын ажилд давуу эрхтэйгээр оролцуулна. Ингэснээр хөрөнгө оруулалтын бүтээмж чанар нэмэгдэнэ.
- Гудамж хорооллын замыг үе шаттайгаар засварлан цементэн хучилттай болгож замын тэмдэг тэмдэглэгээг стандартын дагуу байршуулж жолооч нарын хөдөлгөөнд оролцох дүрэм, соёлыг баримтлуулан шаардлага тавьж ажиллана.

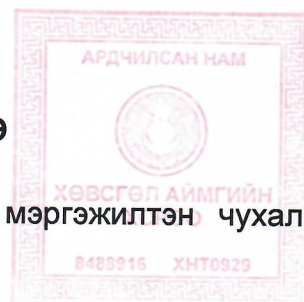
ГУРАВ. ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг иргэдэд чирэгдэлгүй, хөнгөн шуурхай, чанартай хүргэх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.
- Ахмадуудад үзүүлж байгаа нөхөн сэргээх төвийн үйл ажиллагааг тогтмолжуулж, үйлчилгээний чанарыг сайжруулна.

- Иргэдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох, эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлэхэд анхаарч хүн бүр биеийн тамир, спортоор хичээллэж, өвдсөний дараа бус өвдөхөөс урьдчилан сэргийлэх зан үйлийг иргэдийн оролцоотойгоор шийдвэрлэнэ.
- “Архидалтаас өөрийгөө болон орчныг аваръя” сэдэвт үе шаттай арга хэмжээ авч хэрэгжүүлнэ. Архигүй сум, баг, байгууллага, хамт олон, гэр бүл, гудамж хороолол болоход хүн бүрийг уриалж системтэйгээр архинаас татгалзах арга хэмжээг зохион байгуулна.
- Эрүүл мэндийн байгууллагуудыг стандартад заагдсан орчин үеийн өндөр хүчин чадалтай тоног төхөөрөмжөөр хангуулах.
- Үйлчлүүлэгч төвтэй эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээгээр зорилтот бүлгийн эмнэлгийн тусламж үйлчилгээнд хамрагдаж чадахгүй байгаа хүн амд илүү анхаарсан **“Үйлчлүүлэгч төвтэй”** тогтолцоог бүрдүүлнэ.
- Цагаан идээ, малын мах,сүү, яс, цус, ургамал эрдсийн гаралтай түүхий эдээс эмчилгээний болон эрүүл мэндийг сайжруулах нэмэлт бүтээгдэхүүнийг өрхийн үйлдвэрлэлийн хэмжээнд боловсруулах, ашиглах, хэрэглэх сургалт явуулна.
- Сум дундын эмнэлгийг мэс засал, дотор, мэдрэл, шүд эрүү нүүр, хүүхэд, төрөх эмэгтэйчүүдийн нарийн мэргэжлийн эмчээр хангах асуудлыг шийдвэрлүүлж, тэднийг тогтвор суурьшилтай ажиллах нөхцөлийг бүрдүүлэх талаар анхаарч ажиллана.
- Эрүүл мэндийн салбарын ажилтны хариуцлагын тогтолцоог бий болгоно.
- Багийн эмчийн цалинг олгохдоо багийн иргэдийн тодорхойлолтыг харгалзана.
- Эх, хүүхэд, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж ,үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг дээшлүүлнэ.
- Хөдөө алслагдсан нутгийн иргэдэд зориулсан нүүдлийн амбулаторийн үйлчилгээ бий болгож улиралд нэг удаа эрүүл мэндийн **иргэнд хүрч үйлчлэх үйлчилгээг** бий болгоно.
- Иргэдэд эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалтыг сард нэг удаа явуулж эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг тогтмолжуулан ажиллана.
- Эрүүл мэндийн даатгалын сангаас олгогдох хөнгөлөлттэй эмийн хүртээмжийг нэмэгдүүлэх талаар холбогдох байгууллагатай хамтран бодлого боловсруулан ажиллана.

ДӨРӨВ. БОЛОВСРОЛ, СОЁЛЫН ҮЙЛЧИЛГЭЭ

- **Сайн мэргэжилтэн бэлтгэе.** Сумаа хөгжүүлэхэд сайн мэргэжилтэн чухал учраас энэ чиглэлээр бодлого боловсруулж ажиллана.
- Ерөнхий боловсролын сургуультай хамтран “Иргэний ёс зүйн боловсрол” хичээлийн агуулгыг орон нутгийн онцлогтой уялдуулан агуулгын шинэчлэл хийж эх орон, нутаг ус, ард иргэдээ хайрлан хамгаалах зан үйлийг төлөвшүүлэн эх оронч сэтгэлгээтэй, хүмүүнлэг иргэнийг төлөвшүүлэх ажлыг хийж хэрэгжүүлэх
- Бага дунд ангийн сурагчдын чөлөөт цагаа зөв боловсон, үр бүтээлтэй өнгөрүүлэх орчин нөхцөлийг анхаарч хичээллэх секц, дугуйланг нэмэгдүүлнэ.
- Сургуулийн өмнөх болон сургуулийн насны хүүхдэд нутаг ус, байгаль орчноо хамгаалах, бүтээж бий болгосон зүйлээ хайрлан хамгаалах дадал хэвшлийг олгоход илүү анхаарсан сургалт, хүмүүжлийн иж бүрэн арга хэмжээ авна
- Цэцэрлэг, гэр цэцэрлэгийг шаардлагатай багт, олон айл өрхийн дунд байгуулах ажлыг зохион байгуулж, сургуулийн өмнөх боловсролын хамрах сургалтыг нэмэгдүүлнэ.
- Хүүхдийн сурах орчин, нэг ангид байх хүүхдийн тоог стандартад нийцүүлэн шинээр баригдах хороолол, төлөвлөлтөд иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлж, сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг, үйлчилгээний газруудыг оруулж байх.
- Цэцэрлэг, сургуулийн удирдлага болон эцэг эхчүүдийн хамтын ажиллагааг хөгжүүлж, хамтран ажиллах дүрэм, арга зүйн зөвлөмжтэй болгоно.
- Мэдээллийн технологийг сургалтын орчинд өргөнөөр ашиглах, сурах бичиг, видео хичээл, танин мэдэхүйн цахим хуудас нээж ажиллуулна.
- Сумын соёлын төвийн орон тоо, үйл ажиллагаа бүтцийг хянаж, Номын сангийн үйлчилгээг сайжруулах, Интернэт мэдээллийн төвүүдийг байгуулах
- Соёлын өвийг эрэн сурвалжлах, судлах, хадгалж хамгаалах, сэргээн засварлах, сурталчлан түгээх үндэсний чадавхыг нэмэгдүүлнэ.
- Соёлын өвийн нэгдсэн бүртгэл, мэдээллийн тогтолцоог шинэ шатанд гаргаж, улсын нэгдсэн бүртгэлийн цахим мэдээллийг хил, гааль,цагдаа, мэргэжлийн хяналтын дотоод сүлжээтэй холбоно.
- Соёлын төвийг өнөөгийн нөхцөлд нийцүүлэн иргэдэд үзүүлэх үйлчилгээг шинэ түвшинд хүргэнэ

ТАВ. АМЬДРАХ ОРЧНЫ АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

- Орон нутаг дахь иргэний байгууллага, иргэдийн нөхөрлөлтэй байгаль хамгааллын чиглэлээр хамтран ажиллах тогтолцоог шинэ шатанд гаргана.
- Сумын төвийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлж, иргэд амрах, алжаал тайлах, шинэ орчин, байгууламжуудыг төлөвлөж шийдвэрлэнэ.
- Иргэдийн тайван амьдрах нөхцөлийг бүрдүүлэх, гэмт хэргийг бууруулах зорилгоор гудамж талбайн гэрэлтүүлэгт анхаарч, хяналтын камерыг нэмэгдүүлэх ажлыг шат дараалан шийдвэрлэнэ.
- Гэр бүлийн хүчирхийлэл, ахуйн хүрээнд гардаг гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, “хөршийн хамгаалалт” иргэдэд суурилсан амгалан тайван байдлын тогтолцоо бүрдүүлнэ.
- Архи, тамхи худалдан борлуулахад тавих хяналтыг чангатгаж, тэдгээрийн хэрэглээг үл тэвчих орчин ба соёлыг төлөвшүүлнэ.

Хил хамгаалах

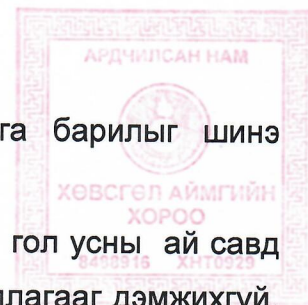
- Хил хамгаалах байгууллагатай гэрээ хийж хамтарч ажиллах ба тэдэнд тодорхой тусламж дэмжлэг үзүүлнэ.
- Хилийн застав, тэдний байрладаг багийн удирдлага хооронд хамтын ажиллагааны гэрээ байгуулж ажиллана.
- Хилийн застав, цагдаагийн хэсгийн алба хаагчдын гэр бүлийн нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхэд орон нутгийн зүгээс идэвх санаачилга гарган ажиллана.

Байгаль орчин.

- Байгаль орчныг хамгаалах чиглэлийн үйл ажиллагаанд иргэдийн санал санаачилгыг тусгаж бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Иргэний байгалиа хамгаалах, мод тарих, нөхөн сэргээх гэх мэт өөрийн санал санаачилгаар хийсэн ажлыг бодлогоор дэмжиж, урамшууллын асуудлыг холбогдох байгууллагад уламжлан шийдвэрлүүлнэ.
- Усны зүй зохистой хэрэглээг бий болгох
- Байгаль орчныг хамгаалахтай холбогдсон хууль дүрмийг иргэдэд сурталчлах, байгаль орчны талаарх хууль тогтоомжийг зөрчих гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээг зохион байгуулах төрийн нэрийн өмнөөс ажиллаж буй

БОУ-ын байцаагч, байгаль хамгаалагч нарын ажлын арга барилыг шинэ түвшинд хүргэнэ.

- Байгаль орчин, хүний амьдрах орчинд сөрөг нөлөөтэй болон гол усны ай савд хор хөнөөлтэй аливаа уул уурхай, хүнд үйлдвэрийн үйл ажиллагааг дэмжихгүй, хэрэгжүүлэхгүй.
- Байгаль орчинд ээлтэй аялал жуулчлалын цогцолбор, жуулчны үйлчилгээний газруудыг Оргомчийн булан, Тунамал нуур, Гандан нуур, Сангийн далай зэрэг газрыг Монголын аялал жуулчлалын үндсэн бүсүүдтэй холбосон жуулчид аялах оновчтой маршрут, сүлжээг бий болгох, холбогдох дэд бүтцийг сайжруулж, байгалийн болон адал явдалт, тусгай сонирхлын аяллыг өргөжүүлнэ.
- Идэвхтэн байгаль хамгаалагчийг урамшуулан ажиллуулж байгаль хамгаалахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх

**Цагаан-Үүр сумын Ардчилсан намын 2020 оны мөрийн
хөтөлбөр**

2020 он

0000001

Цагаан-Үүр сумын Ардчилсан намын 2020 оны мөрийн хөтөлбөр

➤ Эрүүл мэнд

- Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжихэд бүх талын хамтын ажиллагааг сайжруулах
- Эх, хүүхдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж буй нийгмийн хүчин зүйлүүдийг арилгаж “Эх, хүүхдэд ээлтэй” байгууллага, баг, сум болгох хөдөлгөөнийг өрнүүлэх
- “Эх хүүхдийг эрсдлээс хамгаалах” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх
- Эм, вакцин био бэлдмэлийн аюулгүй байдлыг хангаж, сайн дурын дархлаажуулалтыг өргөжүүлж, товллын дархлаажуулалтын хамрагдалтыг сайжруулах
- Хүн амыг аюулгүй ус, хүнсээр хангах, орчны ариун цэврийн байдлыг сайжруулахад чиглэсэн бодлогуудыг хэрэгжүүлэхэд иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж чадавхыг сайжруулах
- Хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөл/ хорт зуршил, осол гэмтэл, байгалийн голомтод өвчлөл /-өөс сэрэмжлүүлэх үйл ажиллагааг сайжруулж үр дүнд хүрэх
- Архи тамхины худалдааг бууруулах, архи тамхины хэрэглээг багасгах
- Эрүүл аюулгүй орчин бүрдүүлэх, хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөлөөс сэргийлэх ажилд иргэн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлэх
- Өрх гэрийн эрүүл мэндийг дэмжсэн хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлэх
- Байгууллага, аж ахуйн нэгж бүр эрүүл, аюулгүй эрсдэлгүй орчин бүрдүүлсэн байх
- Эрүүл мэндийн сургалт сурталчилгааны ажлыг зохин байгуулж цэцэрлэгийн наснаас нь эхлэн иргэдэд эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлэх
- Зайлшгүй шаардлагатай багаж тоног төхөөрөмжөөр хангах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэх
- Эмнэлэгийн мэргэжилтны мэдлэг чадвар ёс зүй хариуцлагыг сайжруулах

0000002

-Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бий болгож хөгжүүлэх

-Аж ахуйн нэгж байгууллагын ус, ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулах

-Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж халдварт бус өвчин тэдгээрийн эрсдэлт хүчин зүйлийн хяналт тандалтыг сайжруулах эрүүл мэндийг дэмжих замаар хүн амын дунд зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчнөөс шалтгаалсан нас баралтыг бууруулах

-Анхан шатны тусламжийг тогтвортой зохион байгуулж үйлчилгээний шуурхай нээлттэй байдлыг хангаж хэвшүүлэх

➤ **Боловсрол, соёл**

-Судалгаа мэдээлэлд суурилсан хөгжлийн хөтөлбөр бодлого төлөвлөлтийг боловсруулах

-Боловсролын удирдлага мэдээллийн системтэй болж баяжуулах ажлыг тогтмолжуулан суралцагчдыг шилжилт хөдөлгөөнд тавих хяналтыг сайжруулах

-Сургалтыг дэмжих үйл ажиллагааг хагжүүлж экологийн боловсрол оюуны спорт, үндэсний урлаг, спортын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх

-Багшийн шинэ санаа арга технологи, туршлагыг үнэлэх, түгээн дэлгэрүүлэх тогтолцоог сайжруулах

-Дотуур байрыг хүүхдийн сурч хөгжих, эрүүл аюулгүй ээлтэй орчин болгох

-СӨБ-ийн цөм хөтөлбөрийг хүүхдийн онцлог шинжид тулгуурлан хэрэгжүүлэх

-Цэцэрлэгийн бүлэг бүрийг стандартын шаардлага хангасан сургалтын техник хэрэгслээр хангаж, интернэтэд холбож ээлтэй орчин бүрдүүлэх

-СӨБ-ийн багш нарыг мэдээлэл харилцааны технологийг ашиглан мэдлэг чадвараа дээшлүүлэх зайнаас суралцах туршлагаа хуваалцан ажиллах орчин нөхцөл бүрдүүлэх

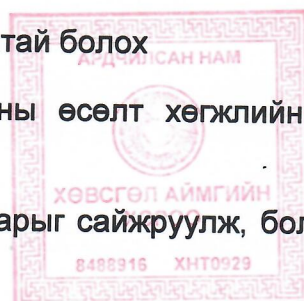
-Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үзэл баримтлал үйл ажиллагааг бүрэн хэрэгжүүлэх

-Стандарт шаардлага хангасан цэцэрлэгийн барилгатай болох

-Хүүхдийн эрүүл мэнд, бие бялдар, оюун санааны өсөлт хөгжлийн хяналтыг сайжруулах

-Бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын залгамж чанарыг сайжруулж, боловсролын стандарт сургалтын цөм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ

-Байгалийн ухааны хичээлийг туршилт судалгаа хийх лабораторит түшиглэн сургалт зохион байгуулах орчин бүрдүүлэх

0000003

- Сурагчдын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн баялаг цахим номын сантай болох
- Ахлах ангийн хүүхэд бүрийн авъяас сонирхолд тулгуурлан стандарт хөтөлбөрөөс давсан агуулгаар сургалт зохион байгуулах
- Багшийн сайн хичээл арга технологиор сан бүрдүүлж гэрчилгээжүүлэн түгээн дэлгэрүүлдэг тогтолцоог бүрдүүлэх
- Сурагчдад монгол ёс зан заншлийн мэдлэг олгох
- Иргэдийн насан туршид суралцах хэрэгцээ сонирхол авъяас чадвар хөгжлийн онцлогт нэгдсэн олон хувилбартай хөтөлбөрөөр үйлчилгээ үзүүлнэ

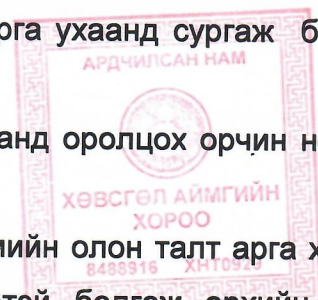
➤ **Хөдөлмөр эрхлэлт**

- Сумандаа сүүний чиглэлийн ферм барих
- Хоёрдугаар багт сүүн зовуд болон хуурай сүү, ааруул, эззгий, цагаан идээ гэх мэт хувийн хэвшлийн жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх
- Зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж эдийн засгийн өсөлтийг бий болгоно.
- Иргэдийн хөдөлмөрлөх хүсэл санаачлагыг дэмжиж нөөц боломжиндоо тулгуурлан бүхий л талаар хамтран ажиллах
- Хөдөлмөр эрхлэлтийн таатай орчныг бүрдүүлэх
- Ажиллах хүчний эрэлтийг орон нутгаас хангах бодлого барина
- Байгальд ээлтэй ажлын байрны үнэлэмжийг дээшлүүлж эдийн засгын идэвхгүй хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх
- Ажиллах хүчнийг мэргэшүүлж тогтвор суурьшилтай ажиллуулах

➤ **Нийгмийн халамж**

- Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг оновчтой зохион байгуулж иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог хангаж хамтран ажиллах
- Нийгмийн ажил үйлчилгээг цахимжуулж шат дамжлагыг цөөрүүлэх
- Халамжийн үйлчилгээг багасгах замаар амьдрах арга ухаанд сургаж бэлэнчлэх сэтгэлгээг бууруулах
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг нийгмийн харилцаанд оролцох орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ
- Зорилтот бүлгийн өрхийг орлого, нэмэгдүүлэх нийгмийн олон талт арга хэмжээнд хамруулах замаар тогтвортой орлогын эх үүсвэртэй болгож өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ

➤ **Санхүү, эдийн засаг**

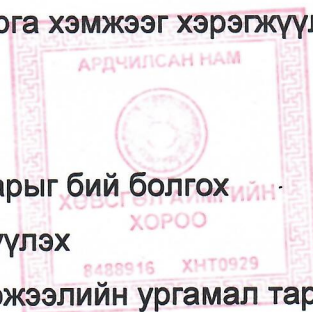

37171-
A0062

0000004

- Санхүү төсвийг хөгжлийн шаттай нийцүүлэн төсвийн тэнцвэртэй байдлыг хангаж орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ
- Орлогын баазыг нэмэгдүүлж, төсвийн ил тод, оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлнэ
- Татвар төлөгчдийн нийгмийн хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ
- Татвар төлөгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг зээлийн бодлогоор дэмжих
- Банк бус санхүүгийн байгууллага үүсгэх санал санаачилгыг дэмжинэ
- Даатгалын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж аливаа эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ
- Нийгмийн даатгалд даатгуулагчдын тоог жил бүр нэмэгдүүлнэ
- Нийгмийн даатгалын мэдээллийг цахимд шилжүүлэх
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтыг оновчтой төлөвлөж, үр нөлөөг дээшлүүлнэ

➤ **Хөдөө аж ахуй**

- Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалж, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, хүн амыг эрүүл, аюулгүй хүнсээр хангана
- Уламжлалт болон эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлж, халдварт, паразит өвчний гаралт тархалтыг бууруулан, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ
- Малын тэжээл тариалах, бүрэн найрлагат тэжээлийн үйлдвэрлэлийг дэмжих
- Мал амьтны гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тодорхой болгох
- Бэлчээрийг зохистой ашиглаж, хамгаалан сайжруулан даац багтаамжыг нэмэгдүүлэх
- Бэлчээрийн хортон мэрэгчийг устгах ажилд малчид, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ
- Малчдын залгамж халааг нэмэгдүүлэх
- Малын нутагшмал өвчинг судалж, эрүүлжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх
- Хөдөө аж ахуйн материаллаг баазыг сайжруулах
- Мал аж ахуйн мэргэжилтний тоог нэмэгдүүлэх
- Мал эмнэлгийн аж ахуйн нэгжийн өрсөлдөх чадварыг бий болгох
- Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг сэргээн хөгжүүлэх
- Ашиглахгүй байгаа атаршсан талбайг ашиглаж тэжээлийн ургамал тариалах
- Төмс, хүнсний ногоо, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэгчдэд дэмжлэг үзүүлэх
- Төрөл бүрийн жимсний мод тариалах

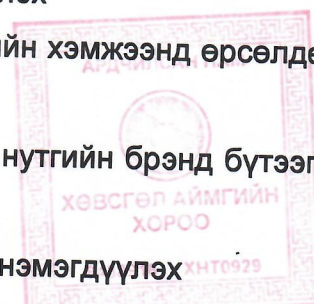

- Тэжээлийн ургамал тариалах
- Хүнсний аюулгүй байдлын стандартыг бүх салбарт мөрдүүлж, хүн амыг баталгаат хүнсээр хангана
- Ундны усны худгуудад эрүүл ахуйн бүс тогтоож хүн амыг стандартын шаардлага хангасан усаар хангасан
- Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны газар бий болгоно

➤ **Байгаль орчин**

- Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулан, нөхөн сэргээж, хамгаалахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ
- Хүний үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөлөл, бусад хохирлоос урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, байгалийн баялгын үр нөлөөг нэмэгдүүлнэ
- Сумын төвийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч мод үржүүлгийн газартай болно
- Ховор нэн ховордож буй амьтдын тархац нутгийг тогтоож, тоо толгойг нэмэгдүүлэх
- Усны нөөцийг хамгаалж, хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх
- Хогийн төвлөрсөн цэгийг тохижуулж хоёрдогч түүхий эдийг борлуулах боловсруулах санал санаачилгыг дэмжинэ
- Булаг шанд усны нөөцийг хамгаалж, бэлчээрийн худгуудын ашиглалтыг сайжруулах
- Гол горхины ойр орчмын жуулчны баазуудад дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлэхийг шийдвэрлүүлнэ.

➤ **Аялал жуулчлал**

- Аялал жуулчлалыг орлогын эх үүсвэр болгон хөгжүүлэх
- Орон нутгийн онцлог, нөөцөд тулгуурлан аймаг бүсийн хэмжээнд өрсөлдөх чадвар бүхий аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх
- Гадаадын жуулчид, дотоодын аялагчдад зориулсан нутгийн брэнд бүтээгдэхүүний худалдааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх
- Түр буудаллах болон алжаал тайлах цэгүүдийн тоог нэмэгдүүлэх
- Уламжлалт ёс заншил, малчдын ахуй амьдралд суурилсан аялал жуулчлалын үйлчилгээг бий болгох

305.3
10000006

➤ **Газрын харилцаа**

-Ил тод байдлыг хангаж иргэдийн газар өмчлөлийг эрчимжүүлж газрыг эдийн замын эргэлтэнд оруулна

-Газар эзэмшил хамгаалалтыг сайжруулж, хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлнэ

-Бэлчээрийн эдэлбэр газрыг сэлгэх өнжөөх, даац багмаамжид тохируулан ашиглах, төлөвлөлтйг сайжруулж хэрэгжүүлэх

➤ **Дэд бүтэц**

-Босоо тэнхлэгийн хатуу хучилттай зам барих ажлыг шийдвэрлүүлэх

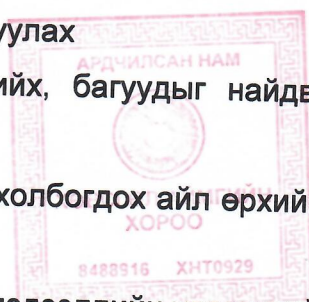
-Сумын төвийн гол замыг хатуу хучилттай болгох

-Орон нутгийн чанартай зам, даваа гүүрийг засаж сайжруулах

-Үүрэн холбоо операторуудын сүлжээний өргөтгөл хийх, багуудыг найдвартай холбоогоор хангах

-Дулаан хангамжийн хүчин чадлыг сайжруулж, дулаанд холбогдох айл өрхийн тоог нэмэгдүүлэх

-Интернэт үйлчилгээг өргөжүүлэх, орон нутгийн хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслийг бий болгох

8488916 ХНТ0929

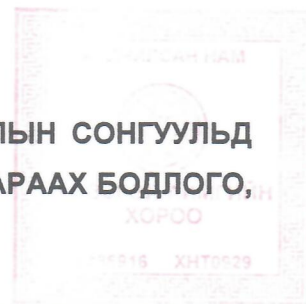
**СОНГУУЛЬ-2020 ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН
ЦЭЦЭРЛЭГ СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН
ОРОН НУТГИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН
МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

2020он

0000001

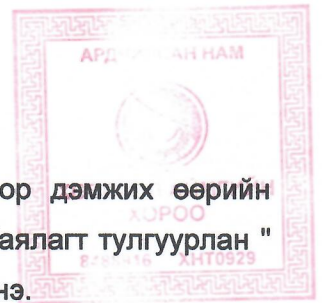

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЦЭЦЭРЛЭГ СУМЫН ОРОН НУТГИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛЬД
АРДЧИЛСАН НАМ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨРИЙГ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХЭД ДАРААХ БОДЛОГО,
ЗАРЧМЫГ МӨРДЛӨГ БОЛГОНО.**

1. Төрийн бүх байгууллагуудад хууль дээдлэх, ил тод, шударга, чадварлаг, хариуцлага ёс зүйтэй байдлыг чанд мөрдүүлнэ.
2. Ажилгүйдлийг бууруулах, өрх бүрд өсөлтийг бий болгож хүн бүрд орлого нэмэгдүүлэх хөдөлмөрийн багтаамж ихтэй үйлдвэрлэл үйлчилгээний салбарыг өөрийн сумын орлоготой уялдуулан бодлогоор дэмжинэ.
3. Өөрийн сумын мал аж ахуй, аялал жуулчлал хосолсон өвөрмөц бүс нутаг болгож, хөгжлийн тэргүүлэх салбар болгоход онцгой анхаарч ажиллана.
4. Монгол улсын тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал дунд болон урт хугацааны хөгжлийн баримт бичгийн хүрээнд хэрэгжихүйц бодлого боловсруулж ажиллана.
5. Олон тулгуурт эдийн засгийг бий болгох, ардчилсан намын дэвшүүлсэн "Монгол өрх-2020" хөгжлийн бодлогын хүрээнд дараах зорилтыг хэрэгжүүлнэ.

0000002

1. ӨСӨЛТТЭЙ ӨРХ, ОРЛОГОТОЙ ИРГЭН

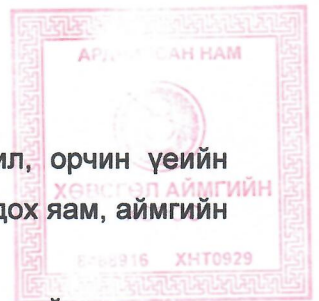
- 1.1. Экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжих өөрийн сумын онцлог бүхий түүхий эдийн болон байгалийн нөөц баялагт тулгуурлан "Нэг баг- Нэг үйлдвэрлэл" хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 1.2. Гарааны бизнес, жижиг дунд үйлдвэрлэгч нарт зөвлөгөө мэдээлэл өгөх (санхүүжилт, сургалт, мэдээлэл гэх мэт) сургалтыг зохион байгуулахад дэмжиж ажиллана.
- 1.3. Малын гаралтай түүхий эд болох арьс шир, ноос ноолуур, мах махан бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг бодлогоор дэмжин хэрэгжүүлнэ.
- 1.4. Жимс жимсгэнэ, хүнсний ногоо, нарийн ногооны тариалалтыг нэмэгдүүлж импортыг орлох чанартай эко бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.
- 1.5. Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны цэгийг байгуулах хувийн хэвшлийн санал санаачилгыг дэмжиж ажиллана.
- 1.6. Дөрвөн улирлын хүлэмжийн төслийн хөтөлбөрийг хувийн хэвшилтэй хамран хөгжүүлнэ.
- 1.7. Сумандаа үйлдвэрлэж байгаа бүтээгдэхүүнийг аймгийн болон үндэсний хэмжээний зах зээлд цаашлаад олон улсын зах зээлд гаргах арга зам, шийдлийг бий болгоно.
- 1.8. "Цэцэрлэг-Брэнд" хөтөлбөрийг боловсруулан хэрэгжүүлнэ.
- 1.9. "Сум хөгжүүлэх сан"-ийн журмын дагуу "Төсөл сонгон шалгаруулах зөвлөл", "сангийн хөрөнгийн зарцуулалт, зээлийн ашиглалт, эргэн төлөлтөд хяналт тавих чиг үүрэг бүхий орон тооны бус зөвлөл"-ийг шинэчлэн байгуулж, үйл ажиллагааг нь нээлттэй ил тод болгоно.

2. ДЭД БҮТЦИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ

- 2.1. Сумын төвийн ногоон байгууламж явган замыг нэмэгдүүлж "Цэцэрлэг гудамж төсөл"-ийг хэрэгжүүлнэ.
- 2.2. Тэсийн гол дээр төмөр бетонон гүүр барих ажлын ТЭЗҮ-г хийлгэж ажлыг эхлүүлэх тал дээр онцгой анхаарна.
- 2.3. "Сумын соёл-Хоггүй сум" хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж хог хаягдлын менежментийг сайжруулна
- 2.4. Могойн тосгон болон сумын төвийн гэрэлтүүлэг, гудамж талбайн тохижилтыг сайжруулна.
- 2.5. Спорт соёлын цогцолбор шинээр бариулж ашиглалтад оруулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.

0000003

67
НОАС

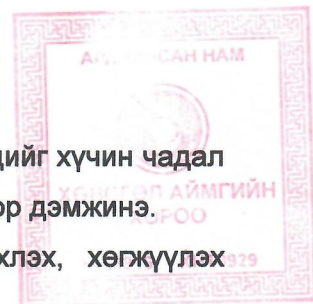
- 2.6. Айл өрхүүдийг дулаан болон бохирын шугаман холбох ажил, орчин үеийн тохилог 22 айлын хаусыг барьж ашиглалтад оруулахыг холбогдох яам, аймгийн удирдлагуудтай хамтран шийдвэрлүүлнэ.
- 2.7. Бүрхээр баг болон сумын төвийн ундны усны асуудлыг орон нутгийн хөрөнгөөр шийдвэрлэнэ. (усан сан, гүний худаг, цэвэр усны шугам татах гэх мэт)
- 2.8. Бүх нийтийн биеийн тамирын талбай (өвөл, зуны)-г тохижуулан стандартад нийцүүлэн ОНХС-гийн хөрөнгөөр барьж байгуулна.
- 2.9. Сумын цэцэрлэгт хүрээлэнгийн тохижилтыг сайжруулж ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх чиглэлээр иргэд, ТББ, хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллана.
- 2.10. Сумын ЗДТГ-ын байрыг шинээр бариулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- 2.11. Орон нутгийн чанартай даваа, зам засвар, жижиг гол горхин дээр баригдах 5тн-оос доош даацын гүүрний байгууламжийн ажлыг шат дараатай хийж гүйцэтгэх ажлын Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр шийдвэрлүүлнэ.
- 2.12. “Хийморь” цогцолборын бүтээн байгуулалтын ажлыг сумын уяачдын холбоотой хамтран хандивын хөрөнгөөр зохион байгуулна.

3. ХӨДӨӨ АЖ АХУЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ТАЛААР

- 3.1. “Сайн малчин” хөтөлбөр хэрэгжүүлэх хүрээнд мал аж ахуйн үйлдвэрлэлээс эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл хүртэлх үр ашгийг дээшлүүлэх, малчны орон нутагтаа ажиллах амьдрах нөхцөлийг сайжруулна.
- 3.2. Бэлчээрийн малын ашиг шимийг дээшлүүлэх зорилгоор малын үүлдэр угсааг сайжруулах, эрчимжүүлэх бүхий л тогтолцоог судлан зохион байгуулна.
- 3.3. Бэлчээрийн нэгдсэн судалгааг гаргаж сумын хэмжээнд бэлчээрийн талаар баримтлах бодлогыг боловсруулж мөрдөнө.
- 3.4. Хүлэмжийн аж ахуйг дэмжиж байгуулах тал дээр онцгой анхаарна.
- 3.5. Малчдын хамтын оролцоонд тулгуурлан Цэцэрлэг сумын газар нутгийн ихэнх хувийг эзэлж байгаа бэлчээр нутгийн тогтвортой ашиглалтыг хангаж, доройтсон бэлчээрийн 30-аас доошгүй хувийг сэргээнэ.
- 3.6. Бэлчээрийн хортон мэрэгч үлийн цагаан оготныг устгах ажлыг шат дараатай хийж бэлчээрийн доройтлыг багасгана.
- 3.7. Бэлчээрийн зохистой менежментийг боловсронгуй болгох талаар хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлнэ.
- 3.8. Малыг тооноос илүү чанарт шилжүүлж, малийн төрлийг зохистой харьцаанд хүргэж, эдийн засгийн ашигтай, технологид суурилсан мал аж ахуйг бодлогоор дэмжинэ.
- 3.9. Иргэдийн санаачилгад суурилсан “Чинээлэг малчин” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхийг дэмжинэ.

0000004

171/
1062

- 3.10. Шинэ зууны малчин хөтөлбөр хэрэгжүүлж малчин өрхүүдийг хүчин чадал өндөр цахилгаан хэрэгсэл ашиглах боломжийг судлан бодлогоор дэмжинэ.
- 3.11. Гахай, шувуу, зөгий, загас үржүүлгийн аж ахуй эрхлэх, хөгжүүлэх санаачилгыг дэмжинэ.
- 3.12. Газар тариалангийн үрийн аж ахуйн системийг боловсронгуй болгож тухайн сумын хөрс, цаг уурын онцлогт тохирсон баталгаат сортын үрийн хангамжийг нэмэгдүүлнэ.
- 3.13. Сэргээгдэх эрчим хүчийг ашигласан усжуулалтын систем, худгийг өргөнөөр ашиглах боломжийг бүрдүүлнэ.
- 3.14. Төмс хүнсний ногооны тариалалт, хураалтын ажлыг механикжуулах тал дээр дэмжлэг үзүүлж агуулах зоорины хүрэлцээг нэмэгдүүлнэ.

4. ЭРҮҮЛ ЧИЙРЭГ МОНГОЛ ХҮН УРТ НАСТАЙ МОНГОЛ ХҮН

- 4.1. Эмч эмнэлгийн ажилтнуудын харьцаа хандлагыг судалж, иргэдэд чадварлаг эелдэг, ёс зүйтэй, чанартай шуурхай эрүүл мэндийн оношилгоо, үйлчилгээ үзүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх тал дээр онцгойлон анхаарч хэрэгжүүлнэ.
- 4.2. Эмч эмнэлгийн ажилтны мэргэжлийг байнга дээшлүүлж, чадварлаг боловсон хүчнийг нэмэгдүүлэх бодлогыг баримтална.
- 4.3. Эрүүл мэндийн салбарын тоног төхөөрөмж, техник хэрэгслийг шинэчлэх, нэмэгдүүлэх ажлыг жил бүр шат дараатайгаар шийдвэрлүүлнэ.
- 4.4. Багийн эмчийн ажиллах нөхцөлийг сайжруулж, унаа техник хэрэгслээр хангах ажлыг шийдвэрлүүлнэ.
- 4.5. Эх, хүүхэд, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлэх бодлого барьж ажиллана.
- 4.6. Ахмад настан, нярайн сувиллыг тогтмол ажиллуулна.
- 4.7. Сумын төвийн эмнэлгийн ус, ариун цэврийн байгууламжийг шийдвэрлүүлж, иргэдэд ая тухтай орчинд үйлчлүүлэх нөхцөлийг сайжруулна.
- 4.8. Эм эмнэлгийн хэрэгслийн чанар, стандартад тавих хяналтыг сайжруулна.
- 4.9. Эмийн эргэлтийн сангуудын худалдаанд тавих хяналтыг сайжруулна.
- 4.10. “Өвдсөн хойно нь биш өвдөхөөс нь өмнө” хавдар, халдварт өвчний эрт илрүүлэх оношилгоо шинжилгээ хийлгэдэг дадлыг иргэдэд төлөвшүүлэх ажлыг орон нутгийн түвшинд хэрэгжүүлнэ.

5. СОЁЛ СПОРТ БОЛОВСРОЛЫН ТАЛААР

- 5.1. Хүүхэд нэг бүрийг хөгжүүлэх сургуулийн өмнөх, бага, дунд боловсролын “Цөм” хөтөлбөрийг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлж, төр орон нутаг, иргэний нийгмийн байгууллага, гэр бүлийн оролцоотойгоор өргөжүүлнэ.

0000005

- 5.2. Амжилттай хэрэгжиж буй “Авьяас” “Ном” “Багшийн хөгжил” хөтөлбөрүүдийг орон нутгийн зүгээс онцгойлон дэмжиж хэрэгжилтийг үргэлжлүүлнэ.
- 5.3. Сум багт хүүхэд асрах үйлчилгээ, гэр цэцэрлэгийн хүрээг өргөжүүлэх, хувийн хэвшлийн цэцэрлэгийн дэмжих, сургуулийн өмнөх боловсролын хамран сургалтыг жил бүр нэмэгдүүлэх бодлого баримтална.
- 5.4. Цэцэрлэг сургуулийн удирдлага болон эцэг эхчүүдийн хамтын ажиллагааг сайжруулах хяналтын болон хамтран ажиллах дүрэм арга зүйн зөвлөмжийг хэрэгжүүлнэ.
- 5.5. Мэдээллийн технологийг сургалтын орчинд өргөнөөр ашиглах нөхцөлийг бүрдүүлж мэдээлэл туршлага солилцох, өөрсдийгөө хөгжүүлэх мэдээллийн цахим сүлжээ байгуулна.
- 5.6. ЕБС-үүдийг гадаад орчны тохижилтыг сайжруулж “Ногоон төгөл” хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлнэ.
- 5.7. Байгалийн ухаан, техник технологийн кабинетын тоног төхөөрөмжийг бүрэн шинэчлэх ажлыг Нутгийн зөвлөл болон төгсөгчдийн оролцоотой шийдвэрлүүлнэ.
- 5.8. Дотуур байрны орчин нөхцөлийг сайжруулах төслүүдийг хэрэгжүүлнэ.
- 5.9. Соёлын биет ба биет бус өвийг бүртгэх, засварлах нэгдмэл бодлогыг гаргаж хэрэгжүүлнэ.
- 5.10. Сумын соёлын төвийг шаардлагатай техник хэрэгслээр хангах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- 5.11. Сумын соёлын төвийн үйлчилгээг өргөжүүлж мэргэжлийн боловсон хүчнээр бүрэн хангахад анхаарч ажиллана.
- 5.12. Ерөнхий боловсролын сургуулиудын болон соёлын төвийн номын санд жил бүр баяжилт хийнэ.
- 5.13. Сум, хошуу нутгийн түүх соёл, урлагийн онцлогийг харуулсан агуулга бүхий кино, тайз дэлгэцийн бүтээлийг хийж бүтээхийг дэмжинэ.
- 5.14. Бүтээлч үйлдвэрлэлийг дэмжиж соёл урлагийн бүтээгдэхүүн үйлчилгээг нэмэгдүүлэн эдийн засгийн бодит салбар болгон хөгжүүлнэ.
- 5.15. Спортын олон төрлөөр өсвөр үе, залуучууд, насанд хүрэгчдийн сум, аймгийн хэмжээний тэмцээнийг зохион байгуулахад дэмжлэг үзүүлнэ.
- 5.16. Спортын холбоо, спорт клубийг амжилтаар нь дэмжих бодлогыг баримтална.
- 6. БАЙГАЛЬ ОРЧИН АЯЛАЛ ЖУУЛЧЛАЛЫН ТАЛААР**
- 6.1. “Хамгаалдаг нь ашиглана” зарчмаар тухайн орон нутагт амьдарч буй иргэд малчид байгаль орчноо өөрсдөө хамгаалж, хамгаалсан газрынхаа байгалийн нөөц баялгийг өөрсдөө ашигладаг зарчимд шилжүүлнэ.

ХТН

3
060

- 6.2. Байгаль орчны тогтвортой хөгжлийг хангахад нутгийн иргэд олон нийтийн оролцоог дэмжинэ.
- 6.3. Ойн түймэр, хөнөөлт шавж, хууль бус мод бэлтгэлийг таслан зогсоох ажлыг эрчимжүүлэх, нөхөн сэргээлтийн бодлогыг сайжруулна.
- 6.4. Хууль бусаар ашигт малтмал ашиглах зөрчлийг арилгаж хайгуул ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчдээр нөхөн сэргээлтийг бүрэн хийлгэж байх, хяналт хариуцлагын тогтоолцоог бүрдүүлнэ.
- 6.5. Аялал жуулчлалын цогц бодлого боловсруулж байгалийн унаган төрхийг хэвээр хадгалах, нутгийн иргэдэд чиглэгдсэн аяллын шинэ бүтээгдэхүүн үйлчилгээг бий болгоход дэмжлэг үзүүлж аялал жуулчлалын бүсчлэл, маршрутыг тогтооно.
- 6.6. Рашааны эх ундаргыг орон нутгийн хамгаалалтад авч амралт сувиллын газрын газар олголтын менежментийг сайжруулж өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлнэ.
- 6.7. Соёлын өв, түүх соёлын дурсгалт газар, хэрэгсүүр, булш бунхан, овоо тахилтай газрыг бүртгүүлж нутгийн иргэдийг түшиглэн хамгаалалтад авна.
- 6.8. Ойн цэвэрлэгээг эрчимжүүлэх замаар иргэдийн ахуйн хэрэглээний модны хэрэглээг хангах асуудлыг бүрэн шийдвэрлэж ойн нөөцийг нэмэгдүүлэх, ойн сан арвижуулах хүрээнд бие даан ургах хүртэлх арчилгааг иж бүрэн хийнэ.
- 6.9. Ойн хөнөөлт шавж, өвчний тархалтын судалгааг иж бүрэн хийж тэмцэх ажлыг зохион байгуулна.
- 6.10. “Саарал” усыг дахин ашиглах, түүнд олгох урамшууллын тогтолцоог бий болгоно
- 6.11. Бэлчээрийн ургамлын сэргэх чадавхад суурилсан менежментийг нэвтрүүлнэ.
- 6.12. Ойжуулах, ойг цэвэрлэх, нөхөн сэргээх асуудлыг цогцоор нь шийдвэрлэж, шинэ технологи нэвтрүүлнэ.
- 6.13. Ой, рашаан, булаг хамгаалсан, өөрийн хөрөнгөөр нөхөн сэргээсэн иргэн, аж ахуйн нэгжийг төрөөс урамшуулна.
- 7. ХҮН АМЫН ХӨГЖИЛ, НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД**
- 7.1. Суманд хүүхэд залуучууд гэр бүлийн хөгжлийн өргөөтэй болох бодлогыг хэрэгжүүлж орон нутгийн зүгээс ажиллах хүчнийг бэлтгэнэ.
- 7.2. Нийгмийн хамгааллын бодлогыг зорилтот бүлгүүдэд оновчтой хүртээмжтэй хүргэх ажлыг зохион байгуулна.
- 7.3. Нийгмийн хариуцлага сайн сайхны үйлсийг түгээн дэлгэрүүлж дэмжиж буй иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагыг алдаршуулах ажлыг зохион байгуулна.
- 7.4. Монгол гэр бүлийг дэмжих, эрх зүйн орчныг сайжруулснаар гэр бүлд чиглэсэн үйлчилгээг бий болгож хэрэгжүүлнэ.

0000007 5

- 7.5. Хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд, иргэний нийгмийн амьдралд тэгш оролцох боломжийг нэмэгдүүлсэн үйлчилгээг дэмжиж ажиллана.
- 7.6. Нийгмийн даатгалын салбарт мэдээллийн дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлж Нийгмийн даатгалын шимтгэл цуглуулах, ажил олгогч даатгуулагчид үзүүлэх, нийгмийн даатгалын үйлчилгээ, мэдээлэл өгөх ажлыг бүрэн цахилцуулах бодлогыг орон нутгийн зүгээс дэмжинэ.
- 7.7. Суманд хөдөлмөр зуучлалын мэдээллийн онлайн сүлжээг нэвтрүүлнэ.
- 8. ЭРХ ЧӨЛӨӨТЭЙ, АЮУЛГҮЙ ОРЧИНТОЙ МОНГОЛ ХҮН БОДЛОГЫН ХҮРЭЭНД**
- 8.1. Төрийн албан хаагчдын сахилга хариуцлага, ёс зүйг дээшлүүлж, иргэдэд харилцааны өндөр соёлтой үйлчилдэг болгоно. Төрийн үйлчилгээг цахилцуулна.
- 8.2. Төрийн албаны үйл ажиллагааг иргэдэд ил тод, ялангуяа шударга хүртээмжтэй хүнд сурталгүй авилгаас ангид байлгана.
- 8.3. Төрийн удирдах ажилтнуудын үйл ажиллагаанд хяналт тавих, иргэдийн зөвлөл байгуулна.
- 8.4. Сар бүр иргэдийн дунд чөлөөт хэлэлцүүлэг сонсгол явуулдаг ажлыг тогтмолжуулна.
- 8.5. Төрийн захиргааны болон төрийн үйлчилгээний албан хаагчдын ажлын байрны тодорхойлолтыг шинэчлэн боловсруулж мөрдөнө.
- 8.6. Төрийн албан хаагчдын ажиллах нөхцөл бололцоог сайжруулж, төрийн албанд тогтвортой, чадварлаг, мэргэшсэн байх зарчмыг мөрдлөг болгоно.
- 8.7. Байгууллагуудын дотоод журмыг хуульд нийцүүлэн шинэчлэн боловсруулж мөрдөнө.
- 8.8. Хил хамгаалах байгууллагад ажиллаж буй хилчдийн эрүүл мэндийн байдал, амьдрах таатай орчныг бүрдүүлэх, ажил үүргээ гүйцэтгэхэд тулгардаг саад бэрхшээлийг арилгах талаар онцгой анхаарч “Цэцэрлэгийн хилчин” хөтөлбөрийг боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

0000008

СОНГУУЛЬ-2020

**ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ЧАНДМАНЬ-ӨНДӨР
СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН ОРОН
НУТГИЙН ХУРЛЫН СОНГУУЛИЙН МӨРИЙН
ХӨТӨЛБӨР**

2020он

5200001

Чандмань-Өндөр сумын Ардчилсан намын сонгуулийн

мөрийн хөтөлбөр /2020-2024/

Нэг.Ерөнхий агуулга.

Монгол өрх 2020 хөгжлийн хөтөлбөрт түшиглэн сум орон нутгийн онцлог, байгаль цаг уурын нөхцөл, хүн ардын аж амьдралын хэв маяг, хүрээлэн буй орчны нөхцөл зэргийг харгалзан хүн ардад ээлтэй, өрх гэр бүлийн хөгжлийг дэмжсэн “Хувь хүний хөгжлийг дээдэлсэн, нийгмийн өв соёлоо хадгалсан, хөдөө аж ахуйд тулгуурласан байгалийн нөөцөд түшиглэсэн, аялал жуулчлалыг дэмжсэн орон нутаг болно гэсэн эрхэм зорилгыг баримталж, иргэдийн аж байдал, амьдрах орчныг сайжруулахад чиглэнэ.

Хоёр.Хөтөлбөрийн үндсэн заалт

Нэг: Өрхийн хөгжлийг дэмжих, орлого нэмэгдүүлэх чиглэлээр

- Цөөн малтай, залуу малчин өрхийг Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих сангийн “Малчдын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих хөтөлбөр”-т болон бусад Олон улсын байгууллагын төсөл хөтөлбөрт хамруулах ажлыг зохион байгуулна.
- Өрхийн төвшинд хүнсний ногоо, хүлэмжийн тариалалтыг нэмэгдүүлэх, нэр төрлийг олшруулах
- Жижиг үйлдвэр, үйлчилгээ эрхлэгчдийг бага хүүтэй зээлээр дэмжих
- Гэрээрээ хөдөлмөр эрхэлдэг иргэдийг нэгтгэж ажлын байр нэмэгдүүлэх санал санаачилгыг дэмжиж тоног төхөөрөмж авахад “Сум хөгжүүлэх сан”-гийн зээлийг чиглүүлнэ.
- Мэргэжлийн Ур чадвар олгох урт болон богино хугацааны сургалтуудыг зохион байгуулах
- Зөгийн аж ахуйг дэмжиж бүлийн тоог нэмэгдүүлнэ
- Чандмань брэнд үзэсгэлэн худалдааг тогтмол зохион байгуулна
- Мөрөн, Эрдэнэт, Дархан хотын томоохон худалдааны төвүүдэд Чандмань-өндөр сумын бараа бүтээгдэхүүн худалдаалдаг болгох ажлыг дэмжиж иргэд, хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллана.
- Хүн амын эрүүл мэндэд чиглэсэн “Эрүүл Чандмань” дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.
- Хуримтлалын бүлэг, Малчны бүлэг гэх иргэдээс санаачилсан хамтын нөхөрлөлийн бүх хэлбэрийг дэмжинэ.

Хоёр: Хөдөө аж ахуй, байгалийн нөөц ашиглах чиглэлээр

- Малын чанарт анхаарч, сүргийн бүтцийг сайжруулах, хээлтэгч хээлтүүлэгчийн зохистой харьцааг бий болгох, “Үхэр” дэд хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ
- “Чинээлэг малчин” хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ
- Малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулах, зах зээлд нийлүүлэх борлуулалтын нэгдсэн сүлжээг бий болгох кластерийн бүтцийг бий болгоно.
- Алсын бэлчээр ашиглалтыг \Алагцар, Хээгцэр бусад\ нэмэгдүүлэх бодлого баримталж отор нүүдэл хийсэн айл өрхөд дэмжлэг үзүүлэх бодлого баримтална.
- Уст цэгийг түшиглэн, хүнсний ногоо тариалах талбайг нэмэгдүүлж, тоног төхөөрөмжөөр хангаж, сумын хүнсний ногооны \төмс\ хэрэгцээний 20% дотоодоос хангах бодлого баримтална.
- Хамгаалалттай хөрсний тариаланг нэмэгдүүлж тармалын нэр төрлийг олшруулна.

0000002

- Байгалийн нөөцийг \жимс, самар, ургамал\ боловсруулах, зах зээлд **нийлүүлэх** талаар сургалт сурталчилгааны ажлыг хийж, бүтээгдэхүүнийг хадгалах, савлах савлагааны үйлдвэр цехийг бий болгоход бодлогоор дэмжинэ.
- Туслах аж ахуй \Гахай, тахиа, Зөгий\эрхлэх санал санаачилгыг дэмжинэ.
- Мах, махан бүтээгдэхүүн, Сүү, сүүн бүтээгдэхүүн савлах, ангилах, бүтээгдэхүүнүйлдвэрлэх жижиг цех бий болгох төсөл, санаачилгыг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- Иргэдийн оролцоотой Байгаль орчныг хамгаалах уламжлалт арга барилаас суралцах, зөв дадал зан үйл бий болгох олон төрлийн ажил зохион байгуулна.

Гурав: Дэд бүтцийн талаар

- Мөрөн - Чандмань-өндөр чиглэлийн зам засаж, жижиг тэрэг саадгүй явах нөхцөлийг бүрдүүлж улсын төсвийн хөрөнгөөр Аригийн голд гүүр барих асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Орон нутгийн зам давааг аймгийн Замын сангийн хөрөнгөөр засажсайжруулах асуудлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Сумын төв доторх зам засварын ажлыг Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр жил бүр хийж, гүүрэн байгууламжийг засварлана.
- Шаардлагатай газар үер усны далан суваг шуудууг ОНХС-гийн хөрөнгөөр байгуулна.
- Гудамжны гэрэлтүүлгийг уртасган нэмэгдүүлж, айл хороолол хүргэх ажлыг шийдвэрлүүлнэ.
- Төсвийн газруудыг нэгдсэн халаалтын системд холбох ажлыг улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлнэ.
- Хашаа хөтөлбөр хэрэгжүүлэх замаар, сумын төвийн өнгө үзэмжийг сайжруулж, Хашаандаа сайхан амьдаръя, Жорлонгоо өөрчилъе, Хогоо багасгая хөдөлгөөнүүдийг сумандаа хэрэгжүүлнэ.
- Сумын төвийн зарим газруудад Орон нутгийн төсвийн хөрөнгөөр явган хүний зам тавих асуудлыг шийдвэрлэнэ.

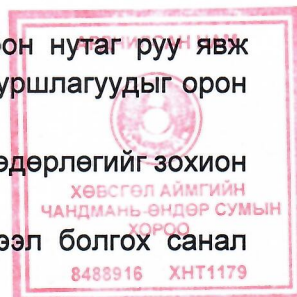
Дөрөв: Иргэд олон нийтэд

- Залуучуудын хөгжлийн төв байгуулж хувь хүний хөгжил, гэр бүл, амьдрах ухаан, хөдөлмөр эрхлэлт, мэргэжил олгох бүх төрлийн сургалт зохион байгуулна.
- Иргэд, хүүхэд багачууд чөлөөт цагаа зөв боловсон өнгөрөөх, амарч тоглох орчныг ОНХС-гийн хөрөнгөөр бий болгоно.
- Иргэдийн халдварт болон халдварт бус өвчлөлийг бууруулах эрүүл мэнддээ анхаардаг дадал хандлагыг төлөвшүүлэх, эрүүл зөв, хорт зуршлаас ангижрах чиглэлийн олон нийтийн санал санаачилгыг дэмжиж, жил бүр нарийн мэргэжлийн эмчийн үзлэг зохион байгуулна.
- Хорт зуршлаас татгалзах "БИ УУХГҮЙ" аян өрнүүлнэ.
- Олон улсын төсөл хөтөлбөрт Чандмань-өндөр сумаа хамруулах, иргэдийн амьжиргааг нэмэгдүүлэх, байгаль орчны хамгаалах, дэд бүтцийг сайжруулах чиглэлээр гаднаас санхүүжилт босгох ажлыг эрчимтэй эрэлхийлнэ.
- Хүүхэд залуучуудын авьяас чадварыг нээн илрүүлэх, өөрийгөө хөгжүүлэх, төрөл бүрийн сургалт дамжаа орон нутагт бий болгох санал санаачилгыг дэмжин ажиллана.\Оюун ухааны академи, Соробан сампин, хөгжим, бүжгийн дугуйлан гэх мэт\

6000003

6717144
IA00629

- Орон нутгийн иргэдийн салбар бүрийн төлөөллийг бусад аймаг орон нутаг руу явж туршлага судлах, шинэ санаа авах, бусад орон нутагт байгаа сайн туршлагауудыг орон нутагтаа хэрэгжүүлэх зэрэг санал санаачилгыг дэмжиж ажиллана.
- Жил бүр сумын “Шилдэг” оюутныг шалгаруулж Би “ОЮУТАН” боллоо өдөрлөгийг зохион байгуулдаг болно.
- Түүх соёл уламжлалаа дээдэлж, түгээн дэлгэрүүлэх нийтийн хүртээл болгох санал санаачилгыг дэмжиж ажиллана.
- Нийгмийн халамжийн зорилтот бүлгийг оновчтой тогтоож, үйлчилгээний арга зүй, зохион байгуулалтыг сайжруулна.
- Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настнуудыг дэмжсэн тусгай хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.

Тав: Баг байгууллагад

- Боловсролын чанарт онцгой анхаарч удирдлага менежментийг сайжруулах, өрсөлдөх чадварыг нэмэгдүүлнэ
- Жил бүр элсэлтийн ерөнхий шалгалтад хамгийн өндөр оноо авсан багш сурагчийг урамшуулдаг болно.
- Хүүхдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, авьяас чадварыг хөгжүүлэх, хүүхдэд ээлтэй орчин нөхцөл бий болгох санал санаачилгыг дэмжинэ. Энэ чиглэлийн хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлнэ.
- Нутгийн багшлах боловсон хүчнийг дэмжиж ажиллана.
- Хүн эмнэлгийн тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлэх, эмч эмнэлгийн ажилтнуудын мэдлэг ур чадварыг дээшлүүлэх санал санаачилгыг дэмжинэ.
- Эх хүүхдийн эрүүл мэндэд анхаарч, зорилтот бүлгийн хүүхдүүдийг зуны сувилал хамруулах, Зуны гэр цэцэрлэгт малчдын бүх хүүхдийг бүрэн хамруулах зохицуулалт хийнэ..
- Багийн төвүүдийн засвар тохижилтыг ОНХС-гийн хөрөнгөөр сайжруулна.
- Багуудад бэлчээрийн усан хангамжийг сайжруулах дэс дараатай арга хэмжээг хэрэгжүүлэн, бэлчээр ашиглалтыг сайжруулна.
- Соёл урлаг, соён гэгээрүүлэх чиглэлийн олон төрөлт арга хэмжээг нэвтрүүлж соёлын үйлчилгээний нэр төрөл, чанарыг нэмэгдүүлнэ.
- Орон нутаг судлах музейн үзмэрийг баяжуулж, үйлчилгээний нэр төрлийг нэмэгдүүлж гадаад дотоодын жуулчид, орон нутгийн иргэдэд үйлчилдэг болох нөхцөл бий болгоно.
- Соёл спортын цогцолборын барих асуудлыг Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлнэ.
- Спортын салбар холбоодыг дэмжиж ажиллана. Энэ чиглэлийн санал санаачилгыг дэмжин ажиллана.
- Спортын бага олимп наадмыг 2 жил тутам явуулж спортын талбай хэрэглэгдэхүүнийг нэмэгдүүлнэ.
- ЗДТГ-ын ажилчдын ажиллах нөхцөлийг сайжруулж, Төрийн албан хаагчдын санал санаачилгыг дэмжиж, харьцаа хандлага, ур чадварыг нэмэгдүүлэх, өөрийгөө хөгжүүлэх, зэрэгт онцгойлон анхаарна.
- ЗДТГ-ын байрыг шинэчлэх асуудлыг Улсын төсвийн хөрөнгө оруулалтаар шийдвэрлүүлнэ.

Зургаа : Бусад асуудал

- Сумын 90 жилийн ойн хүрээнд “Чандмань-ил товчоо” ном гаргаж, ой угтсан бүтээлч ажлууд зохион байгуулна.

0000004

193
070605

- Мод хатаалга, боловсруулах үйлдвэр байгуулах нэмүү өртөг шингээж, зах зээлд нийлүүлэх, зах зээлээ тэлэх бодлого баримтална.
- Мөрөн хотын түлээний хэрэгцээг хангах замаар орон нутгийн иргэдэд түр ажлын байр нэмэгдүүлэх бодлого барьж ажиллана.
- Орон нутагт гэрийн мод үйлдвэрлэл, мужаан цех бий болох санал санаачилгыг дэмжинэ
- Аялал жуулчлалын отог байгуулах, жуулчдын урсгалыг нэмэгдүүлэх, тэдэнд зориулсан бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ. Энэ төрлийн санал санаачилгыг дэмжиж ажиллана.
- Чандмань-өндөр сумыг гадаадын аль нэг улсын ижил төвшний орон нутгийн нэгжтэй шифрийн харилцаа тогтооно.
- 2022 онд Алунгоо эхийн сургаалын баяр 5дах наадмыг зохион байгуулах
- Урианхан баатар Зэлэм ийн түүхэн ач холбогдлыг олон түмэнд таниулах ажил зохион байгуулна.
- Найрамдал-2 олон улсын хүүхдийн зусланг Хөвсгөл нуурын зүүн талд байгуулах бодлогыг хөөцөлдөнө.

0000005

Шинэ-Идэр сумын Ардчилсан намын мөрийн хөтөлбөр

➤ Эрүүл мэнд

-Хүн амын эрүүл мэндийг хамгаалах, дэмжихэд бүх талын хамтын ажиллагааг сайжруулах

-Эх, хүүхдийн эрүүл мэндэд сөргөөр нөлөөлж буй нийгмийн хүчин зүйлүүдийг арилгаж “Эх, хүүхдэд ээлтэй” байгууллага, баг, сум болгох хөдөлгөөнийг өрнүүлэх

-“Эх хүүхдийг эрсдлээс хамгаалах” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх

-Эм, вакцин био бэлдмэлийн аюулгүй байдлыг хангаж, сайн дурын дархлаажуулалтыг өргөжүүлж, товллын дархлаажуулалтын хамрагдалтыг сайжруулах

-Хүн амыг аюулгүй ус, хүнсээр хангах, орчны ариун цэврийн байдлыг сайжруулахад чиглэсэн бодлогуудыг хэрэгжүүлэхэд иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог нэмэгдүүлж чадавхыг сайжруулах

-Хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөл/ хорт зуршил, осол гэмтэл, байгалийн голомтод өвчлөл /-өөс сэрэмжлүүлэх үйл ажиллагааг сайжруулж үр дүнд хүрэх

-Архи тамхины худалдааг бууруулах, архи тамхины хэрэглээг багасгах

-Эрүүл аюулгүй орчин бүрдүүлэх, хүний зан үйлтэй холбоотой өвчлөлөөс сэргийлэх ажилд иргэн бүрийн оролцоог нэмэгдүүлэх

-Өрх гэрийн эрүүл мэндийг дэмжсэн хөтөлбөр гарган хэрэгжүүлэх

-Байгууллага, аж ахуйн нэгж бүр эрүүл, аюулгүй эрсдэлгүй орчин бүрдүүлсэн байх

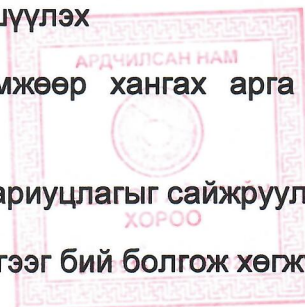
-Эрүүл мэндийн сургалт сурталчилгааны ажлыг зохин байгуулж цэцэрлэгийн наснаас нь эхлэн иргэдэд эрүүл зан үйлийг төлөвшүүлэх

-Зайлшгүй шаардлагатай багаж тоног төхөөрөмжөөр хангах арга хэмжээг үе шаттай хэрэгжүүлэх

-Эмнэлэгийн мэргэжилтний мэдлэг чадвар ёс зүй хариуцлагыг сайжруулах

-Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг бий болгож хөгжүүлэх

-Аж ахуйн нэгж байгууллагын ус, ариун цэврийн байгууламжийг сайжруулах

-Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээний хүртээмжийг нэмэгдүүлж халдварт бус өвчин тэдгээрийн эрсдэлт хүчин зүйлийн хяналт тандалтыг сайжруулах эрүүл мэндийг дэмжих замаар хүн амын дунд зонхилон тохиолдох халдварт бус өвчнөөс шалтгаалсан нас баралтыг бууруулах

-Анхан шатны тусламжийг тогтвортой зохион байгуулж үйлчилгээний шуурхай нээлттэй байдлыг хангаж хэвшүүлэх

➤ **Боловсрол, соёл**

-Судалгаа мэдээлэлд суурилсан хөгжлийн хөтөлбөр бодлого төлөвлөлтийг боловсруулах

-Боловсролын удирдлага мэдээллийн системтэй болж баяжуулах ажлыг тогтмолжуулан суралцагчдыг шилжилт хөдөлгөөнд тавих хяналтыг сайжруулах

-Сургалтыг дэмжих үйл ажиллагааг хагжүүлж экологийн боловсрол оюуны спорт, үндэсний урлаг, спортын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх

-Багшийн шинэ санаа арга технологи, туршлагыг үнэлэх, түгээн дэлгэрүүлэх тогтолцоог сайжруулах

-Дотуур байрыг хүүхдийн сурч хөгжих, эрүүл аюулгүй ээлтэй орчин болгох

-СӨБ-ийн цөм хөтөлбөрийг хүүхдийн онцлог шинжид тулгуурлан хэрэгжүүлэх

-Цэцэрлэгийн бүлэг бүрийг стандартын шаардлага хангасан сургалтын техник хэрэгслээр хангаж, интернэтд холбож ээлтэй орчин бүрдүүлэх

-СӨБ-ийн багш нарыг мэдээлэл харилцааны технологийг ашиглан мэдлэг чадвараа дээшлүүлэх зайнаас суралцах туршлагаа хуваалцан ажиллах орчин нөхцөл бүрдүүлэх

-Хүүхдэд ээлтэй цэцэрлэгийн үзэл баримтлал үйл ажиллагааг бүрэн хэрэгжүүлэх

-Стандарт шаардлага хангасан цэцэрлэгийн барилгатай болох

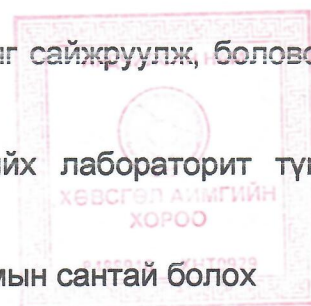
-Хүүхдийн эрүүл мэнд, бие бялдар, оюун санааны өсөлт хөгжлийн хяналтыг сайжруулах

-Бага, суурь, бүрэн дунд боловсролын залгамж чанарыг сайжруулж, боловсролын стандарт сургалтын цөм хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ

-Байгалийн ухааны хичээлийг туршилт судалгаа хийх лабораторит түшиглэн сургалт зохион байгуулах орчин бүрдүүлэх

-Сурагчдын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн баялаг цахим номын сантай болох

-Ахлах ангийн хүүхэд бүрийн авъяас сонирхолд тулгуурлан стандарт хөтөлбөрөөс давсан агуулгаар сургалт зохион байгуулах

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН ХОРОО

-Багшийн сайн хичээл арга технологиор сан бүрдүүлж гэрчилгээжүүлэн түгээн дэлгэрүүлдэг тогтолцоог бүрдүүлэх

-Сурагчдад монгол ёс зан заншлийн мэдлэг олгох

-Иргэдийн насан туршид суралцах хэрэгцээ сонирхол авъяас чадвар хөгжлийн онцлогт нэгдсэн олон хувилбартай хөтөлбөрөөр үйлчилгээ үзүүлнэ

➤ Хөдөлмөр эрхлэлт

-Сумандаа сүүний чиглэлийн ферм барих

-Хоёрдугаар багт сүүн зовуд болон хуурай сүү, ааруул, эззгий, цагаан идээ гэх мэт хувийн хэвшлийн жижиг дунд үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх

-Зах зээлийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжиж эдийн засгийн өсөлтийг бий болгоно.

-Иргэдийн хөдөлмөрлөх хүсэл санаачлагыг дэмжиж нөөц боломжиндоо тулгуурлан бүхий л талаар хамтран ажиллах

-Хөдөлмөр эрхлэлтийн таатай орчныг бүрдүүлэх

-Ажиллах хүчний эрэлтийг орон нутгаас хангах бодлого барина

-Байгальд ээлтэй ажлын байрны үнэлэмжийг дээшлүүлж эдийн засгын идэвхгүй хүн амын хөдөлмөр эрхлэлтийг нэмэгдүүлэх

-Ажиллах хүчнийг мэргэшүүлж тогтвор суурьшилтай ажиллуулах

➤ Нийгмийн халамж

-Нийгмийн халамжийн үйлчилгээг оновчтой зохион байгуулж иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоог хангаж хамтран ажиллах

-Нийгмийн ажил үйлчилгээг цахимжуулж шат дамжлагыг цөөрүүлэх

-Халамжийн үйлчилгээг багасгах замаар амьдрах арга ухаанд сургаж бэлэнчлэх сэтгэлгээг бууруулах

-Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийг нийгмийн харилцаанд оролцох орчин нөхцөлийг бүрдүүлнэ

-Зорилтот бүлгийн өрхийг орлого, нэмэгдүүлэх нийгмийн олон талт арга хэмжээнд хамруулах замаар тогтвортой орлогын эх үүсвэртэй болгож өрхийн орлогыг нэмэгдүүлнэ

➤ Санхүү, эдийн засаг

-Санхүү төсвийг хөгжлийн шаттай нийцүүлэн төсвийн тэнцвэртэй байдлыг хангаж орлогын эх үүсвэрийг нэмэгдүүлнэ

-Орлогын баазыг нэмэгдүүлж, төсвийн ил тод, оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлнэ

[Handwritten signature]

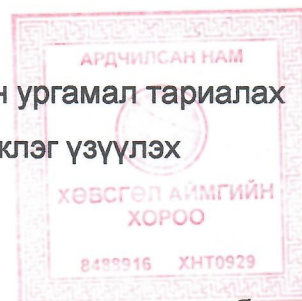

67
PROA

- Татвар төлөгчдийн нийгмийн хариуцлагыг нэмэгдүүлнэ
- Татвар төлөгч иргэн, аж ахуйн нэгжийг зээлийн бодлогоор дэмжих
- Банк бус санхүүгийн байгууллага үүсгэх санал санаачилгыг дэмжинэ
- Даатгалын үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж аливаа эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ
- Нийгмийн даатгалд даатгуулагчдын тоог жил бүр нэмэгдүүлнэ
- Нийгмийн даатгалын мэдээллийг цахимд шилжүүлэх
- Орон нутгийн хөгжлийн сангийн хөрөнгө оруулалтыг оновчтой төлөвлөж, үр нөлөөг дээшлүүлнэ

➤ **Хөдөө аж ахуй**

- Малын удмын сан, эрүүл мэндийг хамгаалж, хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэн, хүн амыг эрүүл, аюулгүй хүнсээр хангана
- Уламжлалт болон эрчимжсэн аж ахуйг хөгжүүлж, халдварт, паразит өвчний гаралт тархалтыг бууруулан, мал аж ахуйн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ
- Малын тэжээл тариалах, бүрэн найрлагат тэжээлийн үйлдвэрлэлийг дэмжих
- Мал амьтны гаралтай түүхий эд бүтээгдэхүүний гарал үүслийг тодорхой болгох
- Бэлчээрийг зохистой ашиглаж, хамгаалан сайжруулан даац багтаамжыг нэмэгдүүлэх
- Бэлчээрийн хортон мэрэгчийг устгах ажилд малчид, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ
- Малчдын залгамж халааг нэмэгдүүлэх
- Малын нутагшмал өвчинг судалж, эрүүлжүүлэх арга хэмжээг хэрэгжүүлэх
- Хөдөө аж ахуйн материаллаг баазыг сайжруулах
- Мал аж ахуйн мэргэжилтний тоог нэмэгдүүлэх
- Мал эмнэлгийн аж ахуйн нэгжийн өрсөлдөх чадварыг бий болгох
- Газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг сэргээн хөгжүүлэх
- Ашиглахгүй байгаа атаршсан талбайг ашиглаж тэжээлийн ургамал тариалах
- Төмс, хүнсний ногоо, хүлэмжийн аж ахуй эрхлэгчдэд дэмжлэг үзүүлэх
- Төрөл бүрийн жимсний мод тариалах
- Тэжээлийн ургамал тариалах
- Хүнсний аюулгүй байдлын стандартыг бүх салбарт мөрдүүлж, хүн амыг баталгаат хүнсээр хангана

171441
1063 007

-Ундны усны худгуудад эрүүл ахуйн бүс тогтоож хүн амыг стандартын шаардлага хангасан усаар хангасан

-Стандартын шаардлага хангасан мал нядалгааны газар бий болгоно

➤ **Байгаль орчин**

-Байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой ашиглуулан, нөхөн сэргээж, хамгаалахад иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлнэ

-Хүний үйл ажиллагааны сөрөг нөлөөлөл, бусад хохирлоос урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлж, байгалийн баялгын үр нөлөөг нэмэгдүүлнэ

-Сумын төвийн ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэхэд анхаарч мод үржүүлгийн газартай болно

-Ховор нэн ховордож буй амьтдын тархац нутгийг тогтоож, тоо толгойг нэмэгдүүлэх

-Усны нөөцийг хамгаалж, хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх

-Хогийн төвлөрсөн цэгийг тохижуулж хоёрдогч түүхий эдийг борлуулах боловсруулах санал санаачилгыг дэмжинэ

-Булаг шанд усны нөөцийг хамгаалж, бэлчээрийн худгуудын ашиглалтыг сайжруулах

-Зүүн нуур болон гол горхины ойр орчмын жуулчны баазуудад дэвшилтэт технологийг нэвтрүүлнэ

➤ **Аялал жуулчлал**

-Аялал жуулчлалыг орлогын эх үүсвэр болгон хөгжүүлэх

-Орон нутгийн онцлог, нөөцөд тулгуурлан аймаг бүсийн хэмжээнд өрсөлдөх чадвар бүхий аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх

-Гадаадын жуулчид, дотоодын аялагчдад зориулсан нутгийн брэнд бүтээгдэхүүний худалдааг өргөжүүлэн хөгжүүлэх

-Түр буудаллах болон алжаал тайлах цэгүүдийн тоог нэмэгдүүлэх

-Уламжлалт ёс заншил, малчдын ахуй амьдралд суурилсан аялал жуулчлалын үйлчилгээг бий болгох

➤ **Газрын харилцаа**

-Ил тод байдлыг хангаж иргэдийн газар өмчлөлийг эрчимжүүлж газрыг эдийн замын эргэлтэнд оруулна

-Газар эзэмшил хамгаалалтыг сайжруулж, хөрсний эвдрэлээс урьдчилан сэргийлнэ

-Бэлчээрийн эдэлбэр газрыг сэлгэх өнжөөх, даац багмаамжид тохируулан ашиглах, төлөвлөлтийг сайжруулж хэрэгжүүлэх

➤ **Дэд бүтэц**

-Босоо тэнхлэгийн хатуу хучилттай зам барих ажлыг шийдвэрлүүлэх

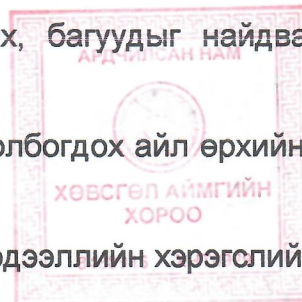
-Сумын төвийн гол замыг хатуу хучилттай болгох

-Орон нутгийн чанартай зам, даваа гүүрийг засаж сайжруулах

-Үүрэн холбоо операторуудын сүлжээний өргөтгөл хийх, багуудыг найдвартай холбоогоор хангах

-Дулаан хангамжийн хүчин чадлыг сайжруулж, дулаанд холбогдох айл өрхийн тоог нэмэгдүүлэх

-Интернэт үйлчилгээг өргөжүүлэх, орон нутгийн хэвлэл, мэдээллийн хэрэгслийг бий болгох

2020 ОНЫ ОРОН НУТГИЙН СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ ЭРДЭНЭБУЛГАН АРДЧИЛСАН НАМЫН МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР

2020 оны 06-р сарын 24

БУЛГАН ТАЛ

Иргэдийнхээ эрх ашгийг дээдлэн, хувь хүн, өрх гэрийн хөгжлийг эрхэмлэж, баялгийг бүтээгч, чинээлэг, эрх чөлөөт иргэдийн хариуцлагатай нийгмийг төлөвшүүлэх эрхэм зорилгоо оршино.

ЭРҮҮЛ МЭНД, СПОРТ-ЭРХЭМ ДЭЭД

- Эрүүл мэндийн төвийн 20 ортой эмнэлэгийн барилгыг ашиглалтанд оруулж шаардлагатай тоног, төхөөрөмж хатуу зөөлөн эдлэлийг шийдвэрлэнэ. \Улсын төсвөөс\
- Эрүүл мэндийн төвийн хуучин барилгыг их засварт оруулна. \Аймгийн төсвөөс\
- Хүн амын эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэг оношлогоог тогтмолжуулж, эрүүл мэндийн боловсрол олгох сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.
- Бүх нийтийн спортыг хөхүүлэн дэмжиж спортын тодорхой төрлөөр амжилт гаргасан тамирчид, түүний багшийг урамшуулах журмыг боловсруулж ажиллана. \ОН-н төсөвөөс\
- Сонирхлын бүлгээр нэгдсэн спортоор хичээллэгчдийг орчин нөхцөлөөр хангана.
- Залуучуудын чөлөөт цагийг зөв боловсон өнгөрөөх зорилготой бялдаржуулах төвийг нээн ажиллуулна.
- Спортыг дэмжигч баг, байгууллага, хамт олныг жил бүр шалгаруулж урамшуулан дэмжинэ.

БОЛОВСРОЛТОЙ ИРГЭН-ЭРДЭНЭБУЛГАНЫ ИРЭЭДҮЙ

- Хүүхдийн цэцэрлэгийн тоглоомын баяжилтыг жил бүр нэмэгдүүлнэ.
- Хүүхдийн цэцэрлэгийн авьяаслаг сурагчдыг бүс, аймаг, улсын хэмжээний уралдаан тэмцээнүүдэд оролцохыг бүх талаар нь дэмжиж ажиллана.
- Хөдөөгийн багуудад ажилладаг байшин, гэр цэцэрлэгүүдийг тохижуулна.
- ДАНИ улсын их дээд сургуулиудад оюутан сургах ажлыг үе шаттайгаар зохион байгуулна.
- Улс, бүс, аймгийн уралдаан тэмцээн, олимпиадад амжилт гаргасан, ЕБС, СӨБ-н багш, сурагчдыг урамшуулах журмыг боловсруулж ажиллана.
- "Нутгийн боловсон хүчин" бодлого боловсруулж ажиллана.
- 120 хүүхдийн хичээлийн барилга, 80 хүүхдийн дотуур байрыг их засварт оруулна. \Аймгийн төсвөөс\

ХӨВСГӨЛ АЙМГИЙН
ХОРОО
ХТ0929

- Сургуулийн урлаг заалыг их засвар хийж бүрэн ашиглатанд оруулна.\ОНХС\
- Хүүхдийн хөдөлмөр зуслан байгуулна.
- Хүүхдийн сурах орчныг бүрдүүлсэн төрөл бүрийн лаборторуудыг байгуулна.\ОНХС\,Мэдээлэлзүй, хими,физик,биологи, газарзүй, англи, орос хэл\
- Багийн төвүүд, сумын төвд хүүхдийн тоглоомын талбай шинээр байгуулна.
- Хүүхэд, залуучуудын чөлөөт цагаа өнгөрөөх хөгжлийн төв, цэцэрлэгт хүрээлэн байгуулна.
- 250 хүний суудалтай шинэ соёлын төв барина.

АЗ ЖАРГАЛТАЙ ГЭР БҮЛ-НУТГИЙН ХӨГЖИЛ

- Өөрийн сууцны тохижолтыг сайжруулах гэр бүлийг дэмжинэ.
- Шинээр гэр бүл болж буй залууст сууц барихад нь дэмжлэг үзүүлнэ.
- Хүчирхийлэлгүй Эрдэнэбулган хөтөлбөр хэрэгжүүлнэ.

ТББ-Н САНААЧЛАГА-ТҮМНИЙ ОРОЛЦОО

- Сумын хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулж буй "Ахмадын холбоо"-ны үйл ажиллагааг эрчимжүүлж шаардлагатай тоног төхөөрөмжөөр хангаж хамтран ажиллана.
- Сумын "Эмэгтэйчүүдийн зөвлөлийн" үйл ажиллагааг бүх талаар дэмжиж ажиллана.
- Сумын "Морин спорт уяачдын холбоо"-той хамтран унаач хүүхдийн аюулгүй байдлыг хангах, уралдааны замыг эрсдэлгүй байлгах, адууны үүлдэр угсааг сайжруулах бодлого боловсруулж ажиллана.
- Сумын оюутан сурагчдын холбоотой хамтран "Эрдэнэбулганы залуус" хөтөлбөр боловсруулан ажиллана.
- Сумын хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн холбоотой хамтарч "Хөгжлийн бэрхшээл хөгжих бэрхшээл биш" хөтөлбөр хэрэгжинэ.
- Баялаг бүтээгчдийн холбоотой хамтран малчдын бүтээгдэхүүн болон гар урлалын бүтээлүүдийг аймаг, сумын хэмжээнд борлуулах сувгийг нээнэ.
- Чинээлэг малчин хөтөлбөрийг боловсруулан орон нутгийн хэмжээнд хэрэгжүүлэн ажиллана.

ЭДИЙН ЗАСГИЙН БОДЛОГО

- Төрийн байгууллагуудын төсвийн ил тод байдлыг хангах үүднээс шилэн дансны хуулийн хэрэгжилтийг хангуулж, багийн иргэдэд мэдээллэх боломжийг бүрдүүлнэ.
- Төсвийн мэдээллийг хянах үүрэг бүхий зөвлөлийг 5 багийн иргэдийн төлөөлөлтэйгээр байгуулж тэдний ажиллах боломжийг хангана.

ӨӨРИЙН БҮТЭЭГДЭХҮҮН-ӨРХИЙН ОРЛОГО

- Шинэ бизнес эхлэл-Залуучуудын бизнес санаачлагыг дэмжинэ.
- Хөвсгөл аймгийн төвд Эрдэнэбулганд үйлдвэрлэв нэрийн худалдааны сувагтай болно.
- Өрх бүр үйлдвэрлэгч бодлогын хүрээнд, хашаандаа хүнсний ногоо тариалах мөн жимс, жимсгэний бут суулгац тариалж буй өрхийг бодлогын хүрээнд дэмжиж ажиллана.

ТӨСӨЛ ХӨТӨЛБӨР – НЭЭЛТТЭЙ ШАЛГАРУУЛАЛТ

- Сумандаа шалгаруулах эрхтэй төслүүдийг сумын соёлын төвд иргэдийн хяналтан дор шалгаруулдаг болно.
- Багуудаас орж ирсэн төслүүдийг ангилан, багийн төв дээр нь иргэдийн хяналтан дор шалгаруулдаг болно.
- Жижиг дунд үйлдвэр эрхлэгчдийг дэмжиж ажлын байр нэмэгдүүлнэ. Хүнсний ногоо хөтөлбөр, жимс жимсгэнэ хөтөлбөр, зөгийн хөтөлбөр, эрчимжсэн МАА-н хөтөлбөр, өрх бүр үйлдвэрлэгч хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлнэ.

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ БОДЛОГО

- Байгаль хамгаалах чиглэлээр байгуулагдсан нөхөрлөлүүдийн үйл ажиллагааг дэмжих хөтөлбөр боловруулан хэрэгжүүлнэ.
- Хоггүй Эрдэнэбулган хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.
- Булаг шандын эхийг хашиж хамгаалах ажлуудыг үе шаттай зохион байгуулна.

ИРГЭДЭД ЭКОЛОГИЙН БОЛОВСРОЛ ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭ

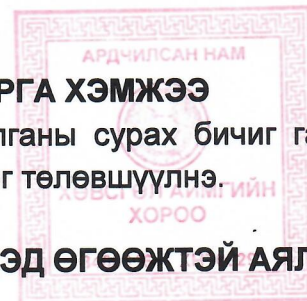
- Сумын ЕБС-ийн сурагчдад зориулсан Эрдэнэбулганы сурах бичиг гаргаж төрсөн, өссөн нутгаа хайрлах, хамгаалах сэтгэлгээг төлөвшүүлнэ.

БАЙГАЛЬ ОРЧИНД ЭЭЛТЭЙ, НУТГИЙН ИРГЭДЭД ӨГӨӨЖТЭЙ АЯЛАЛ ЖУУЧЛАЛ

- Аялал жуучлалын “Мөнгөн цагираг”-ын хүрээнд үйл ажиллагааг идэвхтэй явуулна.

6717
4008
020003

- Байгаль орчинд ээлтэй орон нутгийн иргэдийн орлогыг нэмэгдүүлэх, аяллын шинэ маршрут гарган боловсруулж ажиллана.
- Шинээр байгуулах жуулчны баазуудыг дэмжиж ажиллана.
- Аялал жуулчлалын мастер төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлнэ.

ЗАСАГЛАЛЫН БОДЛОГО

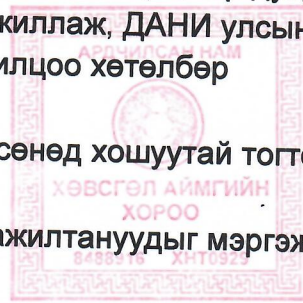
- Сумын ИТХ-аас санаачилсан “Явуулын иргэний танхим”-н үйл ажиллагааг тогтмолжуулна.
- ОНХС-аас малын үүлдэр угсааг сайжруулах бодлого боловсруулж ажиллана.
- Хувийн хэвшлийн мал эмнэлэгийн тоог нэмэгдүүлж чанар хүртээмжийг сайжруулах бодлого барьж ажиллана.
- ЗДТГ-н барилгыг их засварт оруулж тоног, төхөөрөмжийг шинэчилнэ.
- Бүх төрийн байгууллагуудыг бүрэн камержуулна.
- Иргэдийн аюулгүй байдлыг хангах үүднээс сумын төвийн гол цэгүүдийг камержуулна.

ЧАДВАРТАЙ, МЭДЛЭГТЭЙ, СЭТГЭЛТЭЙ ТӨРИЙН АЛБАН ХААГЧ

- Их, дээд сургуульд суралцагчид болон төгсөгчдийн нэгдсэн бүртгэл хөтөлж ажиллах хүчний нөөцөө бүрдүүлэх бодлого барьж ажиллана.
- Төрийн албан хаагчдын ажлын сахилга хариуцлагыг өндөржүүлж, тэдний мэдлэг боловсролыг тасралтгүй дээшлүүлэх бодлого барьж ажиллана.
- Төрийн үйлчилгээнмй албан хаагчдыг НЭЭЛТТЭЙ шалгаруулж ажилд авдаг жишиг тогтооно.

ГАДААД ХАРИЛЦААГ ӨРГӨТГӨХ

- Эртний найрсаг харилцаатай ДАНИ улстай, нийгмийн салбарт, тэр дундаа боловсрол, эрүүл мэнд, ХАА-н салбарт хамтран ажиллаж, ДАНИ улсын их дээд сургуульд оюутан сургах, ЕБС-ын сурагч солилцоо хөтөлбөр хэргэжүүлнэ.
- БНХАУ-н ӨМӨЗО-ны шилийн гол аймгийн Баруун сөнөд хошуутай тогтоосон шефийн харилцааг гүнзгийрүүлж ажиллана.
- БНХАУ-н ӨМӨЗ оронд сумынхаа эмч эмнэлэгийн ажилтануудыг мэргэжил дээшлүүлэх сургалтанд хамруулна.
- Малын гаралтай болон, байгалийн гаралтай, гар урлалын бүтээгдэхүүнийг БНХАУ, болон ОХУ-н зах зээлд гаргах боломжийг судлан сурталчилна.

**2020-2024 ОНЫ ХУГАЦААНД БАГУУДАД ЗАЙЛШГҮЙ ХЭРГЭЖҮҮЛЭХ
АЖЛУУД БӨӨРӨЛЖ БАГ 1-Р БАГ**

- Бургалтайн цагаан чулуутын гүүрийг засварлана
- Уртад гүний худаг гаргана. \ОНХС\
- Улаан булгийн давааг засварлана.\ОНХС\
- Уртын давааг засварлана. \ОНХС\
- Улаан давааг засварлана.\ОНХС\
- Бөөрөлж багийн иргэдийн Мөрөн зорчих замыг аюулгүй болгох үүднээс Сүйхний давааг засварлана. \ОНХС\
- Өлийн давааны урсгал засварыг жил бүр хийнэ. \ОНХС\
- Гоц ашиг шимт хээлтэгч, болон хээлтүүлэгч малын тоог нэмэгдүүлнэ. \ОНХС\

ЧИЧИН БАГ 12-Р БАГ

- Чичингийн замын урсгал засварыг хийнэ.\Аймгийн ОНХС\
- Уртын амны гүүрийг инженерийн шийдэлтэй болгоно. \Аймгийн ОНХС\
- Булган талд худгийн тоог нэмэгдүүлнэ. \ОНХС\
- Гоц ашиг шимт хээлтэгч, болон хээлтүүлэгч малын тоог нэмэгдүүлнэ. \ОНХС\

ЗЭРЛЭГ БАГ 13-Р БАГ

- Үүрийн голын завьчны асуудлыг тусгайлан шийдвэрлэнэ.
- Үүрийн голын завийг шинэчлэнэ. \ОНХС\
- Төмстийн дээд доод хясааны урсгал засварыг хийнэ.\Аймгийн ОНХС\
- Хилийн заставийн ар гэрийхний нийгмийн асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд тусгайлан хөтөлбөр боловсруулж ажиллана.
- Хилчдийн ажилллах нөхцлийг бүрдүүлж хилийн дагуу дулаацах байр харуулын байруудын тоог нэмэгдүүлнэ.\ОНХС\
- Даян дээрхийн наад хясааны замыг засварлах. \ОНХС\
- Гоц ашиг шимт хээлтэгч, болон хээлтүүлэгч малын тоог нэмэгдүүлнэ. \ОНХС\
- Үүрийн голын гүүрний зураг төсвийг хийнэ.\ОНХС\

ДУУРГА БАГ 14-Р БАГ

- Сумы төвийн ерөнхий төлөвлөтийн дагуу "Шинэ сум" төслийг хэрэгжүүлнэ.\Улсын төсвөөс\
- Засагдаагүй үлдсэн төв замуудыг засварлана. \ОНХС\
- Соёлын төвийн барилга барина. \ОНХС\

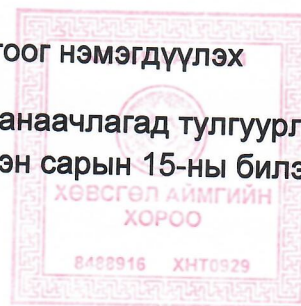

- Гэрэлтэй эрдэнэбулган хөтөлбөрийг боловсруулан хэрэгжүүлнэ. \ОНХС\

УДГАН БАГ \5-Р БАГ\

- Уртын давааг засварлаж саадгүй зорчдог болгоно. \ОНХС\
- Гоц ашиг шимт хээлтэгч, болон хээлтүүлэгчийн малын тоог нэмэгдүүлнэ. \ОНХС\
- Гүний худгуудын урсгал засвар хийх, уст цэгийн тоог нэмэгдүүлэх

Энэхүү мөрийн хөтөлбөрийг иргэдийн санал санаачлагад тулгуурлан намын гишүүд дэмжигчдээр хэлэлцүүлэн Намрын эхэн сарын 15-ны билэгт сайн өдөр батлав.

ЭРДЭНЭБУЛГАН СУМЫН АРДЧИЛСАН НАМЫН ХОРОО